

BIJLAGENBOEK

Analyse landschapsplan Stelling van Amsterdam

Tussenrapport, 28 januari 2020

bunkerQ

VenhoevenCS
architecture+urbanism

Colofon

BoschSlabbers
1e Sweelinckstraat 30
2517 GD Den Haag

BunkerQ
Kerkweg 13
3701 HD Zeist

KuiperCompagnons
Van Nelle Fabriek
Van Nelleweg 3042
3044 BC Rotterdam

Postbus 13042
3004 HA Rotterdam

In opdracht van:

Provincie Noord-Holland
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

Inhoudsopgave

Bijlage 1	5
bij hoofdstuk 3: Voorgeschiedenis Stelling van Amsterdam	
Bijlage 2	9
bij hoofdstuk 3: Ontwikkeling van het (wereld)erfgoed beleid	
Bijlage 3	19
bij hoofdstuk 3: Aantastingen en wezensvreemde elementen UNESCO-gebied	
Bijlage 4	41
bij hoofdstuk 4: Inventarisatie en analyse landschap in het zoekgebied	
Bijlage 5	71
bij hoofdstuk 5: Inventarisatie en analyse opgaven en beleid	

Bijlage 1

bij hoofdstuk 3

Voorgeschiedenis Stelling van Amsterdam

VOORGESCHIEDENIS STELLINGBOUW

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) wordt de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden verdedigd door middel van inundaties in combinatie met stadsbolwerken en schansen. In Vlaanderen moet de Staats-Spaanse linie de Spanjaarden tegenhouden. Langs de natuurlijke barrières IJssel, Rijn en Waal laat prins Maurits tientallen wachttorens (redoutes) en enkele schansen bouwen. Hierdoor ontstaat een verdedigingsnetwerk vanaf de Zuiderzee via de IJssel en Rijn richting Schenkenschans en van daaruit via de Waal naar Gorinchem en de Staats-Spaanse linie.

In 1672 wordt de Oude Hollandse Waterlinie haastig ingericht om te voorkomen dat de Franse troepen Holland innemen. De linie laat Utrecht buiten de verdediging, aangezien deze stad al door de Fransen is ingenomen. Verdedigen met water blijkt een succes; de linie wordt daarom verder uitgebouwd.

In de 17e en 18e eeuw fungeert deze als de ruggengraat van de Nederlandse defensie. Wanneer de Bataafse republiek aan het einde van de 18e eeuw van verschillende kanten door de Pruisen, Engelsen en Russen wordt aangevallen, blijken de vestingwallen van de stad Amsterdam een te risicovolle beschermingsschil. Men besluit in het land verdedigingswerken in te richten: de in 1787 aangelegde Patri-

otten-linie, ten zuidoosten van Amsterdam vanwaar met name de Pruisen verwacht werden. De tussenliggende polders worden onder water gezet.

Nadat de Engelsen en Russen in 1799 in de kop van Noord-Holland geland waren heeft men spoorslags ook een acces-verdediging ingericht ten noorden van Amsterdam. Zo ontstond de Linie van Noord-Holland. Deze bestond uit acces-versterkingen op dijken in het moerassige land tussen Monnickendam en Purmerend tot aan Knollendam/ Krommenie. Kort daarop gevolgd door de inrichting van de Linie van Beverwijk over de smalle duinstrook tussen de kust en het drassige achterland van het Wijkmeer. 27 lunetten moesten de vijand vanuit het noorden de doorgang beletten.

Rond 1805 voerde de Bataafse Republiek oorlog en vreesde men dat Amsterdam door de Engelsen zou worden aangevallen. Daarom maakte generaal Krayenhoff een plan om Amsterdam rondom te verdedigen met een waterlinie. Vanaf 1806 werden de verdedigingswerken gebouwd. Enkele posten uit de patriottentijd worden hergebruikt door Krayenhoff.

Na het einde van de Bataafse republiek wordt Nederland onderdeel van het Franse keizerrijk. Napoleon komt in 1811 de stellingen bekijken, en doet de uitspraak: 'dat de situatie van Amsterdam zonder voorbeeld, zonderling en inderdaad onoverwinnelijk was'. Het

land kon binnen twee uren onder water worden gezet.

Keizer Napoleon zag in Den Helder een wezenlijk strategisch belang. Vanuit deze haven had hij korte maritieme lijnen naar de Noord- en Oostzee. Om de bevoorrading, aflossing en een soepele bevelvoering over land mogelijk te maken, gelaste de keizer de aanleg van snelwegen. Dit resulteerde in 1811 in de Rue Imperiale No 2. Een volledig bestraatte route van Parijs, over Brussel, Antwerpen, Utrecht en Amsterdam naar Den Helder. Het was overigens voor het eerst dat wegen met nummers werden aangeduid, men kan zeggen dat de R12 de eerste snelweg van Nederland is. Na de aanleg van de R12 pleiten Krayenhoff en ingenieur Blanken samen met de Franse opperbevelhebber, generaal Paris, voor een defensieve versterking van deze weg ten oosten van de stad Utrecht: de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Nadat Napoleon definitief verslagen is bij Waterloo, duurt het tot de jaren 20 van de 19e eeuw voordat Koning Willem 1, andermaal geadviseerd door Krayenhoff en Blanken, overgaat tot de inrichting van deze nieuwe verdedigingslinie. In verschillende bouwperiodes krijgt deze linie gestalte.

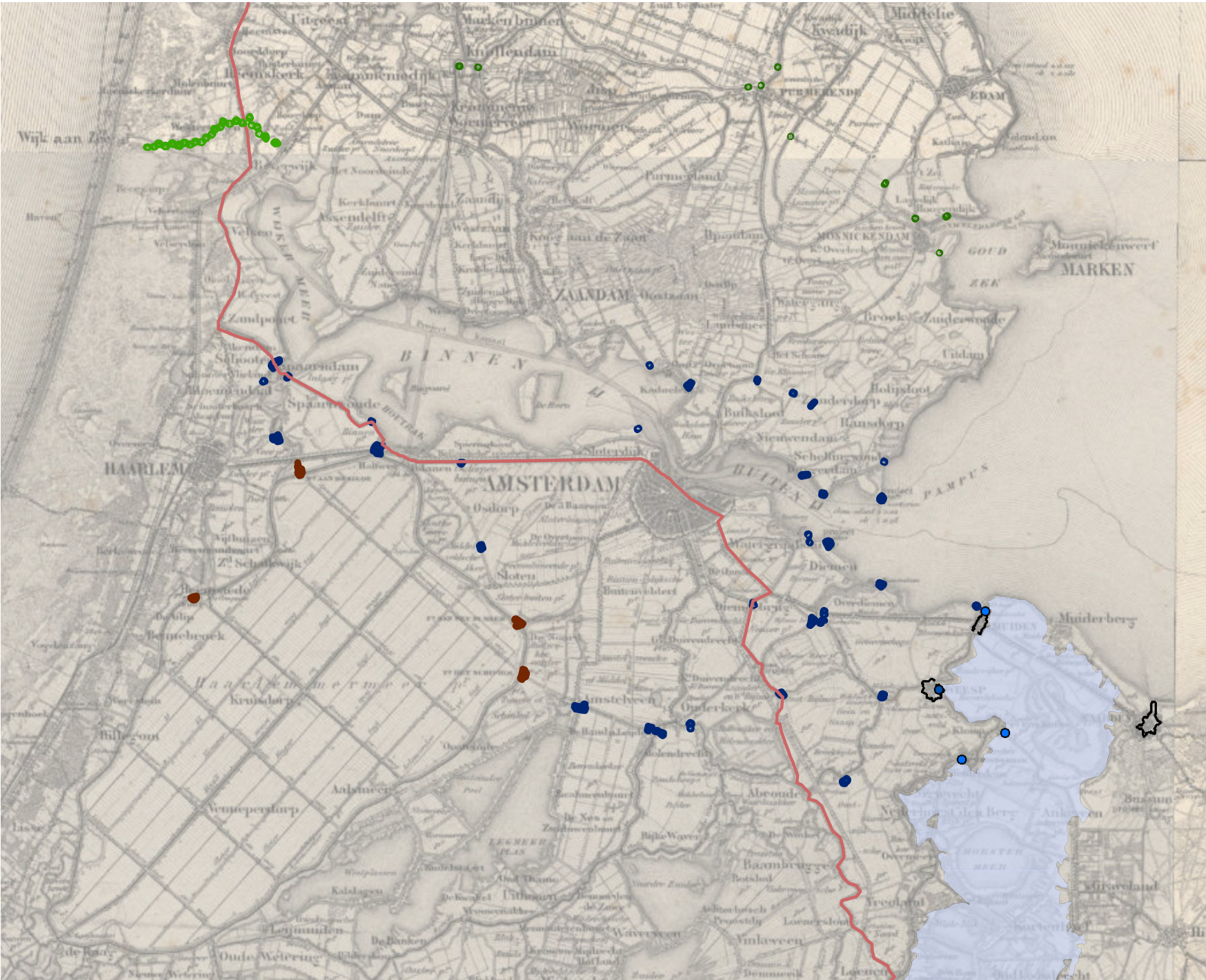
Wanneer met de komst van de stoommachine en de toepassing daarvan voor polderbemaling, de Haarlemmermeer wordt ingepolderd, vormt de ringvaart, met bijbehorende ka-

den, van de polder een acces dat om nieuwe verdediging vraagt. Daarom worden in 1867 vier (ringvaart)forten gerealiseerd. Ze zijn gebouwd overeenkomstig de torenforten in de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Een zware gemetselde geschutstoren over meerdere verdiepingen moest de kanonnen huisvesten. De torens stonden

te midden van een eenvoudig aarden fort met een lage borstwering. Rond 1890 is de Linie uitgegroeid tot een aaneengesloten defensieve barrière, van Muiden tot de Biesbosch.

Legenda:

- Linie van Noord Holland, 1799
- Linie van Beverwijk, 1800
- Rue Impériale No 2, 1804
- Posten van Krayenhoff, 1810
- Ringvaart Forten Haarlemmermeer, 1870
- Inundatiegebied Waterlinie

Bijlage 2

bij hoofdstuk 3

Ontwikkeling van het (wereld)erfgoed beleid

Uitgebreid overzicht

3.3.1 ONTWIKKELING ERFGOEDBELEID

Bescherming van werelderfgoed en rijksmonumenten

In **1972** startte Unesco met het stimuleren van de bescherming van werelderfgoed (World Heritage). Op de Werelderfgoedconventie werd door een groot aantal lidstaten het Werelderfgoedverdrag ondertekend, bedoeld om cultureel en natuurlijk erfgoed dat van unieke en universele waarde is voor de mensheid beter te kunnen bewaren voor toekomstige generaties.

Het Werelderfgoedverdrag is het meest bekende verdrag van UNESCO en inmiddels door 193 lidstaten ondertekend. De landen die het verdrag hebben geratificeerd, hebben met elkaar afgesproken dat zij zich zullen inzetten voor identificatie, bescherming, behoud, het toegankelijk maken en het overdragen aan komende generaties van cultureel erfgoed binnen hun landgrenzen. In navolging op het verdrag is een comité samengesteld, bestaande uit 21 vertegenwoordigers. Door het Werelderfgoedcomité werd een werelderfgoedlijst opgesteld. Deze lijst bevat onroerende goederen met een uitzonderlijke en universele natuur- en/of cultuurwaarde.

In **1992** werd het Werelderfgoedverdrag (1972) in Nederland door de Tweede Kamer bekrachtigd. Hiermee kreeg ons land de mogelijkheid om erfgoed van uitzonderlijke en universele waarde voor te dragen voor de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Het Verdrag van Malta, ondertekend door de lidstaten van de Raad van Europa, beoogt het cultureel erfgoed dat zich

in de bodem bevindt beter te beschermen. Uitgangspunt van het verdrag is dat het archeologische erfgoed integrale bescherming nodig heeft en krijgt.

Hierna heeft Nederland een Voorlopige Lijst van potentiële Nederlandse Werelderfgoedmonumenten opgesteld. In **1995** werd het eiland Schokland in de Noordoostpolder als eerste Nederlands erfgoed toegevoegd aan de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Een jaar later, in 1996, volgde de Stelling van Amsterdam.

In de Monumentenwet **1988** werd de bescherming van rijksmonumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten geregeld. Bij eventuele wijzigingen aan deze monumenten en beschermde gezichten werd de gemeente verantwoordelijk voor de vergunningverlening en besluitvorming. De gemeente laat zich hierbij adviseren door de gemeentelijke monumentencommissie en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

In **1992** trad de Provinciale Monumentenverordening in werking. Deze verordening ziet toe op het behoud van monumenten van geschiedenis, kunst, cultuur en stads- en dorpsgezichten. Door aanwijzing van de Stelling van Amsterdam als provinciaal monument kon deze later, in 1995, worden voorgedragen als Werelderfgoed.

Ontwikkeling van nationale, gebiedsgerichte bescherming

In **1999** werden in de Nota Belvédère zogenaamde Belvédèregebieden aangewezen. Dit zijn gebieden die door

hun bijzondere aardkundige en cultuurhistorische waarden van nationale betekenis zijn en vanuit dat perspectief extra inzet behoeven. Ook voor de Stellingzone geldt in principe het beleid voor de Belvédèregebieden.

In oktober **2003** is een voorstel voor de wijziging van de Monumentenwet 1988 en enkele andere wetten naar de Tweede Kamer gestuurd. Hiermee werden de principes van het Verdrag van Malta, de integrale bescherming van het erfgoed, doorgevoerd in de Nederlandse wetgeving.

Start van beleidsontwikkeling rondom de Stelling van Amsterdam: Nationale landschappen

In **2004** trad de Nota Ruimte in werking. De Nota Ruimte bevatte de ruimtelijke visie van het Kabinet vooruitlopend op de nieuwe Wro (nWro). Hierin stond het voorgenomen beleid van het Rijk waarbij het Ministerie VROM de Stelling van Amsterdam als een van de vijf Nationale Landschappen van Noord-Holland heeft aangemerkt, conform de Nota Belvédère. Het Nationale Landschapenbeleid vormde de aanjager van beleidsontwikkeling rondom de Stelling van Amsterdam.

De provincie werd verantwoordelijk voor het behoud en de ontwikkeling van het Nationale Landschap. De provincie Noord-Holland startte met een programmabureau om de uitwerking hiervan op Noord-Hollands grondgebied te bewerkstelligen. De Nota Ruimte leidde hiermee tot de eerste grote provinciale beleidskaders voor zowel de Stelling van Amsterdam als het omliggende landschap.

In 2005, 2006 en 2008 worden respectievelijk het Gebiedsprogramma Stelling van Amsterdam 2005-2008 (Noord-Holland in samenwerking met de provincie Utrecht), de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie (Noord-Holland), en de Streekplan-uitwerking Nationale Landschappen Provincie Utrecht gepubliceerd. Gelijktijdig wordt door de provincie Noord-Holland een beeldkwaliteitsplan voor de Stelling van Amsterdam opgesteld, in aanloop naar de nieuwe Wro. Dit beeldkwaliteitsplan wordt in de volgende paragraaf nader toegelicht.

Nieuw tijdperk: komst van de nieuwe Wro

De nWro is het gevolg van de herziening op de Wet Ruimtelijke Ordening (2008). De nieuwe wet heeft grote gevolgen voor de provinciale rol op ruimtelijke ordeningsgebied. Het planologische toezicht van de provincie op de gemeenten gaat vervallen. Iedere bestuurslaag wordt zelf verantwoordelijk voor het eigen ruimtelijke beleid.

De herziening heeft een sterk verband met Werelderfgoederen. Na opname op de lijst van UNESCO dient de verantwoordelijkheid voor het creëren van de noodzakelijke condities voor behoud en instandhouding in eerste instantie bij de betrokken nationale en lokale overheden, organisaties, particulieren en bedrijven te liggen. Het wetsvoorstel voor de nWro biedt een regeling voor Algemene Regels, waarmee de mogelijkheid tot bescherming van de bestaande en toekomstige Werelderfgoedgebieden wordt versterkt. Voor de Werelderfgoederen worden kernkwaliteiten beschreven die de

provincies dienen uit te werken in de provinciale verordening.

In 2009 wordt in een beleidsbrief voor het eerst gesproken over Modernisering van de Monumentenzorg (MOMO). De minister wil hiermee een integrale afweging van cultuurhistorische waarden, een eenvoudigere regelgeving, kortere procedures en bevordering van herbestemming bewerkstelligen. Ook hierbij vindt een belangrijke verschuiving plaats van objectgericht, naar meer gebiedsgericht beleid op ruimtelijke kwaliteit.

Vanaf 2011 wordt het nationale beleid op de Nationale Landschappen (Nota Ruimte) geschrapt en nemen veelal de Provincies dit beleid over. De Provincie Utrecht publiceert in 2011 een 'Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen – Gebiedskatern Waterlinies' ter vervanging van in de Nota Ruimte geduide landschappen. De provincie Noord-Holland werkt aan een provinciaal beleidskader van de cultuurnota, waarin ook de landschappelijke karakteristiek wordt meegenomen. In 2011 wordt de ook de provinciale Structuurvisie 2040 vastgesteld, met als onderdeel de herziening van de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie.

Ruimtelijke bescherming door de komst van de Barro

Op nationale schaal treedt in 2011 de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) in werking, waarin wordt aangegeven voor welke nationale belangen het Rijk verantwoordelijkheid draagt. Een aantal van deze nationale belangen, waaronder erfgoederen van universele waarde, wordt juridisch ge-

borgd via het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). Met de inwerkingtreding van het Barro werd voor het eerst ruimtelijk beleid ontwikkeld voor werelderfgoed in Nederland, waaronder ook de Stelling van Amsterdam. Op grond van het Barro konden ruimtelijke ontwikkelingen binnen de het stellinggebied worden tegengehouden.

Meer specifiek zet het Rijk met de Visie erfgoed en ruimte 'Kiezen voor karakter' uiteen hoe cultureel erfgoed wordt geborgd in de ruimtelijke ordening voor de periode 2011-2015. De provincies dienen de rijksprioriteiten vanuit het Barro te vertalen in de provinciale structuurvisie, verordening en leidraden, behalve voor die onderdelen die al een rechtstreekse doorwerking hebben. Zo dienen de kernkwaliteiten voor de gebieden te worden uitgewerkt en voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Romeinse Limes de begrenzing nader te worden bepaald, waarna deze worden opgenomen in een provinciale verordening. Inmiddels hebben alle provincies naar aanleiding van het Barro eigen beleid en regels vastgesteld met betrekking tot (toekomstige) werelderfgoederen. Doorwerking voor de stelling wordt in de navolgende paragraaf toegelicht. Schematisch is de verantwoordelijkheid als volgt georganiseerd:

	Rijk	Provincie	Gemeente
Beleid	- SVIR - Visie Erfgoed en Ruimte - Monumentenwet	Provinciale ruimtelijke structuurvisie	- Gemeentelijke structuurvisies - Bestemmingsplan - Omgevingsnota/ -plan
Juridisch kader	- Barro - Milieueffectrapportage - Inpassingsplannen	- Provinciale ruimtelijke verordening - Provinciale monumentenverordening - Milieueffectrapportages - Inpassingsplannen	- Bestemmingsplan - Gemeentelijke verordeningen - Omgevingsvergunningen

TOEKOMSTBEELD

Naar verwachting zal in 2021 het juridisch instrumentarium voor de ruimtelijke ordening veranderen door het in werking treden van de Omgevingswet. Met de komst van de Omgevingswet wordt het Barro ingetrokken en wordt de doorwerking van nationale belangen, waaronder de Stelling van Amsterdam, geborgd door middel van het in te voeren Besluit kwaliteit leefomgeving (BKL). Werelderfgoed wordt met de inwerkingtreding van de Omgevingswet voor het eerst expliciet wettelijk verankerd. Hierbij wordt een brede definitie van cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving gehanteerd.

Het gaat om (gebouwde en aangelegde) monumenten, archeologische monumenten, stads- en dorpsgezichten, cultuurlandschappen en ander cultureel erfgoed – roerend of immaterieel erfgoed – dat via het omgevingsplan aan een specifieke locatie te verbinden is. De Omgevingswet heeft doorwerking in provinciale Omgevingsvisies en -verordeningen.

3.3.2 STELLING SPECIFIEK

De eerste stukken

De geschiedenis van beleidsstukken omtrent de Stelling vindt zijn oor-

sprong in de Vestingwet van **1874**.

Met deze wet werd de aanleg van de Stelling van Amsterdam als waterlinie geregeld. In **1963** verliest de Stelling officieel haar militaire status, waarna vanaf **1964** verschillende forten van het Ministerie van Defensie werden overgedragen naar Domeinen en particulieren. De urgentie en het besef van erfgoedwaarde wordt aangewakkerd wanneer een particuliere eigenaar start met de sloop van Fort bij Velsen in 1981. De Provincie Noord-Holland komt in actie voor het behoud van de Stelling, door het opstellen van de eerste beleidsnota, een ‘Provinciaalse beleidsvisie’ waarin de Stelling als waardevol erfgoed wordt bestempeld (**juli 1987**). Hierin wordt tevens gesproken over het toekomstig gebruik van forten van de Stelling van Amsterdam.

In navolging op de Monumentenwet in **1988** worden vanaf **1990** de eerste provinciale monumenten aangewezen. Opvallend is dat in Utrecht de bouwwerken niet met eenzelfde regeling worden beschermd. Voor Noord-Holland geldt dat in 1992, gelijktijdig met het Verdrag van Malta, alle onderdelen van de Stelling van Amsterdam zijn opgenomen als provinciaal monument. Het rijk zorgde pas na 1996 voor het aanmerken van

de forten op Utrechts grondgebied als monument.

Ook treedt in **1989** de Provinciale Monumentenverordening in werking, waarmee de Stelling van Amsterdam als provinciaal monument wordt aangewezen. Door deze aanwijzing kon de Stelling van Amsterdam worden voorgedragen als werelderfgoed. Na de toekenning van het UNESCO-predicaat in **1996** volgden diverse ontwikkelingen binnen de stellingzone. Forten kregen nieuwe bestemmingen en er werden plannen gemaakt voor de aansluiting op de Hollandse Waterlinie.

Van object- naar gebiedsbescherming

In **1997** wordt de Belvédère-nota aangekondigd in de Tweede Kamer. De nota is een uitwerking van de voornemens uit de ‘Cultuurnota’ en de nota over het Architectuurbeleid. Deze beleidsnota gaat expliciet over de relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting.

In de Nota Belvédère (**1999**) wordt de Stelling van Amsterdam voor het eerst als geheel benoemd, als zogenaamd Belvédère-gebied. Rijksbelangen waren op dat moment aangemerkt als Planologische Kern-

beslissingen (Pkb's), provincies maakten streekplannen en de gemeente bestemmingsplannen. Provincies kregen in de Nota Belvédère de taak om de beleidsopgave voor de Belvédère-gebieden uit te werken. De nota beschrijft vijf belangrijke dominante ruimtelijke ontwikkelingen die op dat moment plaatsvonden binnen de Stelling van Amsterdam: infrastructuur, waterbeheer, grootschalige verstedelijking, natuurontwikkeling en recreatie. Ontwikkeling van de cultuurhistorische identiteit van een gebied, zoals de Stelling van Amsterdam, moest aansluiten op bestaande ruimtelijke ontwikkelingen, zoals natuur- of infrastructuurprojecten en verstedelijking.

Om dit mogelijk te maken werd een beleidsstrategie voorgesteld. De gebieden moesten allereerst worden opgenomen in streek- en bestemmingsplannen. Op Rijksniveau werd aangegeven dat in een aantal gebieden de ruimtelijk druk zo groot werd, dat een Pkb-status gewenst was. Voor de Stelling van Amsterdam beveelde de Belvédère-nota aan om bij de inwerkingtreding van de Vijfde Nota Ruimte (**2001**) deze status te introduceren. Het Rijk zou op die manier kunnen sturen op gebiedsconvenanten tussen provincies of regio's, zodat het gebied toch integraal kon worden versterkt.

In de Vijfde Nota Ruimte werd aangegeven dat de betrokken provincies samen met het rijk een plan ontwikkelden met afspraken over de begrenzing van het gebied en de realisatie van de doelstellingen

uit de Nota Belvédère. Tot die tijd kreeg de Stelling van Amsterdam een groene contour. Gronden binnen deze contouren hadden een basisbescherming waarbij de beheerder verplicht was zorg te dragen voor de kwaliteit van het landschap. Hiertoe werd een 'nee-tenzij' regime ingezet: ingrepen binnen en in de nabijheid van gebieden met een groene contour waren niet toegestaan wanneer deze leidden tot aantasting van de bestaande waarden en wezenlijke kenmerken, tenzij er geen reële alternatieven waren en er sprake was van een zwaarwegend maatschappelijk belang én met toepassing van compenserende maatregelen. De provincies waren verantwoordelijk voor het bepalen van de ligging van de groene contouren, en moesten deze uiterlijk 2005 opnemen in hun streekplannen. Daarna werden de begrenzingen door het Rijk overgenomen in het rijksbeleid en het Structuurschema Groene Ruimte.

Wat opvalt is dat in het streekplan van Noord-Holland-Zuid, verschenen in **2003**, de Stelling nog niet expliciet wordt behandeld. Pas bij het in mei **2005** verschijnen van de door de Tweede Kamer vastgestelde Nota Ruimte bleek het streekplan wat betreft enkele onderwerpen niet in lijn te liggen met het Rijksbeleid, waaronder de begrenzing van (het Noord-Hollandse deel van) de nationale landschappen. Bij de partiële herziening van het Streekplan in 2007 wordt de UNESCO-begrenzing alsnog opgenomen.

In de praktijk is de PKB voor de Stelling van Amsterdam dan nog niet effectief in werking. Pas met de komst van het Barro in 2011 werden de Rijksbelangen, waaronder de eerder uitgebrachte planologische kernbeslissingen, juridisch geborgd op nationaal beleidsniveau.

In **2006** startten de werkzaamheden van het Programmabureau Stelling van Amsterdam, als gevolg van de aanwijzing van de Nationale landschappen en de doorwerking hiervan op provinciale overheden. Hierna werd het eerste provinciale uitvoeringsprogramma opgesteld. Ook stelt Unesco in 2006 het opstellen van een Managementplan voor nieuwe werelderfgoednominaties verplicht. Vanaf 2010 werden voor de in Nederland aangemerkte werelderfgoederen dergelijke managementplannen opgesteld.

In **2008** wordt het Pact van Rijnauwen (2008-2011) ondertekend, waarmee bestuursleden commiteerden om zich in te spannen om financiële dekking en uitvoering van het provinciale uitvoeringsprogramma te bewerkstelligen.

Aansluitend hierop werd door de Provincie Noord-Holland een beeldkwaliteitsplan voor de Stelling van Amsterdam (**2008**) gepubliceerd, waarin de ruimtelijke betekenis van het werelderfgoed op regionale schaal werd gedefinieerd. Doel van het beeldkwaliteitsplan was het opstellen van een passend instrumentarium voor de ontwikkeling en handhaving van de Stelling in het kader van de nWro.

Effectief ruimtelijk beleid

De inwerkingtreding van de Nota Ruimte zorgde voor het opnemen van de Stelling van Amsterdam in verschillende provinciale beleidsstukken, waaronder de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie en de Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen.

Pas wanneer in **2011** de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR), met bijbehorende Barro en de Visie Erfgoed en Ruimte in werking trad, werden de werelderfgoederen aangeguid als Nationaal Belang. De zorg voor de werelderfgoederen werd vanaf dat moment als een van de hoofdprioriteiten beschouwd.

Voor het eerst kwamen de nationale regelgeving voor erfgoed en het beleid voor de Stelling van Amsterdam samen. Het Barro geldt als de eerste feitelijke bescherming waarmee ontwikkelingen binnen de stellingzone kunnen worden beperkt. Met het Barro zijn de kernkwaliteiten van het werelderfgoed Stelling van Amsterdam vastgesteld. Deze kernkwaliteiten zijn een uitwerking van de uitzonderlijke en universele waarden van UNESCO c.q. de Statement of OUV (zie tussenrapport blz.8).

In de bijbehorende Visie erfgoed en Ruimte wordt onder meer de relatie tussen erfgoedbeleid en ruimtelijke ordening nadrukkelijk gelegd, volgens op een langere ontwikkeling in het kader van de Nota Belvédère en aanpassingen aan het monumentenbeleid (Modernisering Monumentenzorg). In het kader van de Visie Erf-

goed en Ruimte is voor de Stelling van Amsterdam een Plan van Aanpak voor de periode 2013-2015 opgesteld.

Doorgaand management van de Stelling van Amsterdam

In lijn met de Unesco-richtlijnen verschijnt in **2014** het eerste managementplan voor de Stelling van Amsterdam. Hierin geven de siteholders aan hoe zij de komende jaren willen werken aan het beheer en de bescherming van de Stelling van Amsterdam als 'culturele werelderfgoedsite', en hoe deze doelstellingen zijn geborgd in de nationale regelgeving. Het managementplan wordt om de paar jaar herzien.

Ondertussen worden plannen ontwikkeld om ook de nieuwe Hollandse Waterlinie voor te dragen als werelderfgoed. In 2017 verscheen het rapport 'Verkenning Linieperspectief 2030: Linielint in de Delta'. Het rapport omvat de landschapsanalyse van het nominatiedossier voor de nieuwe Hollandse Waterlinies, waaronder de Stelling van Amsterdam.

Toekomst

Indien de nominatie succesvol is zal, zodra het huidige managementplan van de SvA (2015-2020) afloopt, een volledig integraal managementplan voor beide Hollandse Waterlinies vanaf **2021** worden opgesteld.

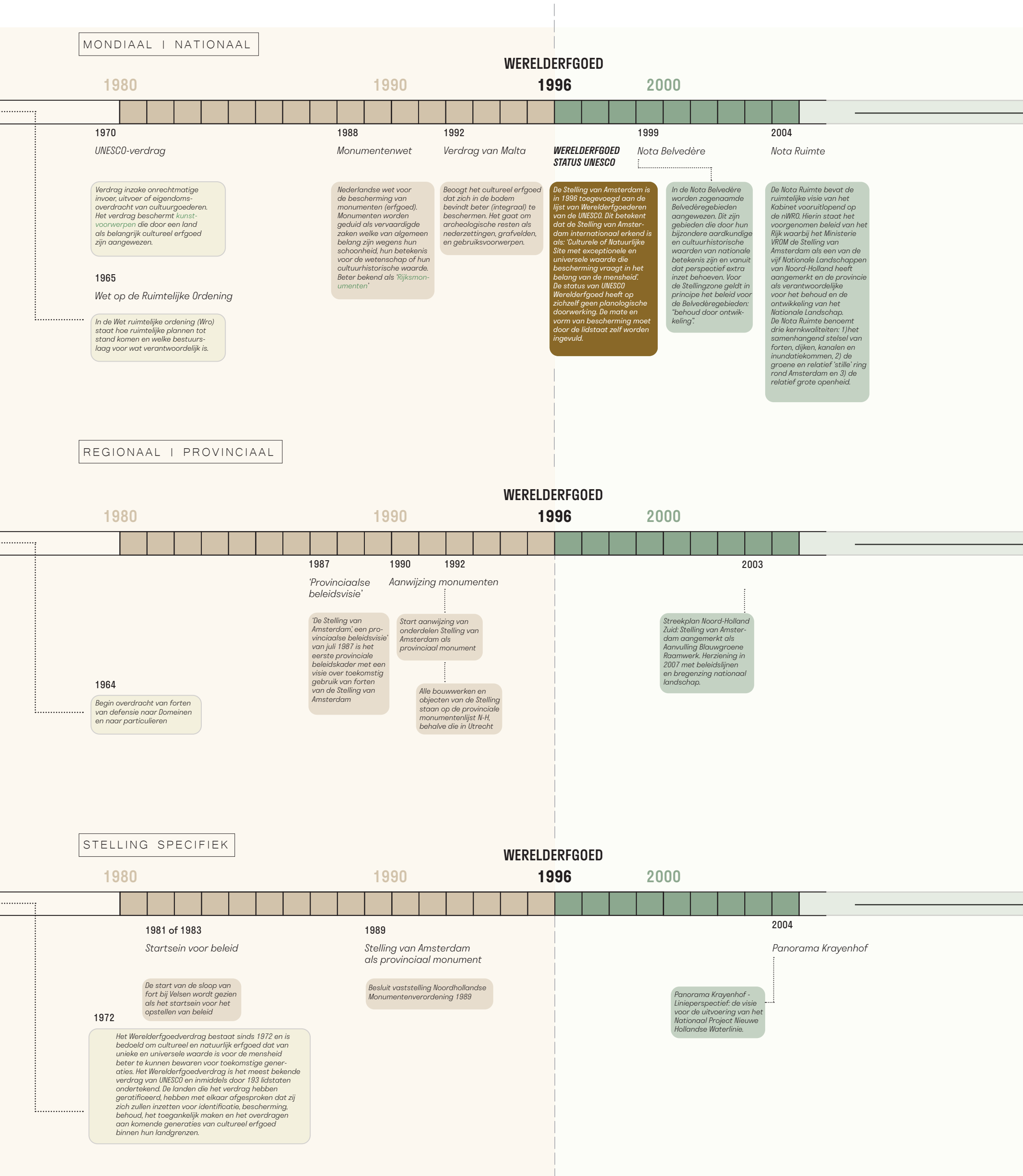
In het licht van de Omgevingswet (naar verwachting 2021) zal in de Omgevingsverordening een apart beschermingsregime worden opgenomen voor het werelderfgoed. Hiermee wordt een strakkere regelgeving

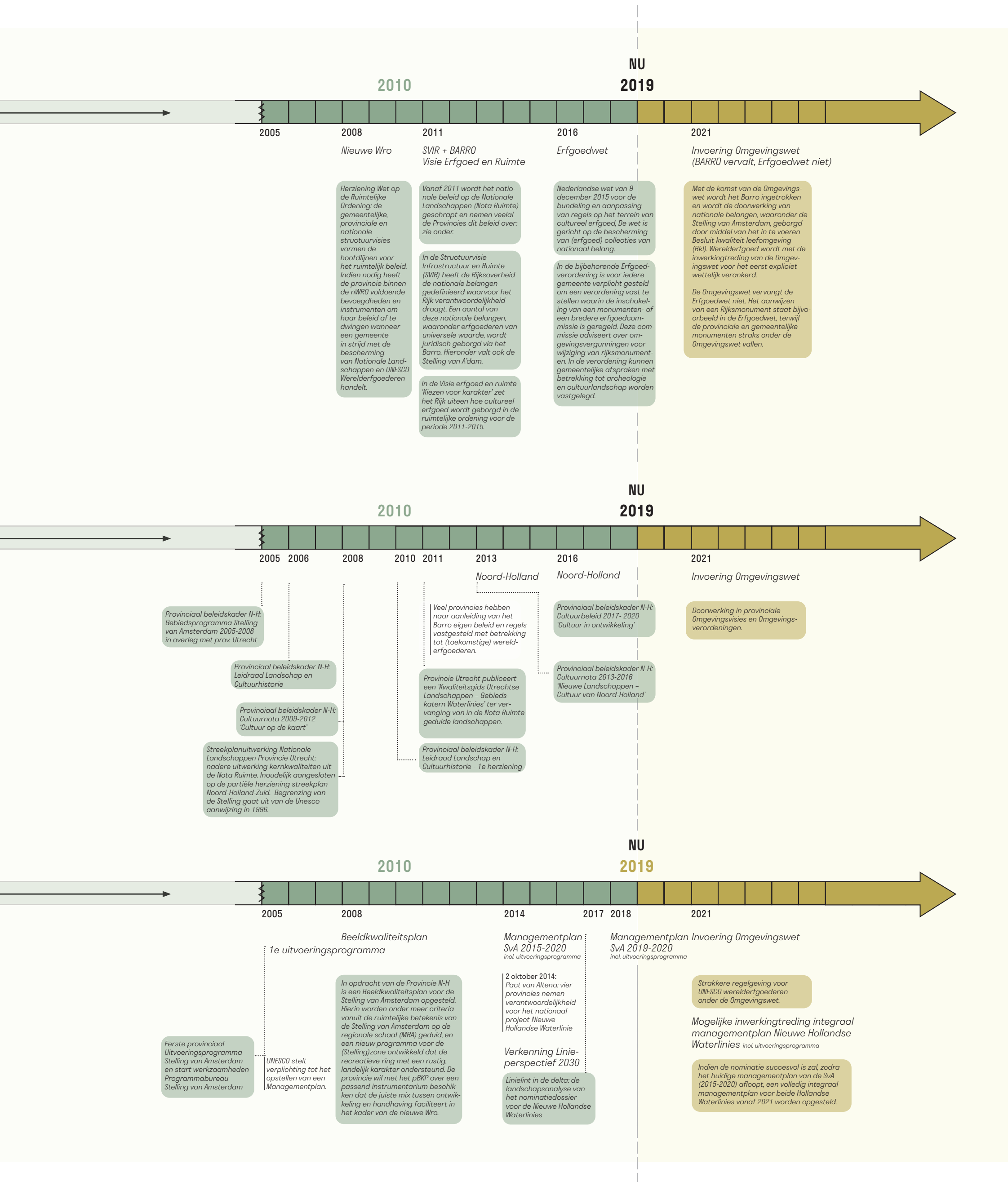
voor Unesco werelderfgoederen geborgd. De huidige provinciale erfgoedverordening wordt opgenomen in de Omgevingsverordening en uitgebreid.

In de Omgevingsverordening is onder meer vastgelegd dat nieuwe activiteiten binnen het werkingsgebied van erfgoederen, de kernkwaliteiten van het gebied niet mogen aantasten. Grootschalige stads- of dorpsontwikkelingen, glastuinbouw, bedrijventerreinen of infrastructuurprojecten zijn alleen mogelijk indien er sprake is van een groot openbaar belang, er geen reële alternatieven zijn en met voldoende maatregelen om de aantasting van de kernkwaliteiten te mitigeren of compenseren. Het toestaan van windturbines en zonne-energie in bestemmingsplannen is in principe niet mogelijk. De Omgevingsverordening is nog een consultatieversie, maar zal na de vaststelling van de Omgevingswet definitief worden aangepast en vastgesteld.

Overzicht ontwikkeling (wereld)erfgoedbeleid

Overzicht ontwikkeling (wereld)erfgoedbeleid

Bijlage 3

bij hoofdstuk 3

A Gebiedsbreed

A Gebiedsbreed

Gebiedsbreed: Stelling van Amsterdam en Zoekgebied.

A01 Stelling van Amsterdam

concept 1873 oplevering 1920
start realisatie 1888

OUV: Algemeen
oppervlak: 175.727.546 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

RDx 118801
RDy 488458

A02 Zoekgebied

OUV: Algemeen
oppervlak: 54.493.506 m2 | de Stelling van Amsterdam beslaat circa 30% van het zoekgebied

RDx 109882
RDy 498485

B Stelling van Amsterdam

B Stelling van Amsterdam

elementen behorende bij de Stelling van Amsterdam, attributen van het erfgoed

B01 kade Zijkanaal A, west

RDx 105686

RDy 497723

start realisatie 1865 oplevering 1876 OUV: Watermanagement
sloop 1950 oppervlak: 33.627 m2 | niet binnen het UNESCO gebied

staat van onderhoud: verdwenen door verbreding zijkanaal en bouw bedrijventerrein

B02 Noordwijkermeerpolderdijk

RDx 105468

RDy 497947

oplevering 1876 OUV: Watermanagement
oppervlak: 40.315 m2 | niet binnen het UNESCO gebied

staat van onderhoud: verdwenen als gevolg aanleg bedrijventerrein

B03 Noorzeekanaaldijk, oost van zijkanaal A

RDx 108019

RDy 495515

concept 1862 oplevering 1876 OUV: Watermanagement
start realisatie 1865 sloop 1950 oppervlak: 97.201 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

staat van onderhoud: verdwenen als gevolg van verbreding Noordzeekanaal

kansen: nabij het Fort bij Velsen en Fort Zuidwijkermeer, moderne variant van oude aanlegsteigers

B04 inundatiekom 18, Noordwijkermeerpolder

RDx 105682

RDy 497867

oplevering 1895 OUV: Watermanagement
oppervlak: 295.687 m2 | niet binnen het UNESCO gebied

staat van onderhoud: volledig volgebouwd bedrijfsterrein
geen onderdeel UNESCO property 1996

B05 Fort bij Velsen

RDx 106036

RDy 497578

concept 1876 oplevering 1899 OUV: Militaire Werken
start realisatie 1885 oppervlak: 164.962 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

staat van onderhoud: het hoofdgebouw van het fort is gesloopt, restanten zijn in slechte staat, grondwerken rondom de fortgracht en de fortgracht zelf zijn vergraven, grachtje tussen terreplein eiland en Wijkermeerdijk is gedempt, directiekeet en opzichterswoning zijn gesloopt

het fort is in gebruik als fietsendepot, op moment van schrijven te koop voor € 7 miljoen

de sloop van het hoofdgebouw heeft afbreuk gedaan aan de integriteit, het fort is geïsoleerd geraakt in de stedelijke ontwikkeling van Beverwijk, er is geen duidelijke connectie met overige delen van de SvA

kwaliteiten: door geïsoleerde ligging en leeg terreplein plek voor nieuwe initiatieven, een plek waar nog veel mogelijk is

kansen: een mogelijkheid tot meer grootschalige nieuwbouw, die in gebruik en vormgeving van meerwaarde kan zijn voor de SvA, kan als terminal voor personenvervoer over water worden ingericht, reconstructie afmeersteiger

B06 Fort Zuidwijkermeer

RDx 107126

RDy 496560

start realisatie 1894 oplevering 1903 OUV: Militaire Werken
oppervlak: 65.035 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

staat van onderhoud: toegangsbrug vervangen door een dam, bijgebouwen terreplein gesloopt

was oorspronkelijk het 'vleesfort' vanwege ingegraven koelruimten en de nabijheid van de aanlegsteiger in het Noordzeekanaal, wordt op dit moment herbestemd tot een 'kaasfort', in samenwerking met Bourgondisch Lifestyle uit Beverwijk

kwaliteiten: geïsoleerd in het landschap, op afstand van stedelijke bebouwing, rust en openheid

kansen: als voormalig 'vleesfort' kansen voor gebruik met accenten in de voedselproductie, voeding, lokale voedselhub voor lokaal gekweekte Stelling gewassen

B07 inundatiekom 20, Polder Meerweiden

RDx 105389

RDy 498459

start realisatie 1800 oplevering 1895 OUV: Watermanagement
oppervlak: 1.065.192 m2 | niet binnen het UNESCO gebied

staat van onderhoud: buiten het Wijkeroogpark is de voormalige inundatiekom volgebouwd
geen onderdeel UNESCO property 1996

B Stelling van Amsterdam

B08 inundatiekom 19, Zuidwijkermeerpolder			RDx	106708
			RDy	497819
start realisatie	1876	oplevering	1895	OUV: Watermanagement
oppervlak: 1.863.492 m2 volledig binnen het UNESCO gebied				
staat van onderhoud:	gedeeltelijk gevuld met bedrijfsterrein en nieuwe tracé A9, tussen A9 en liniedijk Fort Zuidwijkermeer en Fort St Aagtendijk is de authenticiteit nog redelijk intact. Wel aangetast door hoogspanningleidingen, agrarische schuren en recreatieterreinen			
	in het Zoekgebied belangrijk resterende inundatiekom, nu deels nog open, langs belangrijke infrastructurele routes			
kansen:	inundatieveld dicht bij sub urbane verdichting, beleving authentieke SvA situatie, op snijvlak doorgaande ontwikkeling, kansen voor SvA gerelateerde landbouw			

B09 Wijkervaartkade Zuid			RDx	105802
			RDy	498792
start realisatie	1865	oplevering	1876	OUV: Watermanagement
		sloop	1950	oppervlak: 19.572 m2 niet binnen het UNESCO gebied
staat van onderhoud:	aangetast door realisatie bedrijventerrein			

B10 Wijkervaartkade Noord			RDx	105803
			RDy	498883
start realisatie	1865	oplevering	1876	OUV: Watermanagement
		sloop	1950	oppervlak: 16.577 m2 niet binnen het UNESCO gebied
staat van onderhoud:	aangetast door realisatie bedrijventerrein			

B11 Liniewal Zuidwijkermeer - St Aagtendijk				RDx	107167
				RDy	497654
concept	1893	oplevering	1897	OUV: Strategisch Landschap	
start realisatie	1894	oppervlak: 59.420 m2 volledig binnen het UNESCO gebied			
staat van onderhoud:	aangetast nabij Fort Sint Aagtendijk door kruising A9, afrit Beverwijk, nevenbatterij St. Aagtendijk is verdwenen, de zuidzijde deels verdwenen als gevolg van de verbreding van het Noordzeekanaal, de afmeersteiger en de nevenbatterij Zuidwijkermeer zijn verdwenen				
	is dwars door de Zuidwijkermeerpolder, vruchtbare landbouwgrond, aangelegd, door inrichting als inundatiekade kon de polder in tijden van oorlog in elk geval deels gebruikt worden voor de voedselproductie				
kwaliteiten:	rechte lijn door het landschap				
kansen:	behouden en verder ontwikkeling als recreatieve route, nieuwe vormgeving coupure St Aagtendijk, meer expressie aan behoud erfgoed versus doorgaande stedelijke ontwikkeling				

B12 Munitiemagazijn bij den Poel			RDx	108761
			RDy	496735
concept	1896	OUV:	Militaire Werken	
start realisatie	1897	oppervlak:	929 m2 volledig binnen het UNESCO gebied	
staat van onderhoud: het Magazijn bij den Poel is verdwenen				
kansen:	herbouw,			

B13 inundatiekom 17, Polder de buitenlanden onder Beverwijk			RDx	106225
			RDy	499279
	oplevering	1895	OUV: Watermanagement	
			oppervlak: 1.388.505 m2 waarvan 5 % binnen het UNESCO gebied (geschat)	
staat van onderhoud:	aangetast door bedrijfsterrein rondom de Bazaar, woningbouw in aansluiting met Beverwijk en het tracé van de A22			
	voor een klein deel onderdeel van de UNESCO property 1996			

B14 Kade inundatiekanaal, buitenlanden		RDx	106699
		RDy	498906
OUV: Watermanagement			
oppervlak: 17.961 m2 niet binnen het UNESCO gebied			
staat van onderhoud:	de kade ten westen van het inundatiekanaal ter hoogte van de voormalige polder de buitenlanden onder Beverwijk is verloren gegaan door het daar gerealiseerde bedrijfsterrein		
	deze kade maakt geen onderdeel uit van de UNESCO property1996		

B Stelling van Amsterdam

B15 Assendelver Zeedijk			RDx	108613
			RDy	497139
	OUV: Militaire Werken			
	oppervlak: 196.006 m2 volledig binnen het UNESCO gebied			
	staat van onderhoud: historische zeedijk, authentiek aanwezig			
	in het kader van de SvA is de zeedijk gebruikt als logistieke verbindingsweg tussen de noordoever van het Noordzeekanaal en de hoofdweerstandlijn, 3 van 4 munimagazijnen zijn tegen het binnentalud van de zijdiijk gepositioneerd			
	was verondersteld als tweede verdediginglinie, nader onderzoek geeft echter geen aanleiding deze vooronderstelling te handhaven			
	kwaliteiten: prachtig doorgaande verbinding met groots uitzicht over het aanpalende landschap			
kansen: beleving van de openheid en historische gelaagdheid van het beschermde gebied, recreatief verkeer in aansluiting met de Nieuwendijk over de kruin van de dijk leiden.				

B16 Zuid Wijkermeerdijk			RDx	107246
			RDy	498584
	start realisatie	1800	OUV:	Militaire Werken
			oppervlak: 99.720 m2 volledig binnen het UNESCO gebied	
	staat van onderhoud:		de Wijkermeerdijk is slecht herkenbaar als gevolg van nieuwe aanleg Noorderweg	
kansen:		icm noorderweg, nieuwe hoofdontsluiting SvA vanuit Fort bij Velsen en Beverwijk		

<
--

B18 Fort aan de Sint Aagtendijk			RDx	107194
			RDy	499053
start realisatie	1894	oplevering	1899	
		OUV:	Militaire Werken	
		oppervlak:	68.933 m2 volledig binnen het UNESCO gebied	
staat van onderhoud:	het fort is onlangs gerestaureerd, enkele bijgebouwen zijn verdwenen, genieloods en directiekeet zijn hersteld, gereconstrueerd, nu in tijdelijk gebruik omdat permanent gebruik door de nabijheid van de A9 niet vergunbaar is.			
	het fort is in gebruik als muziek (oefen)ruimte, eigendom van Staatsbosbeheer, verpacht aan Landschap Noord-Holland, exploitatie door Stadsherstel Amsterdam			
	de wijze waarop het Fort los gesneden wordt van het achterland en de naast gelegen SvA elementen , door de aanleg van de A9 pal achterlangs, kan gezien worden als een inbreuk op de integriteit van het geheel			
kwaliteiten:	sociaal knooppunt, zichtbaar van ontsluitingswegen naar Beverwijk en langskomend verkeer A9 (A-locatie)			
kansen:	het fort is gelegen op een strategische locatie vanuit Beverwijk/ Heemskerk, kan vanuit de stedelijke agglomeratie de toegang vormen tot de SvA, knooppunt in de relatie bevolking Beverwijk/ Heemskerk en de SvA			

B19 Sint Aagtendijk, ten westen Fort St. Aagtendijk			RDx	106555
			RDy	499809
start realisatie	1800	oplevering	1895	
		OUV: Watermanagement		
		oppervlak: 49.458 m2 waarvan 50 % binnen het UNESCO gebied (geschat)		
staat van onderhoud:	ter plaatse van de kruising met de A22 is de dijk verdwenen, op noordzijde direct aansluitend op het opgaande talud van het Aagtenpark, hierdoor is de dijk niet meer als dijk waarneembaar			
kansen:	herstel van de voormalige inundatiesluis			

B20 Munitiemagazijn bij den Steenen Paal			RDx	108704
			RDy	498248
concept	1896	OUV:	Militaire Werken	
start realisatie	1897	oppervlak:	989 m2 volledig binnen het UNESCO gebied	
staat van onderhoud: Magazijn bij den Steenen Paal is in particulier gebruik, voorheen als museum van de Airbattle Recovery Group, in redelijke staat.				
kansen:	punt van participatie, initiatieven vanuit de bevolking kunnen hier een concentratie punt vinden			

B21 Inundatiekanaal Zijkanaal A- Fort St Aagtendijk			RDx	107507
			RDy	499625
	concept 1873	oplevering 1885	OUV: Watermanagement	
			oppervlak: 136.445 m2 volledig binnen het UNESCO gebied	
	staat van onderhoud: slecht waarneembaar, versmald als gevolg aanleg/ reconstructie Noorderweg			
	kansen: natte verbinding Noordzeekanaal/ Beverwijk naar SvA gebied, nieuw gebruik als transport kanaal opvang regenwater naar achterland			

B Stelling van Amsterdam

B22 inundatiekom 16, Wijkerbroekpolder		RDx	107151
		RDy	500144
oplevering	1895	OUV: Watermanagement	
		oppervlak: 1.983.303 m2 waarvan 50 % binnen het UNESCO gebied (geschat)	
staat van onderhoud:	aangetast door Vinex de Broekpolder, Aagterpark en aanleg A22/ A9. Alleen een smalle strook resteert langs de St Aagtendijk		
	inundatiekom is niet meer als zodanig herkenbaar		

B23 Genieweg		RDx	109818
		RDy	498002
	concept	1873	OUV: Militaire Werken
		oppervlak: 54.494 m2 niet binnen het UNESCO gebied	
	staat van onderhoud:		
	de genieweg is geasfalteerd en voorzien van een smal fietspad		
	strategische logistieke verbinding		

B24 Kade inundatiekanaal, Wijker-/ en Broekpolder		RDx	107982
		RDy	500112
	OUV: Watermanagement		
	oppervlak: 25.460 m2 volledig binnen het UNESCO gebied		
staat van onderhoud:	de kade is grotendeels nog aanwezig, zij het soms moeilijk waarneembaar, coupures en kleidepots voor het instellen van de inundatie van het voorliggend gebied zijn (deels) nog aanwezig, de belangrijkste aantasting betreft de doorkruising van de kade met de A9		

B25 Nieuwendijk		RDx	108458
		RDy	499757
		OUV: Militaire Werken	
		oppervlak: 28.928 m2 volledig binnen het UNESCO gebied	
staat van onderhoud:	historische dijk, als afdamming van de Kil, basis van verdere inpoldering Wijkermeer, ten tijde van de SvA in gebruik als strategische logistieke verbinding,		
kansen:	beleving van de openheid en historische gelaagdheid van het beschermde gebied, recreatief verkeer in aansluiting met de Nieuwendijk over de kruin van de dijk leiden.		

B26 Munitiemagazijn bij den Nieuwen Dijk		RDx	108818
		RDy	499403
	concept	1896	OUV: Militaire Werken
	start realisatie	1897	oppervlak: 911 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
staat van onderhoud:	Magazijn bij den Nieuwen Dijk is in particulier gebruik, in redelijke staat.		
kansen:	punt van participatie, initiatieven vanuit de bevolking kunnen hier een concentratie punt vinden		

B27 Liniedijk St Aagten_Veldhuis (Sint Aagtendijk)		RDx	108116
		RDy	500231
	OUV: Strategisch Landschap		
	oppervlak: 74.671 m2 volledig binnen het UNESCO gebied		
staat van onderhoud:	nabij het Fort St Aagtendijk door aanleg A9 deels verdwenen, voor het overige nog goed aanwezig, vertoont erosie als gevolg van verzakkingen en verwerking, coupures aanwezig, kleidepot voor sluiting van de coupures nog waarneembaar, de nevenbatterij bij Fort Veldhuis ten noorden van de coupure naar de Zuidermaatweg, verkeerd in een matige staat; vervuiling en graffiti, inundatiegracht aanwezig en intact, behoudens bij de A9		
	Liniedijk is in een authentieke staat, alle elementen zijn bijna volledig aanwezig, wordt echter sterk belemmerd in de beleving door aanwezigheid Golfbaan en gasstation ten oosten en de A9 en stedelijke bebouwing op de westzijde, oorspronkelijke openheid is verloren gegaan, visuele integriteit		
kwaliteiten:	belangrijkste weerstandsdijk in het Zoekgebied, dijk nog authentiek aanwezig, inclusief coupures met bijbehorende kleidepots,		
kansen:	zichtbaar maken verdedigingsprincipe, inrichten militaire zweminrichting		

B28 Kadijk		RDx	107911
		RDy	500466
start realisatie	1800	OUV: Watermanagement	
		oppervlak: 7.840 m2 waarvan 30 % binnen het UNESCO gebied (geschat)	
staat van onderhoud:	grotendeels verdwenen als gevolg aanleg A9 en VINEX Broekpolder		
kansen:	mogelijk nieuwe langzaam verkeer aansluiting in lijn met tracé voormalige Kadijk, onder of bovenlangs A22/A9		

B Stelling van Amsterdam

B29 inundatiekom 15, Heemskerker Zuidbroekpolder			RDx	107989
			RDy	501168
concept	1873	oplevering	1895	OUV: Watermanagement
oppervlak: 1.022.800 m2 waarvan 60 % binnen het UNESCO gebied (geschat)				
staat van onderhoud: is ernstig aangetast door aanleg A9 met de verzorgingsplaats Twaalfmaat, woonwijk de Wadden en het bedrijfsterein de Trompet.				

B30 Zuidermaatweg, met inundatiekade Fort Veldhuis			RDx	107930
			RDy	501742
start realisatie	1800	oplevering	1895	OUV: Watermanagement
oppervlak: 26.170 m2 waarvan 50 % binnen het UNESCO gebied (geschat)				
staat van onderhoud: resterende delen nabij de St Aagtendijk (hoofdweerstandslĳn) en ten westen van de spoorlijn Haarlem-Uitgeest, nabij het landgoed Assumburg, tussenliggend deel verdwenen als gevolg van de aanleg A9 en Vinex Broekpolder				
kansen: community building, aan de Heemskerkzijde zijn onlangs limiet (grens) palen herplaatst, herstel bestaande inlaatsluis bij Fort Veldhuis				

B31 Fort Veldhuis			RDx	108705
			RDy	501349
start realisatie	1893	oplevering	1899	OUV: Militaire Werken
oppervlak: 81.440 m2 volledig binnen het UNESCO gebied				
staat van onderhoud: Directiekeet en opzichterwoning zijn verdwenen, grote bomen (populieren) aan weerszijden toegang eveneens, het fort verkeert in een matige staat, bijgebouwen, zoeklichtremise en gaarkeuken zijn in slechte staat. in gebruik als museum van neergestorte gevechtsvliegtuigen in WO2, Airbattle Recovery Group, vrijwilligers museum doen erg hun best het museum op niveau te houden, in eigendom van Staatsbosbeheer, in erfpacht bij Landschap Noord-Holland				
kwaliteiten: expressief gelegen Fort te midden van drukke verkeerswegen, ecologisch fortbiotoop als gevolg ophoging met duinzand temidden van veen-weide gebied, stepping stone				
kansen: etalagefunctie SvA, mogelijkheden participatie bewoners Zoekgebied, vrijwilligers museum als ambassadeurs SvA				

B32 Communicatieweg			RDx	111103
			RDy	499335
start realisatie	1850	oplevering	1951	OUV: Militaire Werken
oppervlak: 56.380 m2 waarvan 30 % binnen het UNESCO gebied (geschat)				
staat van onderhoud: het wegtracé is na WO2 verlegd, sloot de communicatieweg in beginsel aan op de Hoogedijk, later is zij deels achterlangs de verbindingswal vanaf het Fort Veldhuis door getrokken, een deel van de wal diende daartoe afgegraven te worden de Communicatieweg is manifesteert zich als een moderne geasfalteerde verbinding, de historische oorsprong is waarneembaar, de kruising met de SvA is niet expliciet vorm gegeven Aangelegd in het midden van de 19e eeuw op het tracé van de nieuw aangelegde waterleiding vanuit de duinen bij Heemskerk, tevens gebruikt voor de aanleg van een telefoonverbinding, ten tijde van de SvA in gebruik als strategische logistieke verbinding,				
kansen: de Communicatieweg als historische verbinding meer expliciet maken, daarbij de weg als doorgaande verbinding afwaarderen, de Kil accentueren door middel van het van een brug				

B33 Liniedijk Fort Veldhuis- Communicatieweg			RDx	109284
			RDy	501212
start realisatie	1893	oplevering	1897	OUV: Strategisch Landschap
oppervlak: 23.052 m2 volledig binnen het UNESCO gebied				
staat van onderhoud: als gevolg van de omlegging Communicatieweg is de dijk deels afgegraven, gemeenschapsweg nabij Fort Veldhuis gedeeltelijk verdwenen, profiel en materialisatie van de Communicatieweg groot en afwijkend in relatie tot de oorspronkelijke gemeensschapsweg onderbreking van de hoofdweerstandslĳn is een aantasting van de integriteit				
kwaliteiten: artificiële afsnijding van historische dijk, accentuerend het vestingbouwkundig en strategisch gebruik van de al aanwezige dijken.				
kansen: ontvlechting van snel en langzaam verkeer, gemotoriseerd verkeer Communicatieweg doorgaand verbinden via de Hoogedijk, langzaam verkeer achterlangs de gereconstrueerde gemeenschapsweg, stromen kruizen bij aansluiting Communicatieweg/ Hoogedijk,smal profiel verbindingsweg kan hersteld worden				

B34 Munitiemagazijn bij den Ham			RDx	110222
			RDy	501286
concept	1896	OUV:	Militaire Werken	
start realisatie	1897	oppervlak:	1.059 m2 volledig binnen het UNESCO gebied	
staat van onderhoud: Magazijn bij den Dam, het magazijn is niet in gebruik en in slechte staat.				
kansen: punt van participatie, initiatieven vanuit de bevolking kunnen hier een concentratie punt vinden				

B Stelling van Amsterdam

B35 Hoogedijk/ Busch en Dam		RDx	110290
		RDy	501372
start realisatie	1800	OUV: Strategisch Landschap	
		oppervlak: 22.812 m2 volledig binnen het UNESCO gebied	
staat van onderhoud:	bij coupures naar boerenerven is de doorgang verbreed, dijk deels afgegraven, optredende zetting als gevolg bodemdaling veen- weide gebied, Nevenbatterij bij den Ham aanwezig maar in slechte staat. Direct naast de nevenbatterij is een grote stalen schuur opgetrokken		
	de bouw van een grote stalen agrarische schuur direct naast de nevenbatterij belemmerd het schootsveld en is een inbreuk op de integriteit, de schuur is SvA ontkennend vormgegeven		
kwaliteiten:	prachtige route voor met name recreatief en gebiedsexplorerend verkeer		
kansen:	omleggen gemotoriseerd verkeer vanaf de Communicatie weg over Hoogedijk, dijk dient bereikbaar te blijven voor groot landbouwverkeer, dit stelt eisen aan de afmeting, daardoor tevens geschikt voor overig gemotoriseerd verkeer.		

B36 inundatiekom 14, Uitgeester broekpolder			RDx	108909
			RDy	503441
oplevering		1895	OUV: Watermanagement	
		oppervlak: 14.570.295 m2 waarvan 50 % binnen het UNESCO gebied (geschat)		
staat van onderhoud:	grotendeels bewaard gebleven, aantasting door doorsnijdende infrastructuur, spoorwegen, N203, A9, opritten Heemskerk en Uitgeest, aantasting door woningbouw Heemskerk noord en bedrijfsterrein de Trompet, uitbreiding van boerenerven,op de noord zijde haven en toeristische ontwikkeling op de oever van het Uitgeestermeer			
	Nabij Fort Krommeniedijk wordt jaarlijks een inundatie gesteld, inundatie als historische gebeurtenis, nu vooral ook bedoeld ter verbetering van natuurwaarden, in bijzonder de weidevogels			
kwaliteiten:	vrijwel onaangetaste inundatiekom			
kansen:	grootste inundatie kom in het gbied, doorlopend tussen Heemskerk en Uitgeest door, OerIJ gebied			

B37 Fort aan den Ham			RDx	110761
			RDy	501795
start realisatie	1893	oplevering	1897	
		OUV:	Militaire Werken	
		oppervlak:	62.938 m2 volledig binnen het UNESCO gebied	
staat van onderhoud:	brug, directiekeet en opzichterswoning zijn verdwenen, naar verwachting verkeerd het hoofdgebouw in een matige staat van onderhoud, Stadherstel Amsterdam heeft de loods gerenoveerd om er een restaurant te ontwikkelen, wat momenteel op weerstand stuit vanuit de omgeving.			
	in gebruik als kleinschalig museum waarbij gestreefd wordt de authentieke inrichting te reconstrueren, mogelijk nog eigendom van het Ministerie van Defensie			
kwaliteiten:	ecologisch fortbiotoop als gevolg ophoging met duinzand temidden van veen-weide gebied, stepping stone, verstilde plek, stilstaande ontwikkeling, overgeleverd vanuit het verleden			
kansen:	mooi gelegen fort, in de luwte van het spooracces en de Lagedijk/ Kilzone, groot open inundatie gebied aan de frontzijde, in de nabijheid van de stedelijke ontwikkeling Saendelft			

B38 Legendijk		RDx	111428
		RDy	502567
		OUV: Strategisch Landschap	
		oppervlak: 39.100 m2 volledig binnen het UNESCO gebied	
staat van onderhoud:	de dijk is grotendeels in de ondergrond verzakt, voormalige weerstandsdijk tekent af als een groene strook ten westen van de weg		
	doordat profiel verdwenen kan de indruk ontstaan dat hier geen was, dat is een inbreuk op de integriteit		
kwaliteiten:	verteld het verhaal van de continue bodemdaling, bodemgesteldheid veen, modder en drab		
kansen:	expressief maken moeilijkheid grondslag, bodemdaling als gevolg ontwatering ten behoeve van de veeteelt		

B39 Fort bij Krommeniedijk			RDx	111283
			RDy	503508
start realisatie	1894	oplevering	1903	
		OUV:	Militaire Werken	
		oppervlak:	66.166 m2 volledig binnen het UNESCO gebied	
staat van onderhoud:	loods en bijgebouwen zijn verdwenen, herbestemd tot K'IJK, bezoekerscentrum en huisvesting voor autisten, nieuwe eigentijdse opzichterswoning, reconstructie van toegangsbrug			
	opnieuw ontwikkeld als derde bezoekerscentrum Stelling van Amsterdam (Fort K'IJK) en huisvesting voor mensen met autisme, in eigendom van Landschap Noord-Holland, verpacht aan Stadsherstel Amsterdam			
kwaliteiten:	ecologisch fortbiotoop als gevolg ophoging met duinzand temidden van veen-weide gebied, stepping stone			
kansen:	herbouw genieloods als aanvulling op huidige activiteiten			

B40 Legendijk, ten noorden van Fort Krommeniedijk			RDx	110858
			RDy	504329
concept	1873	sloop	1966	
		OUV: Watermanagement		
		oppervlak: 27.763 m2 volledig binnen het UNESCO gebied		
staat van onderhoud:		de dijk is volledig verzakken en als zodanig niet meer waarneembaar, is nu een weg		

B Stelling van Amsterdam

B41 Krommeniedijk, vestingwal en inundatiekering			RDx	112474
			RDy	503420
start realisatie	1894	oplevering	1904	OUV: Strategisch Landschap
		sloop	1955	oppervlak: 58.971 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
staat van onderhoud:	burgerbebouwing op verzakte voormalige waterkerende dijk, liniedijk daardoor ten noorden ingericht, continue verzakkingen, uiteindelijk in de bodem verzakken of afgegraven, Nevenbatterij bij Krommeniedijk: ligt in een particuliere tuin en lijkt in slechte staat			
	desondanks dat dit stuk als verdedigingsstelling een ondergeschikte rol speelde, zie kringenwetkaart, is nu niets wat refereert aan de SvA en in die zin vormt het gebied een grote coupure in de doorgaande lijn van de SvA en daarmee een aantasting van de integriteit			
kansen:	de bevaarbare doorgangen uit de SvA periode zijn nog aanwezig, biedt kansen om de toenmalige logistieke waarde van waterwegen in dit gebied te benadrukken			

B42 inundatiekom 13, Polder het Woud			RDx	112523
			RDy	504386
oplevering		1895	OUV: Watermanagement	
		oppervlak: 4.212.132 m2 volledig binnen het UNESCO gebied		
staat van onderhoud:	in vrijwel authentieke staat bewaard gebleven			
	is intact en authentiek aanwezig, toevoeging van een enkele nieuwe schuur			
kwaliteiten:	nog vrijwel volledig authentieke inundatiekom			

C Wezensvreemd aan de Stelling van Amsterdam

C Wezensvreemd aan de Stelling van Amsterdam

elementen die niet behoren tot de Stelling van Amsterdam.

Deze kunnen door hun aanwezigheid, aard of vorm een aantasting, bedreiging of ontwikkelkans vormen.

c01 romneyloods

start realisatie 1981 oplevering 1981 oppervlak: 421 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

aantasting inundatiekom, belemmering van de open schootsvelden
stalen loods tegenstrijdig ten opzichte van voorschriften kringen wet
zorgt voor verrommeling van het open landschap

RDx 106548

RDy 496984

c02 hoogspanningstracé Beverwijk naar Velsen

start realisatie 2014 oplevering 2016 oppervlak: 3.818 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

aantasting inundatiekom, vooral door transformatorstation nabij tunnelmonding A9
tast de beleving van het historisch landschap aan

RDx 106593

RDy 497208

c03 tunnelmonding A9, noordzijde

concept 1985 oplevering 1997 oppervlak: 125.448 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

aantasting inundatiekom

RDx 106481

RDy 497471

c04 zand en grind overslag Zijkanaal A

start realisatie 1992 oplevering 1993 oppervlak: 18.690 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

aantasting van inundatiekade Wijkmeerdijk en noordzijde van het Fort bij Velsen, doorbreekt de directe
verbinding tussen het Fort bij Velksen naar het Fort St. Aagtendijk
isolatie van Fort Velsen van SvA
kansen: herstel groene verbinding langs Zijkanaal tussen Fort bij Velsen en Fort St. Aagtendijk

RDx 106114

RDy 497879

c05 bedrijvenpark Wijkerpolder

concept 1964 oplevering 2007 oppervlak: 574.172 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied
start realisatie 1987

aantasting inundatiekommen, belemmering van de open schootsvelden, bebouwing isoleert het Fort bij Velsen
van achterliggende hoofdweerstandslijn
niet overeenkomstig militaire uitgangspunten, kringenwet en/ of lokaal gebonden bouwwijzen
bedrijventerrein is strijdig met de inundatie en agrarische functie
De Pijp Industrial Plan
integriteitsrisico door grote en wijze van vormgeving, geen expressie SvA

RDx 106544

RDy 498250

c06 erven, zuid N203, achter hwl

start realisatie 1877 oplevering 2019 oppervlak: 22.821 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

belemmering openheid
nieuwe schuren en objecten vaak stalen hallen, niet overeenkomstig militaire uitgangspunten, kringenwet en/ of
lokaal gebonden bouwwijzen
aantasting van de kleinschaligheid
herontwikkeling erven, risico op doorgaande verstedelijking

RDx 107854

RDy 497517

c07 Noorderweg, Beverwijk

start realisatie 1997 oplevering 1999 oppervlak: 26.666 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

aantasting inundatiekom,
aantasting van inundatiekade Wijkmeerdijk
asfaltweg voorzien van rotonden
onderbreekt samenhang SvA, inundatietoevoer niet meer afleesbaar

kansen: herinrichting kan meer expressiegeven aan de relatie van het Fort bij Velsen met het achterland, ontsluiting van
de SvA vanuit de stedelijke verdichting van Beverwijk naar het open Stelling landschap

RDx 106676

RDy 498890

C Wezensvreemd aan de Stelling van Amsterdam

c08 afrit Beverwijk			RDx	107119
			RDy	498704
start realisatie	1985	oplevering	1999	oppervlak: 60.641 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
aantasting inundatiekom, aantasting inundatiekering Wijkerveerdijk, belemmering van de open schootsvelden, aantasting liniedijk Wijkerveer, verdwijnen geschutsbatterij St Aagtendijk				
icm A9 doorbreking van samenhang SvA, wijze van vormgeving doorsnijdingsvlakken weinig expressief				
kansen:	bij ondergronds brengen huidige overgang kan meer openheid rond het Fort St.Aagtendijk gecreëerd worden, verbetering van de visuele integriteit vanaf het fort			

c09 Bazaar, parkerplaats			RDx	106696
			RDy	499311
start realisatie	2010	oplevering	2018	oppervlak: 139.858 m2 waarvan 10 % binnen het UNESCO gebied (geschat)
aantasting inundatiekom, belemmering van de open schootsvelden door hekwerken en lantaarnpalen				
bestraatte parkeerplaats				
tegenstrijdig aan inundatie en agrarische functie				
tast de beleving van het historisch landschap aan, SvA ontkennend ingericht, valt grotendeels buiten de UNESCO grens 1996				
kansen:	accentuering verboden kringen door inrichting parkeerterrein			

c10 de Vuurlinie			RDx	107113
			RDy	498913
start realisatie	2015	oplevering	2016	oppervlak: 4.252 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
objecten deels opgetrokken in hout, stalen loods				
ter plaatse van een voormalige boerderij, op de Wijkerveerdijk, strijdig gebruik door recreatie, paintball, in plaats van wonen/ landbouw/ veeteelt.				
gericht op vermaak, met bijkomende reclamering				
kansen:	in combinatie met Fort St Aagtendijk publieksfunctie en ontvangstbalie voor bezoekers achterliggende SvA landschap			

c11 grond- slipdepot			RDx	107609
			RDy	498909
start realisatie	2016	oplevering	2018	oppervlak: 20.923 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
aantasting van het agrarisch landschap door betonnen emplacementen				
strijdig gebruik ten opzichte van agrarisch gebruik				
risico op uitbreiding van bedrijfsactiviteiten, waardoor agrarisch/ historisch land gaat veranderen in bedrijfsterrein				

c12 hoogspanningstracé Beverwijk naar Zaandam					RDx	109544
					RDy	497164
concept	1974	oplevering	1981	oppervlak:	1.662 m2 waarvan 5 % binnen het UNESCO gebied (geschat)	
start realisatie	1980					
tast de beleving van het historisch landschap aan						

c13 bergschuur ten noorden St. Aagtendijk			RDx	107350
			RDy	499370
start realisatie	2005	oplevering	2007	oppervlak: 212 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
aantasting inundatiekom, belemmering van de open schootsvelden				
niet overeenkomstig militaire uitgangspunten, kringenwet en/ of lokaal gebonden bouwwijzen				
verrommeling				

c14 Aagterpark, voormalige stortplaats			RDx	107153
			RDy	499573
start realisatie	1969	oplevering	2000	oppervlak: 273.617 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
aantasting inundatiekommen, aantasting inundatiekering Stint Aagtendijk, belemmering van de open schootsvelden				
in plaats van een kom is een hoogte ontstaan				
inunderen is niet meer mogelijk				
door ophoging naast St Aagtendijk is deze niet meer als dijk beleefbaar				
kansen:	niet natuurlijke hoogte die wel uitzicht biedt op het Zoekgebied, plek waar vandaan een groot gebied overzien en toegelicht kan worden.			

c15 motorcrossbaan			RDx	107561
			RDy	499295
start realisatie	2012	oplevering	2012	oppervlak: 11.487 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
strijdig gebruik ten opzichte van agrarisch gebruik				
tast de beleving van het historisch landschap aan				

C Wezensvreemd aan de Stelling van Amsterdam

c16 modelvliegtuigen vliegveld

				RDx	107769
				RDy	499213
start realisatie	2013	oplevering	2017	oppervlak:	7.896 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
					strijdig gebruik ten opzichte van agrarisch gebruik
					tast de beleving van het historisch landschap aan

c17 Vinex Broekpolder, deelgebied De Ladder

				RDx	107097
				RDy	500387
concept	1990	oplevering	2012	oppervlak:	86.312 m2 waarvan 40 % binnen het UNESCO gebied (geschat)
start realisatie	2000				
					aantasting inundatiekommen, belemmering van de open schootsvelden
					het stedenbouwkundig ontwerp en de architectonische vormgeving kent geen uitgangspunten die rekening houden met, of afgeleid zijn van de SvA
					een woonwijk is tegenstijdig met de functie van inundatiekom en open schootsvelden
					inegriteitsrisico door grote en wijze van vormgeving, geen expressie SvA

c18 Vinex Broekpolder, deelgebied De Lanen

				RDx	107433
				RDy	500188
concept	1990	oplevering	2012	oppervlak:	309.456 m2 niet binnen het UNESCO gebied
start realisatie	2000				
					aantasting inundatiekommen, verdwijnen van delen van de inundatiekade Kadijk, belemmering van de open schootsvelden
					het stedenbouwkundig ontwerp en de architectonische vormgeving kent geen uitgangspunten die rekening houden met, of afgeleid zijn van de SvA
					een woonwijk is tegenstijdig met de functie van inundatiekom en open schootsvelden
					inegriteitsrisico door grote en wijze van vormgeving, geen expressie SvA

c19 Vinex Broekpolder, deelgebied Waterwijk, Wijkerbroek

				RDx	107386
				RDy	500433
concept	1990	oplevering	2018	oppervlak:	176.250 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
start realisatie	2000				
					aantasting inundatiekommen, belemmering van de open schootsvelden
					het stedenbouwkundig ontwerp en de architectonische vormgeving kent geen uitgangspunten die rekening houden met, of afgeleid zijn van de SvA
					een woonwijk is tegenstijdig met de functie van inundatiekom en open schootsvelden
					inegriteitsrisico door grote en wijze van vormgeving, geen expressie SvA

c20 hoogbouw Broekpolder

				RDx	107249
				RDy	500684
start realisatie	2009	oplevering	2011	oppervlak:	2.654 m2 waarvan 25 % binnen het UNESCO gebied (geschat)
					aantasting inundatiekom, belemmering van de open schootsvelden
					niet overeenkomstig militaire uitgangspunten, kringenwet en/ of lokaal gebonden bouwwijzen
					tast het het uitzicht vanaf de hoofdweerstandlijn aan

c21 volkstuincomplex Groene Dijk

				RDx	108730
				RDy	499581
start realisatie	2001	oplevering	2005	oppervlak:	5.522 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
					karakterwijziging van grootschalig agrarisch gebruik naar particulier, versnipperd gebruik
					in lijn met authentiek gebruik als voedsel voorziening Nationaal Reduit
					kan versterkende factor zijn, tuinders als ambassadeurs SvA
					kansen: tuinders betrekken als ambassadeurs van het SvA gebied

c22 A9/ A22

				RDx	107933
				RDy	500561
concept	1985	oplevering	1997	oppervlak:	534.364 m2 waarvan 70 % binnen het UNESCO gebied (geschat)
start realisatie	1989				
					doorkruist inundatiekommen,
					aantasting van inundatiekaden, St Aagtendijk, Kadijk, Zuidermaatweg
					Sloop schutsluis ten zuiden Fort St Aagtendijk, doorgang door Liniewal Zuidwijkermeer, afdamming verdedigingsgracht St Aagtendijk
					de functie is strijdig voor de mogelijkheid tot inundatie en agrarisch gebruik
					verkeer en kunstwerken vormen een aantasting van de openheid en staan een éénduidige beleving van het historisch landschap in de weg
					kansen: opnieuw vormgeven van wegmeubilair, meer specifiek SvA

C Wezensvreemd aan de Stelling van Amsterdam

c23 bomenaanplant A9

RDx 108014
RDy 500556

start realisatie 2001 oplevering 2010 oppervlak: 58.805 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

aantasting inundatiekommen, belemmering van de open schootsvelden
soort en wijze van aanplant niet overeenkomstig militair uitgangspunt danwel landschappelijke ondergrond
bomen belemmerend voor de functie van het open schootsveld
SvA ontkennende vormgeving

c24 gasverdeelstation

RDx 108353
RDy 500217

start realisatie 1982 oplevering 1993 oppervlak: 119.580 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

aantasting van het agrarisch landschap achter de hoofdweerstandlijn
stijdig gebruik ten opzichte van agrarische functie
aantasting van historisch landschap door vormgeving en schaalgrootte

c25 Vinex Broekpolder, deelgebied Citadel

RDx 107821
RDy 500793

concept 1990 oplevering 2012 oppervlak: 90.703 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied
start realisatie 2003

aantasting inundatiekommen, belemmering van de open schootsvelden
het stedenbouwkundig ontwerp en de architectonische vormgeving kent geen uitgangspunten die rekening houden met, of afgeleid zijn van de SvA
een woonwijk is tegenstijdig met de functie van inundatiekom en open schootsvelden
inegreitsrisico door grote en wijze van vormgeving, geen expressie SvA

c26 fietsbrug A9

RDx 108101
RDy 500619

start realisatie 2014 oplevering 2015 oppervlak: 23.247 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

aantasting inundatiekom, belemmering van de open schootsvelden
geen expressie aan SvA
kwaliteiten: is nu een anonieme verbinding, ondanks speciale aandacht aan vormgeving
kansen: kan expressieve poort vormen tussen stad en stelling gebied, mogelijk ook als tunnel variant, accentuering
voormalige inundatiekering Kadijk

c27 Vinex Broekpolder, deelgebied Waterbalkon

RDx 107774
RDy 501095

concept 1990 oplevering 2012 oppervlak: 65.822 m2 | waarvan 80 % binnen het UNESCO gebied (geschat)
start realisatie 2000

aantasting inundatiekommen, belemmering van de open schootsvelden
het stedenbouwkundig ontwerp en de architectonische vormgeving kent geen uitgangspunten die rekening houden met, of afgeleid zijn van de SvA
een woonwijk is tegenstijdig met de functie van inundatiekom en open schootsvelden
inegreitsrisico door grote en wijze van vormgeving, geen expressie SvA

c28 Vinex Broekpolder, deelgebied Groene Balkon

RDx 108025
RDy 501033

concept 1990 oplevering 2018 oppervlak: 54.193 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied
start realisatie 2004

aantasting inundatiekommen, belemmering van de open schootsvelden
het stedenbouwkundig ontwerp en de architectonische vormgeving kent geen uitgangspunten die rekening houden met, of afgeleid zijn van de SvA
een woonwijk is tegenstijdig met de functie van inundatiekom en open schootsvelden
inegreitsrisico door grote en wijze van vormgeving, geen expressie SvA

c29 maaiveldwerken, gaspijpleidingen

RDx 108497
RDy 500831

start realisatie 2017 oplevering 2018 oppervlak: 5.232 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

werken op enkele plekken op maaiveld niveau zichtbaar, op het terreplein van Fort Veldhuis en 15e inundatiekom

C Wezensvreemd aan de Stelling van Amsterdam

c30 golfbaan Noordenbuitendijken			RDx	108842
			RDy	500699
start realisatie	1995	oplevering	2011	oppervlak: 620.878 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
aantasting eerste kring Fort Veldhuis, aantasting agrarische gronden tbv ingesloten voedselvoorziening Nationaal Reduit, belemmering van het groot flankement en vrijwel het volledig klein flankement van Fort Veldhuis				
vormgeving van de golfbaan is niet overeenkomstig militaire principes of aan de lokale landschappelijke inrichting				
recreatie is strijdig gebruik ten opzichte van de oorspronkelijke agrarische functie, voordat de golfbaan gerealiseerd werd, was er een woonwagenkamp				
tast de beleving van het historisch landschap aan, knipt de beleving van de Stelling in tweeën, mede door de grote van het object, golfbaan in de oksel van de hoofdweerstandlijn				
kansen:	herstel van de visuele integriteit rond het Fort Veldhuis en aansluitende liniedijken, herstel voedselproductieland			

c31 erven, zuid N203, voor hwl			RDx	109128
			RDy	500479
start realisatie	1800	oplevering	2018	oppervlak: 74.875 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
aantasting inundatiekommen, belemmering van de open schootsvelden				
nieuwe schuren en objecten vaak stalen hallen, niet overeenkomstig militaire uitgangspunten, kringenwet en/ of lokaal gebonden bouwwijzen				
aantasting van de kleinschaligheid				
ontkenning SvA, erfgoed niet als ruimtelijke beperking, verrommeling				

c32 verzorgingsplaats Akermaat			RDx	108244
			RDy	501374
start realisatie	1995	oplevering	1997	oppervlak: 37.230 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
aantasting inundatiekommen,				
aantasting van inundatiekade Zuidermaatweg, belemmering van de open schootsvelden				
verromeling, ontkenning SvA				
kansen:	herstel beleving inundatiekom			

c33 Vinex Broekpolder, deelgebied De Wierden				RDx	108092
				RDy	501548
concept	1990	oplevering	2012	oppervlak: 119.835 m2 waarvan 90 % binnen het UNESCO gebied (geschat)	
start realisatie	2005				
aantasting inundatiekommen, verdwijnen van delen van de inundatiekade Zuidermaatweg, belemmering van de open schootsvelden					
het stedenbouwkundig ontwerp en de architectonische vormgeving kent geen uitgangspunten die rekening houden met, of afgeleid zijn van de SvA					
een woonwijk is tegenstijdig met de functie van inundatiekom en open schootsvelden					
inegriteitsrisico door grote en wijze van vormgeving, geen expressie SvA					

c34 verzorgingsplaats Twaalfmaat			RDx	108502
			RDy	501589
start realisatie	1995	oplevering	1997	oppervlak: 28.096 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
aantasting inundatiekommen,				
aantasting van inundatiekade Zuidermaatweg, belemmering van de open schootsvelden				
verromeling, ontkenning SvA				
kansen:	herstel beleving inundatiekom			

c35 restaurant Twaalfmaat			RDx	108557
			RDy	501696
start realisatie	1995	oplevering	1996	oppervlak: 4.712 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
aantasting inundatiekom, aantasting inundatiekering Zuidermaatweg, belemmering van de open schootsvelden				
niet overeenkomstig militaire uitgangspunten, kringenwet en/ of lokaal gebonden bouwwijzen				
uitbreidingsrisico, SvA otkennende vormgeving				

c36 viaduct A9 Communicatieweg			RDx	108494
			RDy	501835
start realisatie	1995	oplevering	1997	oppervlak: 13.947 m2 volledig binnen het UNESCO gebied
aantasting inundatiekom, aantasting inundatiekering Zuidermaatweg, belemmering van de open schootsvelden				
belemmerd zicht op noordelijk open gebied vanaf Fort veldhuis, doorzicht naar Oer-IJ				
kansen:	bij ondergronds brengen huidige overgang kan meer openheid rond het Fort Veldhuis gecreëerd worden, verbetering van de visuele integriteit vanaf het fort			

C Wezensvreemd aan de Stelling van Amsterdam

c37 golfbaan Noordenbuitendijken, uitbreiding 2010

RDx 109374
RDy 501037

start realisatie 1995 oplevering 2011 oppervlak: 101.135 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

aantasting eerste kring Fort Veldhuis, aantasting agrarische gronden tbv ingesloten voedselvoorziening Nationaal Reduit, belemmering van het groot flankement en vrijwel het volledig klein flankement van Fort Veldhuis
vormgeving van de golfbaan is niet overeenkomstig militaire principes of aan de lokale landschappelijke inrichting

recreatie is strijdig gebruik ten opzichte van de oorspronkelijke agrarische functie, voordat de golfbaan gerealiseerd werd, was er een woonwagenkamp

tast de beleving van het historisch landschap aan, knipt de beleving van de Stelling in tweeën, mede door de grote van het object, golfbaan in de oksel van de hoofdweerstandlijn

kansen: herstel van de visuele integriteit rond het Fort Veldhuis en aansluitende liniedijken, herstel voedselproductieland

c38 Communicatieweg thv Fort Veldhuis

RDx 109329
RDy 501191

start realisatie 1850 oplevering 1951 oppervlak: 12.511 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

doorsnijding hoofdweerstandlijn, aantasting gedekte weg Fort Veldhuis naar Hoge dijk
asfaltweg ter plaatse voormalige gedekte weg, (bestaat of macadam)

gedekt transport verloren gegaan door afgraven gedeelte liniewal

onderbreking hoofdweerstandlijn, geen expressie aan SvA

c39 bedrijvenpark de Trompet

RDx 108463
RDy 502064

start realisatie 2000 oplevering 2011 oppervlak: 24.718 m2 | waarvan 30 % binnen het UNESCO gebied (geschat)

aantasting inundatiekom, belemmering van de open schootsvelden

niet overeenkomstig militaire uitgangspunten, kringenwet en/ of lokaal gebonden bouwwijzen

strijdig gebruik ten opzichte inundatieveld, agrarisch gebruik

tast op eenzelfde wijze de integriteit aan als Vinex Broekpolder, op een kleine schaal en door iets verder af gelegen ligging minder prominent

c40 hoogspanningstracé Beverwijk naar Marken Binnen

RDx 109401
RDy 501435

concept 1962 oplevering 1974 oppervlak: 2.642 m2 | waarvan 80 % binnen het UNESCO gebied (geschat)
start realisatie 1969

aantasting inundatiekommen, doorkruist de hoofdweerstandlijn

tast de beleving van SvA aan, SvA ontkennend gerealiseerd

kansen: In combinatie met nieuw aan te leggen hoogspanningsverbinding Beverwijk_Uitgeest mogelijk onder aarde te brengen

c41 windmolen afrit Heemskerk

RDx 108580
RDy 502425

oplevering 2011 oppervlak: 208 m2 | niet binnen het UNESCO gebied

c42 afrit Heemskerk

RDx 108873
RDy 502446

concept 1985 oplevering 1997 oppervlak: 29.425 m2 | waarvan 60 % binnen het UNESCO gebied (geschat)
start realisatie 1995

c43 N203/ N8

RDx 110242
RDy 502515

start realisatie 1948 oplevering 1950 oppervlak: 78.697 m2 | waarvan 40 % binnen het UNESCO gebied (geschat)

aantasting inundatiekom

de doorsnijding van de hoofdweerstandlijn is SvA ontkennend ingericht

kansen: bij aanleg A8, afwaarden bestaande N8 en terugbrengen naar 2 rijstroken, aanpalend land herstellen

c44 verzorgingsplaats N203

RDx 111155
RDy 501781

start realisatie 1946 oplevering 1996 oppervlak: 3.690 m2 | niet binnen het UNESCO gebied

c45 erven, noord N203, voor hwl

RDx 111202
RDy 503346

start realisatie 1800 oplevering 2018 oppervlak: 78.777 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

C Wezensvreemd aan de Stelling van Amsterdam

aantasting inundatiekommen, belemmering van de open schootsvelden
 nieuwe schuren en objecten vaak stalen hallen, niet overeenkomstig militaire uitgangspunten, kringenwet en/ of
 lokaal gebonden bouwwijzen
 aantasting van de kleinschaligheid
 ontkenning SvA, erfgoed niet als ruimtelijke beperking, verrommeling

c46 campingveld Lage dijk

RDx	111512
RDy	503140

start realisatie 2004 oplevering 2004 oppervlak: 5.877 m² | volledig binnen het UNESCO gebied

(tijdelijke) aantasting inundatiekom, belemmering
 strijdig gebruik ten opzichte inundatieveld, agrarisch gebruik
 risico op uitbreiding, niet bedoeld gebruik en mogelijke verdichting met opstallen in inundatiezone en 1e kring

c47 erven, noord N203, achter hwl

RDx	111949
RDy	502827

start realisatie 1850 oplevering 2019 oppervlak: 15.935 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

belemmering openheid
 nieuwe schuren en objecten vaak stalen hallen, niet overeenkomstig militaire uitgangspunten, kringenwet en/ of lokaal gebonden bouwwijzen
 aantasting van de kleinschaligheid
 herontwikkeling erven, risico op doorgaande verstedelijking

c48 volkstuincomplex Krommenie

RDx	112159
RDy	502765

oplevering 1993 oppervlak: 12.721 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

karacterwijziging van grootschalig agrarisch gebruik naar particulier, versnipperd gebruik

kansen: tuinders betrekken als ambassadeurs van het SvA gebied

c49 jachthaven Uitgeestermeer

RDx	110803
RDy	504699

oplevering 1983 oppervlak: 82.616 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

aantasting inundatiekom
aantasting van historisch landschap door schaalgrootte

D Landschap

D Landschap

historische elementen van het landschap; attributen van het landschappelijk erfgoed.

D01 verdwenen dijk Wijkermeerpolder	R Dx	107977
	R Dy	496586
OUV: omringend landschap in het Zoekgebied		
oppervlak: 192.215 m2 volledig binnen het UNESCO gebied		
kansen: Tracé verdwenen dijk betekenis geven		
D03 De Veenpolder	R Dx	111714
	R Dy	496754
OUV: omringend landschap in het Zoekgebied		
oppervlak: 3.021.148 m2 niet binnen het UNESCO gebied		
kwaliteiten: De sloten en waterlopen zijn recht. Het landschap heeft een zeer open karakter, te beleven vanaf de hoger gelegen ringdijk.		
kansen: Grote openheid behouden, verwijderen kassen		
D04 Assendelver Noorder- en Zuiderpolder	R Dx	110265
	R Dy	498326
OUV: omringend landschap in het Zoekgebied		
oppervlak: 16.409.284 m2 niet binnen het UNESCO gebied		
kansen: Grote openheid behouden, Communicatieweg afwaarderen, recreatieve maaswijdte verkleinen		
D05 verlegde waterlopen, Assendelver Noorder- en Zuiderpolder	R Dx	110265
	R Dy	498327
OUV: omringend landschap in het Zoekgebied		
kansen: Bevaarbaar maken, aanleg vaarverbinding Kil-Nauernasche Vaart		
D06 verdwenen kavelpatroon in Kilzone	R Dx	108837
	R Dy	500671
OUV: omringend landschap in het Zoekgebied		
oppervlak: 841.479 m2 volledig binnen het UNESCO gebied		
kansen: Herstel historische slotenpatroon thv golfbaanterrein		
D07 Binnendelft	R Dx	111825
	R Dy	498218
OUV: omringend landschap in het Zoekgebied		
oppervlak: 151.126 m2 niet binnen het UNESCO gebied		
D09 Polder Westzaan en Noorderveen	R Dx	113837
	R Dy	496965
OUV: omringend landschap in het Zoekgebied		
oppervlak: 11.926.238 m2 niet binnen het UNESCO gebied		
kwaliteiten: In de moerassige veenweides van deze polders is de originele strekkende verkaveling goed te zien. Het is een waterrijk open gebied, met natuurlijk grasland en riet. Polder Westzaan is sinds 2013 Natura 2000 gebied. Het kent bijzondere soorten door het brakke karakter van het water.		
kansen: Natuurfunctie uitbreiden naar Noorderveen, grote openheid behouden, waternetwerk bevaarbaar maken, groenere dorps- en stadsranden		
D10 verdwenen dijklichaam Groenedijk tussen Communicatieweg en de Rijksweg	R Dx	110190
	R Dy	501101
OUV: omringend landschap in het Zoekgebied		
oppervlak: 10.098 m2 volledig binnen het UNESCO gebied		
kansen: Tracé verdwenen dijk betekenis geven		
D11 Noorderveen	R Dx	112633
	R Dy	498741
OUV: omringend landschap in het Zoekgebied		
oppervlak: 1.107.699 m2 niet binnen het UNESCO gebied		

D Landschap

D12 verdwenen kreken, Zoekgebied

RDx	108900
RDy	503441

OUV: omringend landschap in het Zoekgebied

kansen: Bestaand krekenspatroon versterken, natuurlijke oevers

E Wezensvreemd aan het Landschap

E Wezensvreemd aan het Landschap

elementen die niet behoren tot het natuurlijke of cultuurhistorische landschap.

E01 beplanting N246 Noordzeekanaal

RDx 107498
RDy 496070

oppervlak: 272.234 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

E02 kassen Buitenhuizen

RDx 109670
RDy 494921

oppervlak: 62.843 m2 | niet binnen het UNESCO gebied

kansen: Inpassen of verwijderen kassen

E03 afvalstortlocatie Nauernasche Polder

RDx 111121
RDy 494387

oppervlak: 839.016 m2 | niet binnen het UNESCO gebied

E04 recreatiegebied De Buitenlanden

RDx 107675
RDy 498697

oppervlak: 272.394 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

kansen: Ontwikkeling recreatiegebied De Buitenlanden, meer conform identiteit landschapstype en nabijheid Stelling

E05 kassen Veenpolder

RDx 110938
RDy 496506

oppervlak: 43.959 m2 | niet binnen het UNESCO gebied

kansen: Verwijderen kassen

E06 gekanaliseerde Kil

RDx 108401
RDy 499259

oppervlak: 101.827 m2 | volledig binnen het UNESCO gebied

kansen: Verbreden, bevaarbaar maken, natuurcompensatie, brug aanleggen thv Communicatieweg

E07 sportveld Assendelft

RDx 110924
RDy 499976

oppervlak: 145.107 m2 | niet binnen het UNESCO gebied

kansen: Ontwikkeling Omzoom, onderdeel van een groenere stadsrand

E08 bebouwing Assendelft (stadsrand zuidzijde, Saendelft)

RDx 111305
RDy 500076

oppervlak: 150.894 m2 | niet binnen het UNESCO gebied

kansen: Ontwikkeling Omzoom, groenere dorps- en stadsrand, aanleg vaarverbinding Kil-Nauernasche Vaart

E09 knooppunt A8, aansluiting N246

RDx 113235
RDy 498665

oppervlak: 188.229 m2 | niet binnen het UNESCO gebied

E10 bebouwing Assendelft (nieuwe wijk Kreekrijk)

RDx 111238
RDy 501071

oppervlak: 483.843 m2 | niet binnen het UNESCO gebied

kansen: Groenere dorps- en stadsrand

E11 bebouwing Krommenie, langs Kilzone

RDx 111478
RDy 501888

oppervlak: 150.603 m2 | niet binnen het UNESCO gebied

kansen: Groenere dorps- en stadsrand, tracé verdwenen dijk bij Busch en Dam weer betekenis geven

E Wezensvreemd aan het Landschap

E Wezensvreemd aan het Landschap
elementen die niet behoren tot het natuurlijke of cultuurhistorische landschap.

E01	beplanting N245 Noordzeekanaal		RDx	107498
			RDy	496070
		oppervlak: 272.234 m2	% UNESCO(geschat):	100 %

E02	kassen Buitenhuizen		RDx	109670
			RDy	494921
		oppervlak: 62.843 m2	% UNESCO(geschat):	0 %

kansen: Inpassen of verwijderen kassen

E03	afvalstortlocatie Nauernasche Polder		RDx	111121
			RDy	494387
		oppervlak: 839.016 m2	% UNESCO(geschat):	0 %

E04	recreatiegebied De Buitenlanden		RDx	107675
			RDy	498697
		oppervlak: 272.394 m2	% UNESCO(geschat):	100 %

kansen: Ontwikkeling recreatiegebied De Buitenlanden, meer conform identiteit landschapstype en nabijheid Stelling

E05	kassen Veenpolder		RDx	110938
			RDy	496506
		oppervlak: 43.959 m2	% UNESCO(geschat):	0 %

kansen: Verwijderen kassen

E06	gekanaliseerde Kil		RDx	108401
			RDy	499259
		oppervlak: 101.827 m2	% UNESCO(geschat):	100 %

kansen: Verbreden, bevaarbaar maken, natuurcompensatie, brug aanleggen thv Communicatieweg

E07	sportveld Assendelft		RDx	110924
			RDy	499976
		oppervlak: 145.107 m2	% UNESCO(geschat):	0 %

kansen: Ontwikkeling Omzoom, onderdeel van een groenere stadsrand

E08	bebouwing Assendelft (stadsrand zuidzijde, Saendelft)		RDx	111305
			RDy	500076
		oppervlak: 150.894 m2	% UNESCO(geschat):	0 %

kansen: Ontwikkeling Omzoom, groenere dorps- en stadsrand, aanleg vaarverbinding Kil-Nauernasche Vaart

E09	knooppunt A8, aansluiting N246		RDx	113235
			RDy	498665
		oppervlak: 188.229 m2	% UNESCO(geschat):	0 %

E Wezensvreemd aan het Landschap

E10 bebouwing Assendelft (nieuwe wijk Kreekrijk)

oppervlak: 483.843 m2

RDx	111238
RDy	501071
% UNESCO(geschat):	0 %

kansen: Groenere dorps- en stadsrand

E11 bebouwing Krommenie, langs Kilzone

oppervlak: 150.603 m2

RDx	111478
RDy	501888
% UNESCO(geschat):	0 %

kansen: Groenere dorps- en stadsrand, tracé verdwenen dijk bij Busch en Dam weer betekenis geven

Bijlage 4

bij hoofdstuk 4

2800 - 250 BC

CASTRICUMSE RIJN

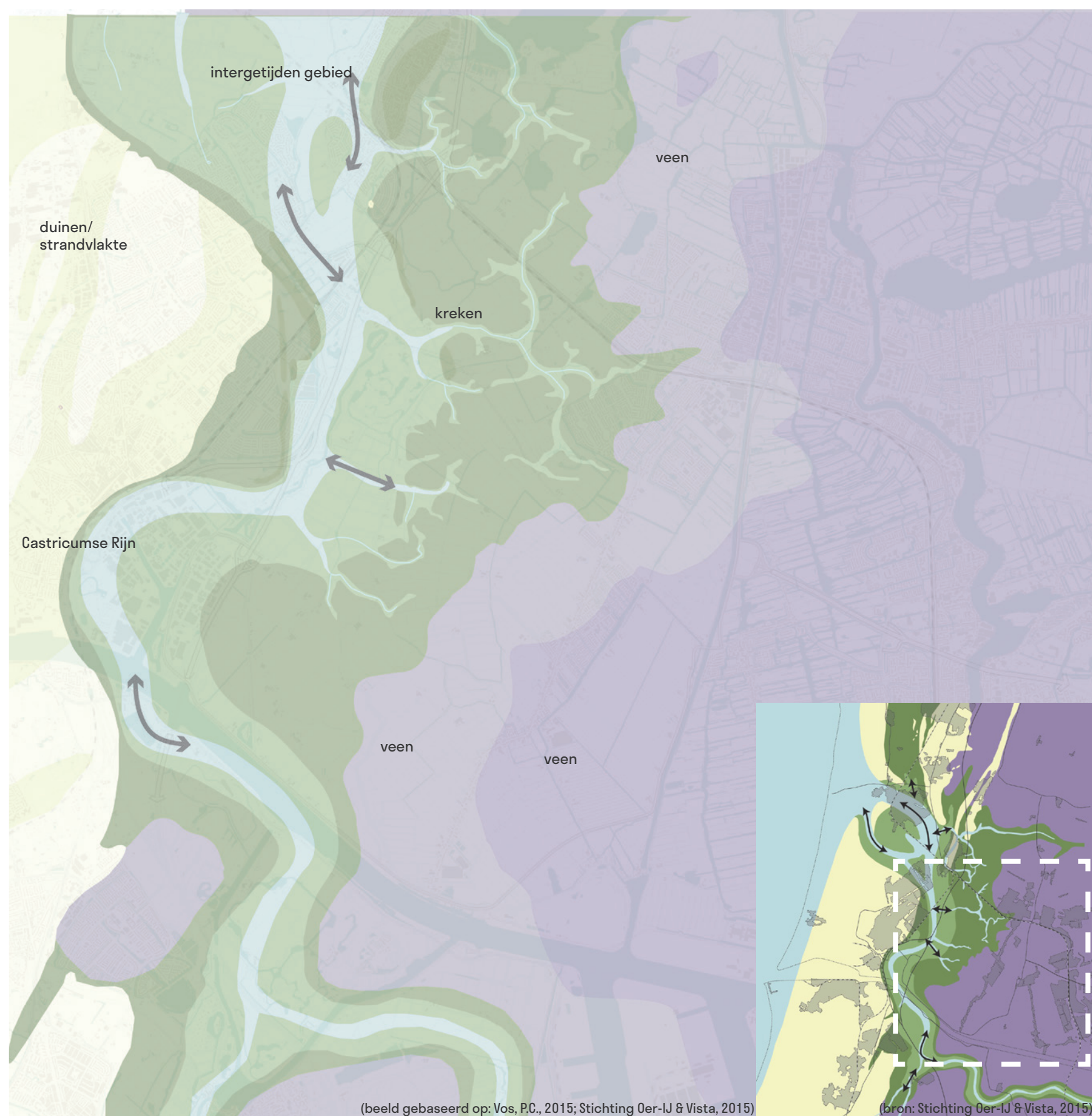
2800 tot 250 jaar voor Christus ligt het landschap er totaal anders bij dan vandaag. Rond die tijd mondt de Castricumse Rijn uit in zee via het (Oer-IJ) intergetijdengebied. Het gebied bestaat uit een brede zone met kreken en invloed van getij aan weerszijden van de huidige snelweg A9. Aan de oostzijde wordt dit intergetijdengebied omgeven door hoger gelegen veen en aan de westzijde door de duinen en strandvlaktes.

Zichtbaar in het huidige landschap:

- krekenpatronen in de ondergrond en watergangen, met name in het noordwesten;
- veen in oostelijk deel;
- kleiiger tot zandig in westelijk deel.

(bron: Stichting Oer-IJ & Vista, 2015)

(beeld gebaseerd op: Vos, P.C., 2015; Stichting Oer-IJ & Vista, 2015)

(bron: Stichting Oer-IJ & Vista, 2015)

250 BC - AD 900

VROEGE HISTORIE

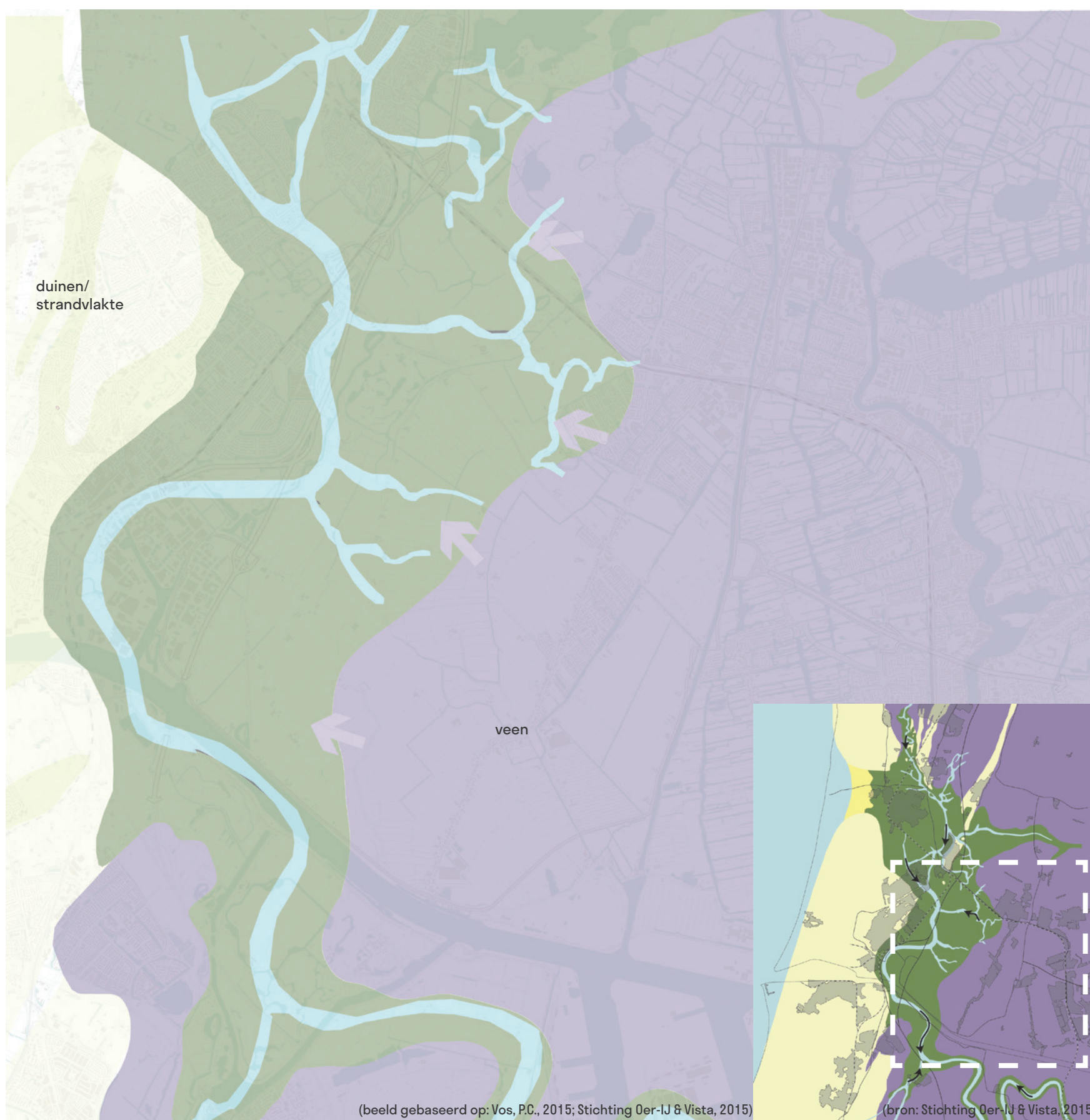
De kustlijn verzand en sluit zich. Het Oer-IJ is ontstaan en watert af naar het zuidoosten. Via die zijde staat het in verbinding met zee. Veenstroompjes vormen en wateren westelijk en zuidelijk af, op de Oer-IJ geul. Veenontwikkeling vindt plaats rond het voormalig intergetijdengebied. Het Zoekgebied is een moeraszone met veenkussens en veenstroompjes in het oosten en kleiige kreekrestanten in het westen.

Zichtbaar in het huidige landschap:

- kreekpatronen
- veen in oostelijk deel
- kleiiger in westelijk deel

(bron: Stichting Oer-IJ & Vista, 2015)

(beeld gebaseerd op: Vos, P.C., 2015; Stichting Oer-IJ & Vista, 2015)

(bron: Stichting Oer-IJ & Vista, 2015)

AD 900 - 1200

VROEGE MIDDELEEUWEN

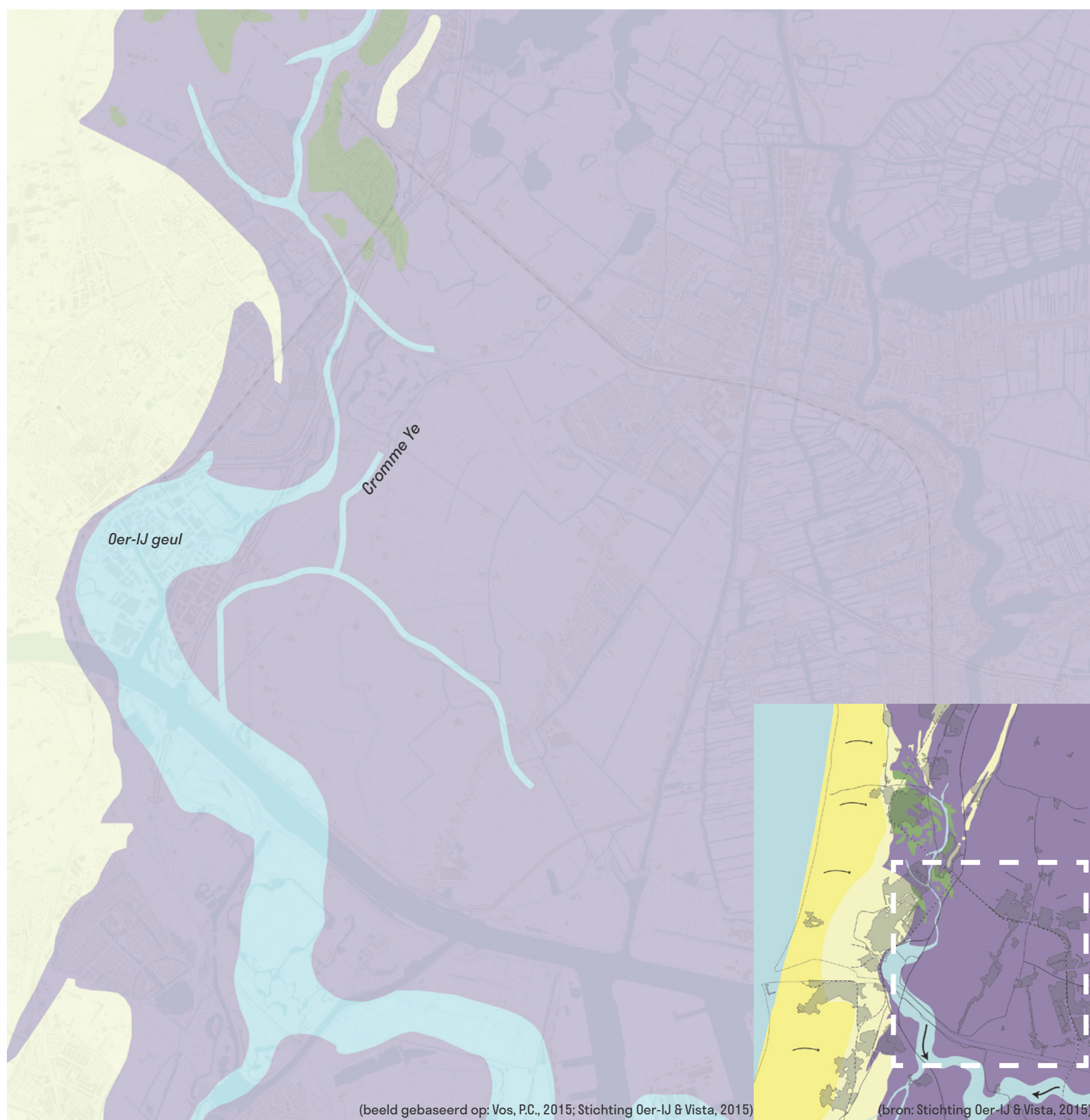
De Oer-IJ geul verbreedt zich in het veen door zeespiegelstijging. Grotere veenriviertjes wateren vanaf de veenbulten af richting de Oer-IJ geul, die nu geheel verveend raakt. Eén van deze veenriviertjes is de latere Cromme Ye (=Cromme IJ, Crommenije, Krommenie).

Zichtbaar in het huidige landschap:

- Cromme Ye in de vorm van waterloop de Kil

(bron: Stichting Oer-IJ & Vista, 2015)

(beeld gebaseerd op: Vos, P.C., 2015; Stichting Oer-IJ & Vista, 2015)

(bron: Stichting Oer-IJ & Vista, 2015)

AD 1200 - 1600

LATE MIDDELEEUWEN

Zeespiegelstijging gaat gestaag door. Grote waterpartijen ontstaan in het veen. Door de getijdewerking en wind dreigt steeds meer veengrond verzwolgen te worden. Dijken en dammen moeten dit tegengaan en tevens ontginning bevorderen: Polders worden ingedijkt, tussen dijken worden dammen aangelegd (o.a. Nieuwe Dam, Nieuwe Dijk). Verdere veenontginning vindt plaats vanuit dijken, linten en watergangen. Belangrijke jaartallen zijn:
13e eeuw: Aanleg St Aagtendijk
14e eeuw: Aanleg Assendelverdijk

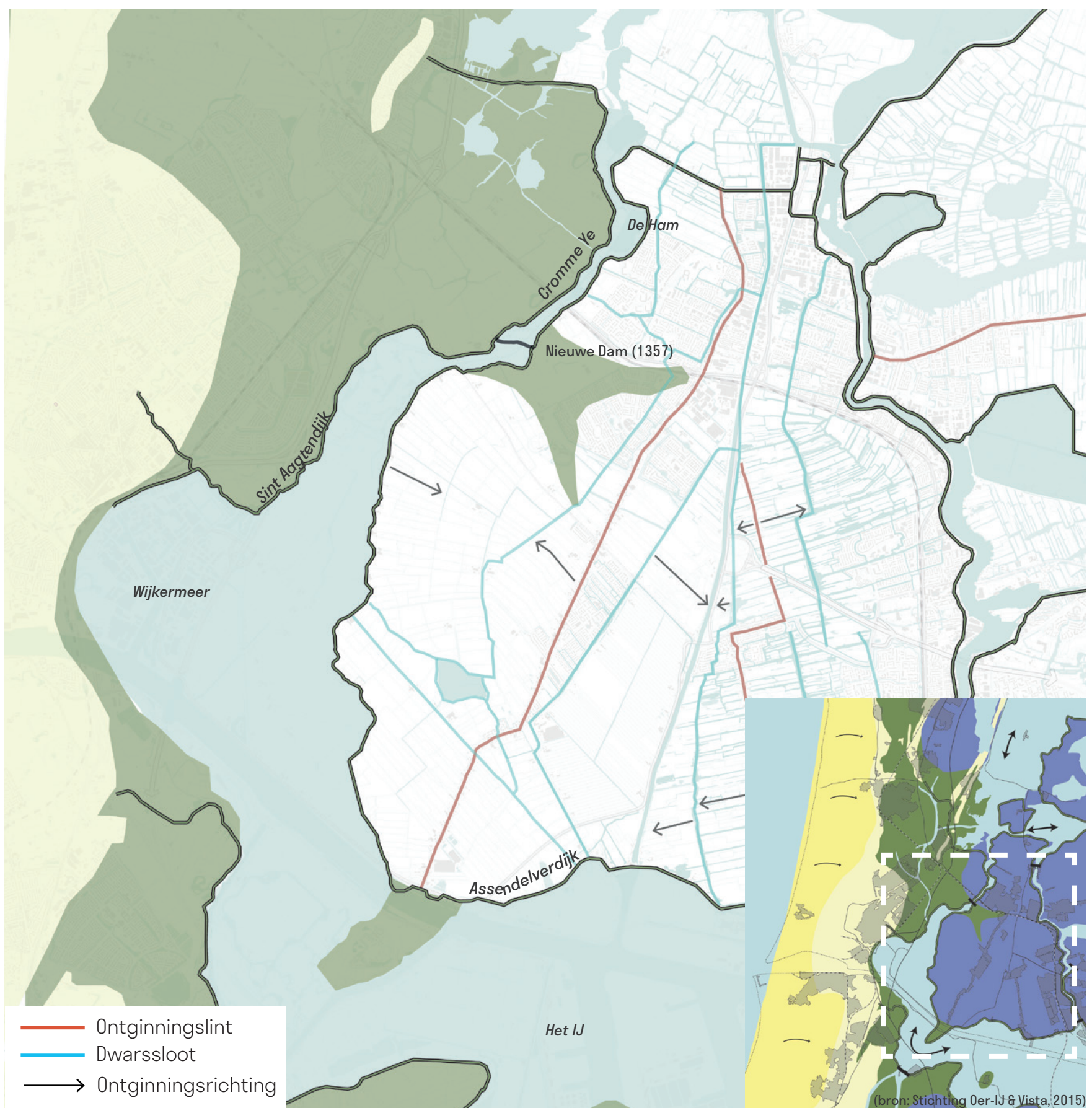
1357: Nieuwedam in het Cromme Ye. Oorspronkelijk een breed water, dat - buiten de omringdijken gelegen - tot 1357 een open verbinding vormde tussen het Wijkermeer (de noordelijke uitloper van het IJ) en het Langmeer (deel uitmakend van de Schermer). In genoemd jaar werd de Nieuwedam (of: Busch z'n Dam) in het Cromme Ye aangelegd ter hoogte van de huidige buurtschap Busch en Dam. Door het afdammen van de Crommenije kwam er een einde aan de getijdewerking richting het Uitgeestermeer/Lang-

meer/Schermer.

Het meertje de Ham maakte deel uit van het Cromme Ye. De huidige waterloop de Kil is een overblijfsel van de Cromme Ye/Crommenije. Plaatsnamen als Krommenie en Krommeniedijk werden ontleend aan het nabijgelegen Kromme IJ (bron: Zaanwiki.nl).

Zichtbaar in het huidige landschap:

- dijken en dammen
- ontginningslinten en -assen
- verschil in landschappen (veen vs. ingepolderd IJ)

1600-1850

LOKALE INPOLDERINGEN

Het Wijkmeer was een uitloper van het IJ achter de landtong van Buitenhuizen. Omdat het veel minder getij trok door de afdamming bij Busch, werd dit gebied door opslibbing steeds ondieper. Er ontstonden tegen de zeedijk aan ‘buitenlanden’, die in de loop der eeuwen als grasland in gebruik werden genomen. In deze periode vindt een verdere groei van de ontginningslinten plaats en worden in de wijdere omgeving vele meren drooggelegd als de Enge en Wijde Wormer, Starnmeer en Schaalsmeer. Het gebied stond bekend om de grote hoeveelheden melk die er vandaan kwamen en vervoerd werd, via het water, vooral naar Amsterdam. Het verkeer

binnen en naar de waterrijke Zaanstreek was voor een groot deel vaarverkeer tot de komst van de eerste communicatiewegen.

De volgende jaartallen zijn van belang:

1633 Aanleg Nauernasche Vaart met vaartdijken (Twiskdijk) om afwatering Schermerboezem voor droogmaking van de Schermer te verbeteren.

1638 Drooglegging Wijde Vliet (Vlietpolder)

1718 Crommenije-zone wordt verder ingepolderd door de aanleg van de dam Nieuwedijk in 1718 die volgde op de dijkdoorbraken van december 1717.

1804 Start turfwinning Veenpolder

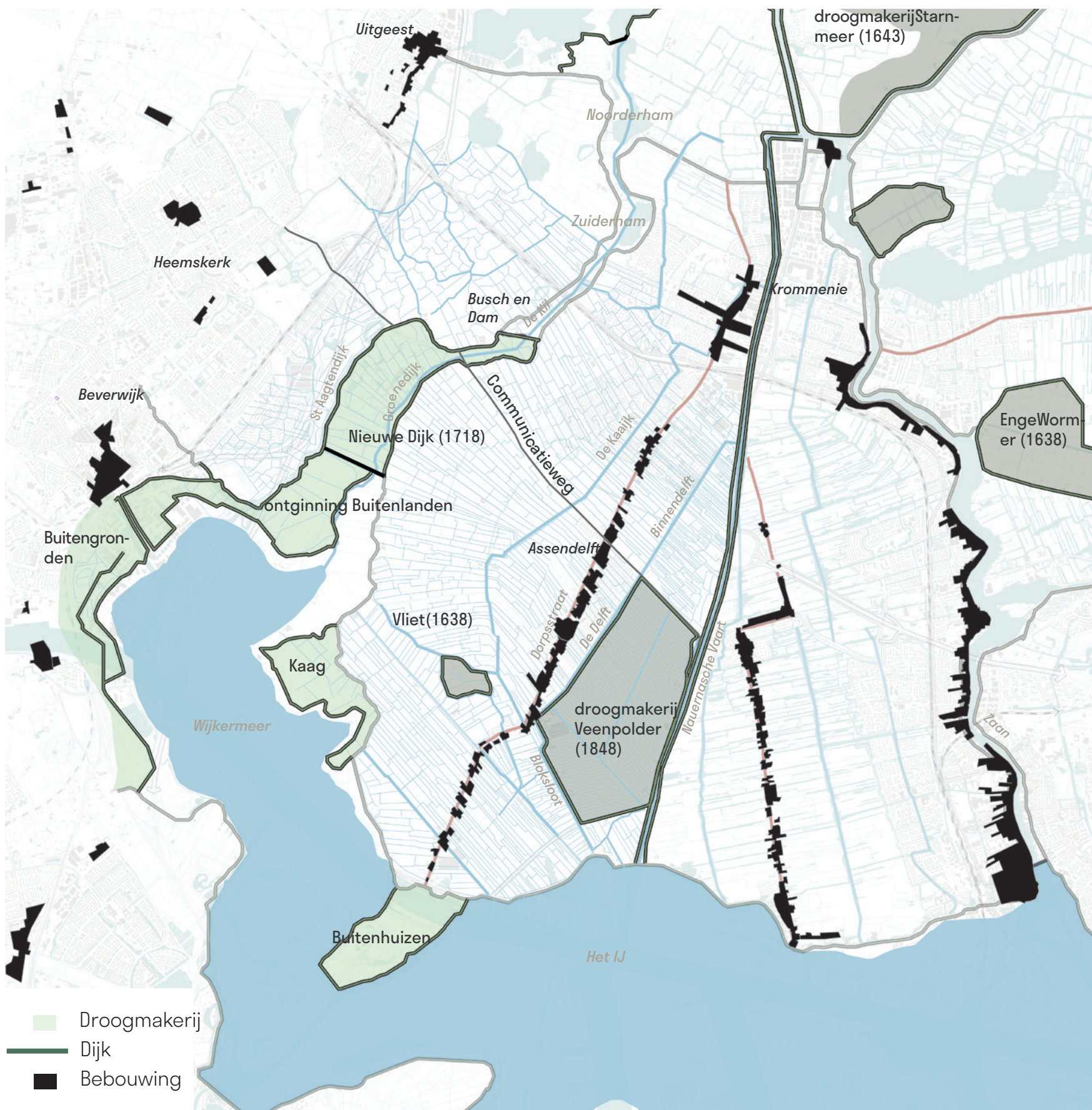
ca. 1815 De buitenlanden worden in steeds verdere mate omkaad of ingepolderd.

1846 Aanleg Communicatieweg op de Zijdevindsedijk als een van de eerste verharde verbindingswegen binnen de wijdere regio. De weg werd grotendeels door Zaanse kooplieden en fabrikanten betaald.

1845-1848 Besluit tot en droogmaking van de voor turfwinning verveende Veenpolder (300 ha.)

Zichtbaar in het huidige landschap:

- dijken en dammen
- veenpolder
- verschil in landschappen (veen vs. ingepolderd IJ)

1850-1880

INPOLDERING IJ EN WIJKERMEER

De landschappelijke ontwikkeling die deze periode het meest kenmerkt is de grootschalige inpoldering van zowel het Wijkmeer als het IJ. Vee-teelt bleef de belangrijkste bron van inkomsten, maar door de grootschalige droogmakerijen langs het nieuw gegraven Noordzeekanaal ontstond er gelegenheid voor akkerbouw. Ook de komst van spoorlijnen creëerde nieuwe mogelijkheden voor ontwikkeling.

Belangrijke jaartallen zijn:

1865 - 1872 Inpoldering Wijkmeer en IJ. Hiervoor werden over een lengte van 17 km dijken aangelegd. De pol-

ders hebben een totale oppervlakte van 5.500 hectare. Ook de Buitenlanden worden hiermee definitief ingepolderd.

1876 Opening Noordzeekanaal. Na elf jaar graven, dijken aanleggen en bouwen aan sluizen werd op 1 november 1876 het Noordzeekanaal geopend door koning Willem III. Het kanaal is grotendeels ontstaan door inpoldering van het IJ en Wijkmeer en verbindt Amsterdam via het 'smalste' stuk van Holland met zee.

1867 Aanleg spoorlijn Haarlem-Uitgeest. Verbond als eerste lijn Den Hel-

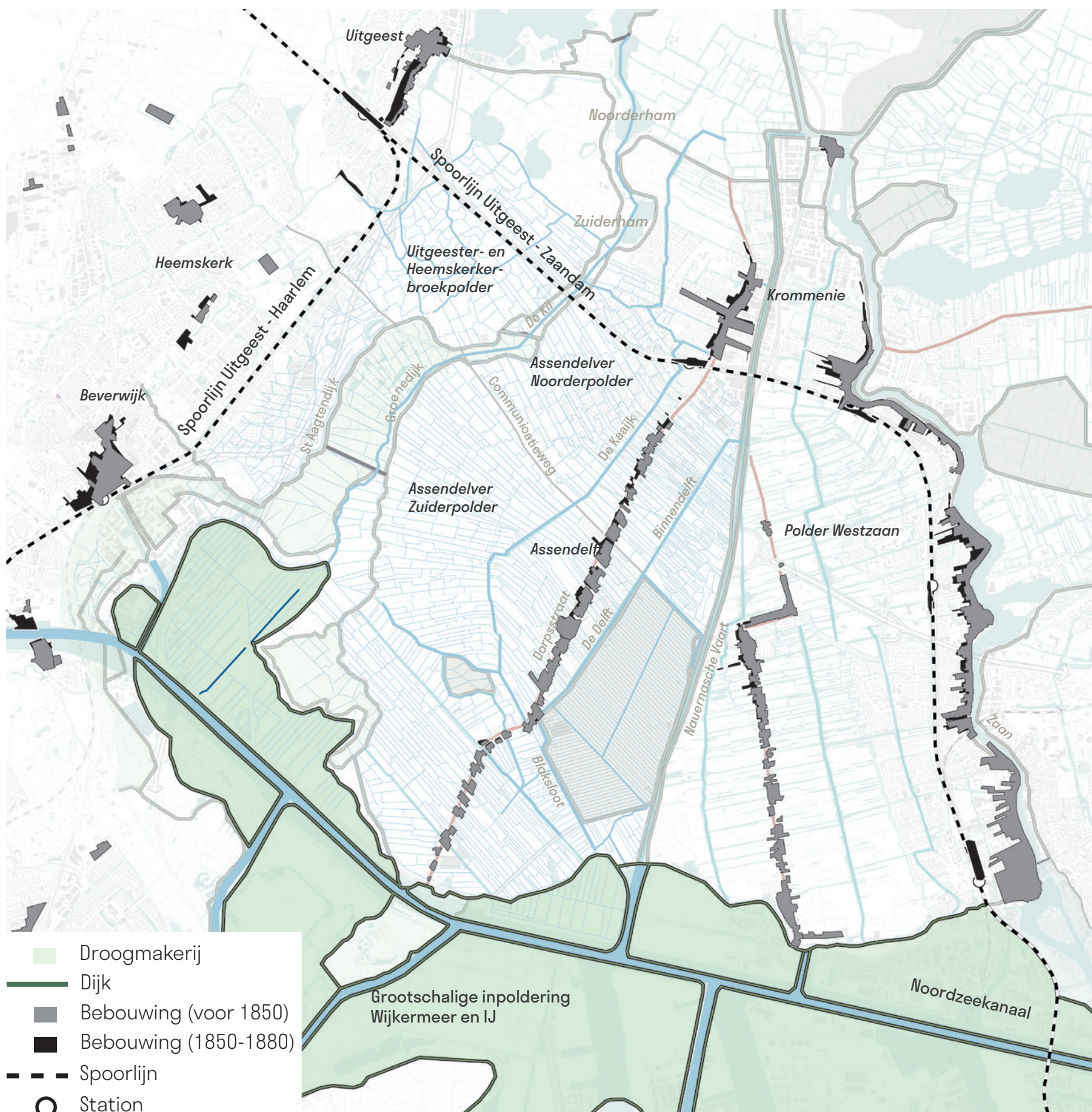
der met Amsterdam, via Haarlem.

1869 Aanleg spoorlijn Uitgeest-Zaandam.

1878 Doortrekken spoorverbinding Uitgeest-Zaandam tot Amsterdam door de bouw van de Hembrug

Zichtbaar in het huidige landschap:

- droogmakerijen
- spoorlijnen
- Noordzeekanaal

1880 - 1950

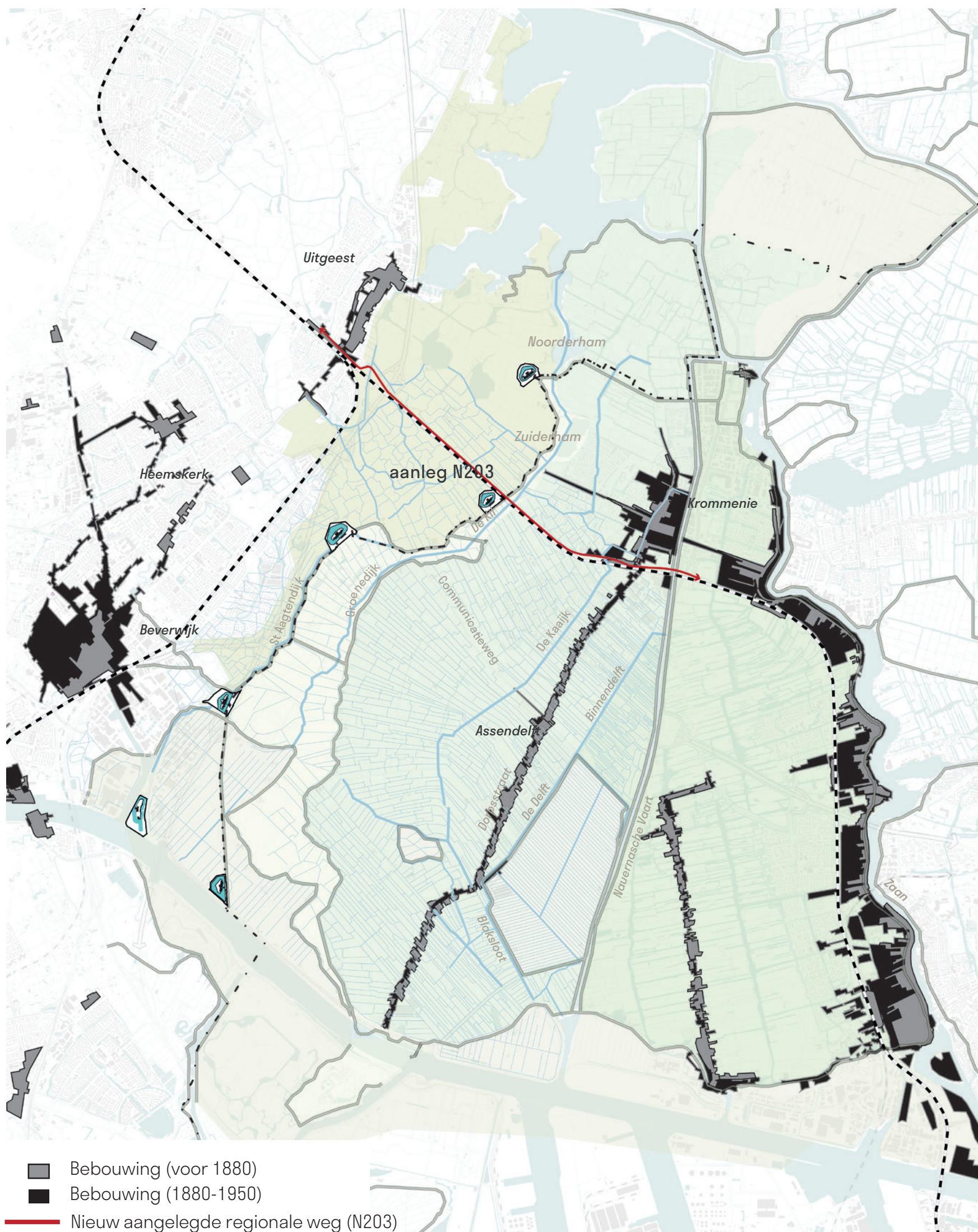
LANDSCHAP VERANDERT WEINIG, INVLOED VAN WERELDOORLOGEN

Binnen deze periode is enige groei in de kernen te zien, als gevolg van de betere bereikbaarheid via het spoor, en de aanleg van de Provinciale weg N203 langs het spoor tussen Uitgeest en Zaandam. Zo maakt

Beverwijk de sprong over het spoor. De Stelling van Amsterdam wordt gerealiseerd. In de periode van 1920 tot 1950 verandert er vervolgens relatief weinig, onder invloed van de Tweede Wereldoorlog.

1880-1922: Aanleg Stelling van Amsterdam (zie hoofdstuk 3)

1934: Opening van 2-strooks Provinciale weg Limmen-Amsterdam langs het spoor tussen Zaanstad en Uitgeest.

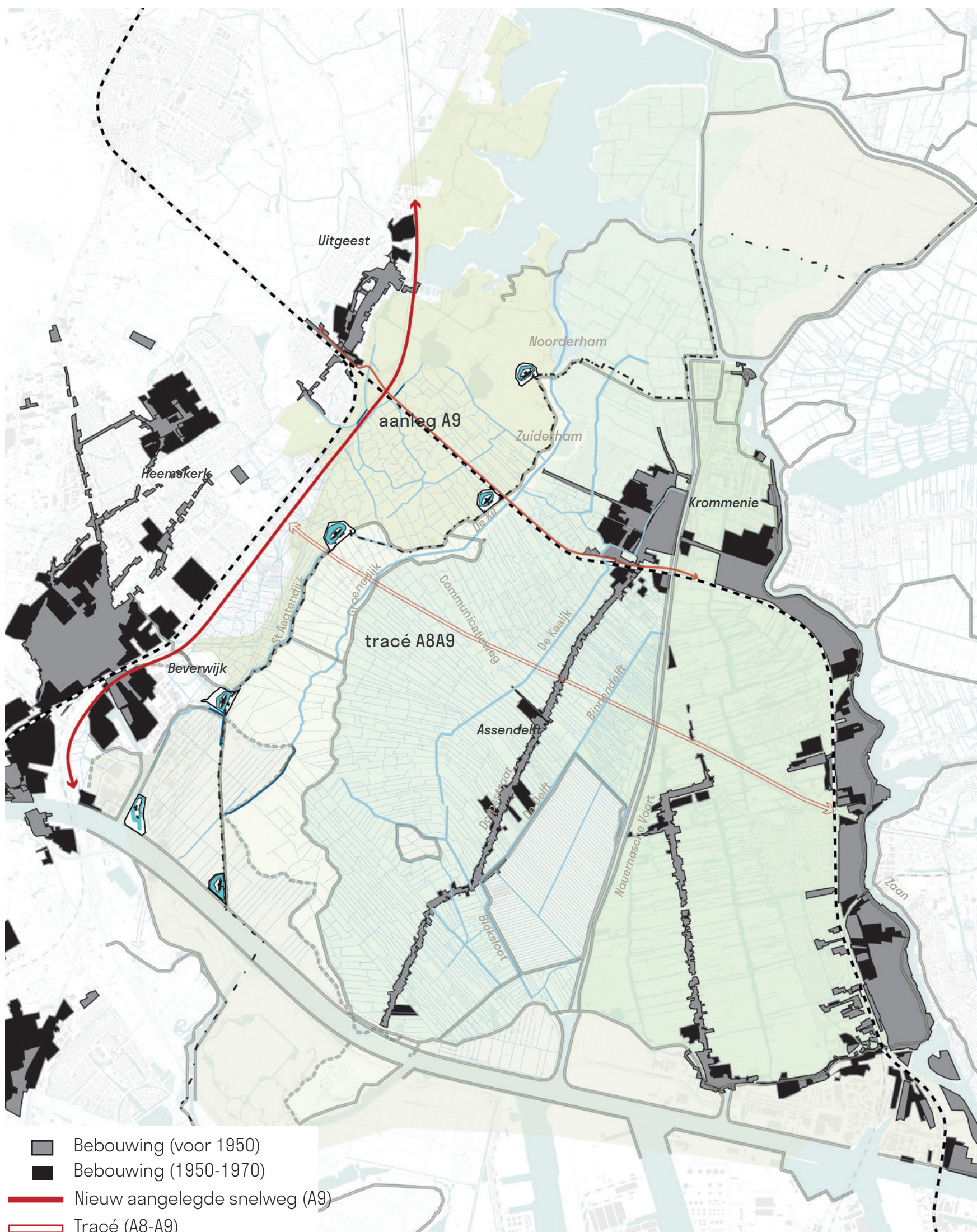

1950 - 1970

BETERE BEREIKBAARHEID VIA WEG EN SPOOR, BEVOLKING GROEIT

In deze periode groeien de stedelijke kernen en wordt de bereikbaarheid per auto flink verbeterd. De snelweg A9 wordt eind jaren '60 aangelegd, als ook de A8 tot aan de westoever van de Zaan, resulterend in een betere

ontsluiting. Daarnaast worden plannen gemaakt voor een verbinding tussen A8 en A9. Alle kernen in het gebied breiden uit, maar met name Beverwijk en Heemskerk groeien sterk, mede door de nieuwe infrastructuur.

1970 - 1996

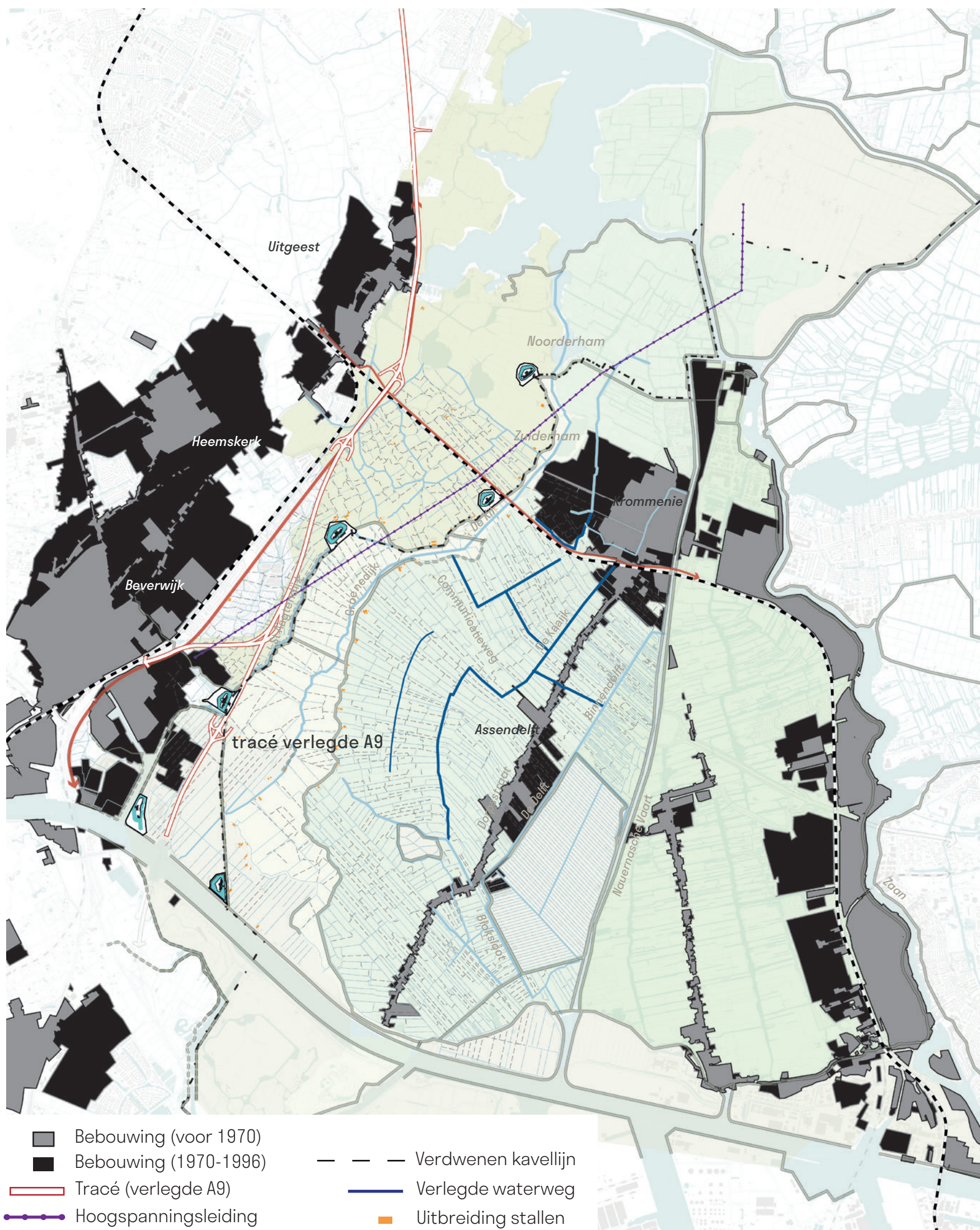
RUILVERKAVELINGEN VERANDEREN HET KLEINSCHALIGE BOERENLANDSCHAP

Tussen 1970 en 1996 neemt de verstedelijking enorm toe in de kernen in het gebied. Heemskerk en Beverwijk zijn veranderd van kernen in een groen landschap tot een nagenoeg aan elkaar gegroeide stedelijke zone.

Ook Zaanstad is één verstedelijkte zone geworden. Het tracé van de A9 staat op de planning om oostwaarts te worden verlegd, waarbij een nieuwe tunnel onder het Noordzeekanaal de verbinding met Amsterdam moet gaan leggen. Een hoogspannings-

leiding wordt door het gebied heen aangelegd.

Daarbij zijn er door ruilverkavelingen begin jaren '80 veranderingen in de kleinschalige percelen van het polderland, met name in de Assendelver

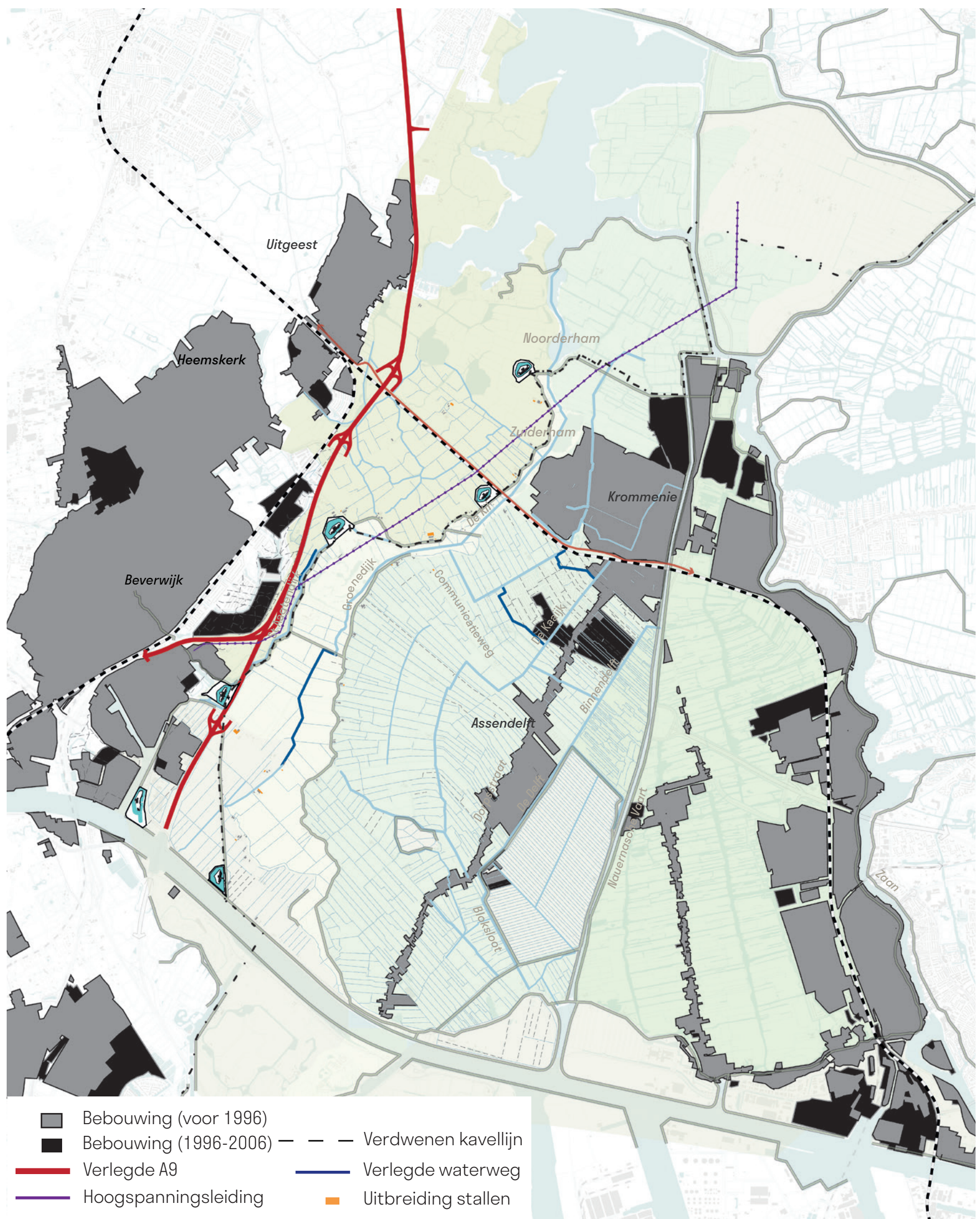
1996 - 2006

STEDELIJKE RAND VERDICHT ZICH

Zuider- en Noorderpolder. Ook in de polder Uitgeester- en Heemskerkerbroek worden begin jaren '90 vele kavelsloten rechtgetrokken of gedempt en ontstaan grotere percelen. In dezelfde periode worden ook veel agrarische erven uitgebreid met grotere stallen.

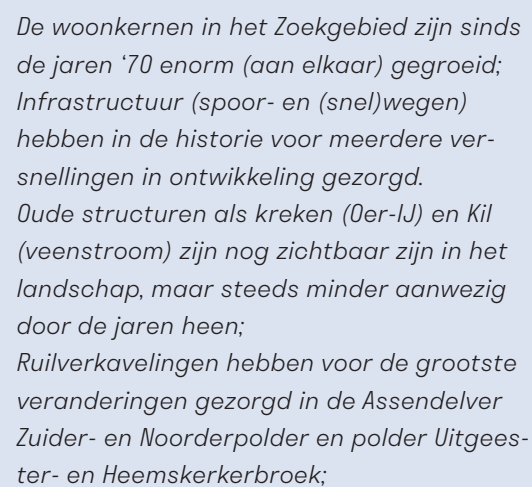
De A9 is oostelijk verlegd. Woonkernen Beverwijk, Heemskerk en Uitgeest groeien steeds meer in de richting van de nieuwe ligging van de A9. Bedrijvigheid neemt toe. Ook de hoogspanningsleiding wordt verlegd en volgt de richting van deze

infrastructuurbundel. Krommenie en Assendelft groeien steeds meer naar elkaar toe. Boerenbedrijven breiden zich uit in het open gebied van de polder.

OPEN GEBIED IN EEN STEDELIJK LANDSCHAP

de stedelijke binnenduinrand en het open polderlandschap (zuidelijk deel) en deels als onderdeel van dit open landschap (noordelijk deel).

Verdienmodellen vanuit het landschap

Het landschap is door de jaren heen gebruikt, ingezet en aangepast door de mensen die het hebben bewoond. Het landschap is een opeenvolging van gebruik, van bodembewerking, waar de gebruiker zijn of haar brood mee kon verdienen. Dit heeft het karakter van het landschap altijd bepaald, en doet dat nu nog steeds.

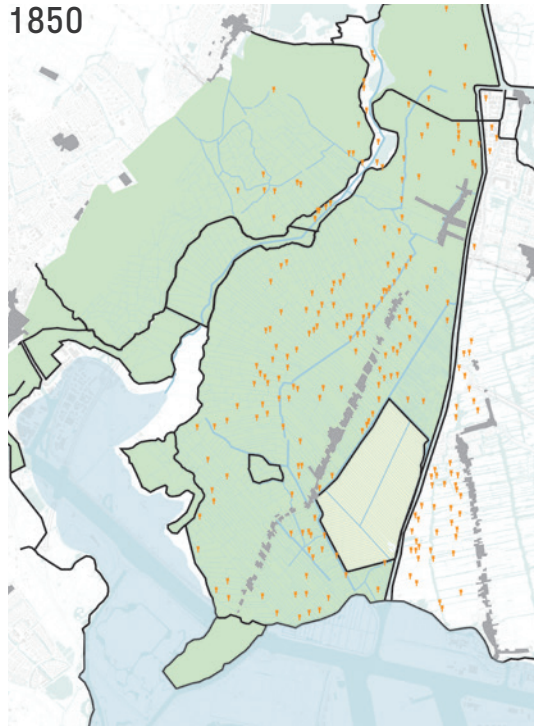
Tot 1850 was het voornaamste verdienmodel 'melk'. Al jaren was het venige land niet geschikt voor het telen van gewassen. Daarnaast werd Amsterdam door een enorme bevolkingsgroei ook een steeds grotere afzetmarkt voor deze melk. Agrarische grond steeg in waarde, en meer was nodig. Vruchtbare grond kon worden gecreëerd door het droogmalen van watervlaktes, zoals de Veerpolder (1845) en het IJ en Wijkermeerpolder (1865 - 1872). Zowel veeteelt als akkerbouw binnen de droogmakerijen was een lucratief verdienmodel. Het karakter van het landschap verandert tot 1970 vervolgens weinig, onder invloed van de Kringenwet rond de Stelling van Amsterdam en door WOII. Rond de jaren 70 groeien de kernen als ook de infrastructuur in het gebied flink, en verschijnen er meer bedrijven- en/of fabrieksterreinen in het landschap, met name in de IJ-polders, en later ook in de Wijkermeerpolder.

De bevolkingsgroei neemt alleen maar toe, en het gebied verstedelijkt meer en meer. De kernen groeien, maar ook de landbouw intensificeert, en de bedrijven-terreinen breiden uit. Het agrarische landschap, met een voornamelijk open karakter, verandert naar de eeuwwisseling toe ook meer en meer in een recreatielandschap. Tevens worden grote delen aangewezen als natuur.

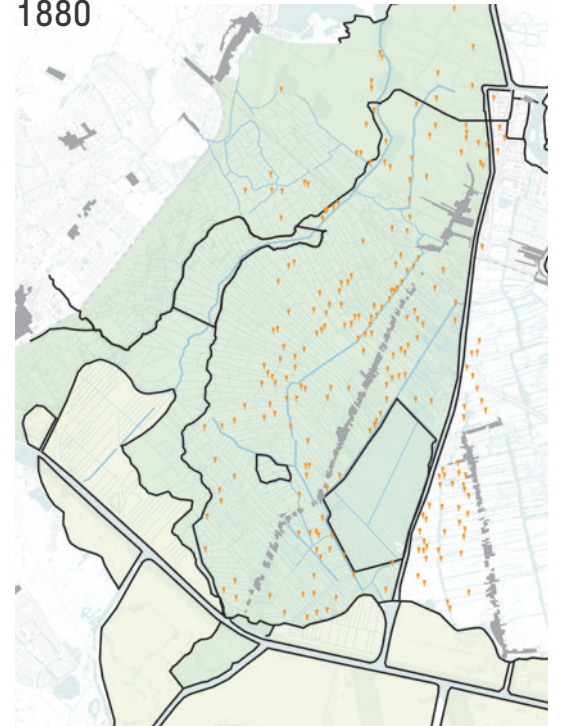
Conclusies verdienmodellen

Tot de laatste grootschalige droogmakerijen is er vooral grond bijgekomen dat is ingezet voor de landbouw en veeteelt. Na een periode waarin nauwelijks iets veranderd is er vervolgens veel landbouwgrond 'afgegaan' door de toenemende stedelijke en recreatieve druk; De 'verkleuring' van het landschap is tijdens de groei van de verschillende kernen snel gegaan, waarbij vooral de groei in bedrijven-terreinen en het ontstaan van recreatielandschappen opvalt. Het Metropolitane Landschap wordt een belangrijke vestigingsfactor.

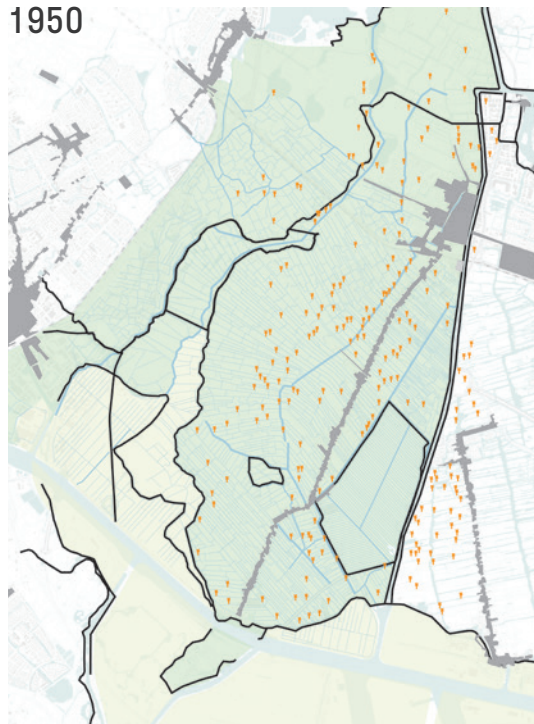
1850

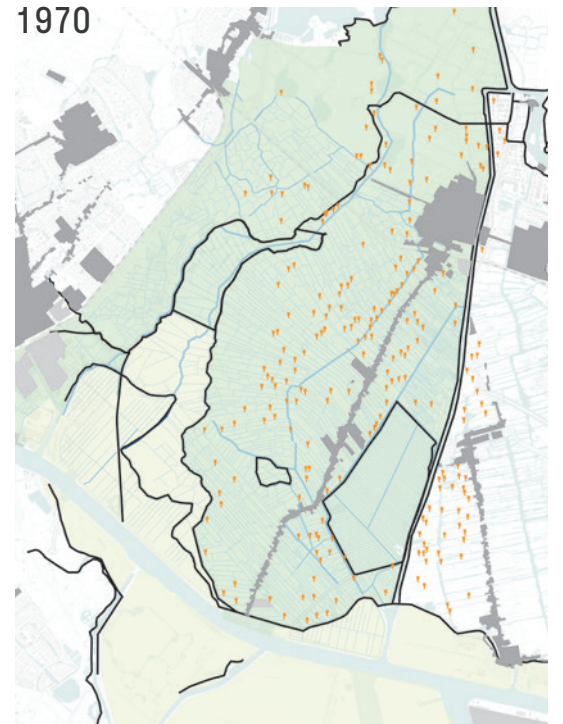
1880

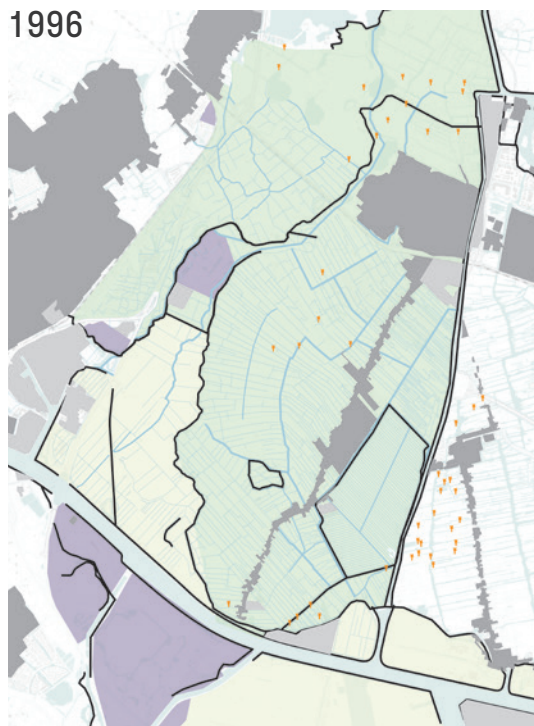
1950

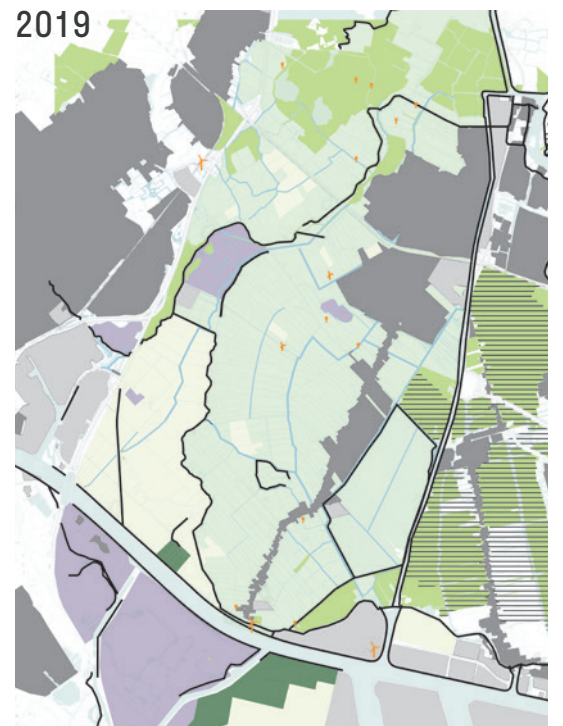
1970

1996

2019

- Veeteelt
- Akkerbouw
- Recreatielandschap
- Bosbouw
- Bedrijven- of fabrieksterrein

- Natuur (NNN)
- Natuur (Natura 2000)
- Bebouwing
- Windmolen

Resultaat: een groen gebied binnen een verstedelijkt landschap

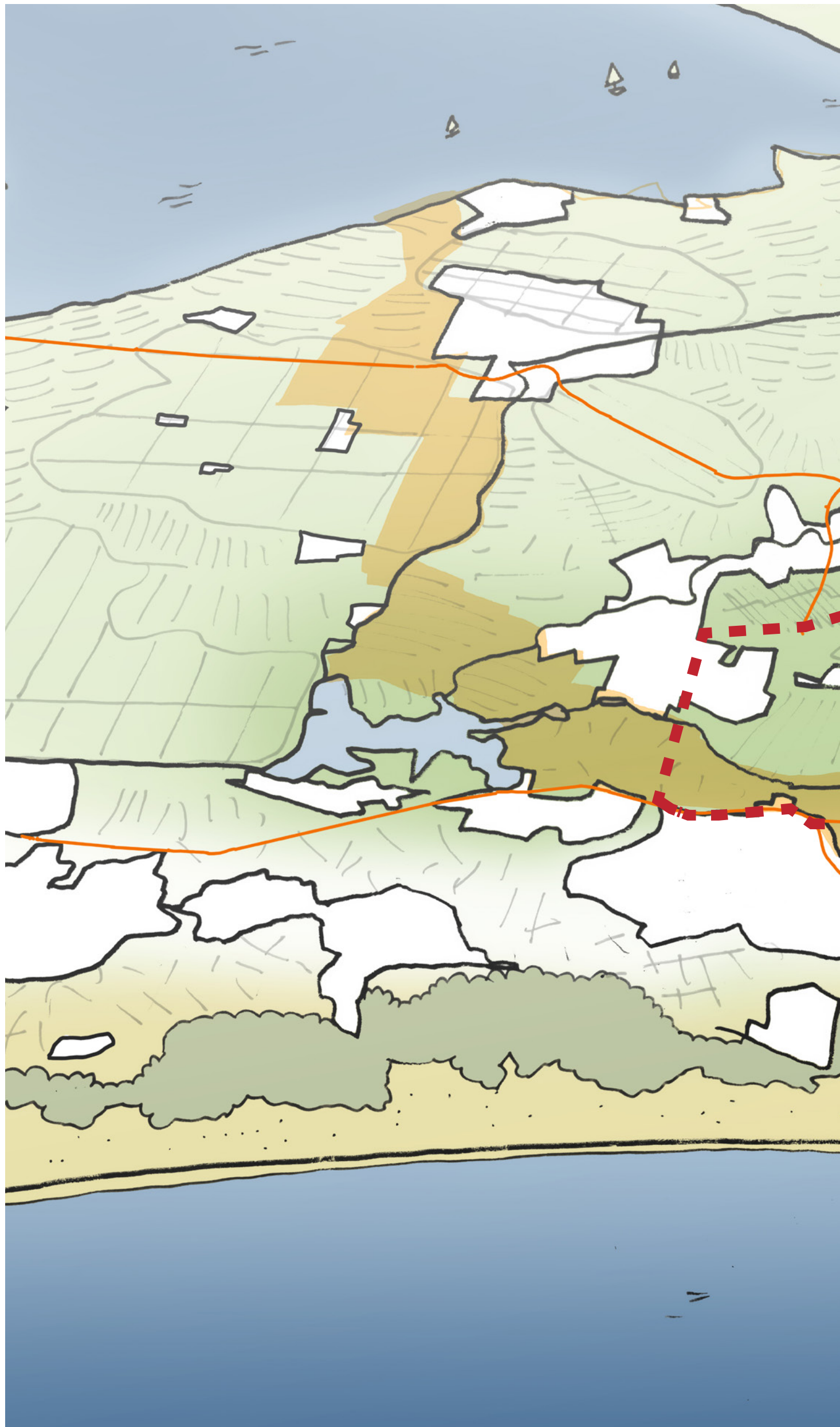
Als we uitzoomen en ons Zoekgebied in de context van Noordzee tot IJsselmeer bekijken, zien we een verstedelijkte band langs de kust liggen, de individuele kernen zijn niet langer herkenbaar. Daarachter ligt Zaanstad, de stedelijke lobben van Amsterdam met de haven.

Grote infrastructuur in noord-zuid richting heeft deze verstedelijking mede mogelijk gemaakt, maar zorgt ook voor versnippering van resterende groene gebieden.

Tussen deze stedelijke gebieden is het Zoekgebied onderdeel van de enige grote groene doorlopende zone. De gebieden die onderdeel zijn van de gehele Stelling van Amsterdam vormen als het ware een schakel tussen verschillende kleine groene gebieden in de regio.

Er heeft bijna een inversie plaats gevonden van steden gelegen in een groot groen landschap, naar een sterk verstedelijkt gebied met hierbinnen een groene landschappelijke ring.

In het Zoekgebied is door de gelaagdheid van het landschap en de ondergrond een divers landschap ontstaan met kreekruggen, zee- en liniedijken en droogmakerijen. De diversiteit van dit landschap wordt beschreven in de volgende paragraaf.

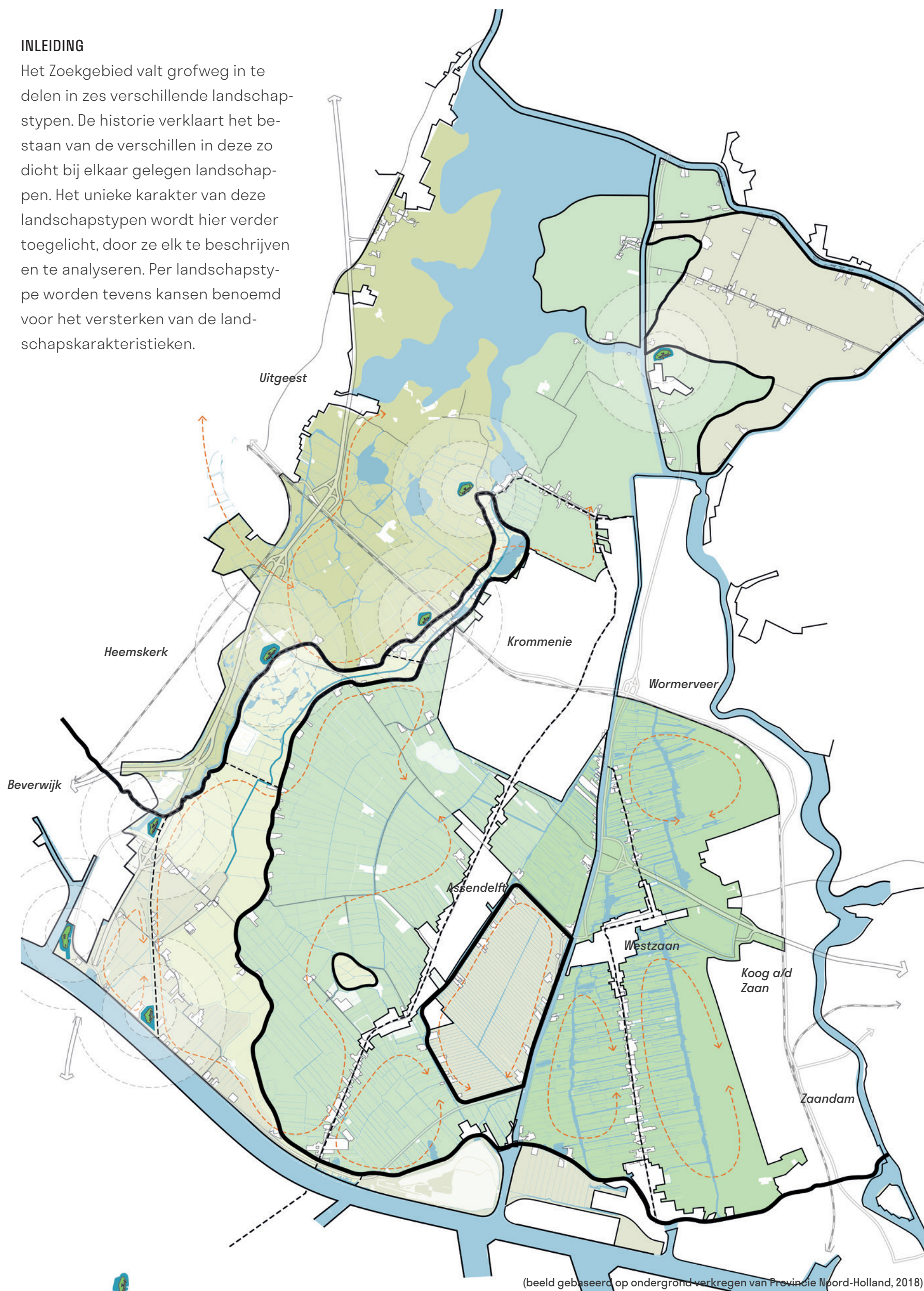

4.3 Zes landschapstypen

INLEIDING

Het Zoekgebied valt grofweg in te delen in zes verschillende landschapstypen. De historie verklaart het bestaan van de verschillen in deze zo dicht bij elkaar gelegen landschappen. Het unieke karakter van deze landschapstypen wordt hier verder toegelicht, door ze elk te beschrijven en te analyseren. Per landschapstype worden tevens kansen benoemd voor het versterken van de landschapskarakteristieken.

(beeld gebaseerd op ondergrond verkregen van Provincie Noord-Holland, 2018)

1

ZEEKLEILANDSCHAP

Kreekrijke zeekleipolders (west)

2

DROOGMAKERIJENLANDSCHAP

Buitenlanden Oer-IJ, Vlietpolder

3

Wijkermeer & IJ Droogmakerijen

4

Drooggemaakte 'Veenpolder'

5

VEENPOLDERLANDSCHAP

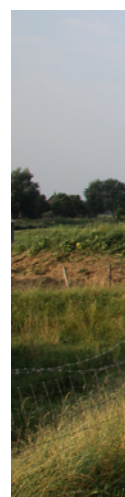
Veenweidepolders (midden)

6

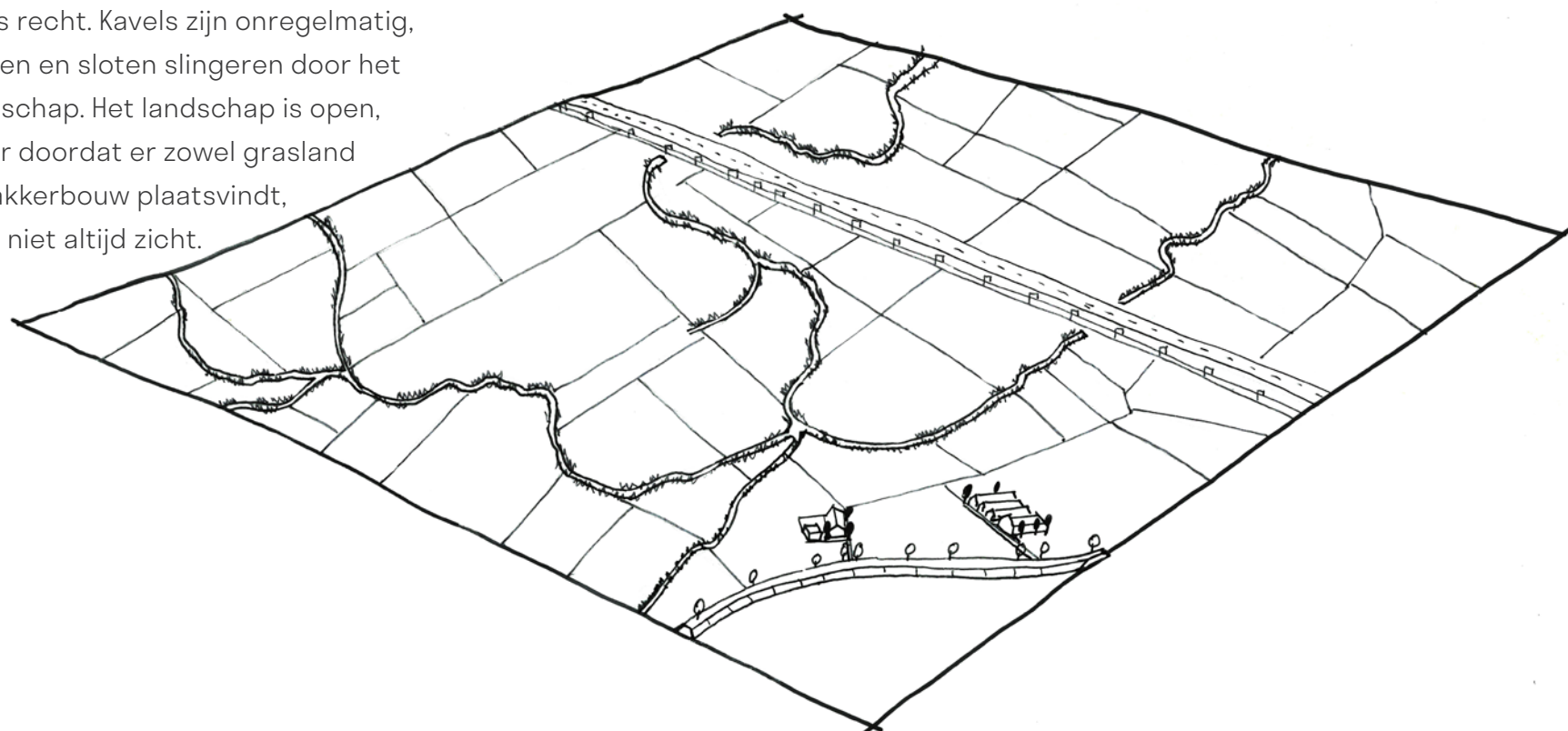
Waterrijke veennatuurpolders (oost)

4.3.1 KREEKRIJKE ZEEKLEIPOLDERS

DE KERN

In de kreekrijke zeekleipolders loopt niets recht. Kavels zijn onregelmatig, wegen en sloten slingeren door het landschap. Het landschap is open, maar doordat er zowel grasland als akkerbouw plaatsvindt, is er niet altijd zicht.

6 KENMERKEN

VERKAVELING

onregelmatige blokverkaveling, kreekrestanten zichtbaar in waterlopen, (restanten van) meertjes/plassen

LANDGEBRUIK

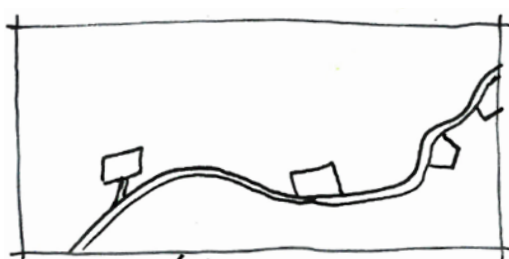
veelal grasland, soms (mais)akker

BEPLANTING

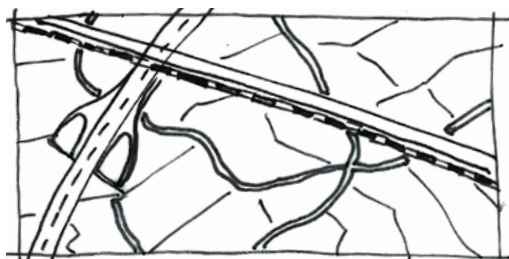
middelhoge tot hoge mate van openheid door afwezigheid beplanting, wel aanwezigheid maisakkers

BEBOUWING

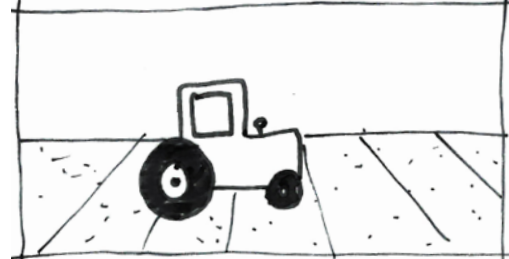
boerenerven aan de dijk, westelijk deel sterk verstedelijkt

INFRASTRUCTUUR

bochtige wegen, lokale wegen alleen op dijken of erfonsluitingswegen, grootschalige infra in drie bundels: (1) spoor & rijksweg, (2) snelweg en bijbehorende elementen (3) hoogspanningsleiding autonoom in het landschap

BEHEER

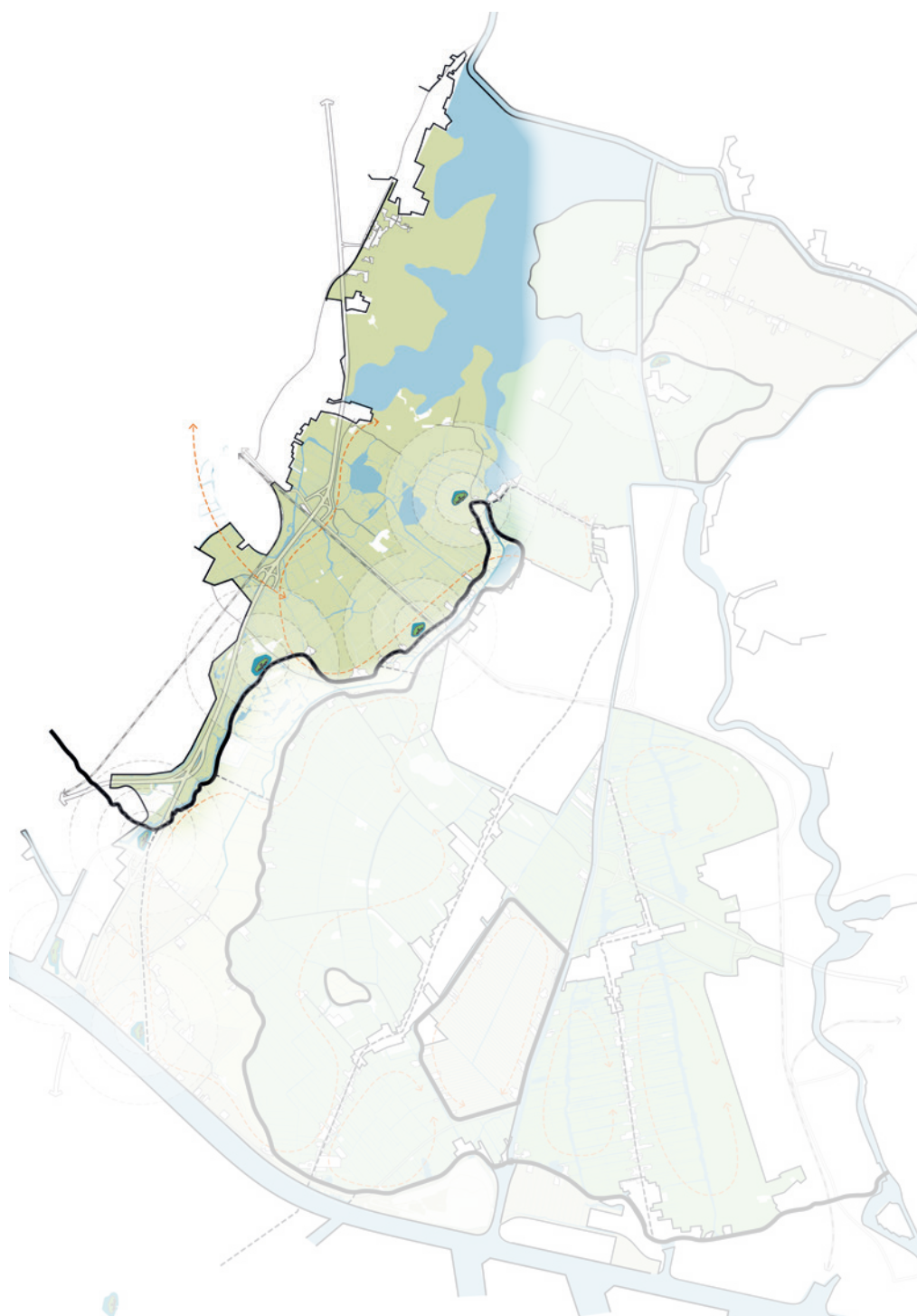

agrarisch beheer

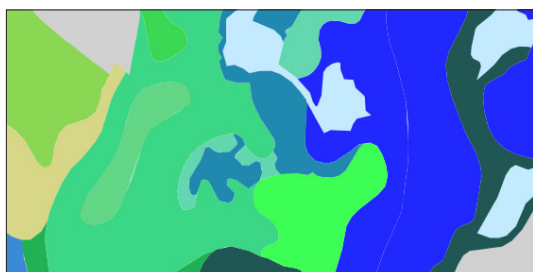
LIGGING

Het kreekrijke zeekleigebied ligt grofweg tussen de westelijker gelegen hogere strandvlakte met hierop de verstedelijking van Uitgeest, Heemskerk en Beverwijk en wordt aan de oostzijde begrensd door de Hoogedijk/St. Aagtendijk/Uitgeestermeer.

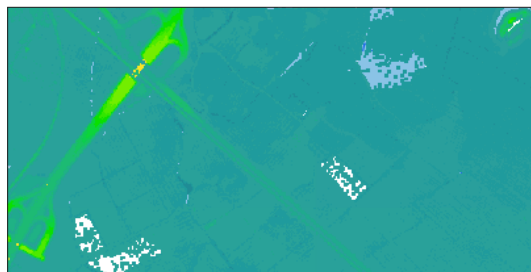
(beeld gebaseerd op ondergrond verkregen van Provincie Noord-Holland, 2018)

BODEM

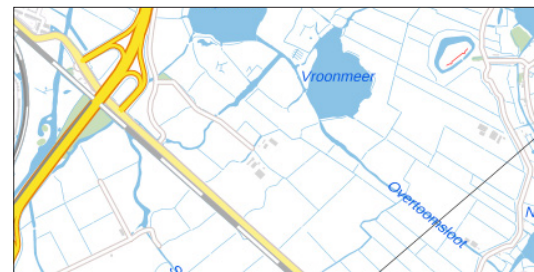
Voornamelijk kleigrond (groen). Richting het oosten overgaand in veengrond (paars), verder naar het westen juist zandiger (geel: binnenduinen, geestgrond)

HOOGTE

Kleine hoogteverschillen in het landschap, kreken (lager) en kreekruggen (hoger)

TOPOGRAFIE

Onregelmatige blokverkaveling. Restanten van kreekpatronen zichtbaar in de slingerende waterlopen.

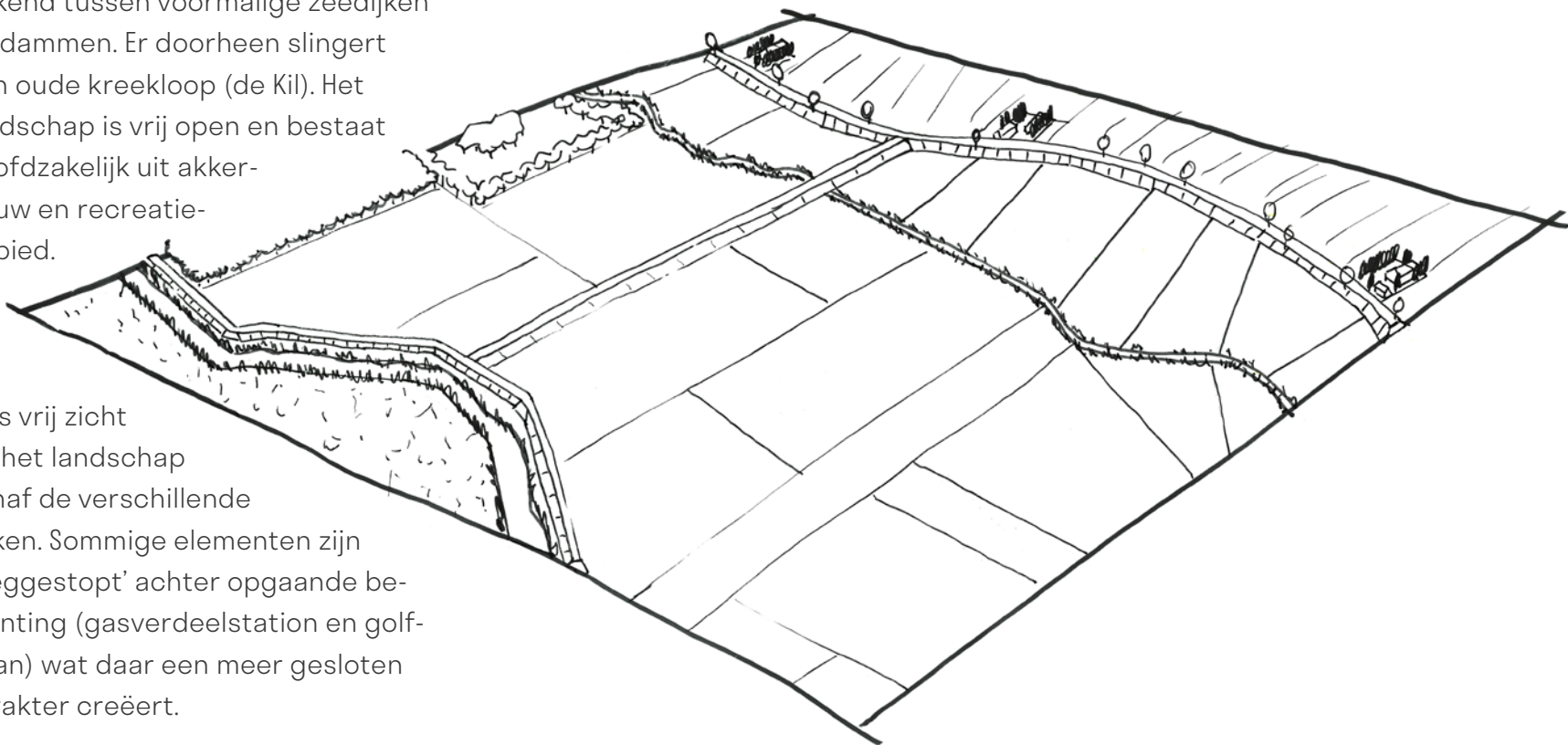
4.3.2 BUITENLANDEN OER-IJ & VLIETPOLDER

DE KERN

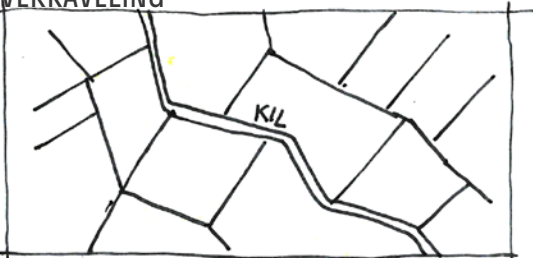
De Buitenlanden liggen scherp afgebakend tussen voormalige zeedijken en dammen. Er doorheen slingert een oude kreekloop (de Kil). Het landschap is vrij open en bestaat hoofdzakelijk uit akkerbouw en recreatiegebied.

Er is vrij zicht op het landschap vanaf de verschillende dijken. Sommige elementen zijn ‘weggestopt’ achter opgaande beplanting (gasverdeelstation en golfbaan) wat daar een meer gesloten karakter creëert.

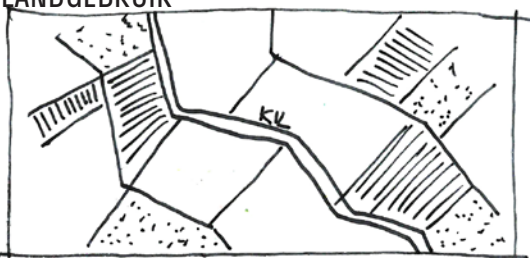
6 KENMERKEN

VERKAVELING

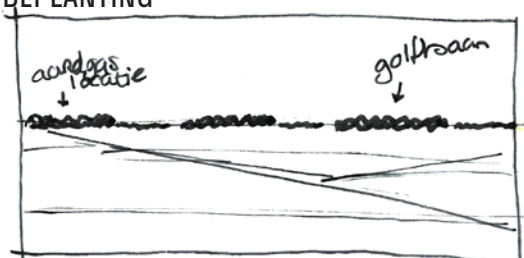
redelijk onregelmatige blokverkaveling met grote kavels, deels georiënteerd op oude kreekloop (Kil). Lokaal inlaag verkaveling (zuidzijde rond Fort aan de St. Aagtendijk).

LANDGEBRUIK

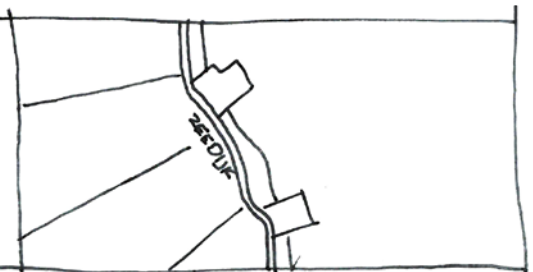
veelal akkers, soms weide, afgewisseld met recreatieve functies

BEPLANTING

gemiddelde mate van openheid, door camouflage beplanting van gasverdeelstation en de beplanting van de golfbaan.

BEBOUWING

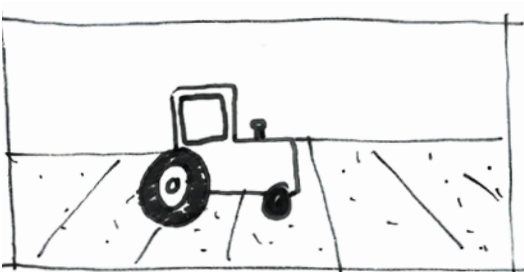
boerenerven aan de Groenedijk

INFRASTRUCTUUR

slingerende wegen, alleen wegen op dijk (Groenedijk) of langs de dijk als gedekte weg (St. Aagtendijk)

BEHEER

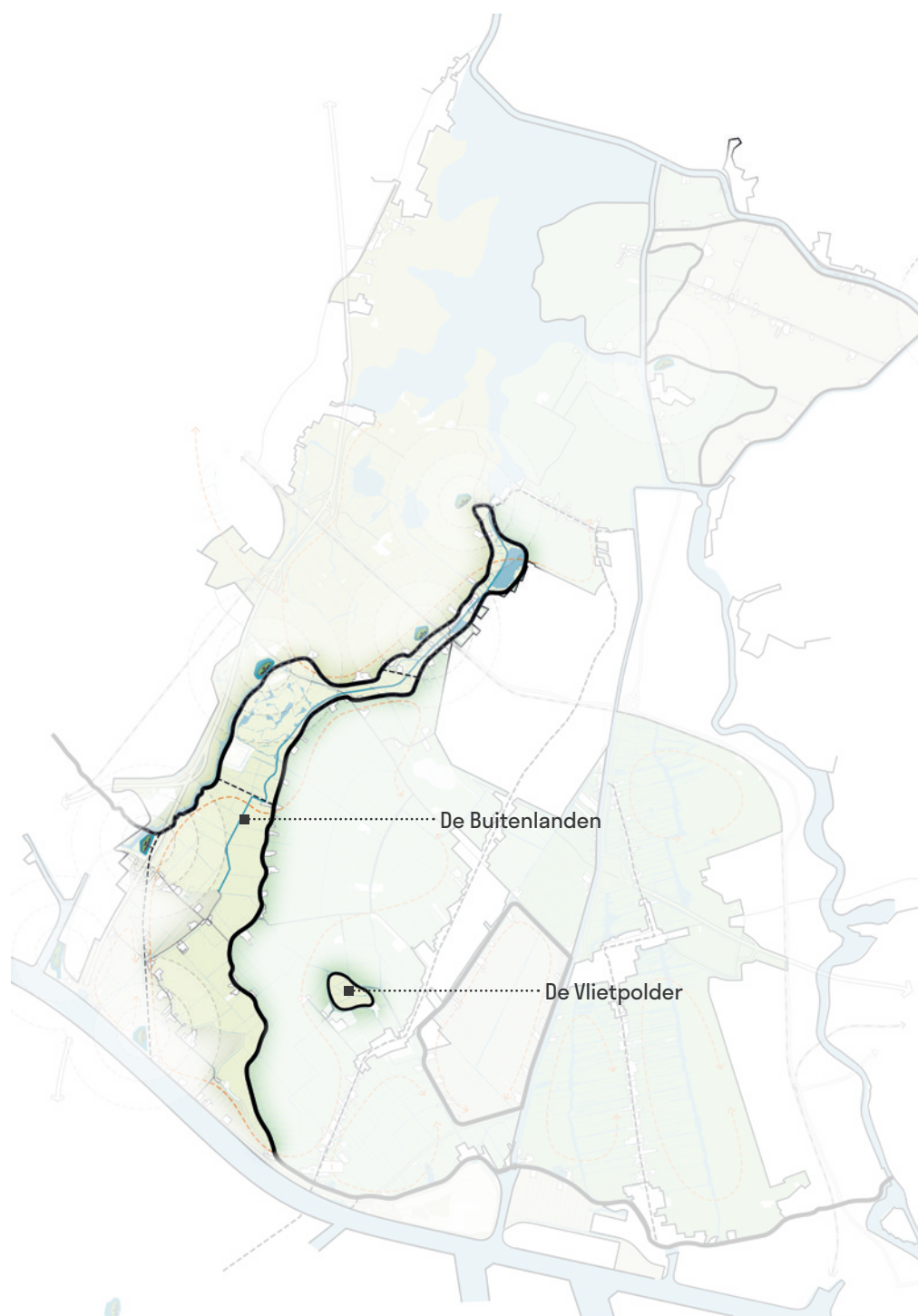

agrarisch beheer

LIGGING

De Buitenlanden liggen tussen twee dijken in, St. Aagtendijk en de Assendelver Zeedijk/Groenedijk. Uitgesloten hiervan is het gebied van de Wijkermeerpolder. Het gaat grofweg om het gebied waar de Kil nu loopt, de voormalige Crommenije. De Vlietpolder is samen met de Buitenlanden het vroegst drooggelegde terrein van dit plangebied.

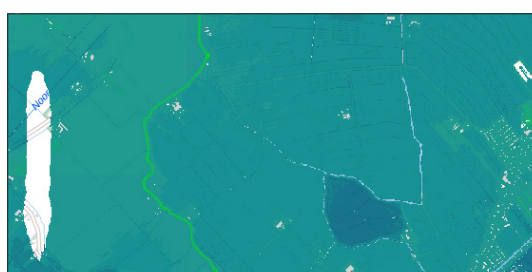
(beeld gebaseerd op ondergrond verkregen van Provincie Noord-Holland, 2018)

BODEM

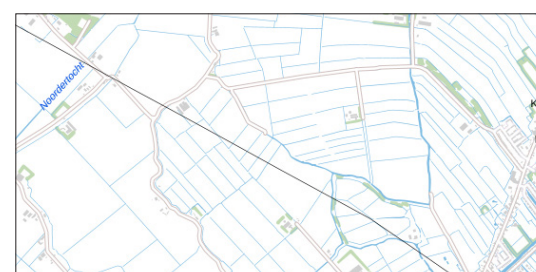
Bij de Buitenlanden ligt kleigrond (groen) aan de oppervlakte. Een uitloper van klei in het veengebied van de naastliggende polder langs het riviertje de Nauwe Vliet. De Vlietpolder wordt gekenmerkt door veengrond (paars).

HOOGTE

De Buitenlanden liggen enigszins hoger dan de omliggende polders. De Vlietpolder is juist een laagte in het landschap (-2,5 onder NAP).

TOPOGRAFIE

Onregelmatige blokverkaveling. Slingerende waterloop van de Kil, deels gekanaliseerd, bepaalt de richting van de verkaveling.

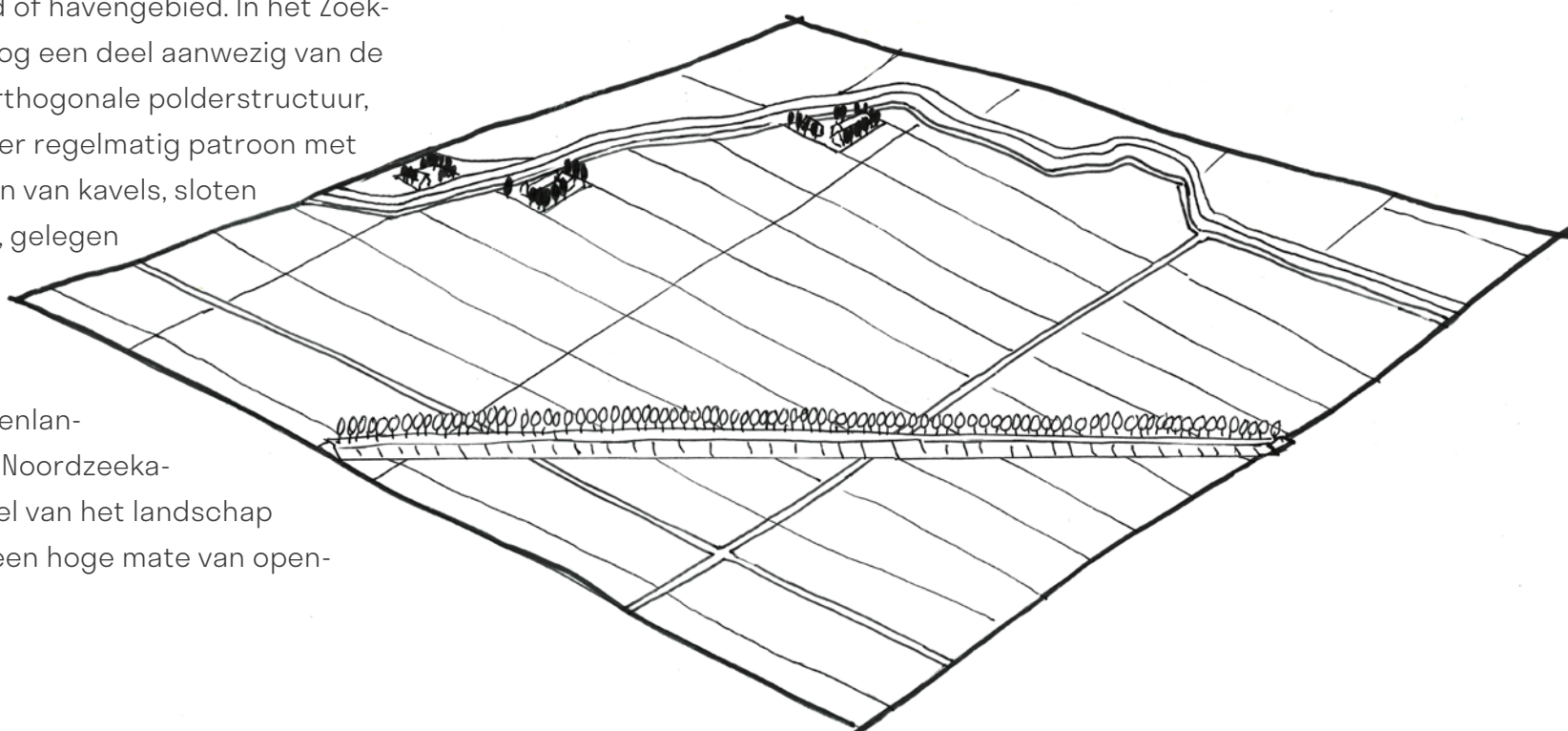
4.3.3 IJ-DROOGMAKERIJEN

Wijkermeerpolder, IJpolders

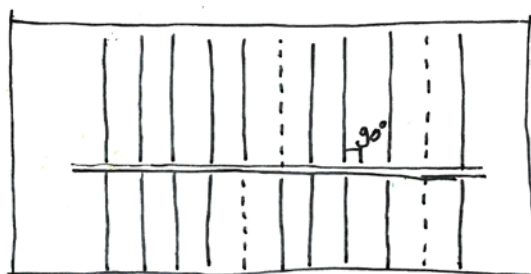
DE KERN

Over het algemeen zijn de IJpolders veelal bebouwd of havengebied. In het Zoekgebied is nog een deel aanwezig van de originele orthogonale polderstructuur, met een zeer regelmatig patroon met vaste maten van kavels, sloten en tochten, gelegen tussen de voormalige kades van de Buitenlanden en het Noordzeekanaal. Dit deel van het landschap heeft nog een hoge mate van openheid.

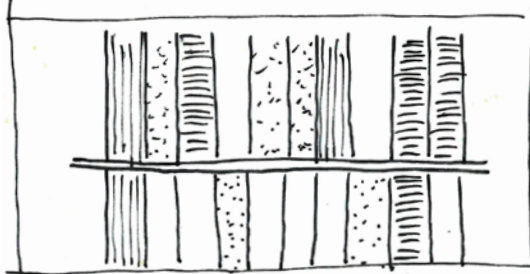
6 KENMERKEN

VERKAVELING

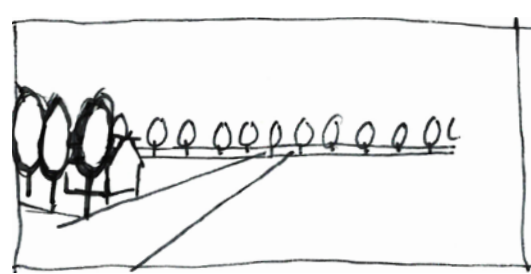
van origine zeer regelmatig kavelpatroon met vaste maten, kaarsrechte tochten

LANDGEBRUIK

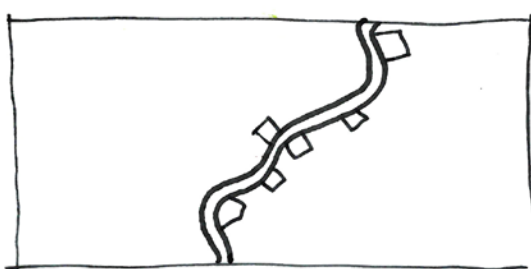
met name akkers, soms weide

BEPLANTING

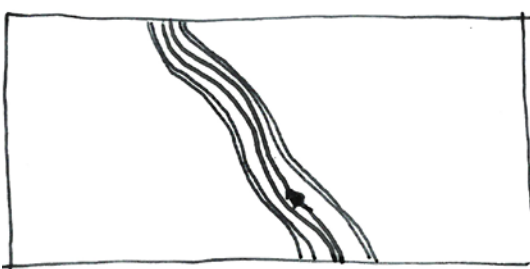
op boerenerven en op liniedijk

BEBOUWING

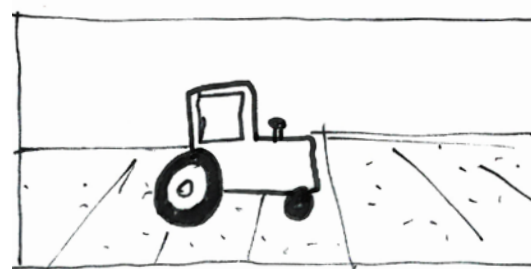
Wijkermeerpolder: boerenerven aan voormalige dijk, aan de randen van het gebied. Deels bedrijventerrein.
Overige IJpolders: veelal bebouwd, havengebied en recreatiegebied

INFRASTRUCTUUR

kaarsrechte weg langs Noordzeekanaal
wegen op (voormalige zee)dijken met aan twee zijden water

BEHEER

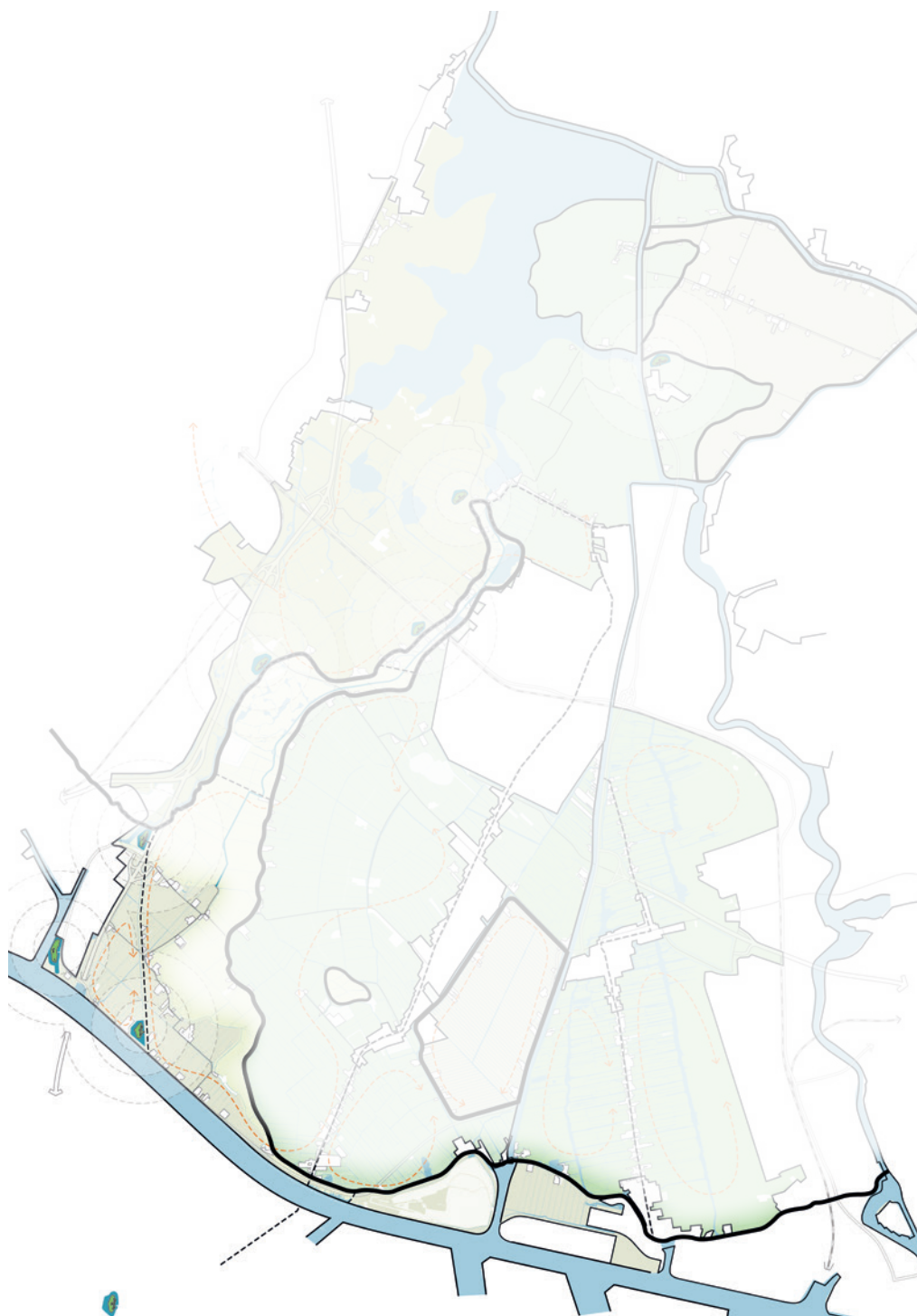

agrarisch beheer

LIGGING

Aan het Noordzeekanaal liggen de Wijkermeerpolder en de IJpolders, waarvan deze laatste zich direct achter de Assendelver Zeedijk bevinden.

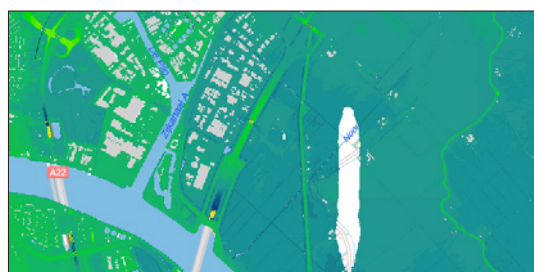
(beeld gebaseerd op ondergrond verkregen van Provincie Noord-Holland, 2018)

BODEM

Voornamelijk kleigrond (groen), deels bebouwd (grijs).

HOOGTE

Polders liggen lager dan de Buitenlanden, met laagste punt van -2,75 NAP. Voormalige dijk tussen deze gebieden is verdwenen. Liniedijk ligt hoger in het landschap.

TOPOGRAFIE

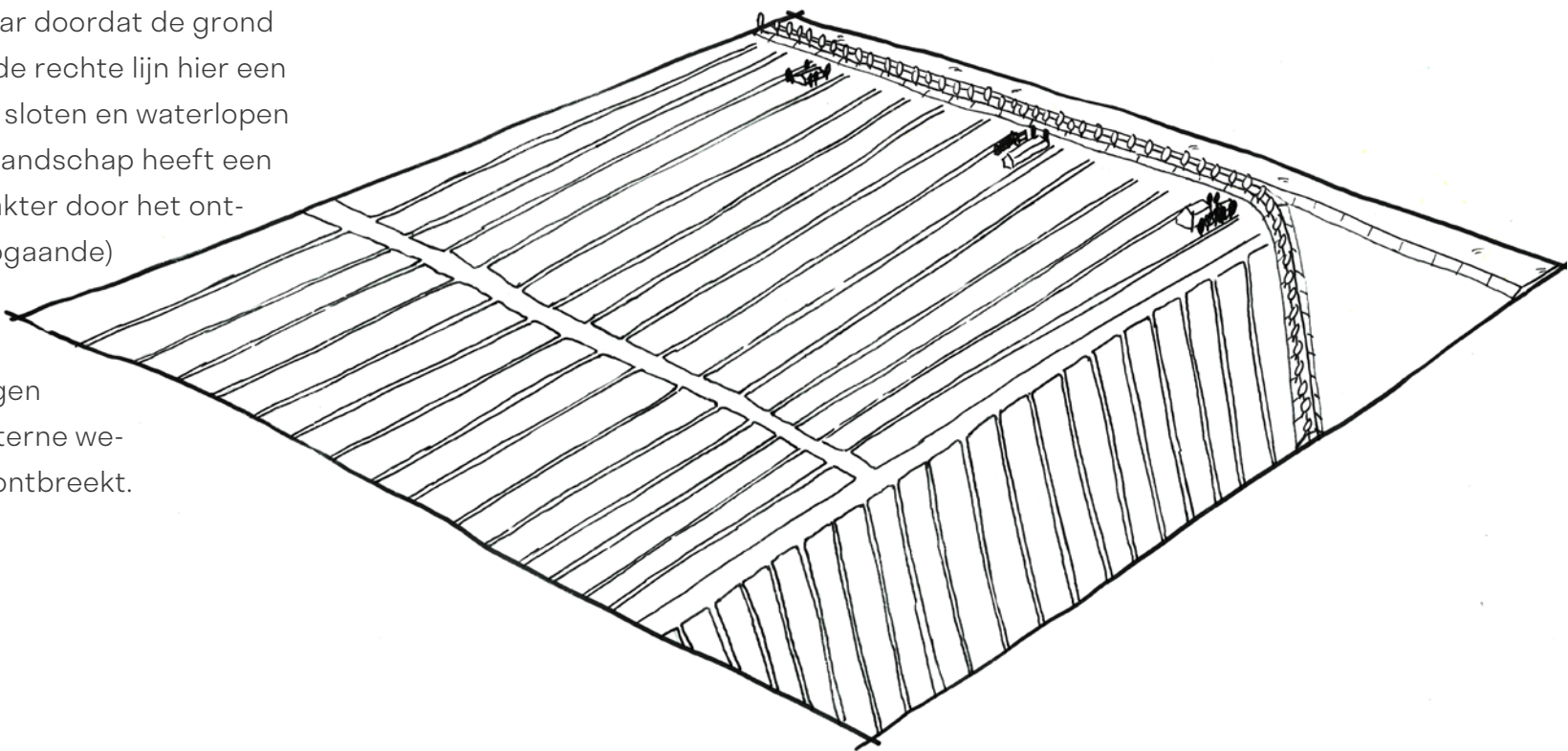
Van oorsprong zeer regelmatig kavelpatroon, met vaste maten, met kaarsrechte tochten. Afgebakend door (voormalige zee(dijken) en Noordzeekanaal.

4.3.4 DROOGMAKERIJ VEENPOLDER

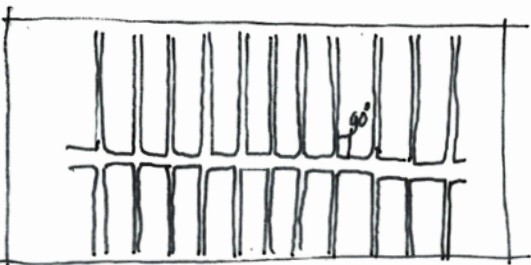
DE KERN

In de droogmakerij Veenpolder loopt alles recht, maar doordat de grond venig is heeft de rechte lijn hier een rafelrandje. De sloten en waterlopen zijn recht. Het landschap heeft een zeer open karakter door het ontbreken van (opgaande) beplanting, te beleven vanaf de hoger gelegen ringdijk. Een interne wegenstructuur ontbreekt.

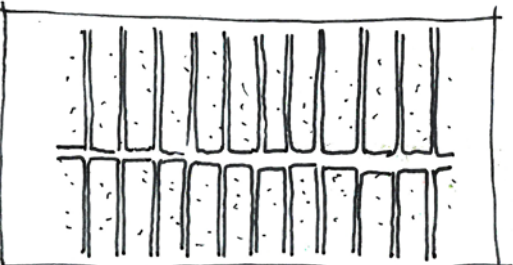
6 KENMERKEN

VERKAVELING

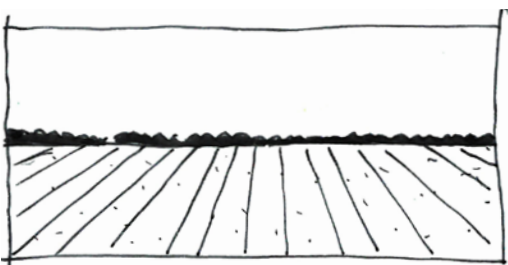
zeer regelmatig kavelpatroon, kaarsrechte waterlopen en slotenpatroon

LANDGEBRUIK

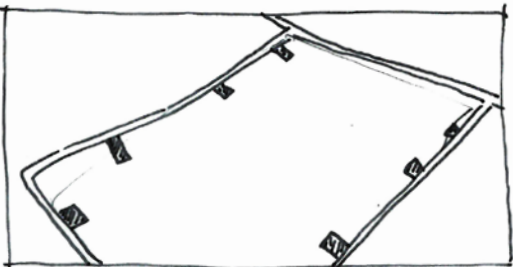
grasland

BEPLANTING

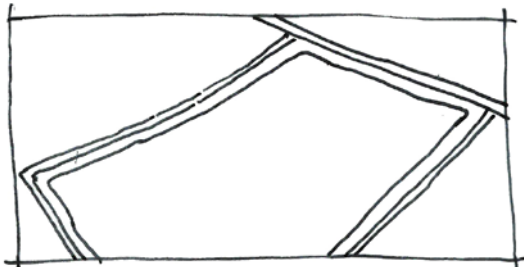
zeer hoge mate van openheid door ontbreken van opgaande beplanting, alleen aan de horizon langs kanaal

BEBOUWING

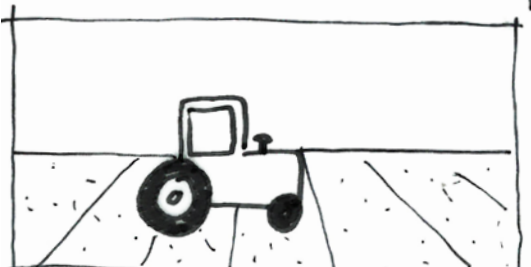
erven aan de ringdijk

INFRASTRUCTUUR

geen interne wegen, alleen wegen op ringdijk en langs Nauernasche vaart

BEHEER

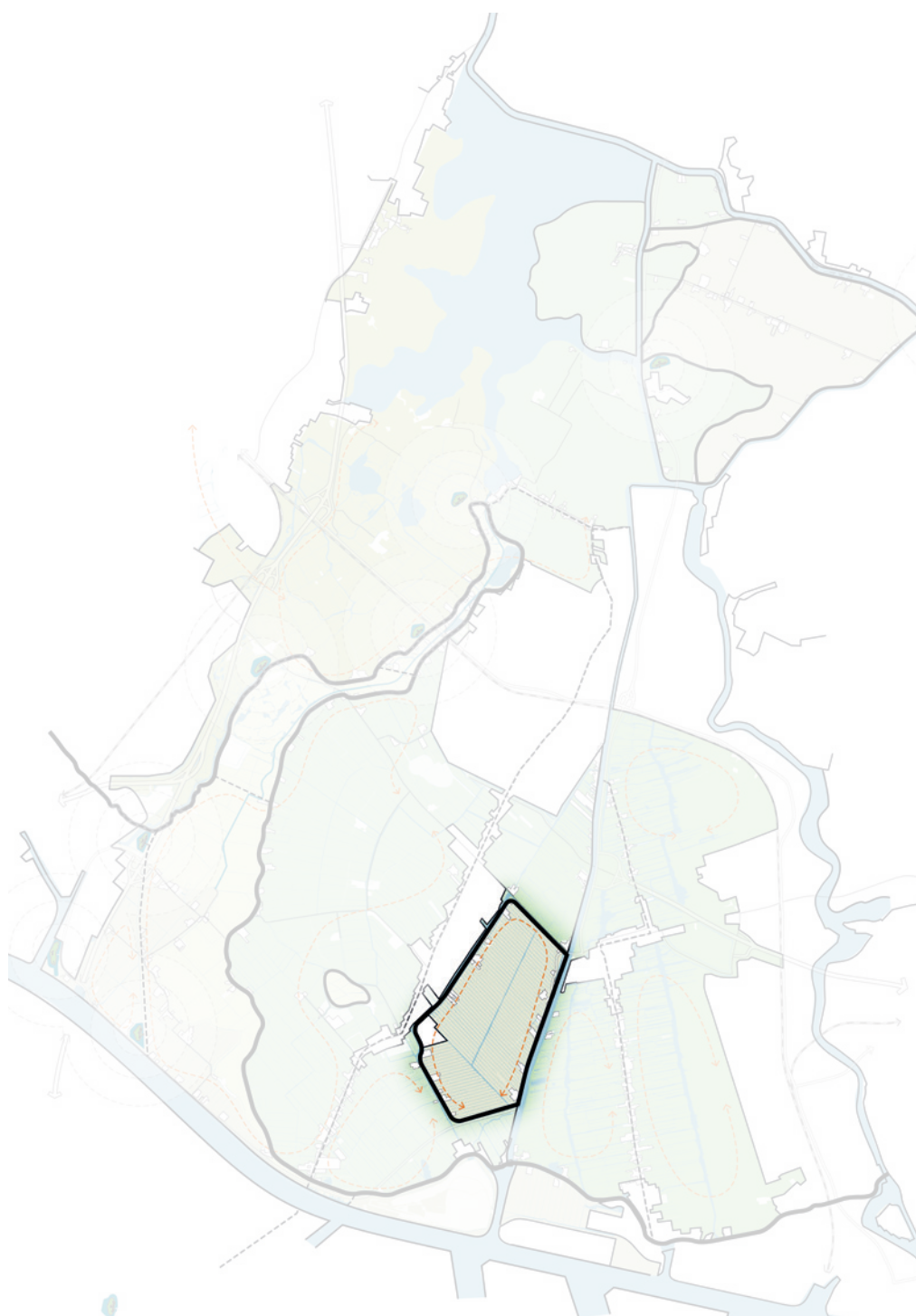

agrarisch beheer

LIGGING

De droogmakerij Veenpolder ligt tussen de Nauernasche Vaart en de dorpskern van Assendelft. Ze is afgebakend door de ringdijk van deze polder.

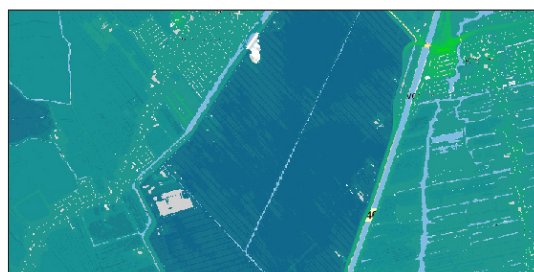
(beeld gebaseerd op ondergrond verkregen van Provincie Noord-Holland, 2018)

BODEM

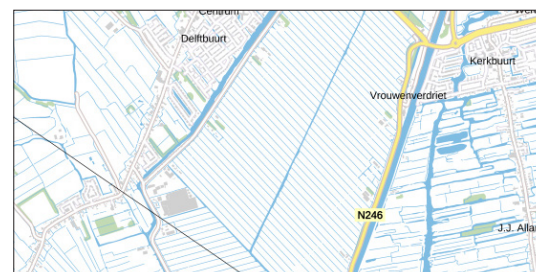
Veengrond (paars), deels vergelijkbaar met omliggende veenweidepolders.

HOOGTE

Laagste punt van het Zoekgebied (-3,2 NAP).

TOPOGRAFIE

Kaarsrechte waterlopen en een zeer regelmatig kavelpatroon. Geen interne wegen, deze bevinden zich alleen op de ringdijk.

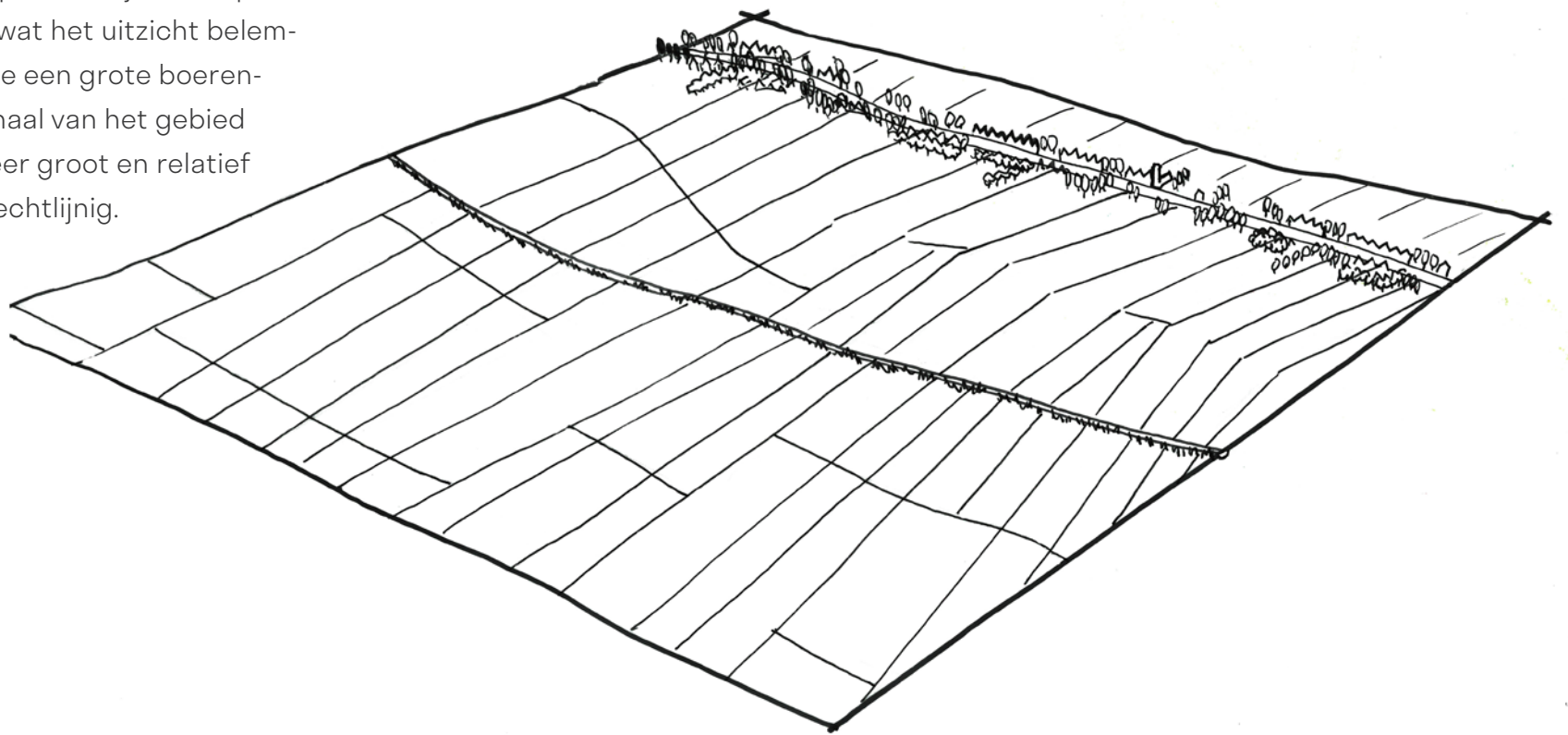
4.3.5 VEENWEIDEPOLDERS

Assendelver Zuider- en Noorderpolder

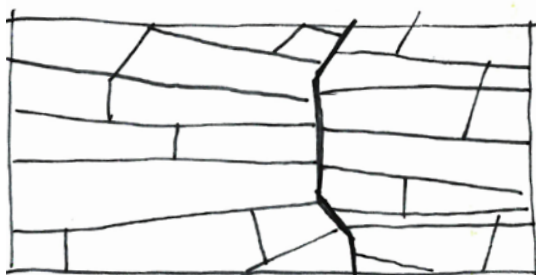
DE KERN

De veenweidepolders zijn zeer open. Er is niet veel wat het uitzicht belemmerd, af en toe een grote boerenschuur. De schaal van het gebied is groot tot zeer groot en relatief waterrijk en rechtlijnig.

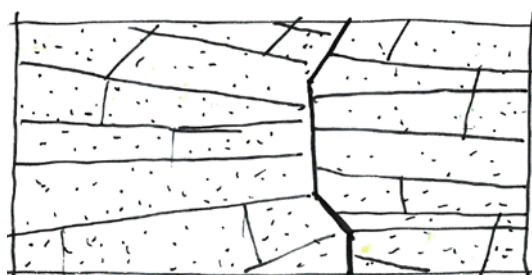
6 KENMERKEN

VERKADELING

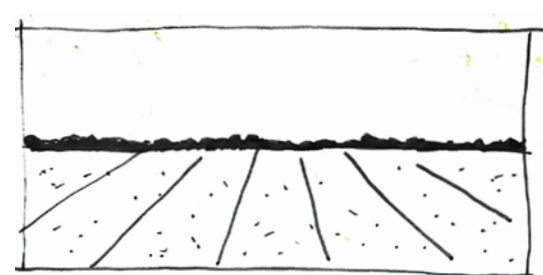
relatief regelmatig kavelpatroon, waarvan deels ruilverkaveld en restanten met originele verkaveling, veel rechtlijnig slotenpatroon en lange doorgaande waterlopen (Kaaik, Delft, Indijk, Haansloot, Durgsloot, etc.)

LANDGEBRUIK

grasland

BEPLANTING

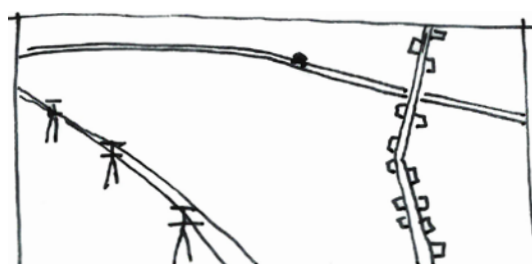
opgaande beplanting in lint

BEBOUWING

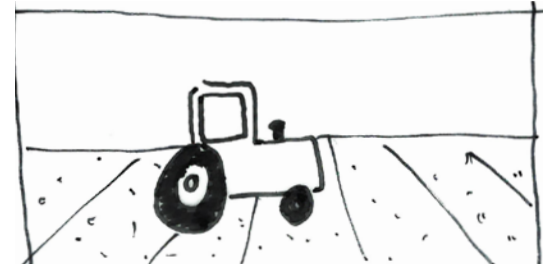
lintdorp (Dorpsstraat)

INFRASTRUCTUUR

relatief rechte wegen, in lint (Dorpsstraat), in doorsnijdende maar subtiele lijnen (N203), hoogspanning

BEHEER

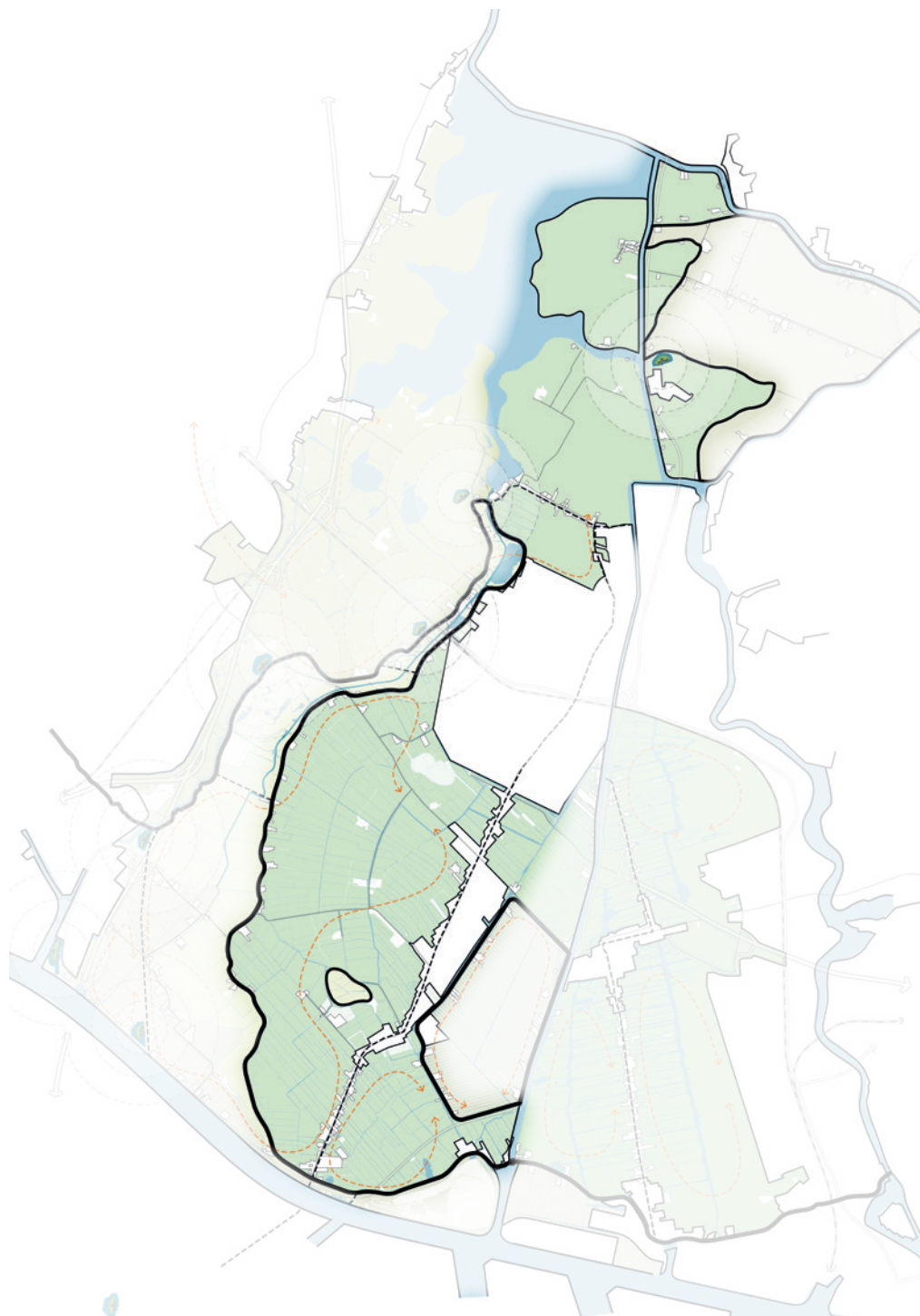

agrarisch beheer, weidevogelgebied

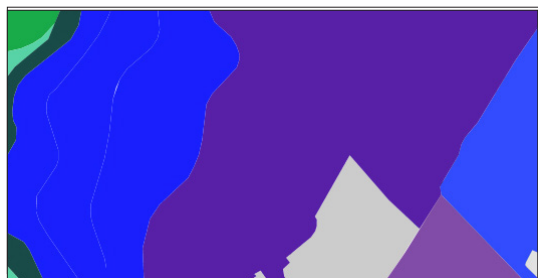
LIGGING

De Assendelver Zuider- en Noorderpolder liggen grofweg tussen de Binnendelft, de Assendelver Zeedijk, Groenedijk, Crommenije en Uitgeestermeer. Hierbinnen ligt de verstedelijking van Krommenie en Assendelft.

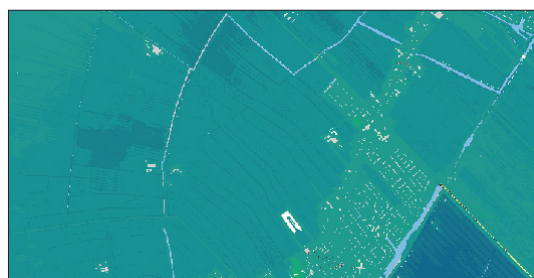
(beeld gebaseerd op ondergrond verkregen van Provincie Noord-Holland, 2018)

BODEM

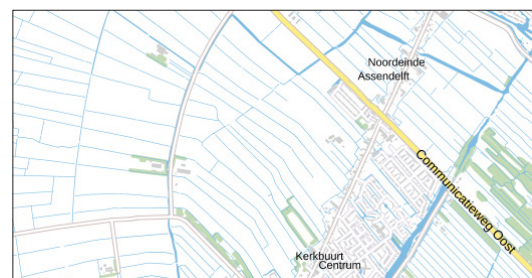
Veengrond (paars).

HOOGTE

Weinig hoogteverschillen in het landschap (-1,3 tot -1,7 NAP). Land tegen Groenedijk aan ligt wel iets hoger, namelijk ongeveer -1,2 NAP. Ook liggen de wegen iets hoger in het landschap.

TOPOGRAFIE

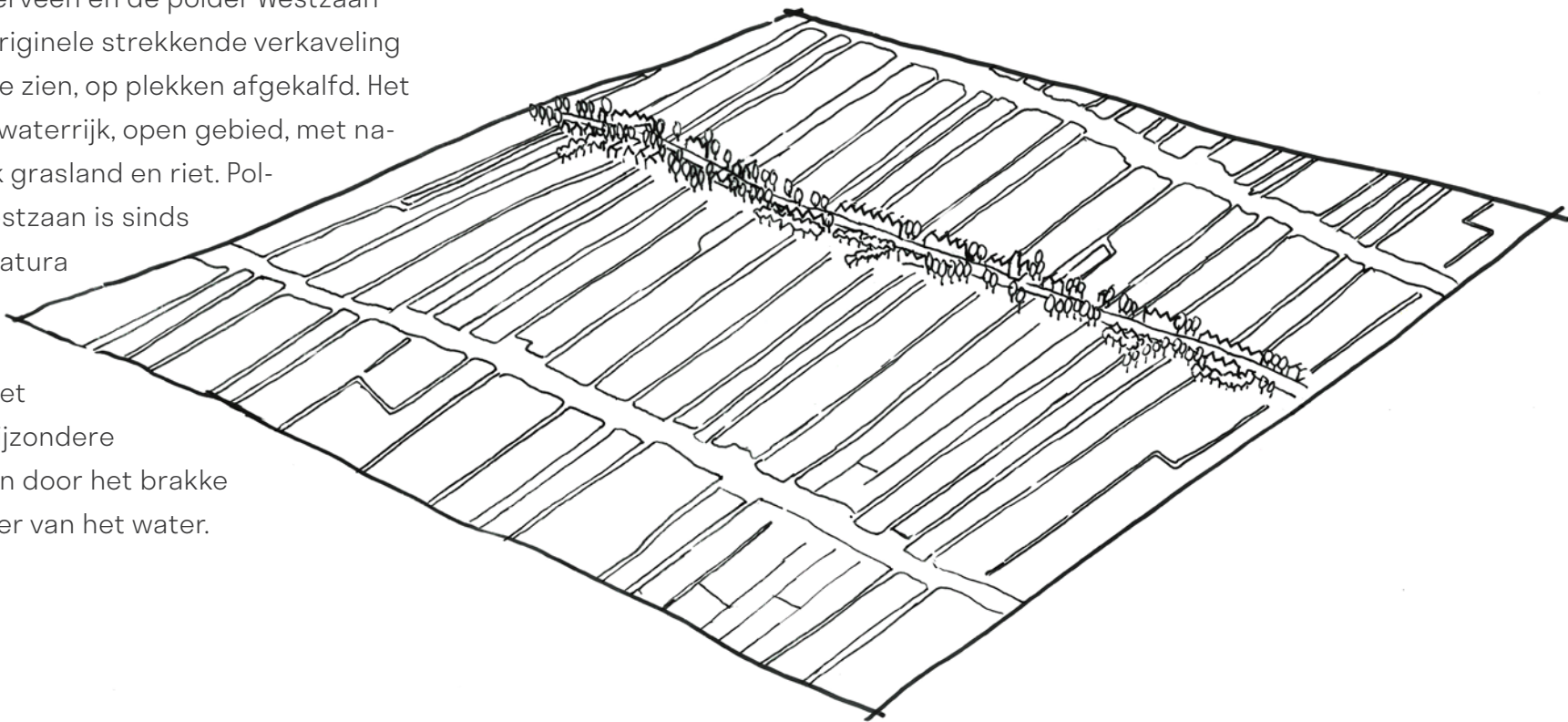
Relatief regelmatig kavelpatroon met rechtlijnig slotenpatroon. Bebouwing in lintdorpen (Dorpsstraat).

4.3.6 WATERRIJKE VEENNATUURPOLDERS
Noorderveen, Polder Westzaan

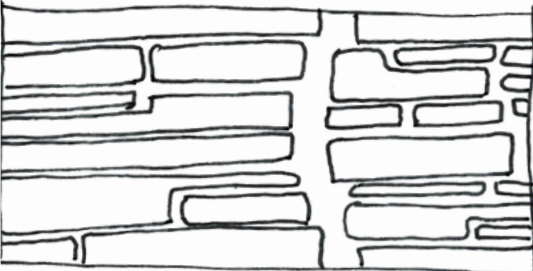
DE KERN

In de moerassige veenweides van het Noorderveen en de polder Westzaan is de originele strekkende verkaveling goed te zien, op plekken afgekalfd. Het is een waterrijk, open gebied, met natuurlijk grasland en riet. Polder Westzaan is sinds 2013 Natura 2000 gebied. Het kent bijzondere soorten door het brakke karakter van het water.

6 KENMERKEN

VERKAVELING

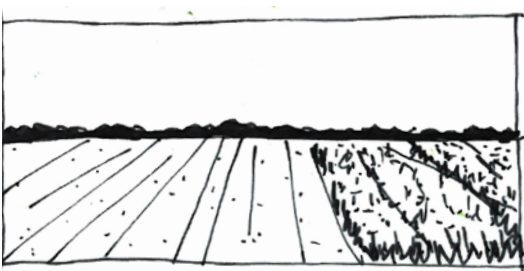
originele strekkende verkaveling, relatief regelmatig patroon, deels afgekalfd, fijnmazig en grillig slotenpatroon, lange doorgaande waterlopen (Watering, Gouw, Reef) met vele zijsloten

LANDGEBRUIK

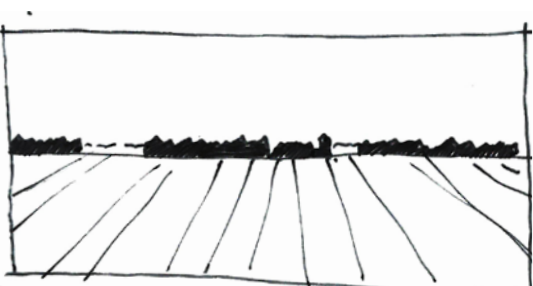
natuurlijk grasland en riet, natuurgebied

BEPLANTING

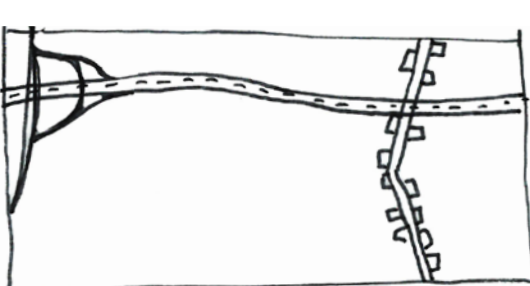
opgaande beplanting aan de horizon, riet en natuurlijk grasland

BEBOUWING

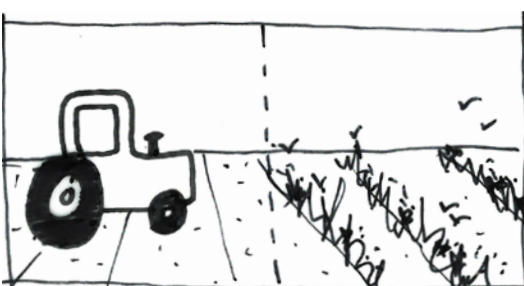
lintdorpen (Middel, Zuideinde)

INFRASTRUCTUUR

relatief rechte wegen, doorsnijdende infra

BEHEER

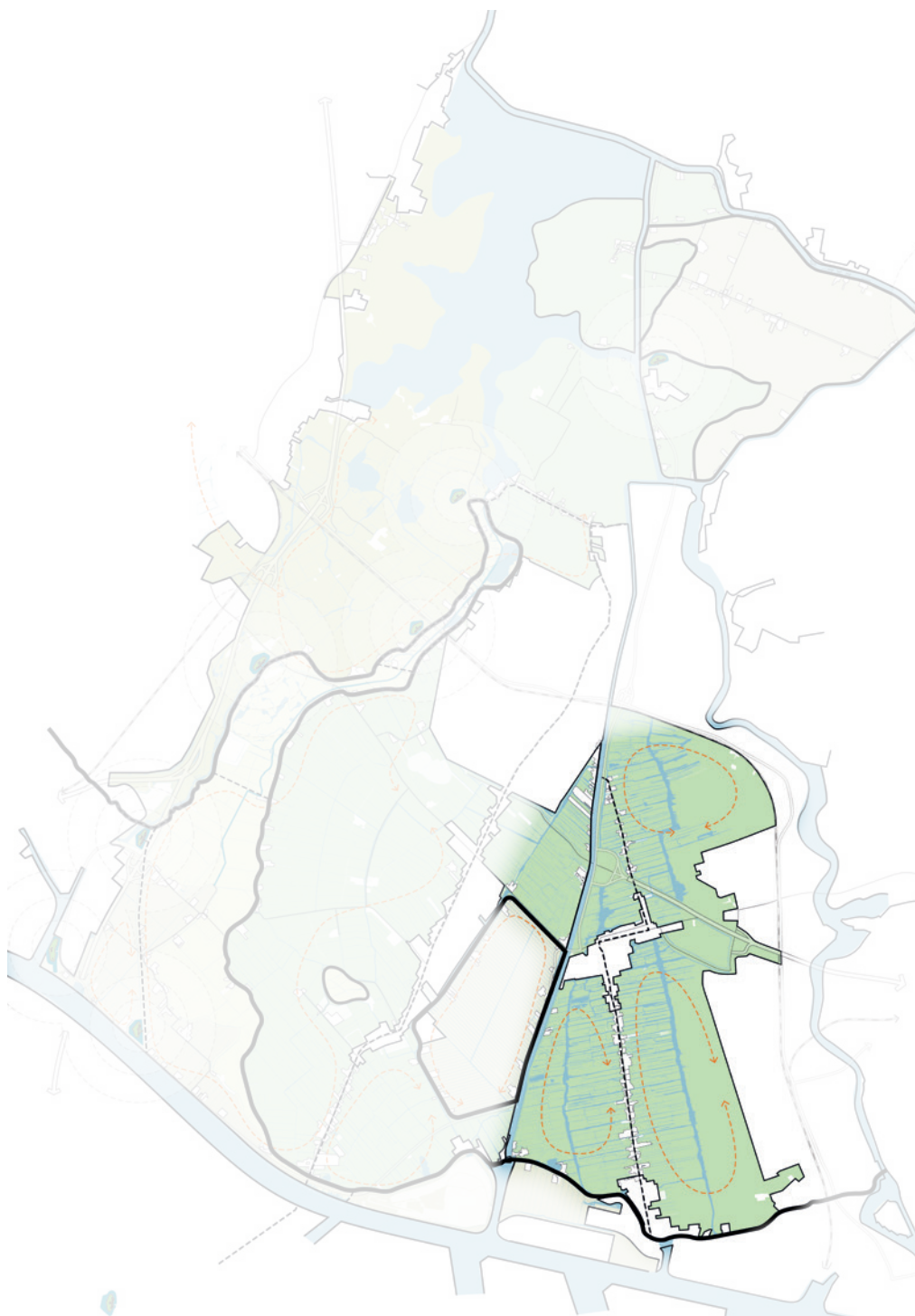

weidevogel, Natura2000, agrarisch beheer

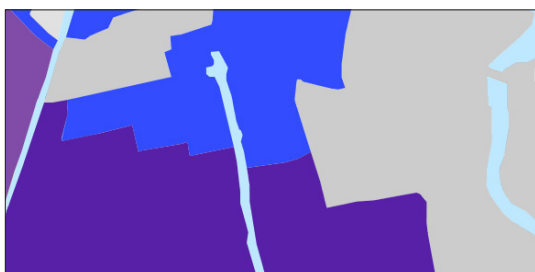
LIGGING

De veenweidepolders liggen met name tussen de Nauernasche Vaart en de Zaan, met daarbij het gebied tussen de droogmakerij Veenpolder, Binnendelft en de Nauernasche Vaart.

(beeld gebaseerd op ondergrond verkregen van Provincie Noord-Holland, 2018)

BODEM

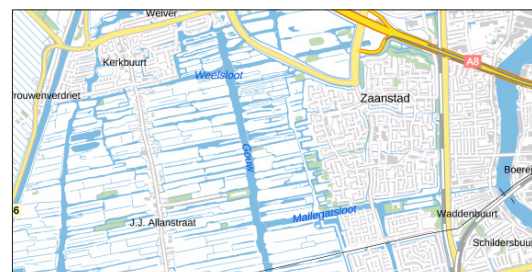
Veengrond (paars).

HOOGTE

Kleine hoogteverschillen tussen verschillende percelen. Hoogte van het land (deels) afhankelijk van het waterpeil, vanwege de bodemdaling van veen bij uitdroging. Wegen liggen iets hoger in het landschap.

TOPOGRAFIE

Originele strekkende regelmatige verkaveling, op veel plekken is het land afgekalfd.

Bijlage 5

bij hoofdstuk 6

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

landelijk

Transformatie van cultuurlandschap

Verstedelijking en krimp op het platteland zorgt voor druk op archeologisch en cultuurhistorisch waardevolle lijnen en structuren in het landschap.

Switch van behoud naar ontwikkelen; erfgoed en cultuurhistorie als uitgangspunt voor nieuwe ontwikkelingen

Cultuurhistorische elementen vormen vaker het uitgangspunt voor transformatie of draagvlak voor ruimtelijke ontwikkelingen. Het kan bijdragen aan inventieve oplossingen voor ruimtelijke, sociaal-economische en maatschappelijke opgaven. Door het verhaal van de plek te onderzoeken en te doorgronden kan ontwerp een zinvolle en herkenbare nieuwe laag en betekenis toevoegen. Cultureel erfgoed verhoogt zo de ruimtelijke kwaliteit.

Van gouden eeuw naar groene eeuw; verduurzaming van monumenten en historische gebouwen is een thema

De klimaataanpak vindt niet alleen op grote schaal plaats. Veel monumenteigenaren nemen hun verantwoordelijkheid door energiebesparende maatregelen te treffen of zelf energie op te wekken. Verduurzaming is een kans om het pand weer klaar te maken voor de komende jaren. Het is vaak maatwerk om de goede technische oplossingen te vinden én het erfgoed in zijn waarde te laten.

regionaal

Bovenlokale regie op culturele voorzieningen

De afgelopen jaren hebben overheden flink bezuinigd op culturele voorzieningen. Vooral in Noord-Holland Noord en in de gemeenten aan de rand van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is het culturele aanbod hierdoor afgenomen. De (inter)nationale publiekstrekkingen in de MRA groeien daarentegen. Kortom: culturele voorzieningen staan door verschillende oorzaken onder druk.

RIJKSBELEID

De Omgevingswet bundelt de wetgeving en regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water en regelt daarmee het beheer en de ontwikkeling van de leefomgeving. De Omgevingswet biedt ruimere mogelijkheden om waarden in gebieden integraal te beschermen en ontwikkelingen integraal te beoordelen. Deze wet bevat afzonderlijke, generieke regels voor borging van de kwaliteiten van het Werelderfgoed en biedt het Rijk de mogelijkheid instructies te geven voor zowel beschermde stads- en dorpsgezichten als UNESCO Werelderfgoederen. Het Rijk werkt aan de volgende maatregelen om het beoogde Werelderfgoed duurzaam te beschermen:

- De Nieuwe Hollandse Waterlinie is opgenomen in de Structuurvisie Erfgoed en Ruimte en verankerd in het Barro en de Erfgoedwet.
- Het Rijk borgt, dat in structuurvisies en in de door het Rijk geïnitieerde projecten (havens, (spoor) wegen, luchtvaartterreinen en gasleiding) rekening wordt gehouden met de Outstanding Universal Value (OUV).
- Het Rijk borgt dat waar ontwikkelingen een mogelijke impact hebben op de OUV, de effecten van deze ontwikkeling en de mogelijke maatregelen vroegtijdig in kaart worden gebracht in een m.e.r./tra-cébesluit of HIA.
- Het Rijk adviseert de gemeenten bij bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
- Het Rijk heeft de onderdelen en objecten uit de Nieuwe Hollandse Waterlinie aangewezen als Rijksmonument.
- Het Rijk (Ministerie van OCW) draagt zorg voor het monumentenbeleid met een actueel en toegankelijk monumentenregister.
- Het Rijk ziet erop toe dat de status als rijksmonument afdoende wordt beschermd in het beleid van de provincies en het beleid en de uitvoering van de omgevingsvergunning door gemeenten.

SPECIFIEK BELEID OMTRENT DE STELLING VAN AMSTERDAM EN HISTORISCH LANDSCHAP

Voor de Stelling van Amsterdam als UNESCO Werelderfgoed bestaat specifiek beleid omtrent het behoud, versterken en ontwikkelen van het erfgoed en het landschap eromheen. De beleidsstukken die het Zoekgebied en de context van het omliggende

landschap betreffen, zijn bestudeerd en worden hieronder toegelicht. Omdat sommige beleidsstukken van toepassing zijn op verschillende onderdelen van dit onderzoek (zoals de landschapsanalyse in hoofdstuk 4), wordt hier naar verwezen.

In hoofdstuk 3 is reeds een overzicht gegeven van de belangrijkste Wet- en regelgeving omtrent de Stelling van Amsterdam. Hieronder worden de documenten behandeld die uitspraken doen over ruimtelijke ontwikkelingen in de toekomst.

Beeldkwaliteitsplan Stelling van Amsterdam (2008)

Het provinciaal Beeldkwaliteitsplan is een beleidsinstrument om nieuwe ontwikkelingen nabij de Stelling van Amsterdam te sturen en te faciliteren. Belangrijk hierbij is het evenwicht tussen het vastleggen en veiligstellen van de ruimtelijke beeldkwaliteit en het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden. Het provinciaal beeldkwaliteitsplan is een belangrijke bouwsteen voor de ontwikkeling van de Metropoolregio Amsterdam (MRA), en het Metropolitane Landschap in het bijzonder. Het document geeft criteria voor de ruimtelijke betekenis van de Stelling. Ook is een streefbeeld voor de toekomstige ontwikkeling van de Stelling tot landschappelijke ring gegeven. Hierbij is een specifiek toetsingscriterium per deelgebied gegeven.

Rapport Linielint in de Delta - Verkenning Linieperspectief 2030 (2017)

De Nieuwe Hollandse Waterlinie is genomineerd om in 2020 als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam toegevoegd te worden aan de UNESCO-werelderfgoedlijst. Vanaf dat moment vormen de Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie één werelderfgoed. Het rapport is een ruimtelijke verkenning voor de toekomstige koers van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en Stelling van Amsterdam als één werelderfgoed, en beoogt een aansprekend perspectief te schetsen voor de twee linies als geheel. Het resultaat van deze Verkenning is één van de bouwstenen voor de 'vision statement' van het overkoepelende Managementplan.

Managementplan Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie: Samen Sterker! (2017)

Het managementplan beschrijft hoe de bescherming van de Linie nu is georganiseerd en geeft aan welke stappen zorgen voor een integrale bescherming van het beoogde Werelderfgoed 'Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie'. Het opstellen van een managementplan is een vereiste van UNESCO. Dit managementplan is voor drie jaar (2017-2020). Indien de nominatie succesvol is, zal een volledig integraal managementplan vanaf 2021 worden opgesteld. Tot die tijd geldt voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie dit managementplan, als aanvulling op het bestaande managementplan van de Stelling.

Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam - Nieuwe Hollandse Waterlinie 2017-2020.

Het 'Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam-Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) 2017-2020' is het eerste gezamenlijke uitvoeringsprogramma voor beide waterlinies op Noord-Hollands grondgebied. In dit programma staan de doelstellingen, rol en werkwijze van de provincie Noord-Holland. Ook worden verschillende projecten genoemd die vanuit het Programmbureau ondersteund en gestimuleerd worden, zoals restauratie en herontwikkeling van forten. Het uitvoeringsprogramma is een uitwerking van het provinciaal beleidskader cultuurbeleid 2017-2020 'Cultuur in ontwikkeling'. De Stelling wordt daarbij gezien als één van de belangrijkste cultuurhistorische structuurdragers in Noord-Holland.

Leidraad Landschap en Cultuurhistorie (2018)

De Leidraad Landschap en Cultuurhistorie geeft aan welke kernkwaliteiten van landschap en cultuurhistorie van provinciaal belang zijn. Provinciale Staten willen dat deze kwaliteiten op een zorgvuldige wijze worden meegenomen bij nieuwe ontwikkelingen waar nut en noodzaak van zijn onderbouwd. Het betreft ontwikkelingen zoals woningbouw, bedrijfsontwikkeling, natuur- en recreatieprojecten, infrastructuur etcetera. Of veranderingen wel of niet plaatsvinden is eigenlijk geen discussiepunt, het gaat om de wijze waarop, de mate waarin en de vormgeving ervan. De provincie gebruikt deze leidraad bij de ontwikkeling van eigen ruimtelijke plannen en bij de beoordeling van de ruimtelijke kwaliteit van gemeentelijke plannen. Ook de Strategische Linieverkenning voor de Stelling van Amsterdam/Nieuwe Hollandse Waterlinie kan daarbij helpen.

Erfgoed

Omgevingsvisie NH2050: Balans tussen economische groei en leefbaarheid (2018)

In de Provinciale Omgevingsvisie wordt onder meer gesteld dat de restricties behorend bij werelderfgoederen (UNESCO) en de verantwoordelijkheid voor bescherming van het landschap, monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten moeten worden gerespecteerd. Ontwikkelingen en beheer moeten passend zijn bij de waarden, de karakteristiek en het draagvermogen van het landschap.

Toetsing en regelgeving

De regels die volgen uit bovenstaande beleidskaders voor het behoud van het landschap van de linies zijn opgenomen in de Provinciale ruimtelijke verordeningen van Utrecht en Noord-Holland. Tot slot is de Omgevingswet een belangrijk toetsingskader, met doorwerking op lagere beleidslagen (waaronder de provinciale omgevingsvisie). Het linie-brede Kwaliteitsteam Nieuwe Hollandse Waterlinie en/of de provinciale Adviescommissie Ruimtelijke Ordening (ARO) adviseren en toetsen ruimtelijke plannen, om zo de ruimtelijke kwaliteit van het werelderfgoedlandschap te behouden en waar mogelijk te versterken.

Adviesorganen

ICOMOS vormt het belangrijkste adviesorgaan voor UNESCO. De doelstelling van de Vereniging ICOMOS Nederland is het bevorderen van een internationale uitwisseling van kennis en informatie op het terrein van cultureel erfgoed (monumentenzorg & archeologie). Daarnaast heeft de provincie Utrecht het initiatief genomen om het Linie Expertteam samen te stellen, om publieksfuncties langs de verdedigingslinie te stimuleren en optimaliseren. Een groot aantal ondernemers exploiteert een fort langs de Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam. Zij kunnen een beroep doen op het expertteam, onder meer voor deskundigheid in duurzaamheid, projectontwikkeling, herbestemming, bouwhistorie, financiën, hospitality en marketing. Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland is er om gemeenten te helpen om de waarde van en mogelijkheden voor bescherming en behoud van de erfgoedcultuur te onderzoeken.

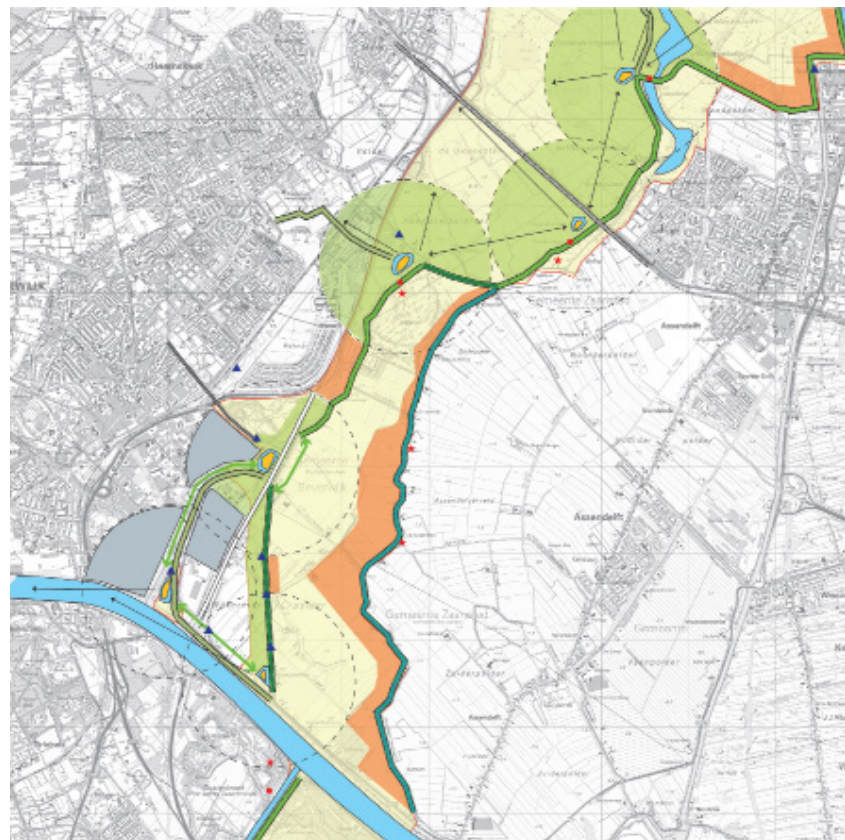
UITSNEDE BEELDKWALITEITSPLAN SVA

Uitgangspunt voor behoud en ontwikkeling van de Stelling van Amsterdam zijn het veiligstellen van de huidige kernwaarden van de Stelling van Amsterdam en het proactief versterken van de ruimtelijke kwaliteit van de Stelling.

Het toetsingscriterium voor het Zoekgebied is niet de openheid van de schootsvelden van de forten, maar het behoud van de zichtlijnen van de fortendriehoek en de linedijken.

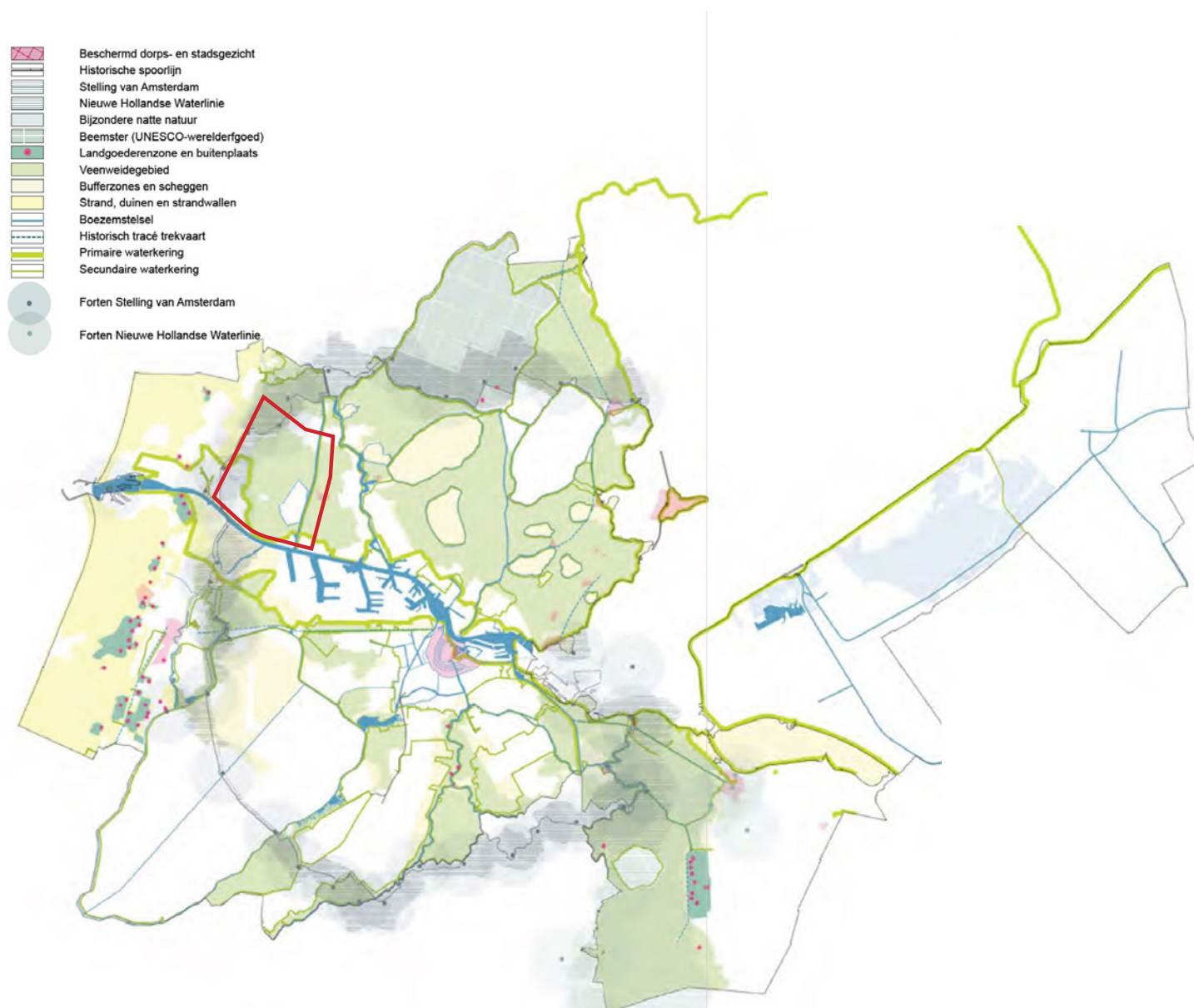
BELEID VAN DE PROVINCIE

- Rekening houden met richtlijnen Unesco Werelderfgoed.
- Rekening houden met Rijksmonumenten, provinciale monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten.
- Beheer en inrichting van natuurgebieden moeten aansluiten op het gebruik en de ontstaansgeschiedenis van die gebieden, om verschillende typen natuur te houden.
- Door te ontwerpen met water kan de wateropgave (waterberging, bescherming en waterkwaliteit) gecombineerd worden met de versterking van het Noord-Hollandse cultuurlandschap en de waterrecreatie.

OPGAVE VANUIT DE MRA

“Koesteren en versterken van structuurlijnen en landschappen, die uniek of ‘outstanding’ zijn als onderdeel van de recreatieve belevingswaarde.”

CULTUURHISTORISCHE STRUCTUREN IN HET ZOEKGEBIED:

- Stelling van Amsterdam
- Dorpsstraat
- Historische dijken (onderdeel van primaire waterkering)
- Nauernasche Vaart
- Dorp Nauerna
- De Delft
- Veenweidegebied met unieke polderpatronen
- Poldermolen Krommeniedijk

Erfgoed

BELEID VAN DE GEMEENTEN

Gemeente Zaanstad

- Archeologisch en cultuurhistorisch onderzoek als inspiratiebron voor stedenbouwkundige ontwikkelingen en infrastructurele plannen.
- Teruggrijpen op verloren gewaande waarden, die de identiteit van Zaanstad als cultuurhistorische stad en streek versterken, zoals de historische opbouw, de lintstructuur en de padenverkaveling.
- UNESCO-erfgoed verdient respect en waardering en vooral conservering. Een deel van de oorspronkelijke forten wordt toegankelijk gemaakt voor het publiek.
- Behoud en versterking van het aangrenzende cultuurlandschap (waaronder de dijken en lintdorpen) en stimuleert meer toeristisch-recreatieve voorzieningen.
- Een fijnmazige aanpak in het groengebied is alleen haalbaar als elders plekken zijn voor groot-schalige en intensieve recreatie

Gemeente Heemskerk

- Fort bij Veldhuis als onderdeel van de Stelling Van Amsterdam met recreatieve invulling (huidige functie: luchtoorlogmuseum) behouden en versterken.
- Golfbaanterrein als 'polder' en 'recreatie-ontwikkelingsgebied' behouden in huidige vorm.
- Realisatie van nieuwe voorzieningen in combinatie met uitbreiding of verbetering van bestaande recreatieve faciliteiten.

Gemeente Uitgeest

- Behouden en versterken van cultureel erfgoed als drager van de identiteit van het buitengebied: Oer-IJ en Stelling van Amsterdam beschermen en recreatief benutten.
- Oude en nieuwe wandel- en fietsroutes versterken: door het Oer-IJ, langs de Stelling van Amsterdam, via historische houtzaagmolens en Cornelis Corneliszoon van Uitgeest, over de historische route tussen Uitgeest en Krommeniedijk (rondje Uitgeest).
- Behoud en versterken Stellingzone, bijvoorbeeld door een alternatieve, recreatieve invulling).

Gemeente Beverwijk

- Herbestemming van forten, zoals muziekfort Sint Aagtendijk.
- Open schootsvelden Sint Aagtendijk en Fort bij Velsen behouden.
- Inzetten op beleving van stedenbouwkundige patronen, groen en andere historische structuren die herinneren aan de geschiedenis van Beverwijk en de Stelling van Amsterdam.
- Aansluiting op provinciaal beleid omtrent de Stelling van Amsterdam.

Klimaatverandering (water)

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

De temperatuur stijgt; hittestress neemt toe

In de afgelopen 130 jaar is het gemiddeld 1,0 °C warmer geworden, bij benadering geheel door toedoen van de mens. In Nederland is het zelfs 1,7 °C warmer geworden (warmste periode in 1400 jaar). In de 21e eeuw wordt een verdere stijging van de gemiddelde temperatuur op aarde verwacht. Hoe warm het gaat worden, hangt af van de toekomstige uitstoot van broeikasgassen. De uitstoot zal in 2050 tot nul moeten dalen.

Meer neerslag; afvoersysteem moet zwaardere buien verwerken

De klimaatverandering zal naar verwachting de komende decennia in Nederlandse steden meer perioden van extreme hitte en droogte veroorzaken. Ook zullen intensievere regenbuien optreden die in het stedelijk gebied wateroverlast met zich meebrengen. Ons afvoersysteem moet daarom zwaardere buien verwerken.

Er is behoefte aan meer waterberging

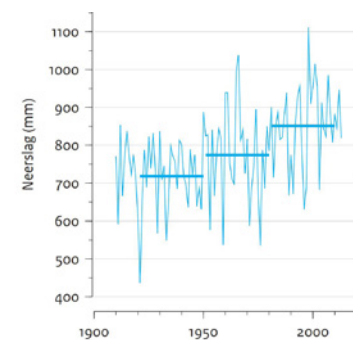
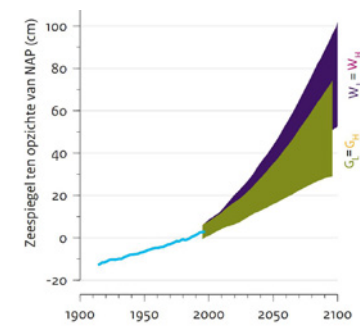
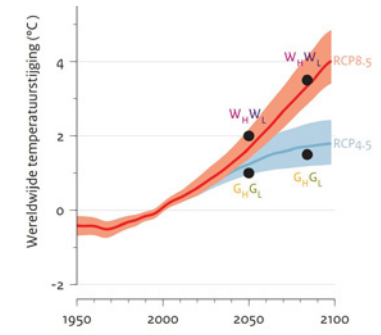
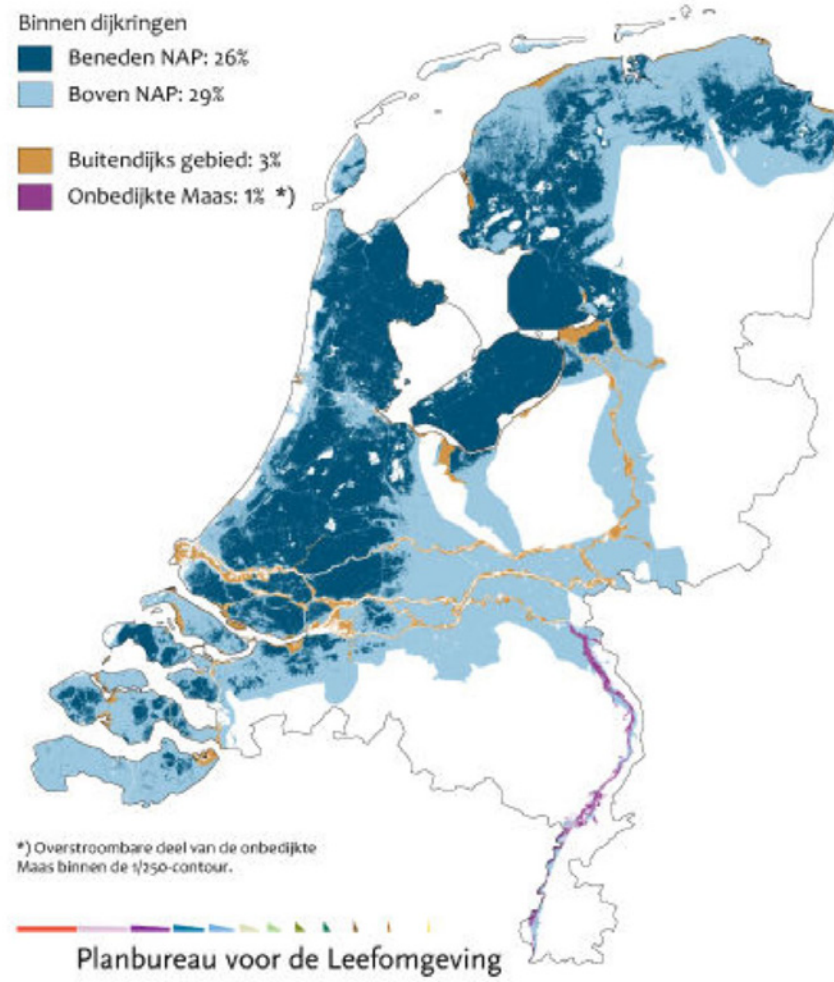
Zowel in het stedelijk gebied, als in het landelijk gebied kunnen grote hoeveelheden water lokaal worden opgevangen. De stad en de landbouwgebieden worden daarmee ook minder gevoelig voor verdroging, verzilting en hittestress. In het landelijk gebied kan met een meer flexibel peilbeheer (met incidenteel hogere waterpeilen) veel water in de bodem geborgen worden.

Vaker zoetwatertekorten in de zomer

De toekomstige klimaatverandering legt druk op (zoet)watersysteem en de natuur: droge zomers leiden tot een zoetwatertekort: nadelige gevolgen voor de landbouw (verzilting) en de natuur (minder schoon, gebiedsvreemd water).

Overstromingsgevoelig gebied

Klimaatverandering (water)

BELEID VAN DE PROVINCIE

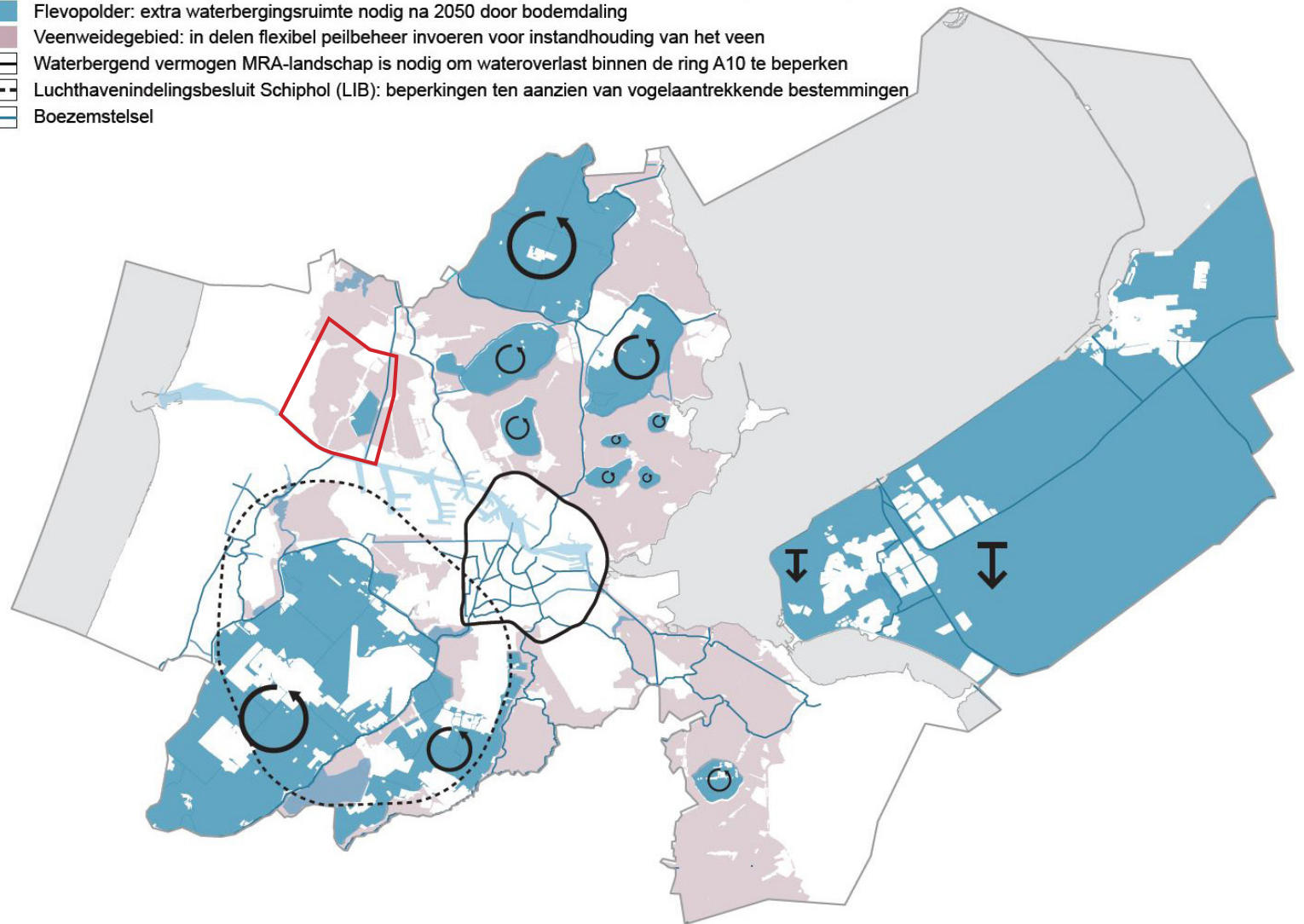
- Doel: Noord-Holland klimaatbestendig en waterrobuust maken én houden betekent klimaatbestendig en waterrobuust ontwikkelen en inrichten van stad, land en infrastructuur.
- Algemene wateropgaven: waterveiligheid verhogen, waterberging vergroten, watertekort opheffen, waterkwaliteit verbeteren en anticiperen op de lange termijn verwachtingen daarover.
- Door te ontwerpen met water kan de wateropgave (waterberging, bescherming en waterkwaliteit) worden gecombineerd met de versterking van het Noord-Hollandse cultuurlandschap en de waterrecreatie.
- Meekoppeling met wateropgaven, zoals rivierverruimings- en dijkversterkingsprojecten, biedt uitgelezen kansen voor de duurzame instandhouding van de linies. Hierbij zijn belangrijke rollen weggelegd voor de Waterschappen en Rijkswaterstaat.
- Integrale oplossingen bedenken: bijvoorbeeld synergie van linie, natuur en recreatie bij dijkversterking
- De landbouw en het bedrijfsleven stimuleren om zelfvoorzienend te worden in hun waterbehoefte.
- Alle ontwikkelingen waterneutraal: watercompensatie bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Klimaatstresstest

OPGAVE VANUIT DE MRA

- Droogmakerijen: extra waterbergingsruimte nodig m.n. om wateroverlast in de stedelijk gebied te beperken
- Flevopolder: extra waterbergingsruimte nodig na 2050 door bodemdaling
- Veenweidegebied: in delen flexibel peilbeheer invoeren voor instandhouding van het veen
- Waterbergend vermogen MRA-landschap is nodig om wateroverlast binnen de ring A10 te beperken
- Luchthavenindelingsbesluit Schiphol (LIB): beperkingen ten aanzien van vogelaantrekkende bestemmingen
- Boezemstelsel

“Leefbare MRA, ook op termijn met een nieuw klimaat: inspelen op de ruim twee meter zeespiegelstijging in 2100, met robuuste water- en landschapsstructuren. Vergroten van het waterbergend vermogen in het regionale watersysteem. Landschap als airco tegen hittestress.”

WATEROPGAVE IN HET ZOEKGEBIED:

- Extra waterbergingsruimte benodigd na 2050 tussen de
- Nauernasche Vaart en De Delft en rondom het Alkmaardermeer door bodemdaling
- Flexibel peilbeheer in delen van het veenweidegebied
- Nauernasche Vaart belangrijke schakel in het boezemstelsel

Klimaatverandering (water)

BELEID VAN DE GEMEENTEN EN WATERSCHAPPEN

Gemeente Zaanstad

- Open landschap wordt belangrijker als het gaat om leefbaarheid, recreatie, gezondheid, voedselproductie, waterberging, herkenbaarheid en identiteit.
- Groene ommeland beter bereikbaar, toegankelijk en 'beleefbaar' maken met respect voor de aanwezige natuurwaarden en voor de functies die het gebied heeft voor economische bedrijvigheid en waterbeheer en -berging, en in samenhang met de historische dorpslinten en dijken.
- Zaanstad wil zich voorbereiden op klimaatverandering door aanpassingen in inrichting, bebouwing en beheer (maatregelen tegen wateroverlast, droogte hittestress, overstromingsrisico's). Ook maatregelen om gezondheidsrisico's, blauwalg, vissterfte en plagen tegen te gaan hebben de aandacht.

Gemeente Heemskerk

- Natte ecologische verbinding die tussen Heemskerk en Uitgeest de gemeente binnenkomt richting De Kil. Daarvoor moet de ecologische verbinding worden doorgetrokken door de Polder de Uitgeester- en Heemskerkerbroek.
- Geen directe knelpunten op de gronden van het golfbaanterrein.
- Voor gebruik van waterstructuren een duidelijke keuze maken tussen het behoud van de openbare ruimte in het kwetsbare buitengebied enerzijds en de recreatieve belasting anderzijds.

Gemeente Uitgeest

- Het klimaatbestendig inrichten van de buitenruimte van Uitgeest is een leidend principe: in samenwerking met de regio Alkmaar en het HHNK wordt verkend welke maatregelen er in de ruimtelijke

ordering nodig zijn om een duurzaam watersysteem te ontwikkelen (klimaatadaptatieplan = lokale strategie hoe met klimaatveranderingen om te gaan, zodat stedelijke (her)ontwikkeling consequent gekoppeld kan worden aan klimaatopgaven.

Gemeente Beverwijk

- Voor wateroverlast proberen de polders niet te belasten met water uit hoger gelegen gebieden. Die kunnen immers vrij afstromen naar de haven. Water in een polder moet immers altijd weggepompt worden.
- Per gebied eigen waterhuishouding reguleren.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK)

Rapport loopt voor op Klimaatplan Beverwijk en Heemskerk: volgt eind 2020

- Water meer beleefbaar maken en zichtbaarheid vergroten, met een duidelijke identiteit en variatie in de inrichting van water en oevers.
- Cultuurhistorische waarde benutten en benadrukken: aansluiten bij identiteit van het water en het landschap.
- Meervoudig ruimtegebruik: combineren van waterberging met recreatie en +natuur.
- Waterwensen koppelen aan andere ruimtelijke ontwikkelingen.

Klimaatverandering (bodem)

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

landelijk

Veenbodemdaling

Veen vormt een soort spons die tot 90% van zijn volume aan water kan bevatten. Het natuurlijke proces van veenbodemdaling is de afgelopen eeuwen versneld door verdere ontwatering voor agrarisch landgebruik en de bouw van (nieuwe) woningen. Door bemaling en verbranding van het veen is de dikte van het veenpakket met gemiddeld een meter per eeuw afgenomen. Als er geen maatregelen worden genomen kan de bodemdaling in delen van het land oplopen tot meer dan 50 centimeter in een halve eeuw.

Functie volgt peil of peil volgt functie

Wegen en bebouwing zakken door het gewicht in de slappe bodem. Het telkens weer aanpassen van het waterpeil aan de functie leidt niet tot een duurzaam waterbeheersysteem. Het remmen van het proces van bodemdaling vereist een trendbreuk. De klassieke weg 'peil volgt functie' moet worden omgezet in 'functie volgt peil'. Het voortschrijdend proces van bodemdaling kan alleen worden tegengegaan door de peilverlaging te beperken.

Behoefte aan meer peilfixatie (of onderwaterdrainage) in de polders

Om (een deel van het) veen in stand te houden en de afvoer van het overtollige water te vertragen, moet er naar worden gestreefd een deel van het veen (bijvoorbeeld zo'n 10%) af te koppelen en zo te beheren dat daar in natte tijden het waterpeil tot in het maaiveld kan stijgen. Via flexibel peilbeheer in deze gebieden kan de afwatering van het veengebied op het systeem substantieel worden teruggebracht.

CO₂-uitstoot door veenafbraak in Nederland staat gelijk aan die van een kolencentrale

Het veenweidegebied staat onder druk. Aan de ene kant is er de economische druk van de melkveehouderijbedrijven – waarvan er een aantal grote in het veenweidelandschap zitten – die eisen stelt aan de ontwateringsdiepte van het veen en de toegankelijkheid van de bedrijven voor vrachtwagens en landbouwmachines. En aan de andere kant is er de noodzaak om de verder inklinking van het veenweidegebied tegen te gaan. Dit laatste om twee redenen: het veen verbrandt simpelweg door het te ontwateren en dat verbranden zorgt voor een niet onaanzienlijke uitstoot van CO₂.

Minder bodemdaling betekent minder emissie van CO₂

Als peilfixatie in alle veengebieden zou worden toegepast, leidt dat tot een jaarlijkse emissiereductie van ongeveer 1 miljoen ton CO₂. Als de maatregel onderwaterdrainage breed zou worden toegepast in daarvoor geschikte of geschikt te maken gebieden, levert dat een jaarlijkse emissiereductie van 0,9 miljoen ton CO₂ op.

Verzilting neemt toe

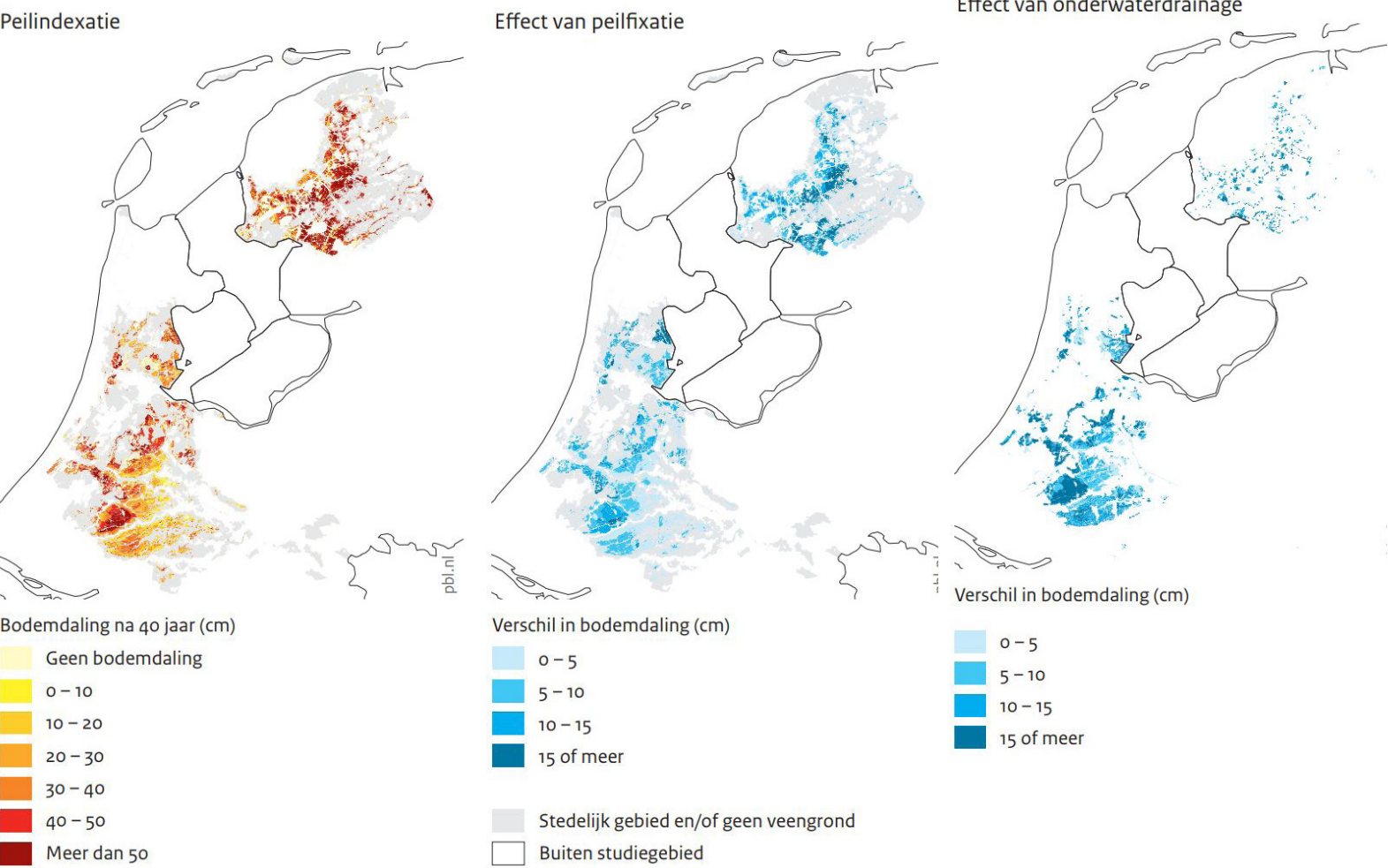
Door bodemdaling en geleidelijke verlaging van het grondwaterpeil verandert ook de druk op het watervoerende pakket in de ondergrond. Deze druk kan in de kustgebieden nog verder toenemen als door klimaatverandering de zeespiegel stijgt. Als het watervoerende pakket zilt of zout water bevat, kan er verzilting optreden met gevolgen voor de functie. Doorspoelen kan daarvoor een oplossing zijn, maar dat leidt tot verzilting van het boezemwater. Elke 3m² kwelwater heeft 10m² zoet water nodig om verzilting tegen te gaan.

Urgentie en uitdagingen voor ondernemers, waterschappen en de overheid

Ondernemers zijn verantwoordelijk voor het behoud van de kwaliteit van hun (vruchtbare) gronden. Vanuit waterschappen, provincies en het Rijk is enerzijds expertise, kennis en ondersteuning nodig en anderzijds coördinatie, facilitatie en financiële middelen. Een krachtige samenwerking is van belang om innovatieve oplossingen te vinden tegen vernattende percelen of volledig afgebroken veenbodem.

Bodemdaling veengronden 2010-2050

Bron: Phoenix; bewerking PBL

Gebied	Gemiddelde bodemdaling 2050: huidig beleid peilindexatie	Gemiddelde bodemdaling 2050: alternatief peilfixatie	Gemiddelde bodemdaling 2050: alternatief onderwaterdrainage	Bodemdaling 2050: alternatief verandering landgebruik**
Het hele studiegebied	34 centimeter	26 centimeter	29 centimeter* (41 procent OWD = 80 kha. Daling gemiddeld 18 centimeter)	gering
Fryslân	45 centimeter	34 centimeter	42 centimeter* (13 procent OWD = 9,3 kha. Daling gemiddeld 25 centimeter)	gering
Hollands Noorderkwartier	27 centimeter	18 centimeter	23 centimeter* (43 procent OWD: 8,7 kha. Daling gemiddeld 14 centimeter)	gering
Schieland en de Krimpenerwaard	42 centimeter	31 centimeter	26 centimeter* (85 procent OWD: 11,5 kha. Daling gemiddeld 25 centimeter)	gering

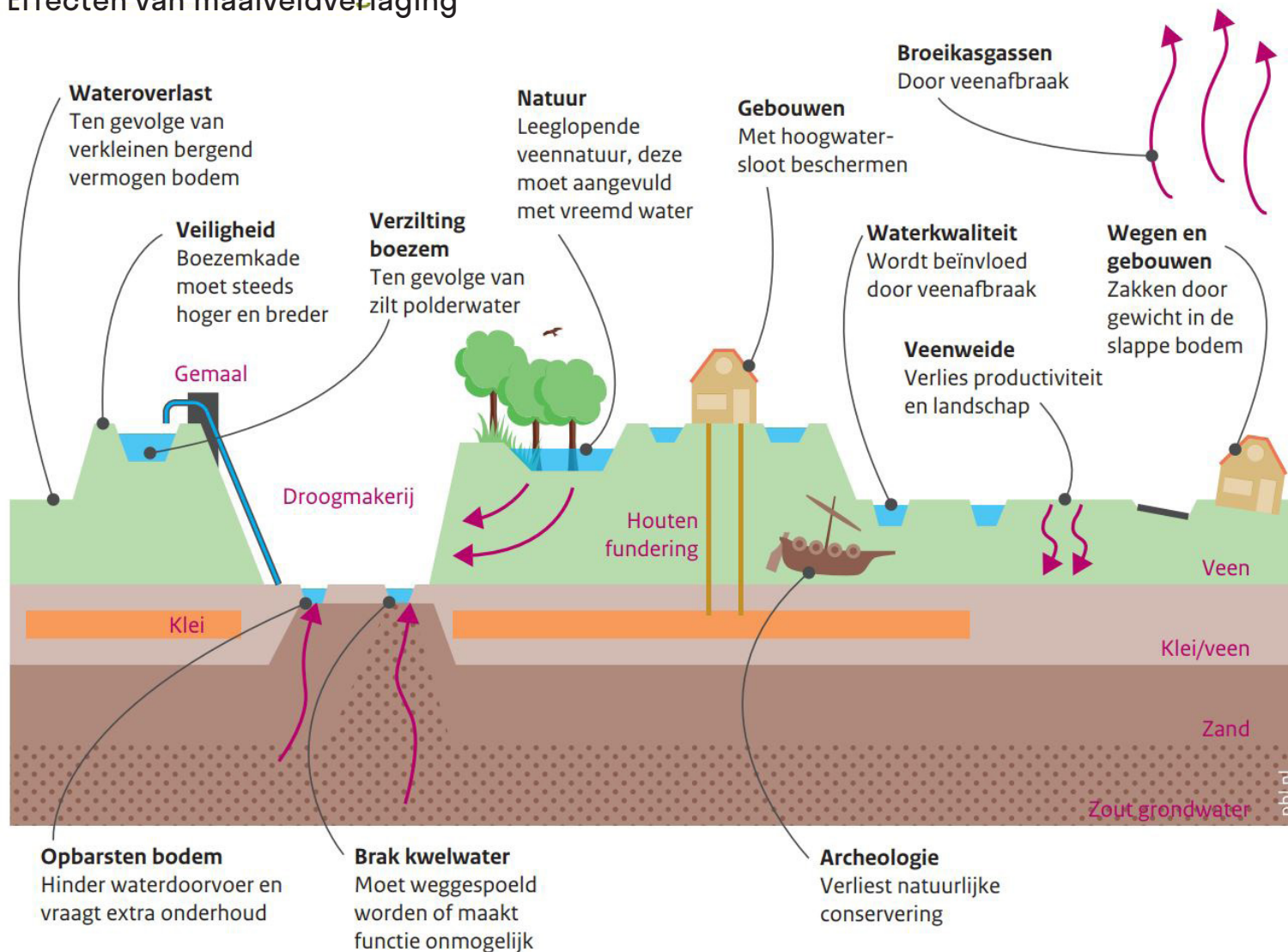
* Het gemiddelde van het gehele laagveenstudiegebied, respectievelijk laagveengebied binnen het waterschap is opgebouwd uit percelen met onderwaterdrainage en de overige percelen waar peilindexatie is verondersteld. Tussen haakjes de bodemdaling op onderwaterdrainage (OWD-)percelen.

**Geen of geringe bodemdaling verondersteld (daling is afhankelijk van gekozen waterpeil).

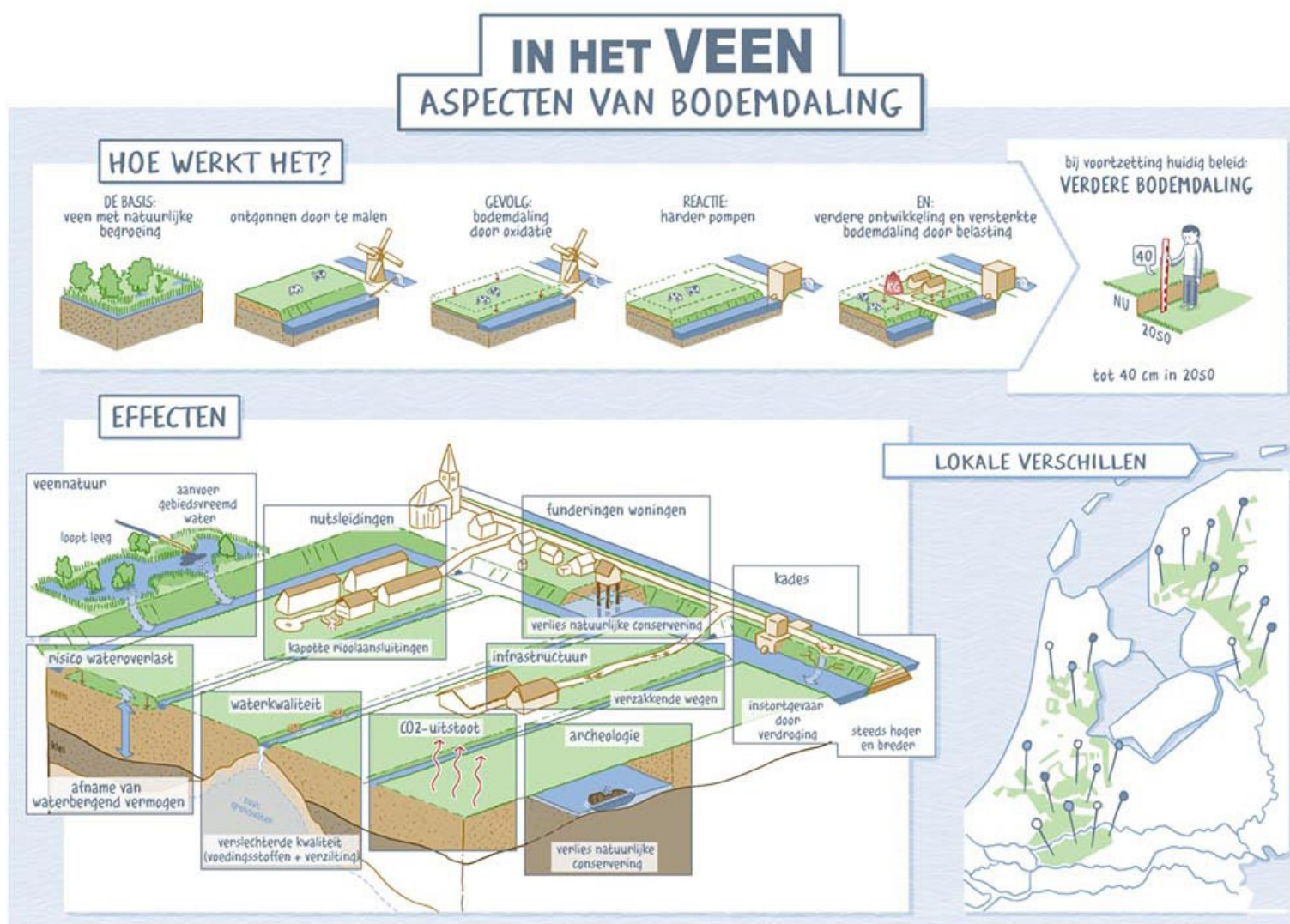

Klimaatverandering (bodem)

Effecten van maaiveldverlaging

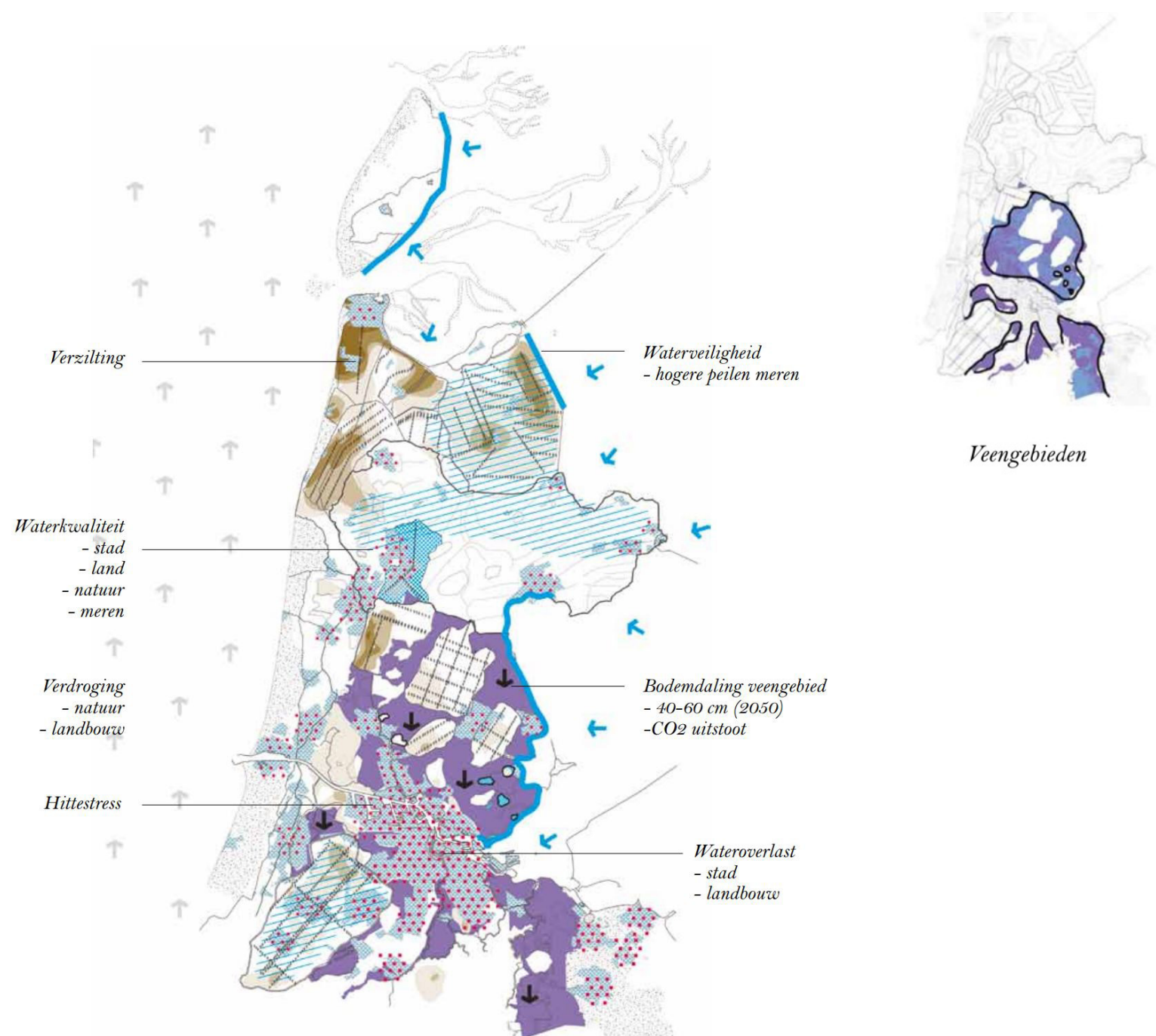
Aspecten van veenbodemdaling

BELEID VAN DE PROVINCIE

- Gebiedsgericht werken (met partners) om de bodemdaling in veenweidegebieden af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen.
- Bodemdaling stoppen: vernatting / groei van veenmos op natte stukken voormalige landbouwgrond of innovatie zoals productie natte gewassen.
- Mogelijk nieuwe landschapsvormen door andere aard en invulling bestaande natuur- en landbouwgebieden (mits problemen daarmee worden opgelost).

Overzicht bodem- en wateropgaven Noord-Holland

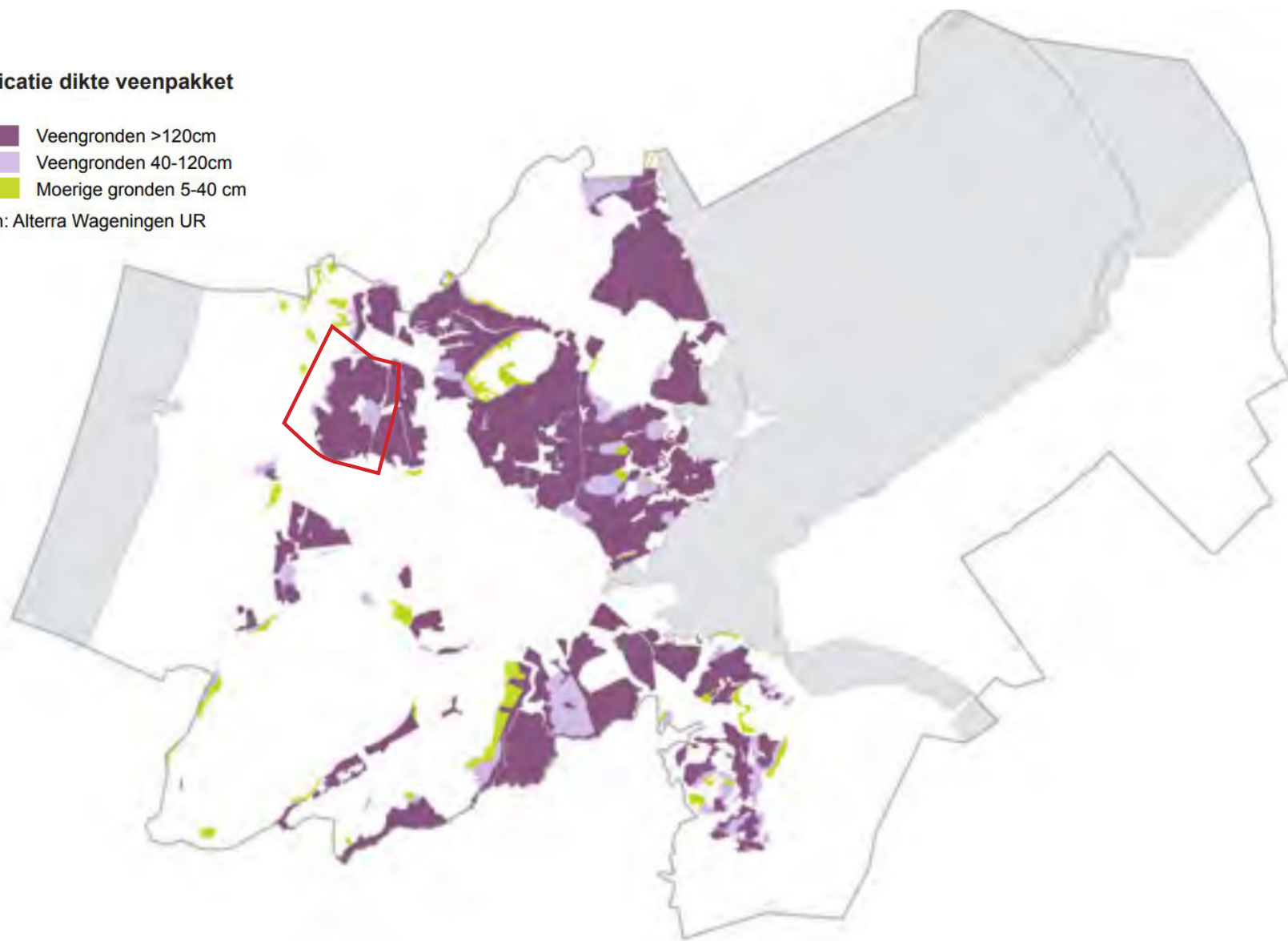
Klimaatverandering (bodem)

OPGAVE VANUIT DE MRA

Indicatie dikte veenpakket

- Veengronden >120cm
- Veengronden 40-120cm
- Moerige gronden 5-40 cm

bron: Alterra Wageningen UR

1. “Aandacht gaat in het bijzonder uit naar veenafbraak en bodemdaling. Vernatting van veenweidegebieden combineren met natuur en nieuwe (vee) teelt.”
2. “Voorsorteren op en kansen benutten van verzilting met name door te experimenteren met het inlaten van zilt water in veenweidegebieden.”

BODEMOPGAVE IN HET ZOEKGEBIED:

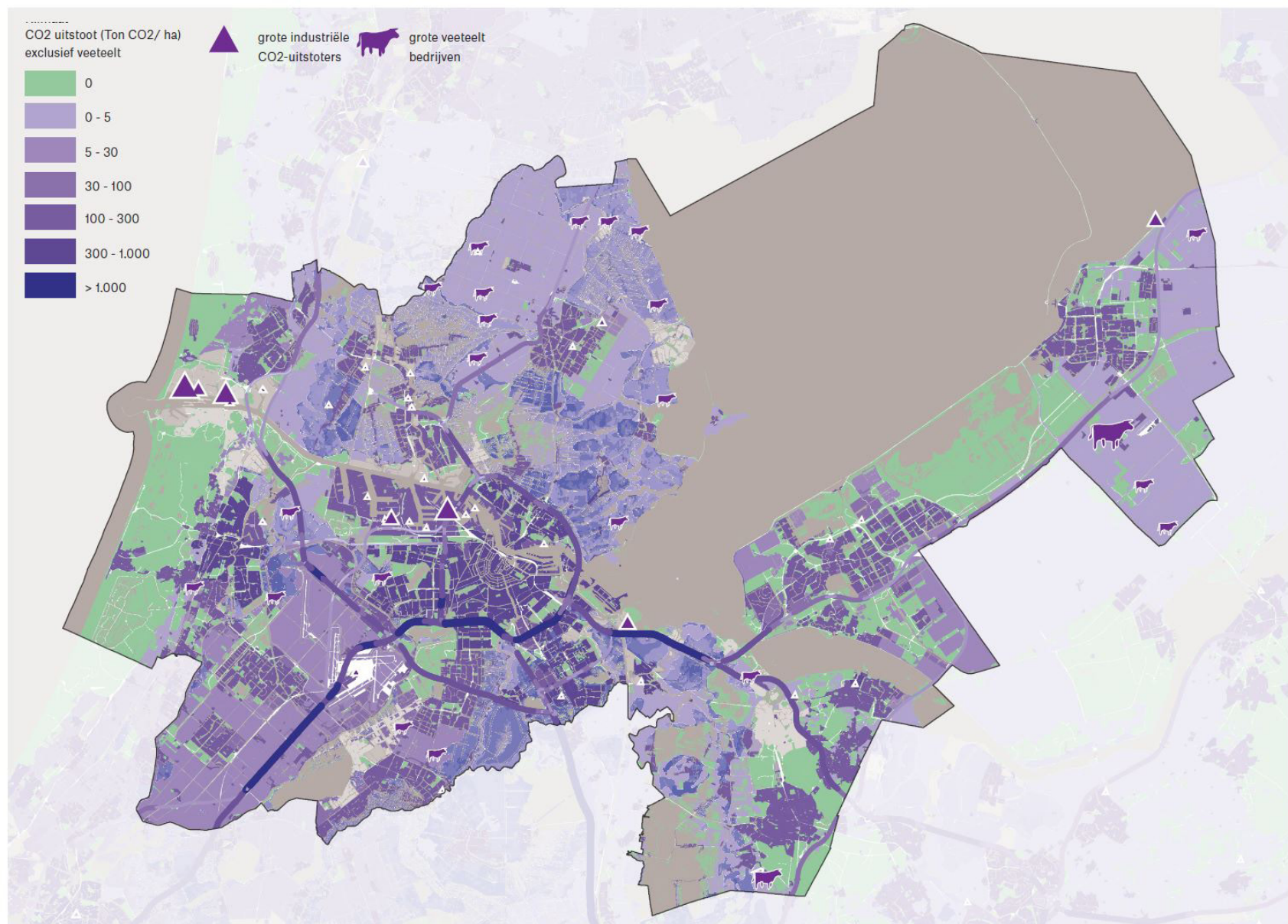
Veengebied met name ten noorden van het Noordzeekanaal

- Circa de helft van het Zoekgebied bestaat uit veengrond
- In het binnendijs gebied is de dikte van het veenpakket vrijwel overal 120cm
- Zout water dringt in het Zoekgebied dieper naar binnen via sluizen en het Noordzeekanaal
- Mogelijke verzilting door zoute kwel in droogmakerijen:
 - Gebied tussen Zeedijk/A9
 - Gebied tussen de Delft/Nauernasche Vaart
- Experimenteren met het inlaten van zout water in het veenweidegebied voor- namelijk tussen de Zeedijk en de Dorpsstraat

OPGAVE VANUIT DE MRA

CO₂ uitstoot vanaf landbouw, bebouwd gebied, veen, snelwegen en grote industriële CO₂-uitstoters (Vereniging Deltametropool, 2018)

3. “MRA landschap dat koolstof vastlegt in plaats van uitstoot. Uitstoot van industrie en transport compenseren met nieuwe bossen en veenregeneratie.”

CO₂ UITSTOOT VANAF LANDBOUW, BEBOUWD GEBIED, VEEN, SNELWEGEN EN GROTE INDUSTRIËLE CO₂-UITSTOTERS IN HET ZOEKGEBIED:

- In het Zoekgebied bevinden zich een tweetal grote industriële CO₂ uitstoters
- Rondom de Stelling, in het westelijke deel van het Zoekgebied, wordt er 0 tot 30 ton CO₂/ha uitgestoten
- Rondom Assendelft en Krommenie, in het oostelijke deel van het Zoekgebied, wordt er 0 tot 300 ton CO₂/ha uitgestoten

Klimaatverandering (bodem)

BELEID VAN DE GEMEENTEN

Gemeente Zaanstad

- Open landschap belangrijk als het gaat om leefbaarheid, recreatie, gezondheid, voedselproductie, waterberging, herkenbaarheid en identiteit.
- In overleg met provincie, waterschappen en andere betrokkenen komen tot brede aanpak om verdere bodemdaling tegen te gaan.

Gemeente Heemskerk

- in veenweidegebieden is sprake van een autonome bodemdaling die slechts beperkt af te remmen is. In deze gebieden zullen bij gelijkblijvende oppervlaktewaterpeilen de drooglegging en de ontwateringsdiepte steeds verder afnemen. Het maaiveld zal moeten worden opgehoogd.
- De bodem wordt gebruikt om warmte op te slaan en later weer te onttrekken of om diepe aardwarmte te benutten.

Gemeente Uitgeest

- Het klimaatbestendig inrichten van de buitenruimte van Uitgeest is een leidend principe: in samenwerking met de regio Alkmaar en het HHNK wordt verkend welke maatregelen er in de ruimtelijke ordening nodig zijn om een duurzaam watersysteem te ontwikkelen (klimaatadaptatieplan = lokale strategie hoe met klimaatveranderingen om te gaan, zodat stedelijke (her)ontwikkeling consequent gekoppeld kan worden aan klimaatopgaven).

Gemeente Beverwijk

- De bodemkwaliteit en de functie die de bodem heeft worden op elkaar afgestemd. Schone grond moet schoon blijven, licht ver

ontreinigde grond moet worden beheerd, ernstig verontreinigde grond moet worden gesaneerd.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK)

Verwijst naar: Innovatieprogramma Veen

- In het Innovatie Programma Veen (IPV) onderzoeken agrarisch natuurvereniging Water, Land & Dijken en natuurbeheerorganisatie Landschap Noord-Holland of je de bodemdaling in het veenweidegebied kunt tegengaan met natte vormen van landbouw.
- Het IPV is een zoektocht naar een duurzaam landgebruik waarbij onder natte omstandigheden een agrarisch rendabele bedrijfsvoering mogelijk is. Daarmee koppelt het programma een oplossing voor de bodemdaling aan economisch perspectief voor de melkveehouderij. Het IPV zoekt een nieuwe vorm van multifunctioneel agrarisch ondernemerschap, gericht op het sturen op veenbehoud.
- Verder vernatten in plaats van ontwateren is dé uitdaging voor de toekomst van het veenweidegebied.

Energietransitie

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

landelijk

Geopolitieke verschuivingen en uitputting van grondstoffen

Nederland staat met zijn energiewinning voor een grote uitdaging. Fossiele brandstoffen als kolen, olie en gas raken op termijn uitgeput. Ze zijn bovendien verantwoordelijk voor een toename van broeikasgassen in de atmosfeer. Dat heeft een nadelige invloed op ons klimaat. In het Energieakkoord zijn daarom afspraken gemaakt om de uitstoot aan CO₂ te verminderen met 80 tot 95 procent in 2050 en meer duurzame energie op te wekken tot een aandeel van 14 procent in 2020.

Zoektocht en transitie naar duurzame hernieuwbare energiebronnen

Het maakt de uitdaging om al binnen 35 jaar klimaatneutraal te leven en alleen duurzame energie op te wekken nog groter. Sommige nieuwe energiebronnen, zoals aardwarmte en waterkracht, zullen minder opvallen in het landschap en weinig weerstand oproepen. Nieuwe parken met windmolens en zonnepanelen kunnen onze omgeving echter voor enkele decennia ingrijpend veranderen. Dan komt het aan op een zorgvuldige inpassing.

Energiebesparing in de basis maar niet voldoende

Energiebesparing vormt een belangrijke bouwsteen, maar het technisch potentieel voor extra besparing bovenop bestaand beleid brengt ons maximaal 30% reductie. De terugverdientijden zijn soms langer zijn dan investeerders willen.

Biomassa onmisbare bron

Duurzaam geproduceerde biomassa vormt een onmisbare hernieuwbare bron, vooral voor de productie van groen gas en biotransportbrandstoffen. Die biomassa moet voor een groot deel worden geïmporteerd. Van groot belang is de combinatie van biomassa met CCS die leidt tot negatieve emissies.

Veel meer CO₂-vrije elektriciteit

Het opwekken van CO₂-vrije elektriciteit wordt de belangrijkste energiebron, met voor Nederland het accent bij wind op zee. Ook zon-PV of kernenergie kunnen een belangrijke bijdrage leveren. De elektriciteit kan ook worden ingezet voor de warmtevoorziening of transport.

Innovatie is ook slimme combinaties van nieuwe technieken

Die complexiteit biedt ook kansen voor slimme oplossingen en combinaties zoals:

- De combinatie van groen gas of groene brandstof produceren uit biomassa en uit elektriciteit
- De accu's van elektrische voertuigen benutten voor energie-opslag
- Slimme vraagsturing, vooral bij elektriciteit, voor afstemming op fluctuerend aanbod
- Inzet van warmtenetten in de gebouwde omgeving met warmte uit de bodem en restwarmte van bedrijven.

Wind, zonnestroom en biomassa vullen elkaar aan

Omdat het (hoofd)stroomnetwerk continu op spanning moet blijven is het belangrijk verschillende vormen van duurzame energie (wind, zon, biomassa) in elkaars nabijheid te situeren, zodat ze elkaar (gedurende de dag en seizoenen) kunnen aanvullen.

Druk op energienetwerk leidt tot sturing bij ruimtelijke ontwikkeling

Door de komst en groei van onder meer datacenters worden de energienetwerken voor transport flink verzwakt. De druk op het energienetwerk wordt verhoogd, waardoor het onder- en bovengrondse netwerk steeds meer sturend is bij ruimtelijke ontwikkeling.

regionaal

In 2050 wil Noord-Holland klimaatneutraal (CO₂-neutraal) zijn (BENG)

Wens tot verminderde afhankelijkheid fossiele energie en toename vraag naar bio-energie

BELEID VAN DE PROVINCIE

- Energieneutraal: De vraag naar energie in Noord-Holland is momenteel 254 PJ. Hier tegenover staat een aanbod van 13 PJ hernieuwbare energie, energie die wordt opgewekt op het grondgebied van de provincie. Om Noord-Holland in 2050 energie-neutraal te maken, moet de vraag naar energie en het aanbod van hernieuwbare energie in balans gebracht worden.
- Basis: (een maximale inzet op opwekking van) hernieuwbare energie: precieze potentie per energiebron moet per gebied worden bepaald: vraag en aanbod afstemmen
- Aanvullend: energievraag verlagen, verhogen aandeel duurzame energie en de CO2-uitstoot reduceren.
- Ruimte bieden aan de noodzakelijke energietransitie en daarvoor benodigde infrastructuur.
- Rekening houden met de ambities voor verstedelijking en landschap.

RAPPORT ‘ENERGIE IN DE LINIE’

Om te onderzoeken of ook de waterlinies kunnen worden gebruikt om een bijdrage te leveren aan de energietransitie (en onder welke voorwaarden) is het rapport ‘Energie in de Linie’ in samenwerking met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed opgesteld. Ook verschillende forten willen de energiekosten omlaag brengen en zoeken naar duurzame oplossingen om dit mogelijk te maken. Daarbij worden zij vaak geïnspireerd door het militaire verleden toen de forten zelfvoorzienend moesten zijn. Vanuit het Linie Expert Team vindt kennisoverdracht plaats, zowel met betrekking tot energie en duurzaamheid als de exploitatie, financiën, restauratietechniek, marketing en ruimtelijke ontwikkeling-sprojecten.

POTENTIËLE OPBRENGST IN PETAJOULES VOOR HERNIEUW-BARE ENERGIETECHNIEKEN NOORD-HOLLAND

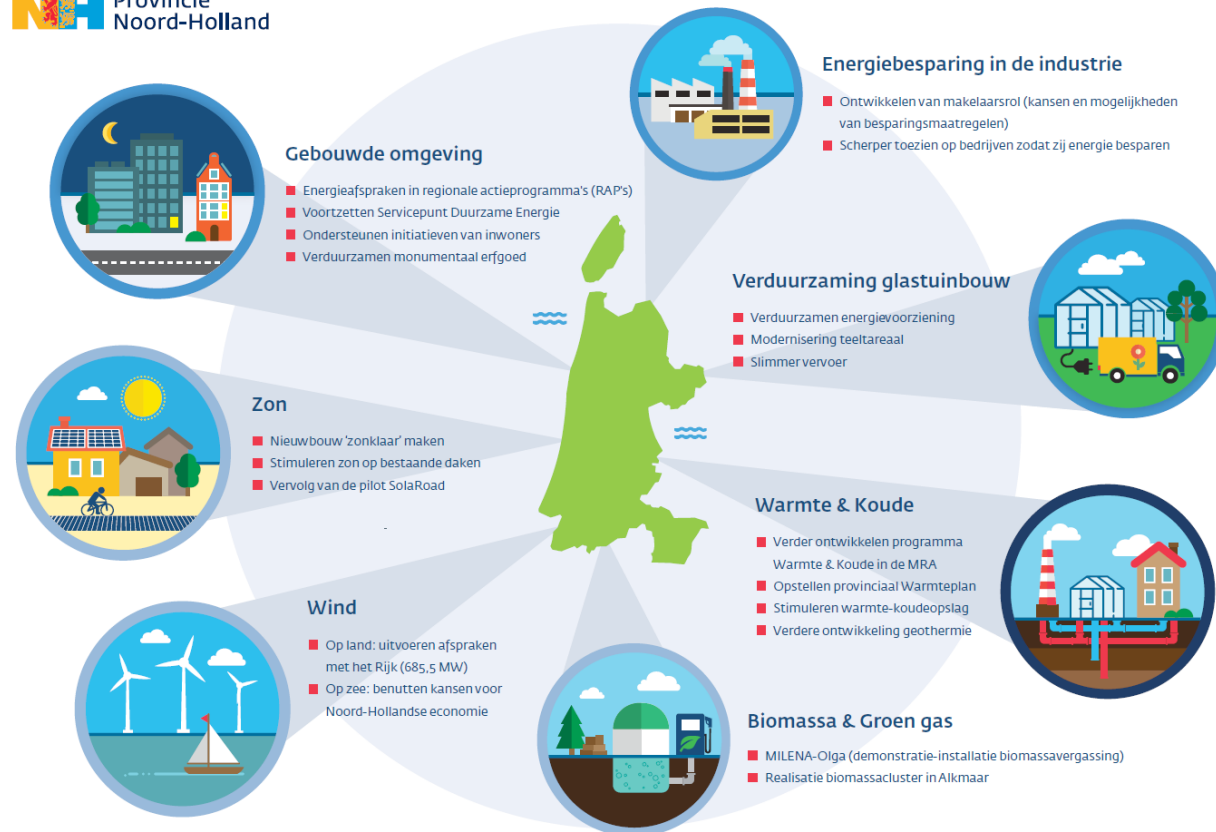
	Beschikbare ha	ha/PJ	Potentieel PJ	Kosten MEUR/PJ
Wind op land (waarvan 7 PJ uit 685,5 MW)	21072	141/671 ¹	149,7	18
Zon-PV op zonneweides	45321	347	130,6	31
Warmte en elektriciteit uit geïmporteerde vaste biomassa	n.v.t.	0	55,6	31
Diepe geothermie	n.v.t.	<<1	34,6	17
Wind op zee		650	30,9	26
Zon-PV op daken	5435	347	15,6	54
Ondiepe geothermie	n.v.t.	<<1	15,2	12,5
Transportbrandstoffen uit geïmporteerde biomassa	n.v.t.	<<1	10,0	18
Transportbrandstoffen uit eigen biomassa		10300	10,0	18
Energie uit water	n.v.t.	<1	6,9	159
Eigen vaste biomassa		5650	5,1	5,3
Microwind	n.v.t.	694	3,6	131
Groen gas uit biogas van reststromen	n.v.t.	<1	2,9	23
Zonthermie		57	2,8	38
Totaal alle technieken			473,5 ²	

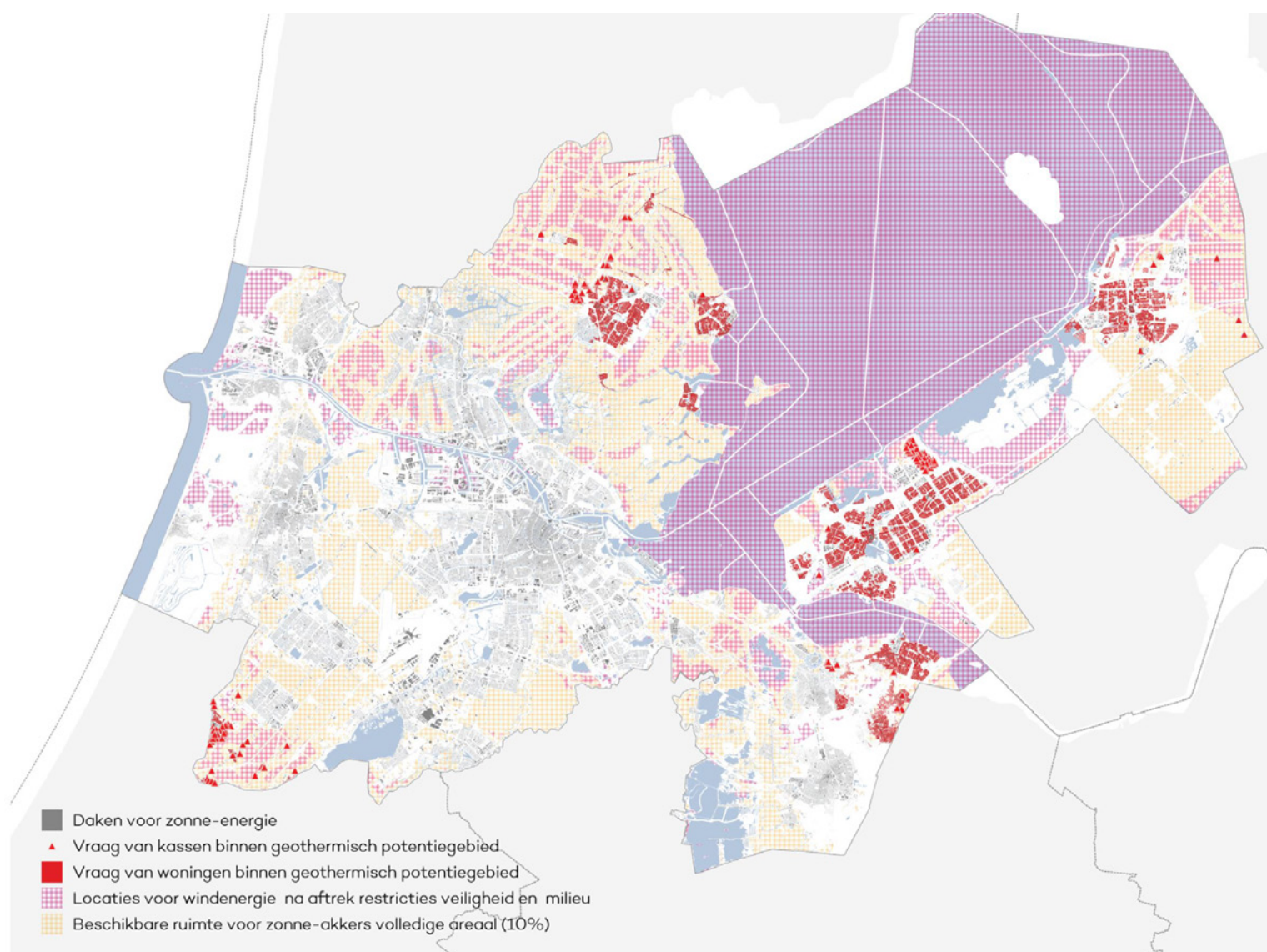
Energietransitie

Energieopwekking provincie Noord-Holland

 Provincie Noord-Holland

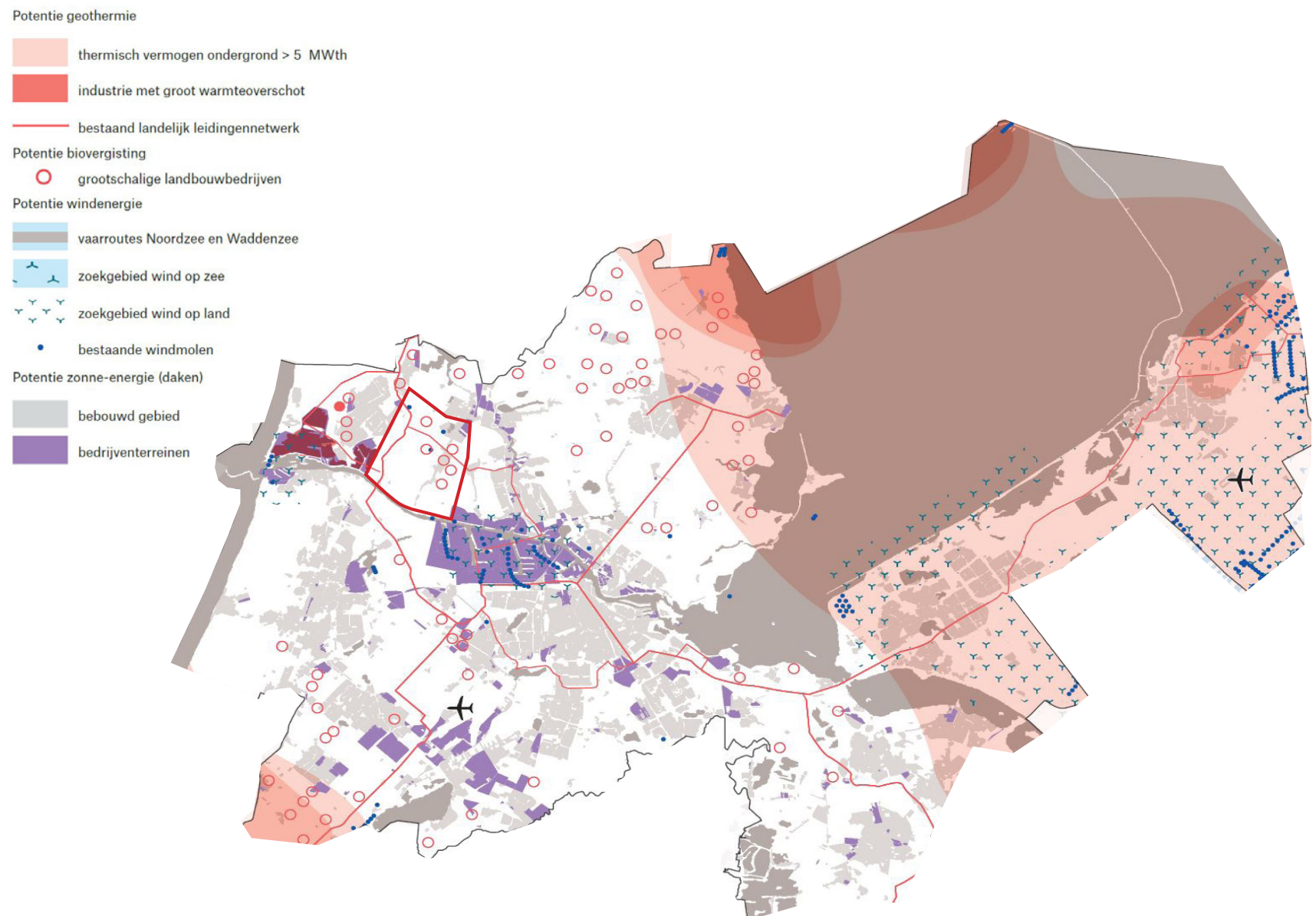

Scenario 'Opwekpotentie maximaal' (142PJ in 2040). Ruimtelijke verkenning energietransitie MRA' (2017, marco.broekman, Posad, ECN)

OPGAVE VANUIT DE MRA

1. “Voorbeeldregio MRA: zoveel mogelijk zelfvoorzienend. Opwekcapaciteit voor deel 176 petajoule in 2040 combineren met versterking van het landschap. Biomassa, energieopslag, circulaire stromen, geothermie en andere infrastructuur goed inpassen.”
2. “Opwekken van windenergie op grote schaal aan de flanken van het MRA-landschap het toepassen van smart grids met name in de stadsranden.

ENERGIEOPGAVE IN HET ZOEKGEBIED:

- Meer decentrale energie-installaties (biovergisting, zonne-energie, wind) in combinatie met grote centrale energieproductie (hoogspanningsmasten)
- Leidingen langs de A9 en onder de Communicatieweg vormen een mogelijkheid voor energietransport
- Aanwezigheid van 3 windmolens in het Zoekgebied
- Grootschalige landbouwbedrijven vormen een mogelijkheid voor biovergisting
- Wind op zee moet aangesloten worden op energienetwerk via transformatorstations. Nu heeft Tata Steel in IJmuiden nog voldoende plek. Mogelijke uitgroei netwerk langs A9.

Energietransitie

BELEID VAN DE GEMEENTEN

Gemeente Zaanstad

- Leidende opgave: klimaatneutraal in 2020.
- Gemeente ziet graag meer windturbines. PlanMER en structuurvisie geven specifieke zoeklocaties windenergie (4 primair - 4 secundair). Binnen huidige kaders 4 tot 5 mogelijk.
- Meer duurzame energieproductie, bijvoorbeeld met het warmtenet en het faciliteren van de plaatsing van zonnepanelen. Doorgaan met de bouw van slimme netwerken (smart grids) om balans te brengen tussen de vraag naar en het aanbod van duurzame energie.
- Vooral sturen op/faciliteren van particuliere initiatieven.

Gemeente Heemskerk

- De gemeente Heemskerk heeft als uitgangspunt om een slimme volger te zijn op het gebied van energietransitie.
- Heemskerk zou 24 windmolens moeten plaatsen om klimaatneutraal in 2050 te worden. Ruimtelijk is dit niet haalbaar, maar het zou fijn zijn als de provincie hiervan een aantal molens langs de A9 zou (laten) plaatsen.

Gemeente Uitgeest

- Duurzaamheidsambities met name op gebouwniveau, waterhuishouding (afname verharding) en stimuleren particuliere initiatieven.
- Met de realisatie van een warmtenet en 6 windturbines kan aan de energiedoelstelling worden voldaan. De kansen voor de plaatsing voor windpark zijn beperkt. Het windpark zou dan een locatie moeten krijgen op het Tata terrein. Deels alternatief is zonnepanelen op woningen, maatschappelijk vastgoed en bedrijven.

Gemeente Beverwijk

- De gemeente faciliteert en stimuleert de opwekking van wind- en zonne-energie. Voorwaarde is wel dat deze vormen van energieopwekking niet ten koste gaan van de ruimtelijke kwaliteit. Buitengebied bij voorkeur landschappelijk houden, met behoud van openheid en de waarden van de Stelling.
- Daarnaast worden andere mogelijkheden onderzocht, zoals het gebruik van restwarmte, geothermie, de opwekking van getijdenenergie, enzovoort.
- In verband met netverzwaring tussen Beverwijk en Oterleek locatie vinden voor transformatorstation. Binnen bebouwingsgrenzen niet mogelijk.

Aanvullend:

- Voor alle gemeenten geldt dat de regionale energiestrategie (RES) het meest relevant zal worden. Dit is een proces in wording. Het concept-RES moet maart 2020 gereed zijn. De RES gaat over de benodigde energie in de vorm van elektriciteit en warmte en de daarvoor benodigde infrastructuur. Ofwel de ruimtelijke inpassing. Denk aan windmolens, zonneweides en zon op dak.

Natuur en biodiversiteit

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

landelijk

Biodiversiteit staat (op alle schaalniveaus) onder druk

Voor een gezonde leefomgeving is de aanwezigheid van natuur en biodiversiteit een voorwaarde. In 42 jaar is er 58% verlies aan biodiversiteit wereldwijd. De biodiversiteit is in 2016 in Noord-Holland met 85% afgenomen ten opzichte van de oorspronkelijke ongestoorde situatie rond 1700. Inmiddels lijkt deze afname tot stilstand te komen volgens het PBL. De opgave blijft echter onverminderd groot.

Biodiversiteit in agrarisch gebied neemt af door bedrijfsmatige schaalvergroting landbouw

Door schaalvergroting in de landbouw is de biodiversiteit de afgelopen jaren sterk afgenomen. Landbouwareaal ging ten koste van natuurgebieden en de diepe ontwatering van gronden, vaker en vroeger maaien van gras en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn planten- en diersoorten verdwenen. Langzaamaan is in de land- en tuinbouw een omslag gaande naar een adaptieve kringlooplandbouw, die meer rekening houdt met behoud en versterking van biodiversiteit en bodemen waterkwaliteit. De landbouw in Noord-Holland heeft baat bij innovatie om ook op lange termijn rendabel te kunnen functioneren.

Aanleg ecologische hoofdstructuur is flink gevorderd: aanleg ecologische verbindingen

Om de biodiversiteit te vergroten, is een sterk natuurnetwerk met hoge natuurwaarden voorwaarde. Op alle beleidsniveaus is de trend dat natuurgebieden waar mogelijk met elkaar worden verbonden, om de onderlinge samenhang te versterken. Fijnmazige groenblauwe verbindingen tussen de natuurgebieden verbeteren de veerkracht van het totale natuurnetwerk en, slim ingericht, kunnen ze bijdragen aan de belevingswaarde van het landschap, de versterking van de watersystemen en de verbinding van natuurlijke systemen.

Functieverbreiding

Door de nabijheid van de stad kent de natuur ook altijd een recreatieve component. Natuur is er niet alleen voor de natuur, maar ook om van te genieten. Om de recreatieve waarde te verbeteren, moeten de natuurgebieden aantrekkelijk zijn ingericht en goed bereikbaar zijn. De belevingswaarde van natuurgebieden kan versterkt worden door bestaande contrasten tussen gebieden te versterken. Daarmee kan worden voldaan aan de diverser wordende vraag van recreanten, maar ook aan een verhoging van de biodiversiteit.

Financiering beheer is problematisch

De EHS in Nederland is nog niet overal compleet. Een aantal gebieden moeten nog worden aangekocht en/of als natuur worden ontwikkeld. In Nederland bestaat een netwerk van natuurgebieden en verbindingen van binnen naar buiten de stad: kleinere eenheden stadsnatuur in parken, grotere recreatieve groengebieden in de stadsranden en grote natuurgebieden, soms direct aan en soms verder weg van de stad. Deze Natuurgebieden zijn, zeker in de veenweidegebieden, vaak in beheer bij agrariërs. De natuurgebieden buiten de stad zijn niet altijd even goed bereikbaar en worden niet altijd benut voor recreatief (mede)gebruik. Door tekort aan financiering ontstaat een beheeropgave van natuur rond steden.

Beheer van natuur en landschap wordt steeds belangrijker

In de Omgevingsvisie NH2050 is de ambitie uitgesproken om de biodiversiteit in de provincie te versterken. Niet alleen door planologische bescherming en de verwerving en inrichting van nieuwe natuurgebieden, maar ook door het stimuleren van kwalitatief goed natuurbeheer. Een goed natuurbeheer, agrarisch natuurbeheer en ecologische verbindingen tussen de natuurgebieden vergroten de veerkracht van het natuurnetwerk.

regionaal

Succes én verbetering voor weidevogelleefgebied

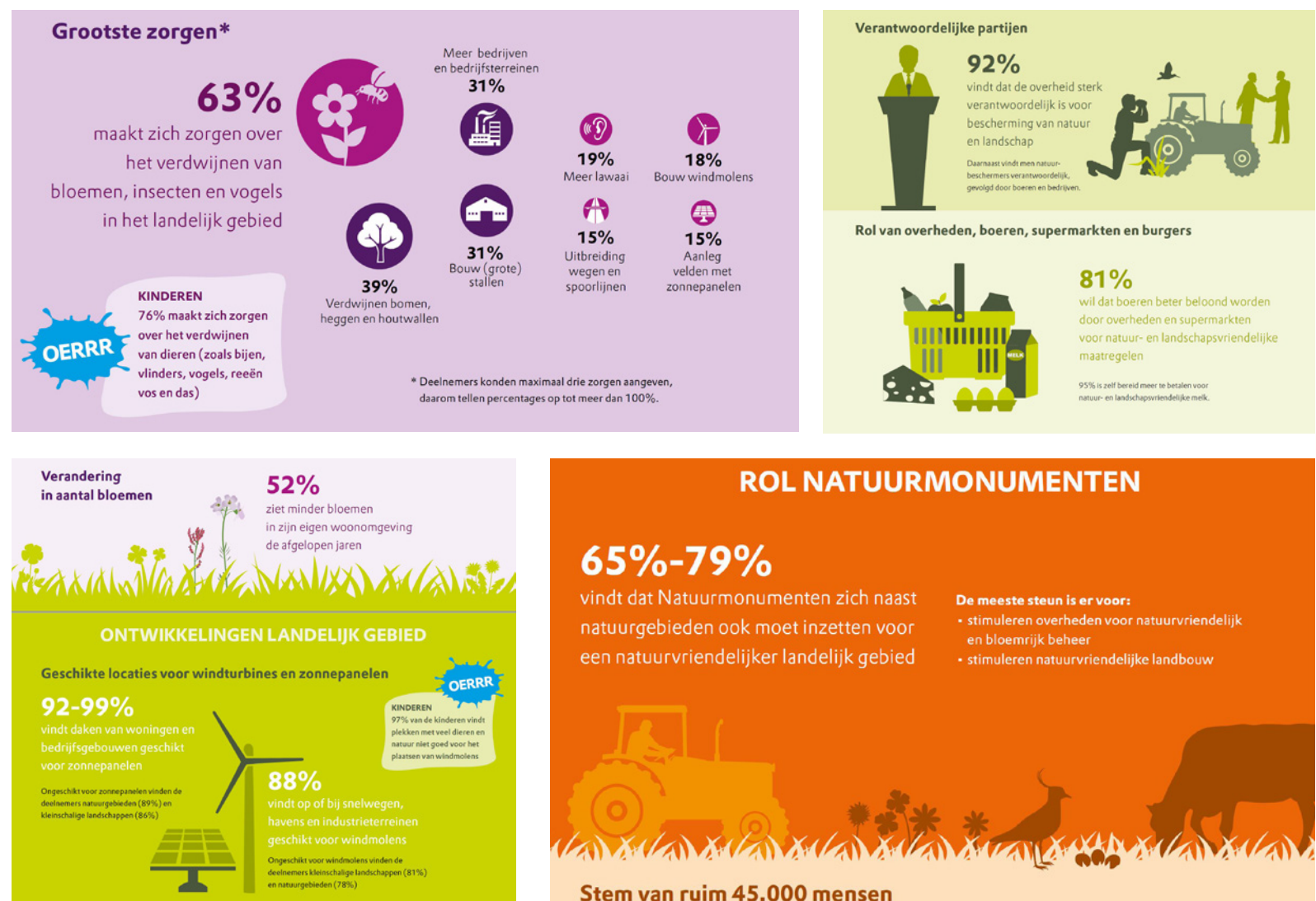
De provincie verleent subsidie voor het weidevogelbeheer op ruim 23.000 hectare. Het provinciale weidevogelmeetnet levert inzicht in het succes van het beheer en de bescherming. De Noord-Hollandse gegevens van de afgelopen 11 jaar laten een gelijke of soms positievere trend zien dan die in de rest van Nederland. Noord-Holland blijft dan ook een belangrijk leefgebied voor weidevogels. Twee soorten blijven echter gestaag achteruitgaan: de grutto en de kievit. Om weidevogels duurzaam te behouden voor Noord-Holland zijn waardevolle en botanisch rijke graslanden van groot belang.

Zoektocht naar meekoppelkansen

De provincie zoekt naar meekoppelkansen met andere functies. De ambitie is om de biodiversiteit in Noord-Holland te vergroten, ook omdat daarmee andere ambities/doelen kunnen worden bereikt. Zoals een gezonde leefomgeving, economisch duurzame landbouw, bodem- en waterkwaliteit, aantrekkelijke verstedelijking en klimaatadaptatie.

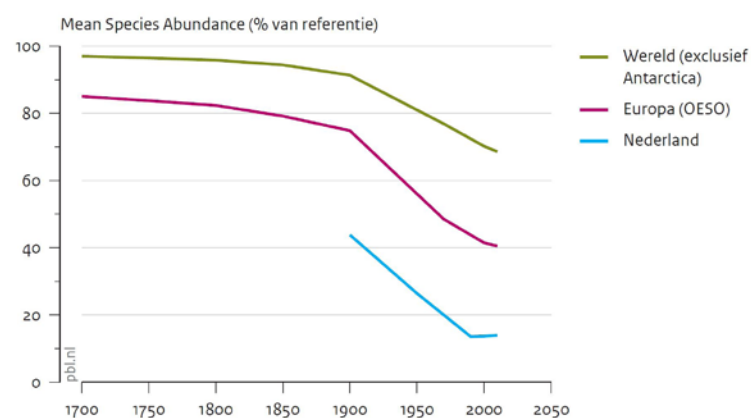
Enquete Natuurmonumenten provincie Noord-Holland

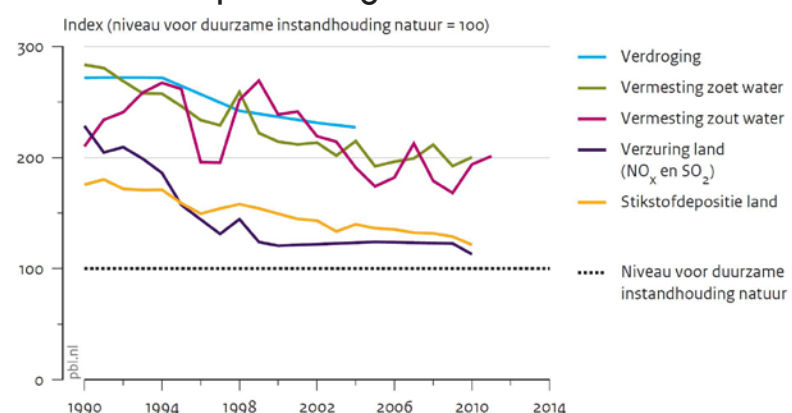

Natuur en biodiversiteit

Biodiversiteit

Milieudruk op natuurgebieden

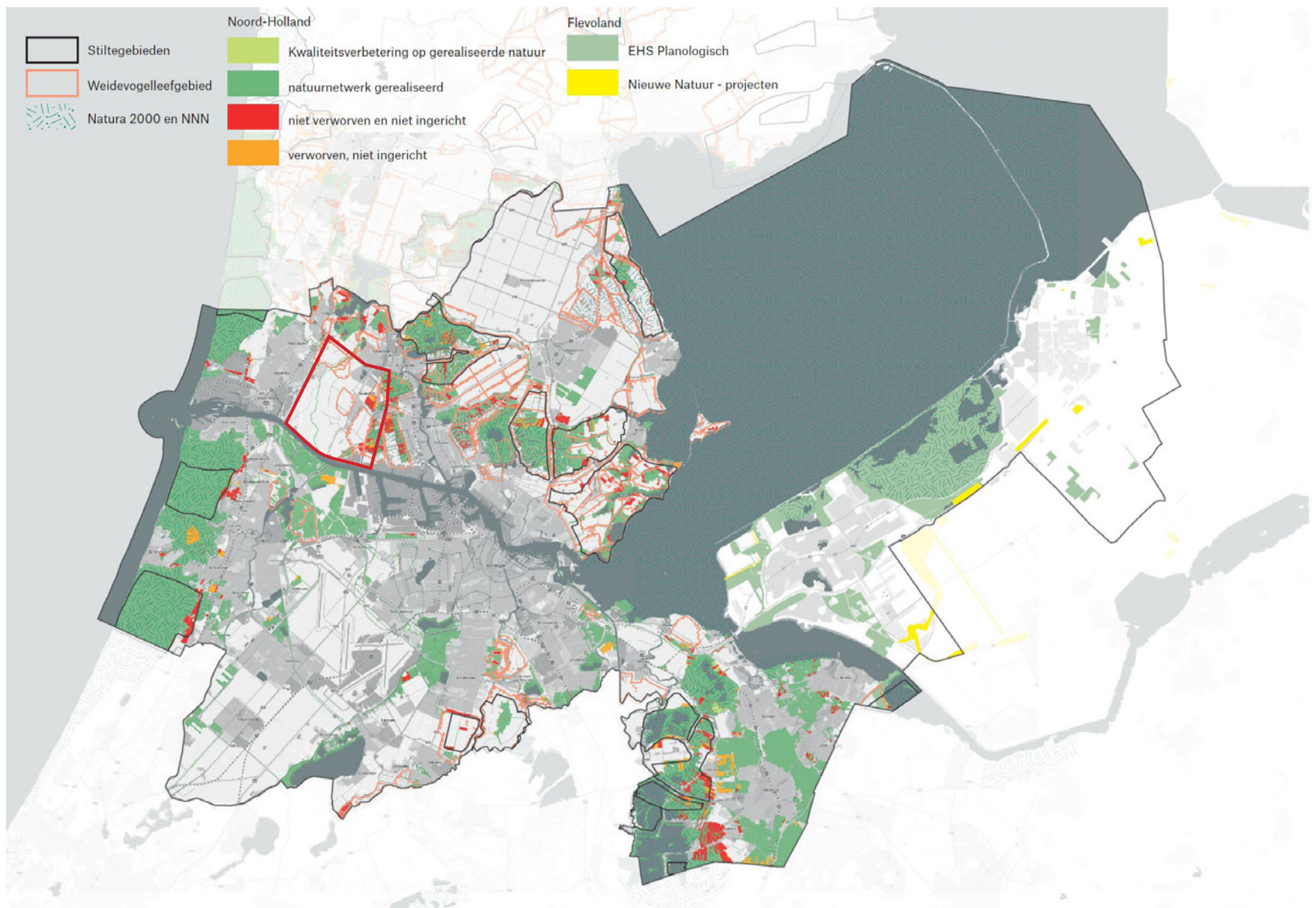

BELEID VAN DE PROVINCIE

- Principe 'duurzame verstedelijking' toepassen.
- Vergroten biodiversiteit door slimme combinaties van hectares natuur: Natuur-netwerk Nederland (NNN) en Natura 2000 blijven basis van de natuurstructuur en zijn brongebieden voor biodiversiteitsontwikkeling: 2019-2023 investeert de provincie ruim 196 miljoen euro in 71 natuurprojecten en 9 subsidieregelingen (Programma Natuurontwikkeling (PN0) 2019-2023).
- Natuur-, recreatieve en waterdoelen worden in samenhang gerealiseerd, specifiek nabij natuurgebieden als antwoord op de verwachte groei in recreatie.
- Functieverbreding biedt kansen voor het combineren van functies, zoals in het veenweidegebied (bij het tegengaan van de bodemdaling) of recreatie met natuur.
- De ambitie in Noord-Holland is om in 2050 een bijna volledig CO₂-neutrale en circulaire economie te hebben: daarvoor dient de CO₂ uitstoot door veenafbraak aanzienlijk te worden verminderd.
- Toekomstige ontwikkelingen (verstedelijking, landbouw, klimaatmaatregelen) moeten zoveel mogelijk natuurinclusief zijn. Daarmee leveren ze een bijdrage aan behoud en vergroting van de biodiversiteit.
- Beheer en inrichting van natuurgebieden moeten aansluiten op het gebruik en de ontstaansgeschiedenis van die gebieden, om verschillende typen natuur te houden.

Opgave vanuit de MRA

1. “Biodiversiteit en een robuust MRA natuurnetwerk: hoe kan 3.500 ha nieuwe natuur samengaan met andere opgaven?”
2. “Natuurdoelen halen onder indruk van recreatie en ander gebruik. Aantal vogels en insecten terug op niveau.”
3. “Voltooien van de NNN inclusief een aantal goede ecologische verbindingen; natuur benutten voor recreatie met name door een goede bereikbaarheid en diversiteit.”

NATUURONTWIKKELING IN HET ZOEKGEBIED:

- In het oosten van het Zoekgebied moeten mog een aantal plekken verwerven en/of ingericht te worden als NNN Kil als belangrijke ecologische hoofdstructuur behouden
- Aanwezigheid van een aantal weidevogelleefgebieden
- Aanwezigheid van niet ingerichte NNN aan de oostzijde van het Zoekgebied
- Aanwezigheid van natura 2000 oostzijde van het Zoekgebied
- Aanwezigheid Buitenland
- Relatief weinig beschermde natuur in het Zoekgebied

Natuur en biodiversiteit

BELEID VAN DE GEMEENTEN

Gemeente Zaanstad

- Fijnmazige aanpak in het groengebied.
- De biodiversiteit vergroten en de ecologische verbindingen in de stad en daarbuiten versterken.
- In polder Assendelft is de grote openheid van het landschap van grote waarde en een goede agrarische structuur zorgt voor het behoud. In de stadsranden ligt een opgave om gebieden in te richten of te beheren voor recreatie en natuur, zoals het gebied rond Saendelft. Meer fietspaden en wandelpaden door het boerenland en natuurgebieden zijn gewenst om de stedeling het landschap te kunnen laten beleven.
- de zone met de Kil, de Stelling van Amsterdam en de Wijkermeer, onderdeel van het OERIJ gebied. Dit landschap heeft grote potentie om zich verder te ontwikkelen als cultuurhistorisch waardevol landschapspark met recreatieve mogelijkheden en natuur.
- Belangrijke maatregel t.b.v. biodiversiteit is het ontwikkelen van natuurvriendelijke oevers, zowel binnen als buiten ecologische verbindingzones, waar mogelijk. Deze maatregel kan bijdragen aan het vergroten van de waterbergingscapaciteit.
- Gebied rond de Stelling inrichten als landschapspark met recreatieve mogelijkheden en natuur.

Gemeente Heemskerk

- Het beheer is grotendeels toegespitst op herstel van biodiversiteit. Dit komt met name tot uitdrukking in het maabeleid maar

ook in de opdracht om bij bouwen dit natuurinclusief te doen.

- Aanbrengen natuurvriendelijke oevers en stimuleren tijdelijke natuur op bouwplaatsen.

Gemeente Uitgeest

- Versterken belevingswaarde van het landschap (openheid, rust, ruimte, natuurbeleving) door (regionaal) recreatief netwerk.
- Agrarische ontwikkeling in combinatie met natuur- en landschapsbehoud.
- Ruimte bieden aan agrariers in het buitengebied.
- Behouden en versterken samenhang tussen natuurwaarden in het gebied (als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland): nieuwe natuur ontwikkelen, deelnemen aan natuurontwikkeling en natuurbeheer.
- De karakteristieke openheid van het open weidegebied dient behouden te blijven en waar mogelijk vergroot. Het open gebied met kwaliteiten als rust en ruimte fungeert als een tegenhanger van het dichte stedelijke gebied.

Gemeente Beverwijk

- Geen sprake van NNN of natura 2000 aan oostzijde van de stad
- Aan de oostrand van de stad liggen wel enkele kleine gebiedsdelen met natuurwaarden en fraaie overgangen. Deze gebiedjes zijn in eigendom of beheer bij derden.

Landbouw en voedselproductie

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

landelijk

Enerzijds bedrijfsmatige schaalvergroting landbouw, anderzijds verbreding/schaalverkleining landbouw

In de landbouw is sprake van een doorgaande groei en intensivering van de agrarische bedrijven. Daarmee samenhangend komen er grotere gebouwen op erven te staan, wordt de landbouw bedrijfsmatiger en worden landbouwgronden intensiever gebruikt. Dit gaat gepaard met het stoppen van kleine boerenbedrijven die het hiertegen afleggen. Het aantal bedrijven neemt daarom af. De schaalvergroting van de landbouw leidt direct ook tot aanpassing van het landschap aan de landbouw. Landschappelijke karakteristieken zijn slechter herkenbaar. De laatste jaren is er een langzame beweging gaande naar natuurinclusieve, kleinschalige kringlooplandbouw waarbij het landschap gekoesterd wordt.

Karakteristieke elementen verdwijnen (bouwvormen, landschapsstructuren en -patronen)

De nivellerende werking wordt versterkt doordat landschapsspecifieke elementen, zoals historische boerderijen, erf- en landschapsbeplantingen, verkavelingsstructuren in samenhang met schaalvergroting, moderniseren en intensivering verdwijnen. Terwijl een sterke, groene structuur juist goed in staat is om de steeds grotere bebouwing op te vangen.

Grote erven en boeren bedrijven bepalen meer en meer het aanzien van het landschap

Kleine bedrijven worden groter en het grondgebruik wordt intensiever. Dit leidt tot meer bebouwing in het buitengebied. Steeds vaker gaat het zicht op de historische linten en de doorzichten naar het landschap verloren door de grote schaal van de agrarische bebouwing.

Landschap als agro-logistiek bedrijventerrein

Landbouw wordt steeds bedrijfsmatiger. Dit leidt tot grote bedrijfsgebouwen op de erven en veel verspreide logistiek over de wegen in het buitengebied. De grens tussen hoe een agrarisch bedrijf op een erf en een bedrijf op een bedrijventerrein eruit zien vervaagt.

Afname landbouwgrond

Vanwege het 'gevecht' om de ruimte met claims vanuit stedelijke ontwikkeling en infrastructuur, waterberging, natuur en recreatie, staan de landbouw en de landbouwgronden ook onder druk. Wel zal landbouw altijd een dominant grondgebruik blijven vormen binnen ons landschap.

Belevingswaarde en meervoudige betekenis van landbouwvelden verminderen

Door rationalisatie van de landbouw is ook het aanzien van de velden (het land) veranderd. In enkele decennia zijn oorspronkelijk structuurrijke landschappen met veel reliëf, gevarieerde en bloemrijke vegetaties, veel insecten, vlinders en vogels geleidelijk (veelal) veranderd in strakke landschappen met één grassoort, één diep waterpeil, zonder beplantingen.

Vermesting

Vermesting is de 'verrijking' van ecosystemen met stikstof en fosfor. Dit gebeurt voornamelijk via het op het land brengen van dierlijke mest en kunstmest. Deze 'verrijking' kan leiden tot nadelige effecten voor ecosystemen en volksgezondheid. Stikstof en fosfor worden vooral door de landbouw en de rioolwaterzuiveringsinstallaties in het milieu gebracht. De groei in veel natuurlijke ecosystemen zoals bossen, vennen en heidevelden worden gelimiteerd door de beschikbaarheid van stikstof. Het gevolg van stikstofdepositie is dat deze extra stikstof extra groei geeft. Als de stikstofdepositie boven een bepaald kritisch niveau komt, neemt een beperkt aantal plantensoorten sterk toe ten koste van meerdere andere. Hierdoor neemt de biodiversiteit af. Vergrassing van heide en bossen en het oprukken van bramen en brandnetels zijn herkenbare voorbeelden van de gevolgen van vermesting.

Toenemende stadstuinbouw (aan de randen van het stedelijk gebied)

Aan de randen van de stedelijke gebieden – net als daarbinnen – is er een sterke tendens tot zelf verbouwen en telen van tuinbouwproducten door inwoners van de regio. Individuele of collectieve initiatieven, al dan niet ondersteund door professionele agrarische ondernemers, zijn de afgelopen periode ontwikkeld. Ook deze tendens lijkt nog niet ten einde. Zelfredzaamheid, bewuste omgang met de omgeving en controle op de kwaliteit van de geteelde producten vormen de achtergrond voor deze manier van omgang met en gebruik van het landschap. Ook neemt de interesse van de consument in landbouw toe.

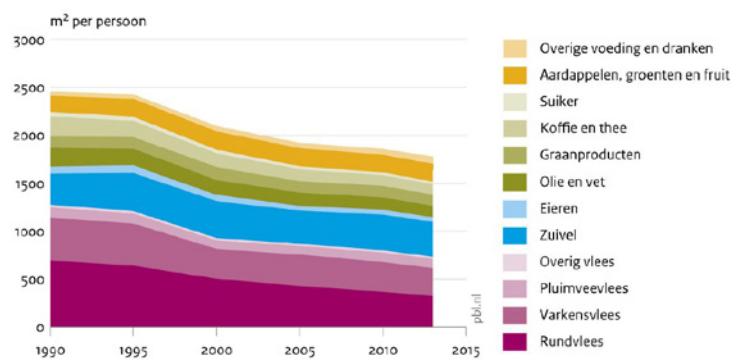
De ontwateringseisen die de melkveehouderij stelt belasten het watersysteem in natte perioden steeds zwaarder: kans voor natte landbouw

Transitie in landgebruik is van een andere orde en daarbij is sturing vanuit de provincie essentieel (onder andere voor functieverandering). In de studie is niet gekeken naar de economische aspecten van natte landbouw. Deels omdat het ontbreekt aan bedrijfsresultaten en omdat het ontbreekt aan een realistische inschatting van de potentie van natte teelten. Er zijn kansen voor natte landbouw, vooral in gebieden met nu al hoge peilen nabij natuurgebieden. Daarmee kan een dergelijk gebied fungeren als buffergebied rond natuur.

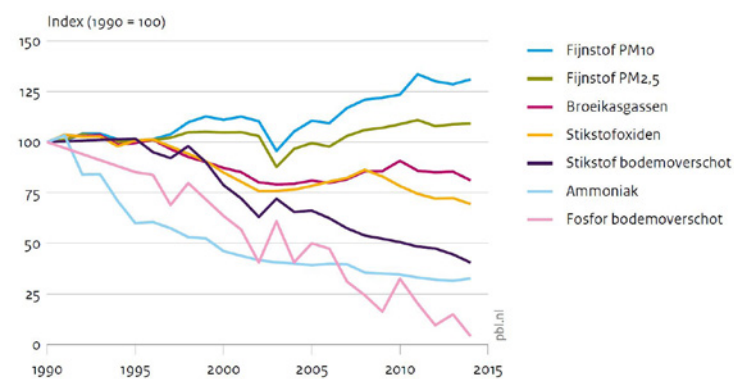

Landbouw en voedselproductie

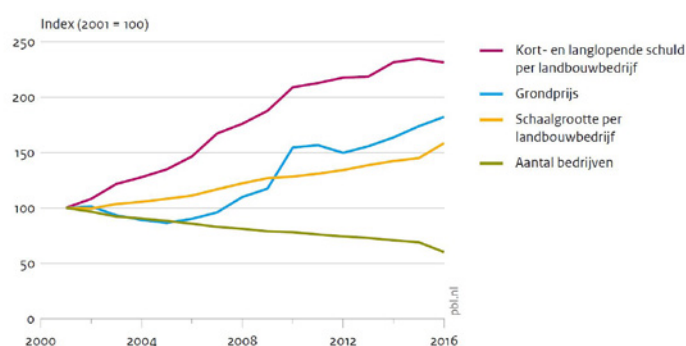
Benodigde oppervlakte landbouwgrond voor Nederlandse voedselconsumptie

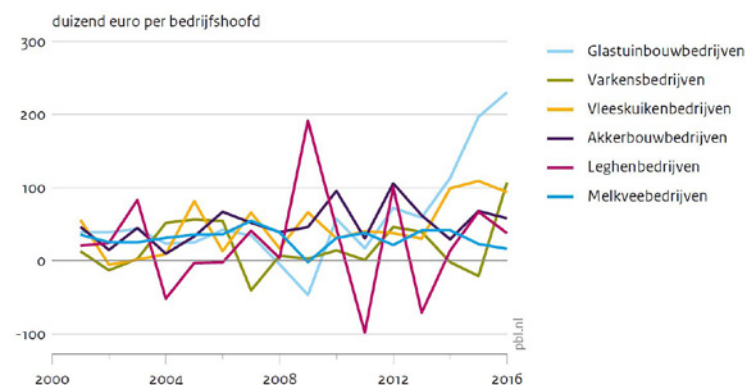
Milieudruk door landbouw

Samenhang grondprijs, schuld per landbouwbedrijf, schaalgrootte en aantal bedrijven

Nominaal inkomen van boeren per bedrijfstak

BELEID VAN DE PROVINCIE

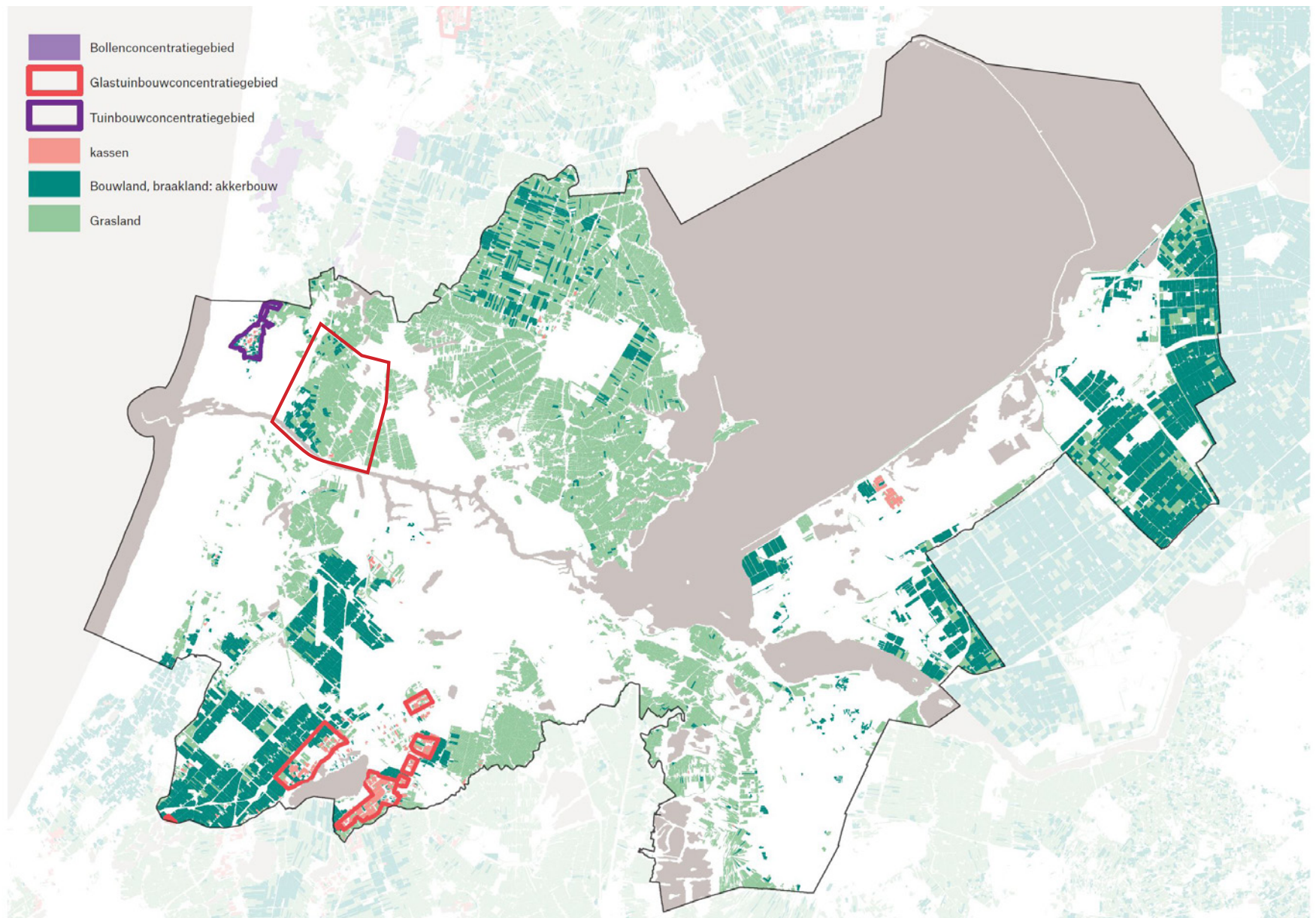
- Land- en tuinbouw bestrijkt ruim 60% van het provinciale grondoppervlak: vergroting van de (top-)sector Agri-food: verduurzamen en vernieuwen om concurrentiepositie te behouden en versterken
- Partnerschap tussen Agri-foodsector en ontwikkeling natuurwaarden
- Kleinschalige agrarische kavelruil om ruimte voor nieuwe natuur en sterke landbouw vrij te maken

Faciliteren Agri-food:

- Functiemenging mits die bijdraagt aan duurzaamheid en economisch sterke sector
- Schaalvergroting: mits die samengaat met economische, maatschappelijke en duurzame ontwikkeling
- Clustering van bedrijvigheid in het kader van nabijheid en gezamenlijk duurzaamheidsperspectief
- Mogelijkheden voor alternatieve teelten, bijvoorbeeld in veenweidegebieden
- Benutten van vrijkomende agrarische bebouwing voor andere functies of verduurzaming van omliggende bedrijven

OPGAVE VANUIT DE MRA

1. “Duurzaam en multifunctioneel boerenland. Meer eten uit de streek, zonder zelfvoorzienend te hoeven zijn. Natuurinclusieve landbouw met bodemherstel en goed verdienmodel voor de boer. Natriënten kringlopen sluiten.”

LANDBOUWLAGEN IN HET ZOEKGEBIED:

- Landbouwgrond in het Zoekgebied bestaat voornamelijk uit graslanden en akkerbouw (maisteelt)
- In het zuidwesten van het plangebied bevinden zich een gronden die gebruikt worden als bouwland, akkerbouw of die braak liggen
- In het Zoekgebied zijn twee kassencomplexen aanwezig

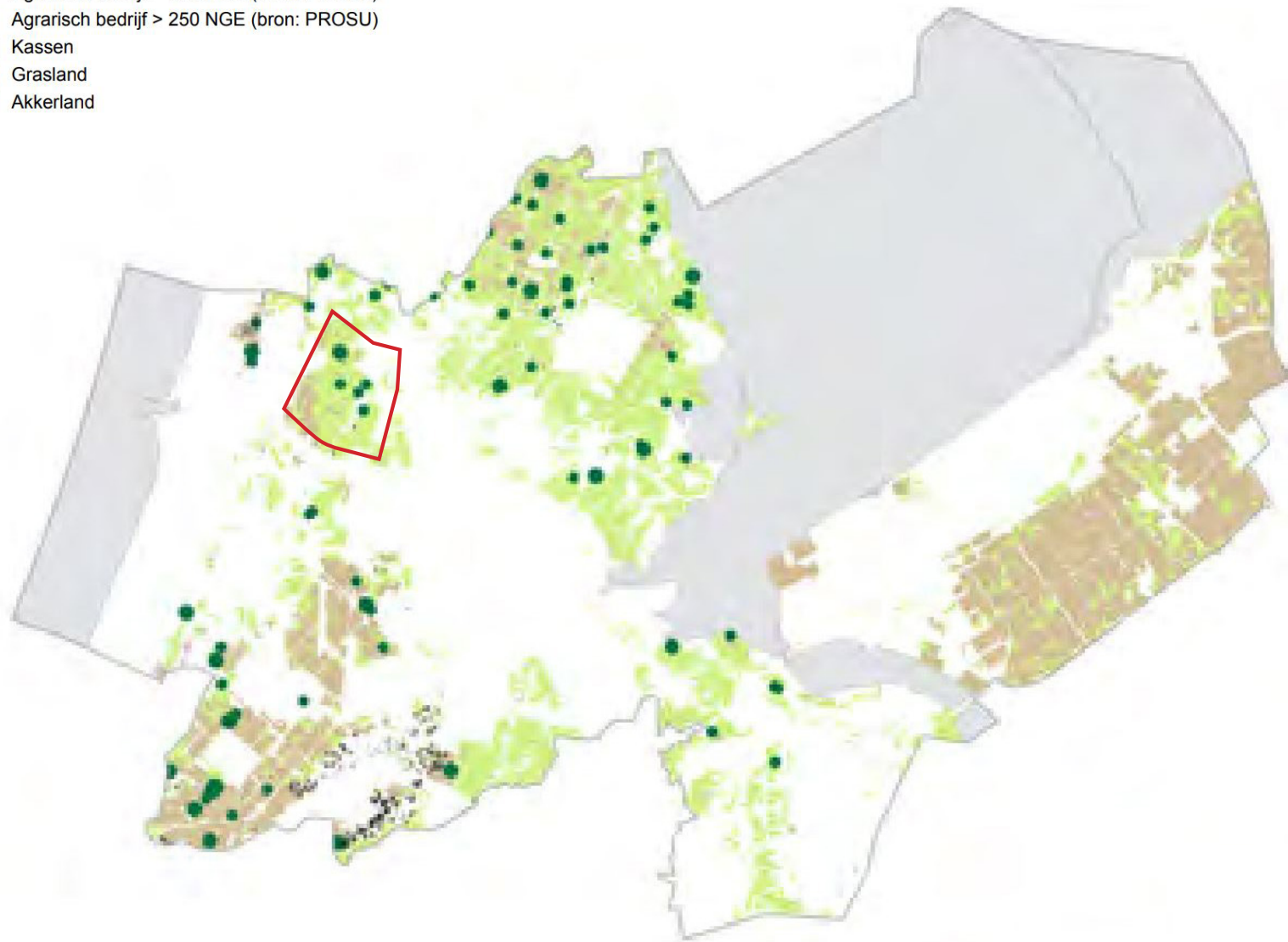

Landbouw en voedselproductie

OPGAVE VANUIT DE MRA

Grootschalige landbouw in het MRA-landschap

- Agrarisch bedrijf > 500 NGE (bron: PROSU)
- Agrarisch bedrijf > 250 NGE (bron: PROSU)
- Kassen
- Grasland
- Akkerland

2. “Drie landbouwlagen vullen elkaar in het MRA-landschap aan: grootschalige landbouw voor de wereldmarkt, mix-landbouw en stadstuinbouw.”

LANDBOUWLAGEN IN HET ZOEKGEBIED:

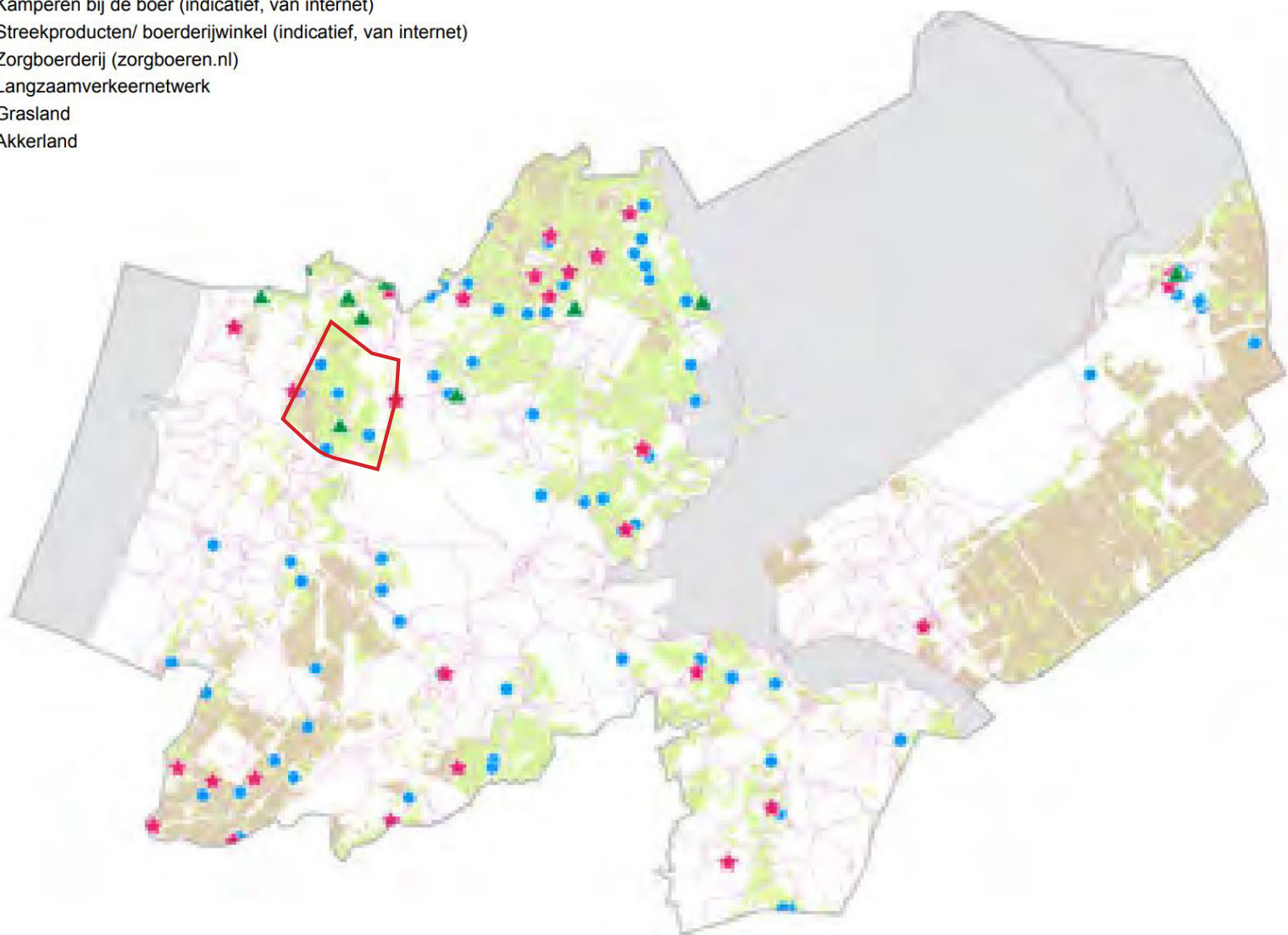
- In het Zoekgebied bevinden zich een aantal agrarische bedrijven (met name akkerbouw en melkveehouderijbedrijven) voor de wereldmarkt
- Landbouw blijft een dominant grondgebruik in het MRA-landschap
- Grootschalige landbouw tast het landschap aan

OPGAVE VANUIT DE MRA

Mix-landbouw in het MRA-landschap

- ▲ Kamperen bij de boer (indicatief, van internet)
- ★ Streekproducten/ boerderijwinkel (indicatief, van internet)
- Zorgboerderij (zorgboeren.nl)
- Langzaamverkeernetwerk
- Grasland
- Akkerland

LANDBOUWLAGEN IN HET ZOEKGEBIED:

- Een aantal agrarische ondernemers genereren neveninkomsten d.m.v. zorgfaciliteiten, verblijfsaccommodatie, (streek)producten of horeca
- Mix-landbouw draagt bij aan de recreatieve waarde van het landschap
- Stadstuinbouw in woongebieden grenzend aan het agrarisch gebied: Assendelft/Krommenie

Landbouw en voedselproductie

BELEID VAN DE GEMEENTEN

Gemeente Zaanstad

- Denken in kringlopen: afval is altijd een grondstof. Grondstoffen als fosfaat terugwinnen uit gebruikt water, en het gezuiverde water opnieuw gebruiken, direct of via het watersysteem.
- Er is een schaalvergroting in de landbouw gaande waardoor vee- teeltbedrijven uitbreiden met grotere erven en agrarische bedrijfsgebouwen.
- In de polders met veengronden die minder geschikt zijn voor optimaal agrarisch gebruik zijn de natuurwaarden een belangrijke landschappelijke functie geworden.
- Buitengebied krijgt een steeds grotere betekenis om de behoefte aan recreatie op te vangen: verknoping van recreatieve routes, horeca en beleving van cultuurhistorie.

Gemeente Heemskerk

- Landbouwtrends gaan vooral in op duurzaamheid en streekeigen producten.
- Voor de agrarische sector in Heemskerk ziet het ernaar uit dat er geen toekomst is zonder schaalvergroting.

Gemeente Uitgeest

- De landbouwsector in Uitgeest faciliteren en begeleiden (door overheid) naar schaalvergroting, verduurzaming en bedrijfsverbreding, in evenwicht met natuurwaarden, recreatie en cultuurhistorie in het gebied.
- Het buitengebied is schaars bebouwd. De bebouwing in het buitengebied is voornamelijk gerelateerd aan de agrarische functie van het gebied en aan de cultuurhistorie (Stelling van Amsterdam, Oer-IJ).

- De Stellingzone en molens vormen bakens in het gebied.
- Behouden en versterken van cultureel erfgoed als drager van de identiteit van het buitengebied. Oer-IJ en Stelling van Amsterdam beschermen en recreatief benutten.
- Behouden en versterken samengang tussen natuurwaarden in het gebied (als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland).
- De karakteristieke openheid van het open weidegebied dient behouden te blijven en waar mogelijk vergroot.
- Versterken belevingswaarde van het landschap (openheid, rust, ruimte, natuurbeleving) door (regionaal)recreatief netwerk.
- Boerderijcamping de Rodenburghoeve

Gemeente Beverwijk

- Beperkte ontwikkelingen: vooral aan de randen/buitengebieden, zoals plangebied A8-A9 worden biologische en duurzame trends doorgevoerd in bedrijvigheid.
- Aan de oostzijde is de Stelling van Amsterdam een belangrijke factor of het gebied heeft simpelweg een agrarische functie, al dan niet met recreatief medegebruik of te ontwikkelen recreatie.
- Ontwikkeling van Rijk van Rorik. Het Rijk van Rorik gaat zich onder andere richten op kleinschalig en duurzaam overnachten, de ontwikkeling van een horeca onderneming en duurzame agrarische landbouw/akkerbouw. Tevens bezig met biologische voedselpakketten.
- Aanwezigheid boerenlandswinkel in het gebied: deze levert ook producten uit de buurt.
- Er is een 'urban farming' project op verzoek van bewonersgroepen,

gefaciliteerd door de gemeente. De stadslandbouw zorgt voor lokale productie van groenten, voor lokale doeleinden en het ontmoeten van mensen.

Verstedelijking

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

landelijk

Steden en dorpen in de Metropoolregio groeien van binnenuit

Het aantal inwoners in de Metropoolregio naar verwachting tot na 2040 groeien, de komende drie decennia (2010-2040) mogelijk met 270.000 huishoudens. Die groei komt voor het grootste deel van binnenuit: natuurlijke aanwas (een combinatie van relatief hoge geboortecijfers en lage sterftecijfers) en individualisering (minder mensen per huishouden). Een kleiner deel, ongeveer een derde, komt van buiten: instroom vanuit andere delen van Nederland en vanuit het buitenland. Om in de toekomst aan de woningvraag te kunnen blijven voldoen moeten er, rekening houdend met de bouwachterstand die er nu is, tot 2040 in totaal 230.000 woningen in de MRA worden bijgebouwd. Daarbij ligt de nadruk zoveel mogelijk op transformatie en verdichting van bestaand stedelijk gebied.

Onder invloed van veranderingen in onder meer technologie, mobiliteit, welvaart en (woon-)voorkeuren verandert de ruimtelijke samenhang in veel verstedelijkte gebieden. Traditionele aanduidingen als 'centrum' en 'periferie' hebben geleidelijk hun vastomlijnde betekenis verloren. Er liggen uiteenlopende agenda's voor onze steden. Al deze agenda's moeten samen komen in het ontwerp voor nieuwe delen van de stad en ook voor plannen voor bestaande stadsdelen.

Het landschap staat onder druk door de ruimtevrage van stedelijke functies

Gemeentes gebruiken steeds vaker plannologische ruimte voor kleinschalige uitbreidingen, omdat de verstedelijkingsopgave veel ruimte met zich meeneemt. Inbreiding en transformatie van het bestaand stedelijk gebied biedt niet altijd genoeg mogelijkheden. Het gevolg van deze beweging is dat de druk op het landschap aanzienlijk toeneemt. De spanningen tussen stad en land nemen toe.

Grootschalige functies verplaatsen zich naar de randen van de bebouwde kom

Door de druk op de woningbouwopgave verplaatsen grootschalige functies, die zich binnen het bestaand stedelijk gebied bevinden, zich vaker naar de stadsranden. Daarmee komt er ruimte vrij voor wonen in de stad, bijvoorbeeld rondom ov-knooppunten. In een aantal stadsranden zijn nu onaantrekkelijke plekken te vinden; mede daardoor zijn de verbindingen voor fietsers en wandelaars tussen stedelijk en landelijk gebied niet altijd uitnodigend.

Harde randen geen inpassing; stadsranden zijn verzamelpunt lage kwaliteit/leegstand/uitschuiven

Bij veel huidige ontwikkelingen (erven, bedrijventerreinen, randen van woonwijken) is er opvallend weinig aandacht besteed aan de inpassing in en samenhang met het omliggende landschap, ook in de meest waardevolle gebieden van de provincie. Het belang van hoe nieuwe bebouwing zich uiteindelijk manifesteert in het landschap is daarbij uit het oog verloren.

Aan veel oude dorpslinten worden nieuwe kleinschalige woonlocaties gerealiseerd en (agrarische) bedrijven uitgebreid. Het is de opgave om hier door vormgeving en inrichting meerwaarde in het landschap te creëren. En ervoor te waken dat ze qua maat, transportbewegingen en hindercontouren te groot worden voor een plek binnen het lint of in het landschap.

Nieuwe verstedelijkingsprojecten in stadranden bieden kansen om deze onaantrekkelijke plekken en de relatie met het landschap te verbeteren door een zorgvuldige inpassing en door te zorgen voor aantrekkelijke recreatieve verbindingen de stad uit.

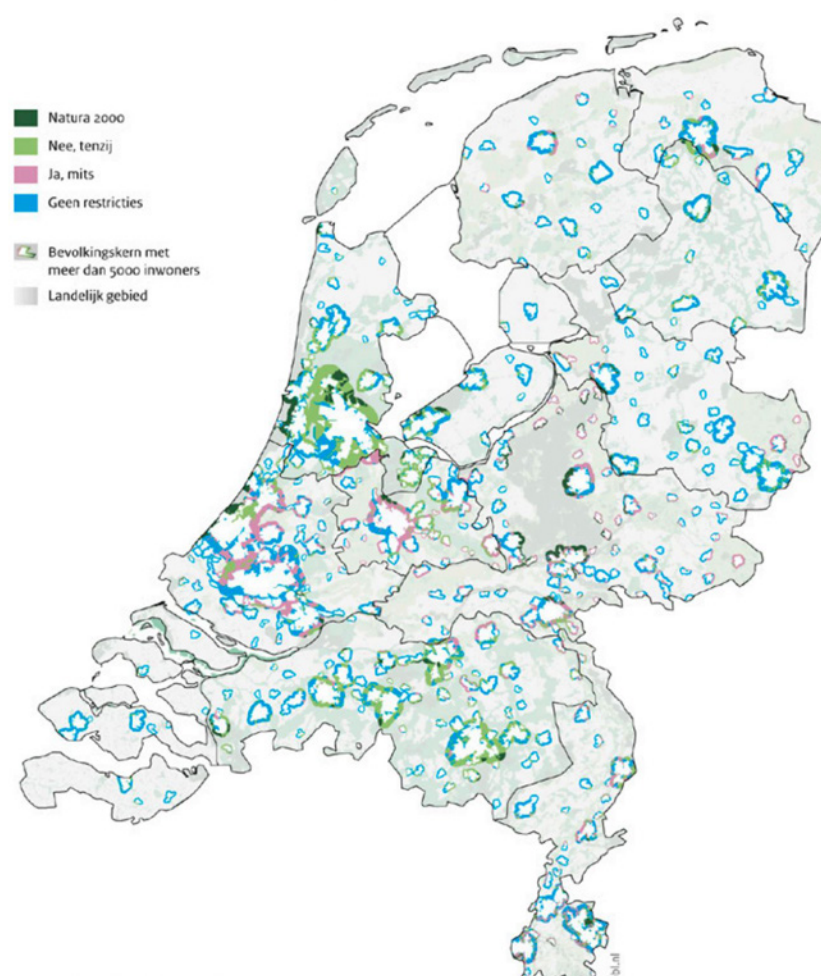
Steeds meer van hetzelfde; palet van nieuwbouw in het buitengebied nivelleert

Nieuwbouw in het buitengebied gaat steeds meer op elkaar lijken. Op de van oorsprong zeer verschillende agrarische erven worden nu overal vergelijkbare stallen, schuren, schuurkassen en bedrijfsmatige loodsen gebouwd. Overal in het landschap duiken ongeveer dezelfde ensembles van bebouwing, energiewinning en infrastructuur op. Ook op de randen van stad en dorp. Deze ontwikkeling zet de herkenbaarheid van het palet van landschappen onder druk.

Groene druk: landschapsbescherming in stadsranden

Figuur 3
Groene druk: Landschapsbescherming in stadsranden

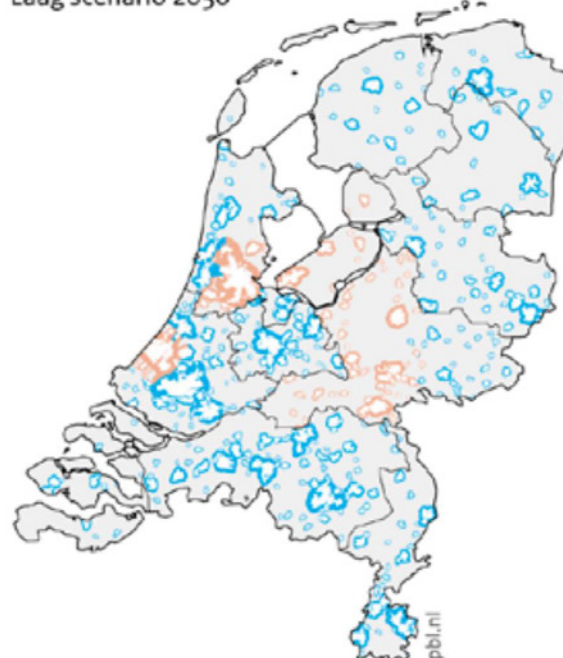
Bron: CBS, provincies, bewerking PBL

Rode druk: restvraag in stadsranden

Hoog scenario 2050

Laag scenario 2050

Restvraag woningbouw

- Geen restvraag
- Lager dan gemiddeld*
- Gemiddeld*
- Hoger dan gemiddeld*

- Bevolkingskern met meer dan 5.000 inwoners
- Landelijk gebied

* Is bepaald als gemiddelde van het hoge scenario

Bron: Planbureau voor de Leefomgeving

Verstedelijking

Grote restvraag vanuit woningbouw stadsranden, maar LIB en 20ke contouren Schiphol

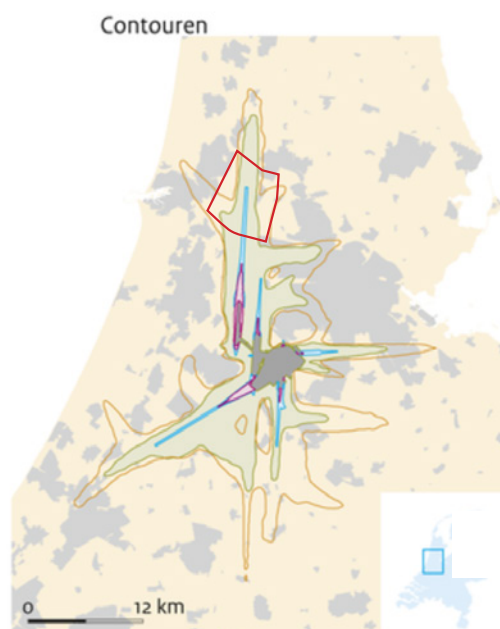
Beperkingengebieden Luchthavenindelingbesluit Schiphol

Aantal woningen in de beperkingengebieden en in het 20 Ke-vrijwaringsgebied

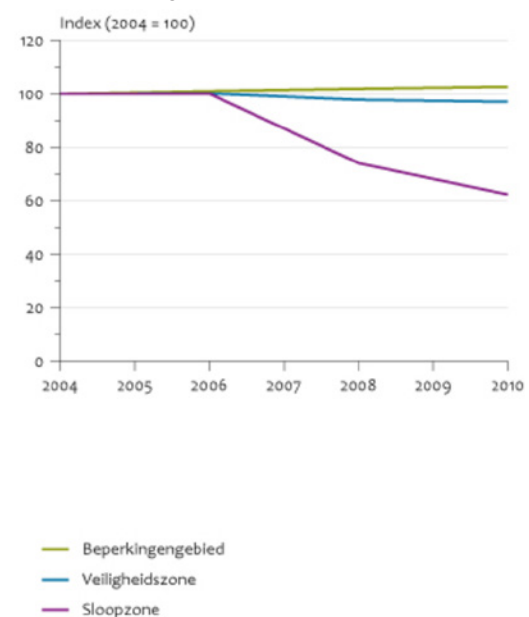
	2004	2012	2014	2016
Sloopzones geluid en externe veiligheid	114			15*
Beperkingengebied externe veiligheid	1.060	1.025	1.020	1.005
Beperkingengebied geluid	24.400	22.900	22.800	23.300
Planologische 20 Ke-contour	106.000	112.000	113.500	117.000

■ Luchthavengebied
■ Bebouwd gebied

*) Cijfer 2015

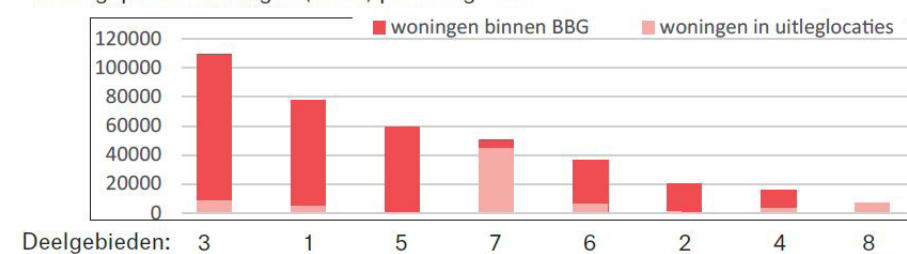

Aantal woningen binnen LIB contour

Aantal geplande woningen in de MRA

Aantal geplande woningen (bruto) per deelgebied

Deelgebieden grafiek:

1. Zaanstreek / Waterland
2. (Binnen)duinrand
3. Brettenscheg/Spaarnwoude/Tuinen van West/Haarlemmermeer West
4. Aalsmeederschedeg/Haarlemmermeer Oost/Bovenlanden/Westeinderplassen
5. Amstelschedeg/Grachtengordel
6. Diemerschedeg/Gooi en Vechtstreek
7. MRA gebied Flevoland
8. Gooimeer/IJmeer/Markermeer

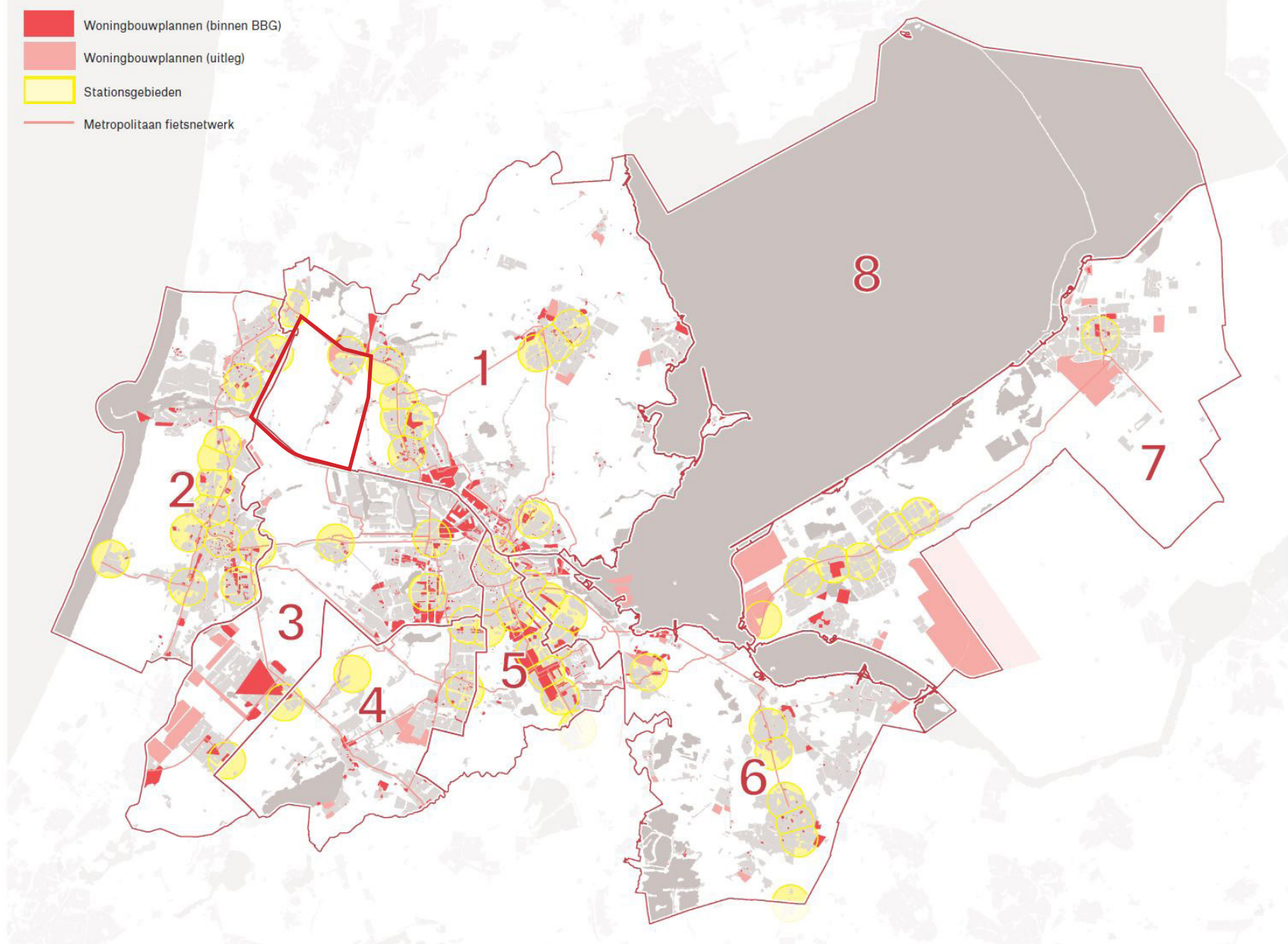
BELEID VAN DE PROVINCIE

- Het duurzaam ontwikkelen van de metropool met behoud van diversiteit van economische activiteiten
- ruimtelijk-economische ontwikkelingen (zoals zonneparken, windmolens, verstedelijking, uitbreiding agrarische bebouwing) alleen in gebieden waar waarden van bijvoorbeeld cultuurhistorie, openheid of ecologie en/of betekenis voor de stad laag zijn
- Principe 'duurzame verstedelijking'
- Nieuwe ontwikkelingen waterneutraal en natuurinclusief
- Alle huizen en gebouwen aardgasvrij + overgaan op duurzame energie
- Benutten vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing
- Gebiedsgerichte ontwikkeling bedoeld om slimme combinaties te maken, bijvoorbeeld ruimte voor recreatie, natuur en waterberging

OPGAVE VANUIT DE MRA

Woningbouwplannen (plancapaciteit PNH, 2018, bewerkt door Vereniging Deltametropool, 2018)

1. “Inzetten op compacte steden en buitenwonen dat het landschap versterkt. De MRA plant 230.000 woningen tot 2040, liggen ze op de juiste plek? Hoe kan verdichting beter gekoppeld worden aan (investeringen in) het landschap?”
2. “Zorgen voor een zorgvuldige inpassing van verstedelijkingsprojecten en aantrekkelijke recreatieve verbindingen de stad uit (o.a. bij buitenpoorten).”

UITBREIDINGSLOCATIES IN HET ZOEKGEBIED:

- Stationsgebied Krommenie-Assendelft geeft antwoord op knooppuntontwikkeling (spaart het open landschap)
- Woningbouw ontwikkelt zich aan de bestaande randen van Assendelft, Krommenie en Heemskerk (met name sprake van uitleg)
- Zone tussen Krommenie en Assendelft ten noorden van de Communicatieweg slibt langzaam dicht
- Extra ruimte voor bedrijventerrein Noordzeekanaal/Zijkanaal D
- In een groot gedeelte van het Zoekgebied is woningbouw niet toegestaan door LIB/20ke contouren van Schiphol en landschapsbeschermingszones

Verstedelijking

BELEID VAN DE GEMEENTEN

Gemeente Zaanstad

- Aangewezen zoeklocaties woningbouw, met name driehoek aan noordzijde van het plangebied (suburbaan wonen: Kreekrijk en De Overhoeken)
- Verstedelijking in het buitengebied kan in het algemeen niet plaatsvinden op grond van wet- en regelgeving van hogere overheden. In specifieke gevallen van kleine ontwikkelingen die binnen de regelgeving is toegestaan worden de plannen op landschappelijke inpassing getoetst door welstand en de gemeentelijke stedenbouwkundige.

Gemeente Heemskerk

- Heemskerk is (van west naar oost) begrensd door Natura 2000 gebied, tuinbouwconcentratiegebied, de EHS en de Stelling van Amsterdam. Deze gronden zijn gelegen buiten BSG: focus op binnenstedelijke verdichting.
- Aan de randen, binnen BSG, zorgen voor een zo optimaal mogelijke overgang tussen buitengebied en stedelijk gebied in bijvoorbeeld bouwdichtheid.

Gemeente Uitgeest

- 800 woningen tot 2040 op binnenstedelijke locaties, de Limmerkoog en in een Zoekgebied van 1200m rond vervoersknooppunt/station.
- Geen plannen in relatie tot Zoekgebied.

Gemeente Beverwijk

- Grote woningbouwopgave: gericht op het versterken van het OV-knooppunt van Beverwijk en binnenstedelijk, op onbebouwde terreinen en door transformatie in de stad.
- Verdichting gaat hand in hand met kwaliteitsverbetering. De grote kansen en opgaven liggen

rondom het station en aan de oostzijde van de stad, tussen de snelwegen A22 en A9. De A9 wordt daarbij als grens gezien tussen stad en land, waarbij het landschap bereikbaar is via de groenstructuur langs de aagtendijk en het fort aan de Aagtendijk.

- In Beverwijk is geen sprake van uitleggebieden. Binnenstedelijk is er genoeg te doen en op te lossen. Het landelijk gebied is bovendien beschermd (Natuur en/of Stelling gebied) of er rust een beperking op door industrielawaai. Aan de oostzijde is de Stelling van Amsterdam een belangrijke factor of het gebied heeft simpelweg een agrarische functie, al dan niet met recreatief medegebruik of te ontwikkelen recreatie (Rijk van Rorik).
- Vooralsnog worden de stadsranden gewaardeerd zoals ze zijn. Aan de ooststrand zijn ze duidelijk en hard begrensd door de rijkswegen.
- Om diversiteit in de typologie binnen de woningbouwopgave het hoofd te beiden, is een visie op de stadsrand aan de andere zijden aanstaande. Met name de grondgebonden, in rij en vrijstaand, lenen zich daarvoor. Bij eerder genoemde inspanningen is de gestapelde woonvorm meer geëigend.

Gemeente Velsen (aangrenzende gemeente)

- Stedelijke ontwikkelingen (woningbouw, aanleg bedrijventerrein) worden niet gerealiseerd tussen de kernen en niet in de natuurgebieden (Natura2000, ecologische hoofdstructuur).
- Zone Stelling van Amsterdam geen woningbouw i.v.m. beperkingen Schiphol.

6.9 Recreatie en toerisme

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

landelijk

Toerisme (in het landelijk gebied) neemt toe; marketing landschap wordt belangrijker

De bevolking van de Metropoolregio Amsterdam groeit en blijft voorlopig ook nog groeien. Bovendien komt er een groeiende stroom toeristen van buitenaf naar de regio. Dit betekent een grotere druk op het landschap rondom de steden door stedelijke ontwikkeling en door toename van het recreatief gebruik. Ook wordt er naar gestreefd om het toeristisch aanbod meer over de regio te spreiden, onder andere door het aanbieden van arrangementen in het landelijk gebied, om de grote toeristische druk op Amsterdam te verlichten.

Druk op karakteristieke en gewaardeerde landschappen stijgt, ruimtelijke kwaliteit daalt

Om de spreiding van het toerisme in goede banen te leiden en te kunnen blijven voldoen aan de recreatieve vraag, is het van belang om bestaande kwaliteiten te behouden en tegelijk het landschap verder te ontwikkelen, zodat het tegemoet komt aan de groeiende en veranderende recreatiebehoefte en het groeiende belang van de toeristisch-recreatieve sector voor de economie in de Metropoolregio. Tergelijkertijd moet er andersom ook voor gezorgd worden dat toerisme de ruimtelijke kwaliteit van karakteristieke, gewaardeerde landschappen niet schendt. Het evenwicht tussen beide is een opgave.

Grootschalige voorzieningen trekken naar het buitengebied

De toename van het aantal recreanten en toeristen betekent dat het interessanter wordt voor grootschalige voorzieningen om naar het buitengebied toe te trekken. Ook private exploitatie van het landschap neemt toe. Dit betekent dat de bestaande recreatielandschappen beter benut moeten worden en dat de opnamecapaciteit van die landschappen omhoog moet door bijvoorbeeld aanpassing van de inrichting en een verbreding van het aanbod van recreatieve voorzieningen en activiteiten. Sommige landschappen lenen zich meer voor hogere bezoekersintensiteiten dan andere. Kleinschalige intensieve voorzieningen concentreren zich vaker in steden.

Recreant wil beleven en sublieme ervaringen

Beleving wordt steeds belangrijker, mensen willen in hun vrijetijd iets unieks ervaren. Het gaat daarbij niet alleen om durf- en doesporten, maar bijvoorbeeld ook om de beleving van de geschiedenis van een gebied. Om het verhaal van de geschiedenis te kunnen blijven vertellen, is het van belang om de landschappelijke structuren in deze regio te koesteren en te versterken.

Vraag naar gedifferentieerde gebruiksmogelijkheden groen

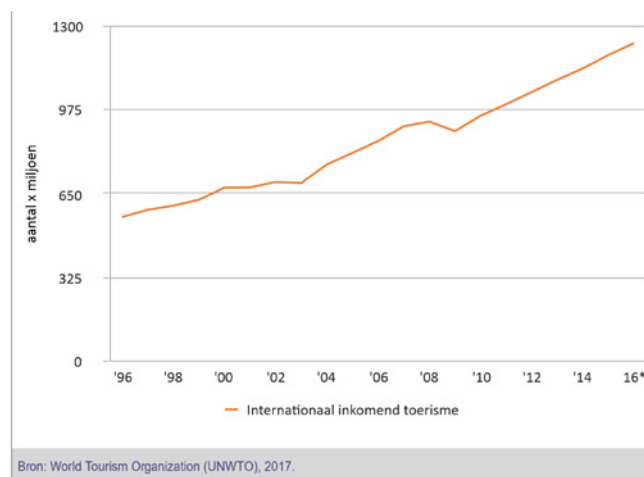
De vraag aan recreatiemogelijkheden wordt steeds diverser door een samenleving, die uit steeds meer culturen en lifestyles is samengesteld en doordat recreanten als individu meer verschillende activiteiten willen ondernemen, afhankelijk van waar ze op dat moment zin in hebben, de recreant 'zapt', ook door het landschap. Om tegemoet te komen aan deze steeds diverser wordende recreatievraag, is het van belang de uiteenlopende karakters van de landschappen te behouden en verder te versterken. Elk landschap biedt andere mogelijkheden en een ander decor voor recreatieve activiteit en belevenissen.

regionaal

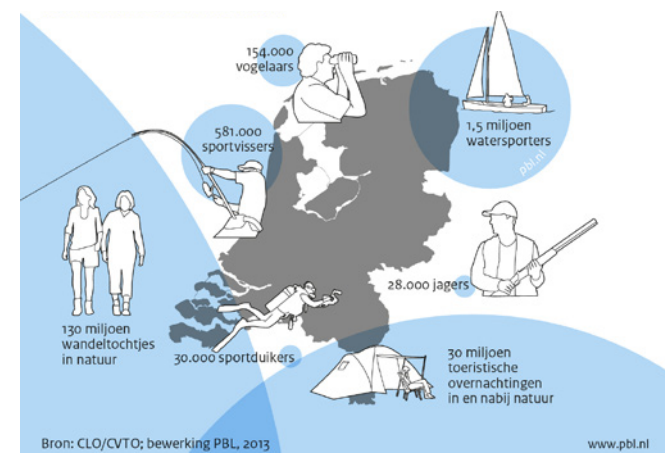
- Toeristen geven jaarlijks 8,5 miljard euro uit in Noord-Holland: belangrijke bron van inkomsten en werkgelegenheid
- Recreatie via langzaam verkeer groeit
- Stijging van 9,4% toeristen overnachtingen in Noord-Holland tussen 2017-2018: stijging zet door
- De drukte op het Noord-Hollandse water neemt toe: recreatie, beroepsvaart en natuur vragen ieder voor zich meer ruimte op de Noord-Hollandse wateren

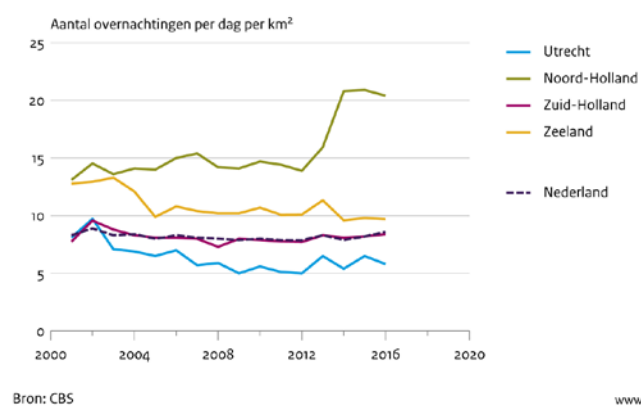
Ontwikkeling internationaal inkomend toerisme

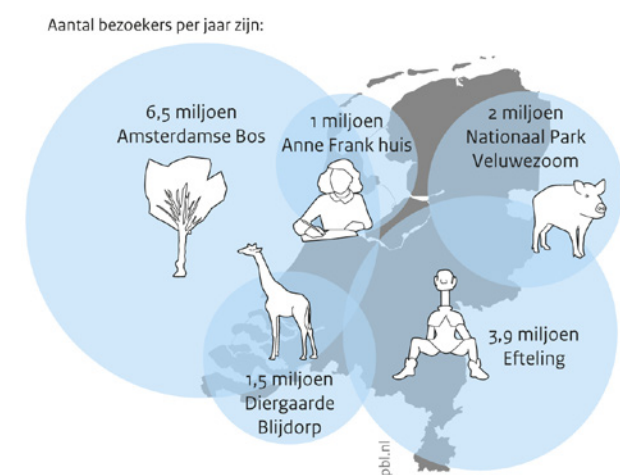
Veel mensen actief in de natuur

Recreatiedruk door verblijfsrecreatie Noord-Holland

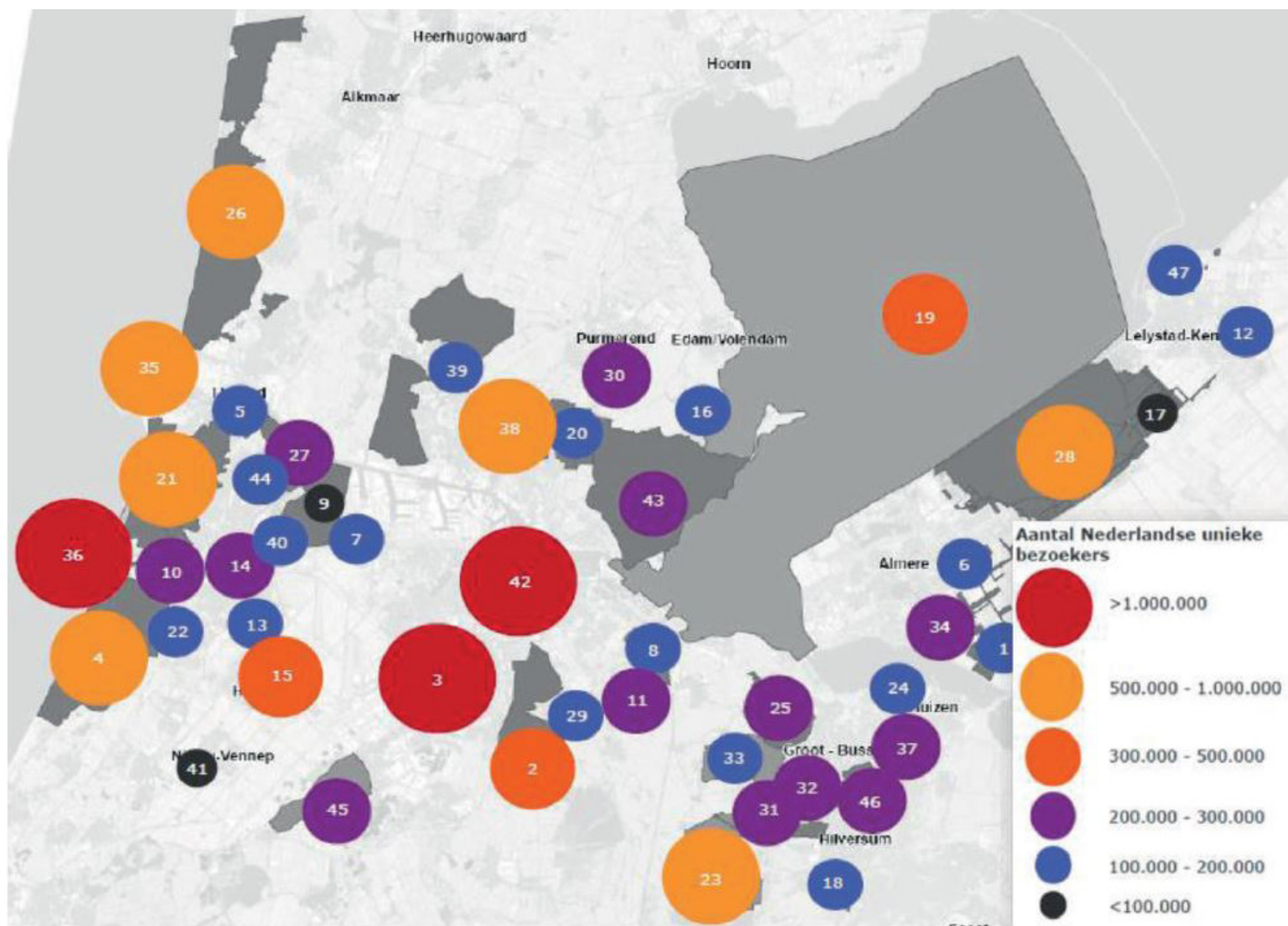
Natuur is ook topattractie

Recreatie en toerisme

Bezoekersdichtheid van recreatie- en natuurgebieden in de MRA

Amsterdam bezoeken, Holland zien

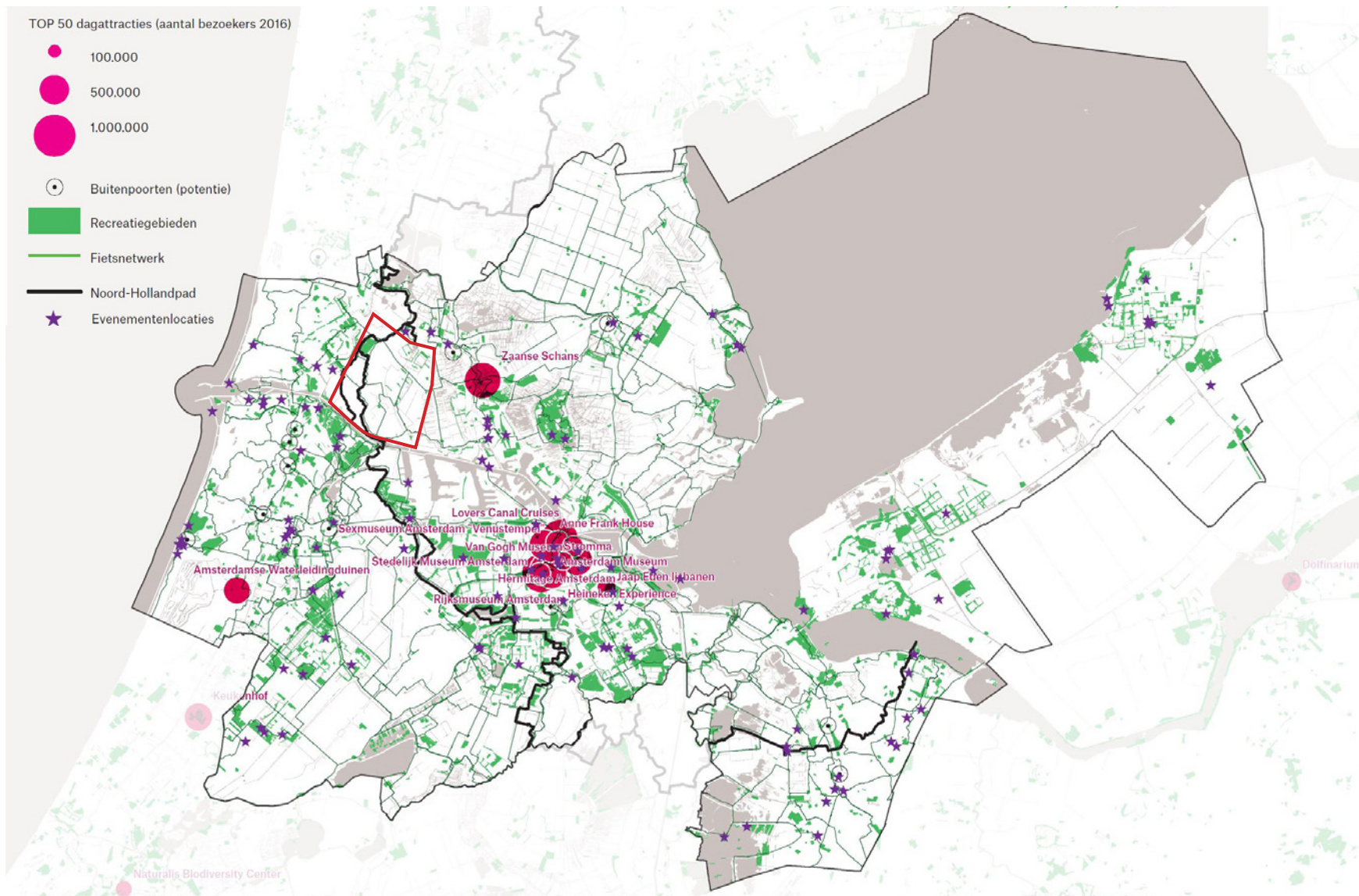
BELEID VAN DE PROVINCIE

- Benoemen, behouden en versterken van de unieke kwaliteiten van de diverse landschappen en de cultuurhistorie, zoals de Stelling van Amsterdam.
- Behoud en versterking van het aangrenzende cultuurlandschap (waaronder de dijken en lintdorpen) en stimuleert meer toeristisch-recreatieve voorzieningen.
- Ruimtelijk-economische ontwikkelingen (zoals zonneparken, windmolens, verstedelijking, uitbreiding agrarische bebouwing) alleen in gebieden waar waarden van bijvoorbeeld cultuurhistorie, openheid of ecologie en/of betekenis voor de stad laag zijn.
- Karakteristieke en gewaardeerde landschappen die niet stabiel zijn, of waar veel dynamiek op afkomt: kan een nieuw integraal perspectief op een nieuwe balans tussen opgaven, waarden, beleving en (economisch) gebruik noodzakelijk zijn.
- Vrijkomende agrarische bebouwing en het combineren van functies bieden kansen voor recreatie.
- Gebiedsgerichte ontwikkeling bedoeld om slimme combinaties te maken, bijvoorbeeld ruimte voor recreatie, natuur en waterberging.

Recreatie en toerisme

OPGAVE VANUIT DE MRA

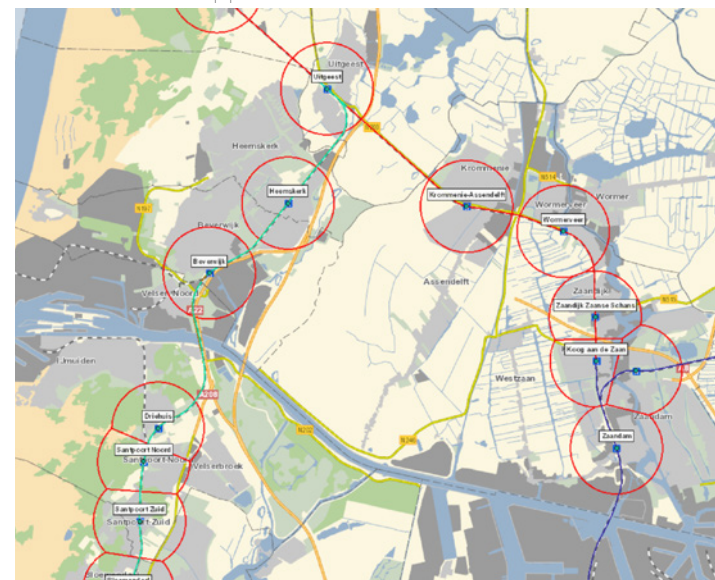

1. “Spreiding van toerisme en recreatie, met hotspots in het metropolitane landschap. Investerings in het landschap voor recreatie (35% toename voor recreatie verwacht tot 2040). Kwaliteit behouden onder die hoge druk.”
2. “Inzetten op diversiteit en een betere benutting van (recreatie)landschappen om aan de groeiende en diverser wordende vraag te kunnen blijven voldoen.”
3. “Capaciteit en bereikbaarheid van een aantal landschappen van de MRA vergoten respectievelijk verbeteren door het maken van aantrekkelijke (en snelle) recreatieve routes de stad uit en door het benutten van ‘buitenpoorten’ als toegang naar het landschap.”

RECREATIE IN HET ZOEKGEBIED:

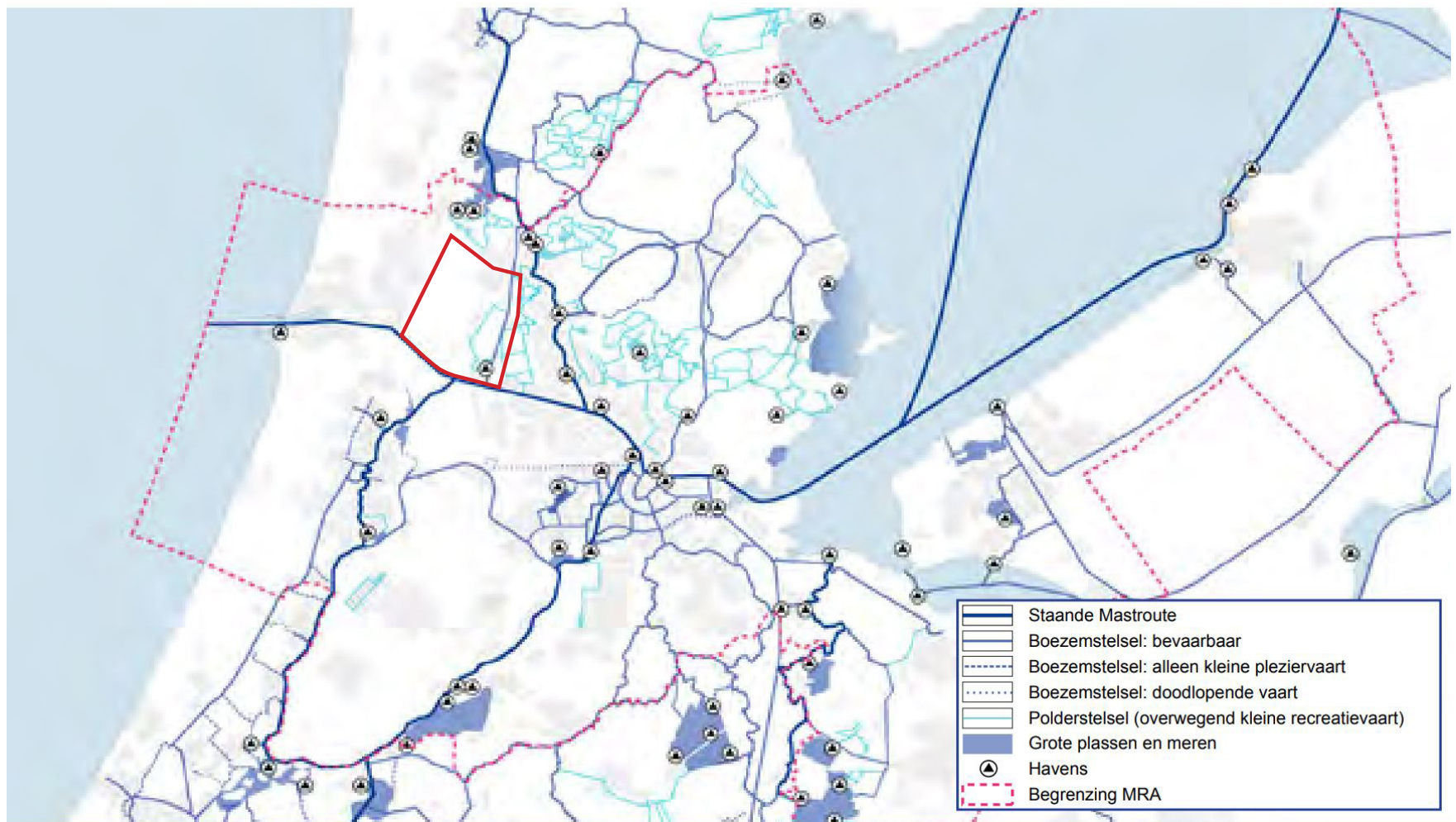
- De Stelling van Amsterdam is UNESCO, maar valt niet binnen de top 50 dag-attracties in de MRA
- Opvallend weinig snelfietsroutes vanuit de stad naar het Zoekgebied
- Aan de randen van het gebied bevinden zich verschillende OV knooppunten (zie kaart)
- OV-knooppunten als (potentiële) buitenpoorten
- Aanwezigheid van landelijke fietsroutes en (boven)regionale wandelroutes voornamelijk over dijken
- Stad-landverbindingen voor langzaam verkeer verbeteren
- In en om het Zoekgebied bevindt zich geen enkele evenementenlocaties, in tegenstelling tot de omgeving

Uitsnede OV-knooppuntenkaart Noord-Holland

Het vaarnetwerk op 3 niveaus: Staande Mastroutes, bevaarbaar boezemstelsel en waterlopen in veenweidegebied

4. “Optimaliseren van het vaarnetwerk op drie niveaus als karakteristiek van de watermetropoolregio. Utilitair en recreatief vervoer over water.”

RECREATIEVAART IN HET ZOEKGEBIED:

- Noordzeekanaal onderdeel van de Mastroute naar o.a. het IJsselmeer.
- Nauernasche Vaart bevaarbaar: belangrijke schakel in de vaarroute naar o.a. het Alkmaardermeer en de ringvaart van Haarlemmermeer.
- De Delft: polderstelsel als positionele kleine recreatievaart.
- Een doorgaande vaarroute over de Kil is vanwege peilverschillen niet haalbaar.

Recreatie en toerisme

BELEID VAN DE GEMEENTEN

Gemeente Zaanstad

- Sterk beleid op beleefbaar, bereikbaar en aantrekkelijk maken van het landschap.
- Verbetering en realisatie recreatieve verbindingen binnen het buitengebied gewenst.
- Ecologische verbinding noord-zuid: Stelling ligt op bereikbare fietsafstand van A'dam
- Een doorgaande vaarroute over de Kil is vanwege peilverschillen niet haalbaar.
- Kanoroute in de polder: vanuit Kreekrijk naar Alkmaardermeer wel mogelijk.
- Plan Omzoom als inpassing Saendelft

Gemeente Heemskerk

- Enkel kleinschalige voorzieningen binnen de Stellingzone.
- Focus op hoogwaardig en meerdaags toerisme, met name in de duinrand.

Gemeente Uitgeest

- Behoud en versterking van de Stellingzone en buitengebied met alternatieve, recreatieve invulling en water- wandel- en fietsroutes, toegankelijk vanuit het dorp.
- Zowel oude en nieuwe wandel- en fietsroutes versterken: door het Oer-IJ, langs de Stelling van Amsterdam, via historische houtzaagmolens en Cornelis Corneliszoon van Uitgeest, over de historische route tussen Uitgeest en Krommeniedijk (rondje Uitgeest).

Gemeente Beverwijk

- De Stelling van Amsterdam recreatief (nog) beter ontsluiten, met bijvoorbeeld recreatieve routes en -informatieverstrekking.
- Plannen voor recreatieve ontwikkeling Oostrand, verdere ontwik-

keling Buitenlanden

- Rijk van Rorik: circulair fietshotel naast A9 in het park De Buitenlanden met zelfvoorzienend restaurant + kleinschalige tuinbouw.

Gemeente Velsen (aangrenzende gemeente)

- Het metropolitane landschap (zuidzijde plangebied, aan de overzijde van het water) onderscheidt zich in de MRA door haar rauwe, stoere, avontuurlijke karakter (intensieve recreatie!), dat de recreant iets biedt dat in de MRA verder schaars is.
- Recreatieve ontwikkelingen/routes worden bij voorkeur gekoppeld aan cultuurhistorische elementen en structuren zoals landgoederen, de IJ-dijken en de Stelling van Amsterdam.
- De gemeente streeft naar optimalisatie van de mogelijkheden voor natuurbeleving. Recreatief medegebruik moet in en rondom de natuurgebieden echter goed worden afgestemd op de aanwezige natuurwaarden, bijvoorbeeld door een juiste zonering van paden.

6.10 Mobiliteit en infrastructuur

TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

landelijk

Agrologistiek op (historische landwegen) neemt toe

De landbouw wordt steeds bedrijfsmatiger. Op steeds meer (vrijkomende) erven worden de agrarische producten direct verwerkt, ingepakt en verhandeld. Dit leidt tot grote bedrijfsgebouwen op de erven en veel verspreide logistiek (zware vrachtwagens) over de wegen in het buitengebied. De grens tussen hoe een agrarisch bedrijf op een erf en een bedrijf op een bedrijventerrein eruit zien vervaagt. Het gevaar dreigt dat in delen van de provincie het buitengebied meer en meer het aanzien van een ruim opgezet bedrijventerrein krijgt.

Infrastructuur wordt dikker en uitgebreider

Waar meer mensen wonen, werken en recreëren zijn ook meer verplaatsingen. Het infrastructuurnetwerk moet meegroeien met de ontwikkeling van de Metropoolregio. Dit gebeurt onder andere door het maken van nieuwe wegverbindingen en door het opdikken van de bestaande infrastructuur middels extra rijbanen, en het verbeteren van het openbaar vervoer (onder andere door middel van de aanleg van een H0V-systeem). Als gevolg hiervan wordt het landschap steeds meer doorsneden door infrastructuur en wordt het steeds meer gefragmenteerd.

De bewegende horizon; sommige ruimtes worden volledig omsloten door infrastructuur

Sommige ruimtes worden aan alle kanten omsloten door infrastructuur. Waar je ook kijkt beweegt de horizon door rijdende auto's, voorbij zoevende treinen, draaiende windmolens en overvliegende vliegtuigen. In sommige situaties worden landschappen van zeer hoge waarde (in bodemkundig, archeologisch, cultuurhistorisch, ecologisch opzicht) door beschermingsregimes wel open gehouden, maar uiteindelijk wordt de beleving van deze open ruimtes volledig bepaald door de ontwikkelingen en bewegingen langs de randen.

Infrastructuur heeft een grote invloed gekregen op de beleving van het landschap

De infrastructuur heeft (in delen van de provincie) een zeer grote invloed op de beleving van het landschap en de open ruimtes. De wegen zijn druk en hebben door geluid, beweging en het aantrekken van functies (zoals bedrijvigheid) veel invloed op zowel de kernen als het buitengebied. Om ervoor te zorgen dat de 'doorwaadbaarheid' van het landschap voor langzaam verkeer, water en natuur gewaarborgd blijft, is het van belang goed vormgegeven en ingerichte kruisende verbindingen vanaf de start van een infrastructuurproject als voorwaarde mee te nemen. Een aantrekkelijke vormgeving en inrichting is niet alleen van belang voor de passages, maar voor de hele infrastructuurbundel als onderdeel van het landschap. Dit ten behoeve van de beleving van de weg vanuit het landschap, maar ook voor de beleving van het landschap vanaf de weg. Het landschap kan gezien worden als het visitekaartje.

regionaal

Druk op het landschap en de routes hier naartoe door verstedelijking

Er is behoefte aan vergroting van de capaciteit van het OV-, weg- en fietsnetwerk. Het is een opgave om het toerisme in het landschap in goede banen te leiden vanuit slim gepositioneerde buitenpoorten, maar het is ook van belang om de recreant vanuit het stedelijk gebied op een aangename manier naar het landschap te leiden en andersom. Snelle verbindingen de stad uit via fietssnelwegen en OV-knooppunten zijn daarom benodigd.

Leefbaarheid en bereikbaarheid Krommenie en Assendelft onder druk door sluipverkeer

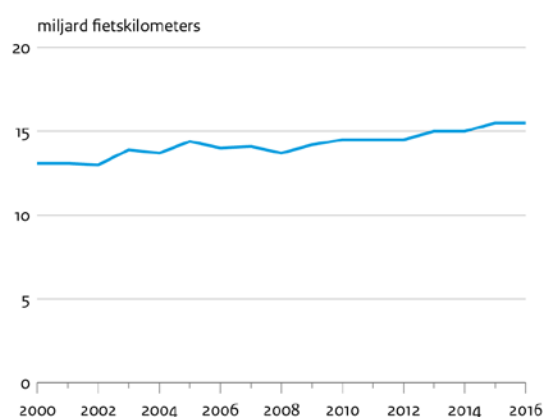
Door het toenemende verkeer in de Metropoolregio, waar wegen nog niet altijd op ingericht zijn, neemt de overlast van verkeer in woonkernen toe. Met name filevorming neemt een hoop sluipverkeer door het stedelijk gebied met zich mee. Het opdikken van een bepaald wegtracé kan betekenen dat een ander wegdeel juist 'verdund' kan worden.

Stijging geluidsoverlast door uitbreiding vliegverkeer Schiphol (lawaailandschap)

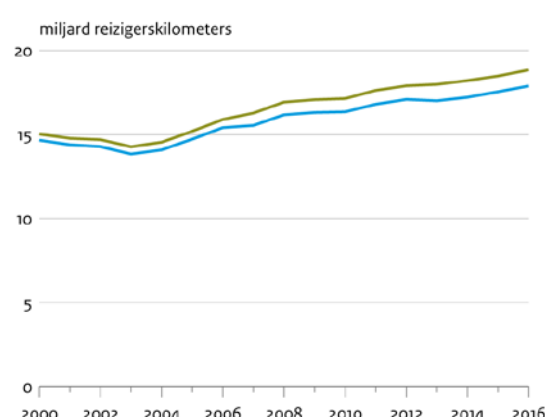
Het verstedelijkingsproces in de MRA kent niet alleen een direct fysieke component doordat verstedelijking de plaats inneemt van landschap. Er is ook een onzichtbare invloed: de groeiende hindercontouren van bedrijven, industrie en Schiphol hebben effect op de gebruiksmogelijkheden in het MRA-landschap, niet alleen in negatieve zin. De 20 Ke-geluidscontour van Schiphol heeft ervoor gezorgd dat binnen deze contour de verstedelijking beperkt is gebleven. Mede hierdoor is een groot gebied tussen Haarlem en Amsterdam en in de Haarlemmermeerpolder in agrarisch gebruik gebleven of ontwikkeld tot groen recreatiegebied.

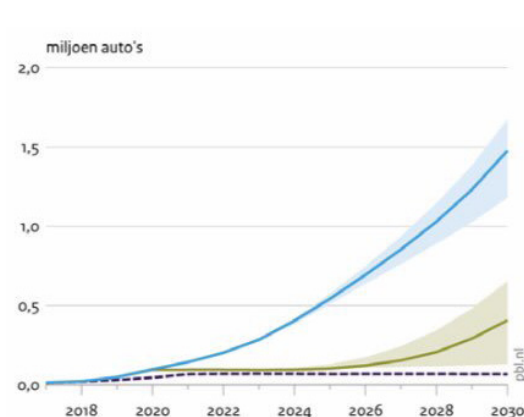
Fietsgebruik

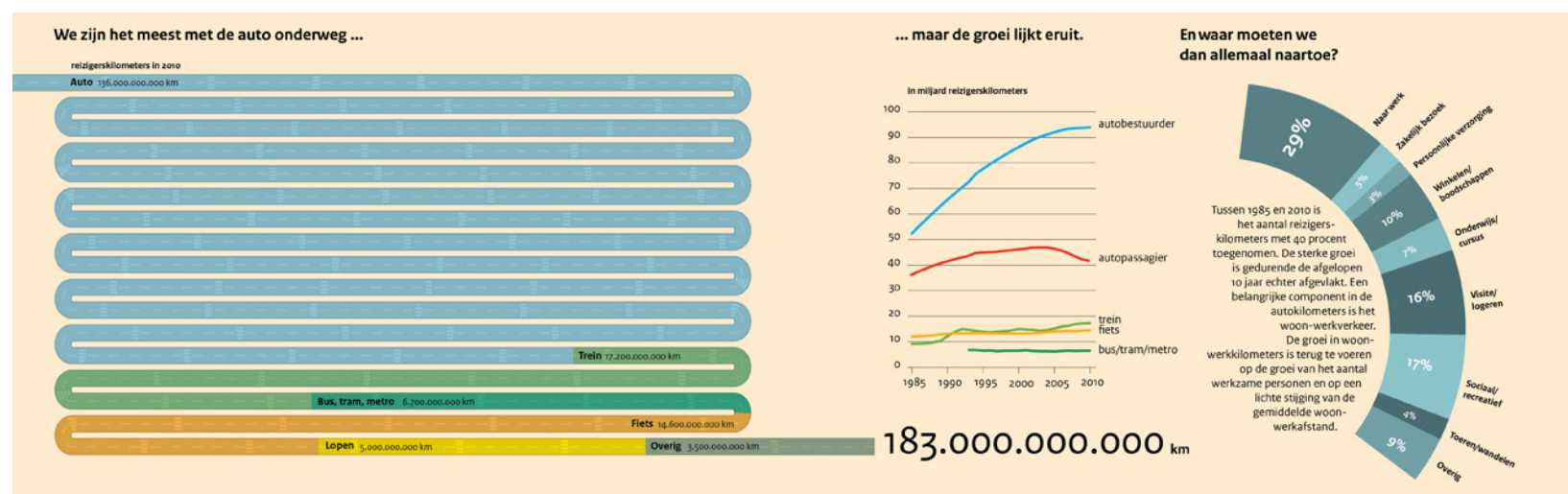
Gebruik van de trein

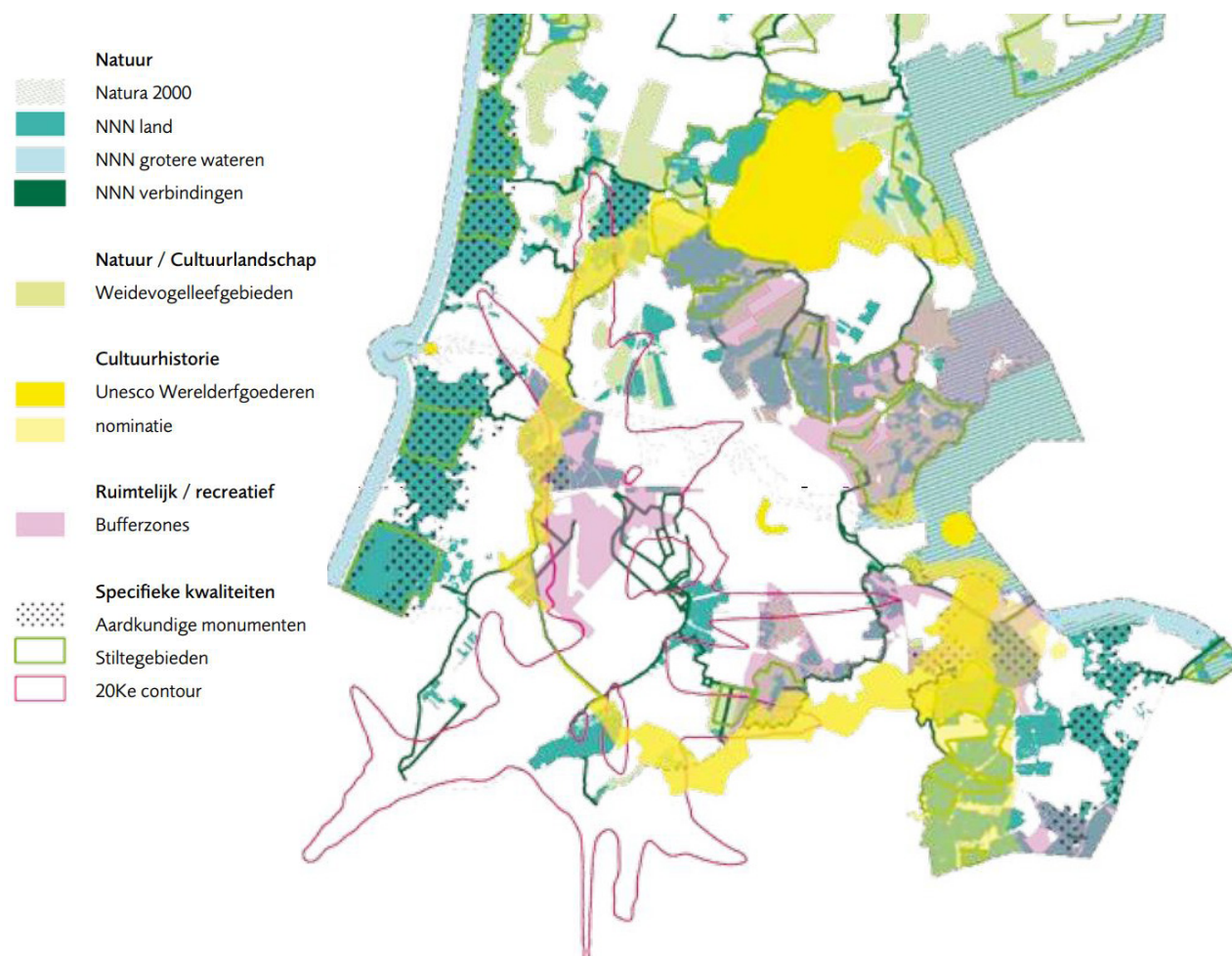
Electrische auto's

Autogebruik

Aandacht voor onzichtbare invloeden; groeiende contouren Schiphol

Mobiliteit en infrastructuur

Infrastructurele projecten x ANWB ochtendspits

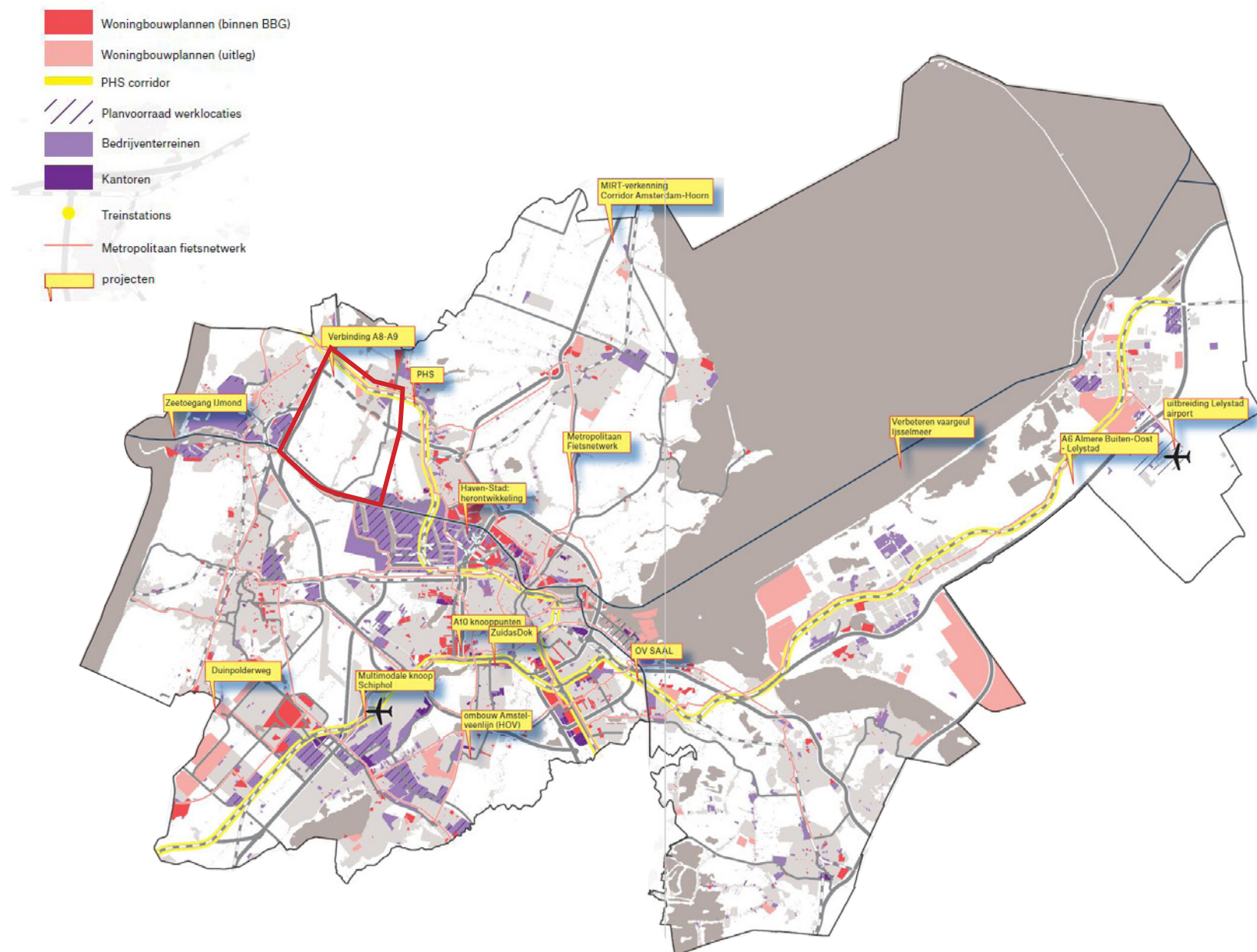

BELEID VAN DE PROVINCIE

- Vervoersnetwerk staat ten dienste van ruimtelijk-economische ontwikkeling.
- Optimaliseren van afstemming ruimtelijke ontwikkeling en infrastructuur.
- Kosten en baten integraal voor hele metropool beschouwen.
- Versterken van mobiliteitsopties die bijdragen aan klimaat, gezondheid, natuur en landschap.
- Inwoners en bedrijven moeten zichzelf of producten effectief, veilig en efficiënt kunnen verplaatsen.
- Landschap beter openbaar toegankelijk en goed bereikbaar maken.
- Bij noodzakelijke ontwikkelingen in het landschap in een vroegtijdig stadium zoeken naar integrale versterking van het gebied (zoals het beter inpassen en opheffen van doorsnijdingen bij aanpassing van infrastructuur).
- Goede aansluiting op de A4 en/of A9 is een mogelijke oplossing voor de landzijdige ontsluiting van Schiphol Noordwest, en zorgt voor betere bereikbaarheid regio Zaanstreek en regio IJmond.
- Aansluiting A8/A9 potentiële oplossing voor verbeteren leefbaarheid en bereikbaarheid Krommenie en Assendelft.
- Investeren in hoogwaardige vormen van openbaar vervoer, zoals buslijnen, voorzieningen voor fietsenstallingen, duurzaam straatmeubilair en de toegankelijkheid van bushaltes.
- De flexibiliteit van de fiets wordt gecombineerd met de snelheid van hoogwaardig openbaar vervoer.

OPGAVE VANUIT DE MRA

1. “Een sterk verbonden MRA, met een toegankelijk aaneengesloten landschap. Multimodale ontsluiting woningen en economische toplocaties.”
2. “Borgen van de belevingswaarde van het lawaailandschap.”

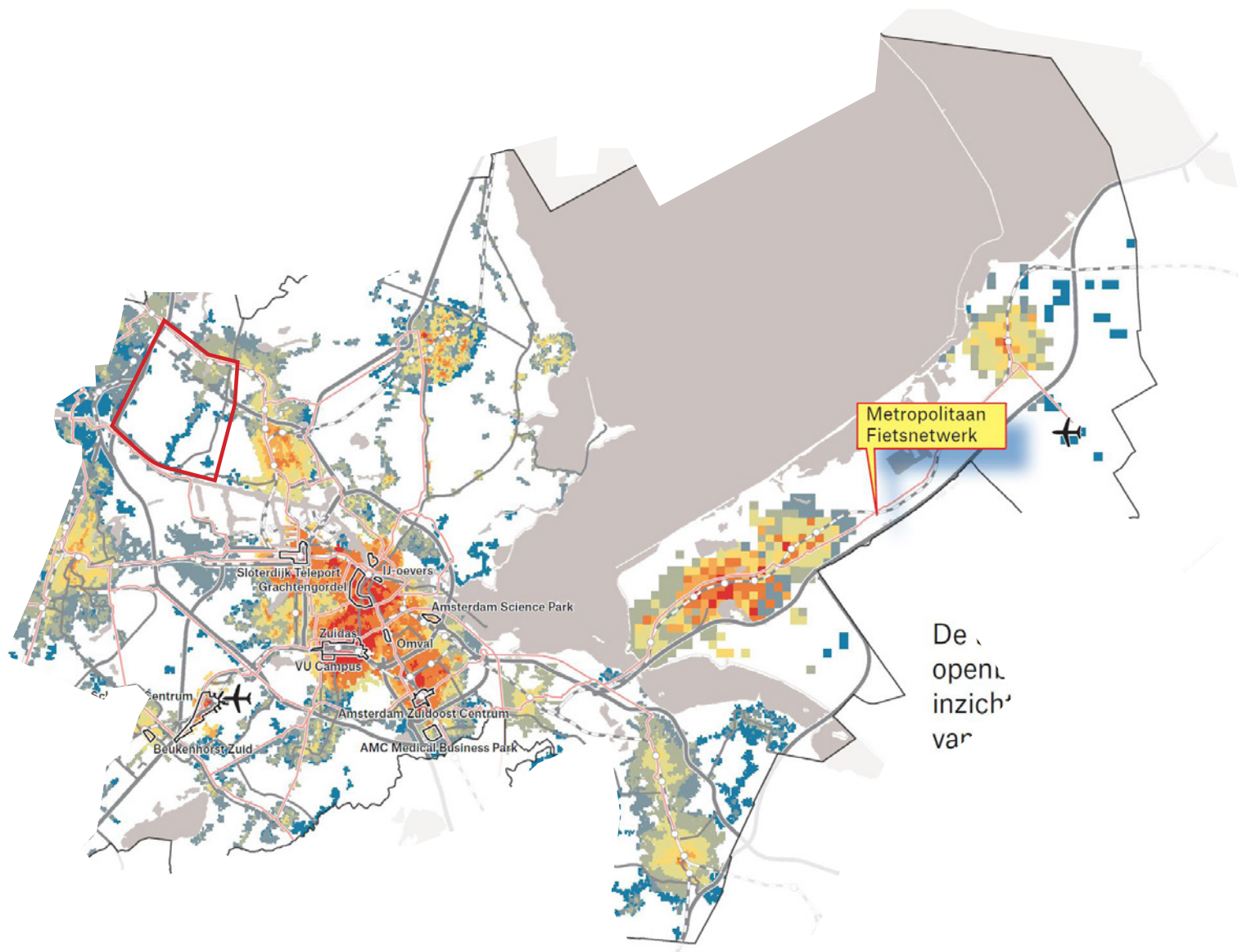
INFRASTRUCTUUR IN HET ZOEKGEBIED:

- Huidige bereikbaarheid van de regio staat onder druk en blijft onder druk staan door de verstedelijking
- Mogelijk toekomstige verbindingsweg tussen de A8 en de A9: uitbreiding snelwegnet nodig
- Mogelijkheid tot het downgraden van de N203 wanneer er een nieuwe verbinding wordt aangelegd
- Spoor dat door het Zoekgebied loopt wordt gezien als een PHS corridor (Programma Hoogfrequent Spoorvervoer)
- Zoekgebied wordt aan alle kanten omringd door infrastructuur
- Zoekgebied wordt door de Communicatieweg opgedeeld in twee landschapskamers
- Natuur en landschappelijke belevingswaarde tussen Amsterdam en Haarlem is enorm verslechterd

Mobiliteit en infrastructuur

OPGAVE VANUIT DE MRA

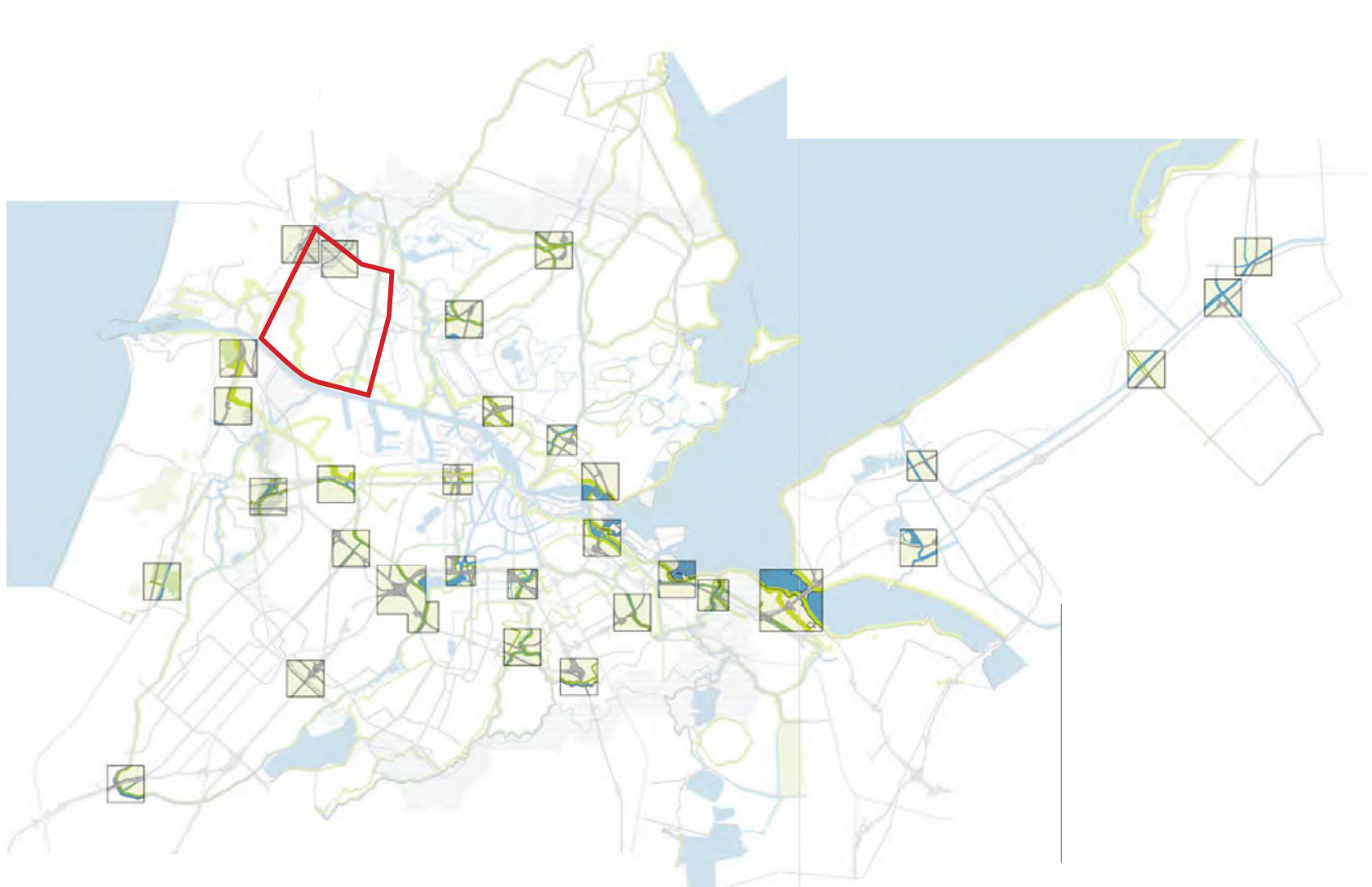
OV-BEREIKBAARHEID IN HET ZOEKGEBIED:

- Bijna alle economische hotspots in de MRA liggen naast een OV-knooppunt en zijn goed bereikbaar per OV.
- Assendelft en Heemskerk slecht tot zeer slecht bereikbaar per OV.
- Krommenie Assendelft voldoende tot matig bereikbaar per OV.
- Metropolitaan fietsnetwerk vanaf buitenpoorten (OV-knooppunten); aantakking op het fietsnetwerk dat langs de N203 loopt vanaf station Krommenie-Assendelft.

OPGAVE VANUIT DE MRA

 Kathedralen; passages over of onder infrastructuurbundels voor fietsers, wandelaars en vaarverkeer, daar waar ze dragende landschappelijke structuren kruisen (locaties zijn indicatief)

3. “Doorwaardbaarheid’ van de MRA-Landschappen vergroten door in te zetten op passages voor fietsers, wandelaars en vaarverkeer daar waar dragende, landschappelijke structuren infrastructuurbundels kruisen.”

‘KATHEDRALEN’ IN HET ZOEKGEBIED:

- In het Zoekgebied zijn twee ‘kathedralen’ aanwezig:
 - Knoopunt 9: A9 / Communiatieweg
 - N203 / Spoor / Zuiderham (Kil)
- De MRA richt zich primair op opgaven voor de regio op de lange termijn, middels het programma ‘Samen Bouwen aan Bereikbaarheid’. Het programma is ingedeeld in vier programmalijnen. Binnen de programmalijn ‘Netwerken, Ringen en de Stad’ worden drie projecten uitgevoerd: Rottepolderplein, Duinpolderweg en Verbinding A8-A9. Dit laatste project bevindt zich in het Zoekgebied.

Mobiliteit en infrastructuur

BELEID VAN DE GEMEENTEN

Gemeente Zaanstad

- De aansluiting van de A8/A9 wordt genoemd als oplossing, op voorwaarde van goede landschappelijke inpassing.
- Rekening houden met gewenste beperking van luchtverontreiniging en geluidsbelasting omringende bebouwing.
- Lokale fietsverbindingen rond de nieuwe woningbouwlocaties.
- Knelpunten: o.a. Thorbeckeweg (doorstroming), spoorwegovergang Guisweg (veiligheid, leefbaarheid, bereikbaarheid en conditie knooppuntontwikkeling), leefbaarheid en veiligheid Krommenie Assendelft. Oost-west verbindingen auto en fiets, lage trein-frequentie Hoornselijn, verbinding met Amsterdam, parkeren.
- Positief tegenover nieuwe verbindingen, indien ze bijdragen aan oplossen knelpunten en realiseren ambities MAAK.Zaanstad
- Landschap zoveel mogelijk open houden en zo min mogelijk doorsnijden, wel zichtbaar en (met zo min mogelijk impact) toegankelijk maken.

Gemeente Heemskerk

- Verbinding A8/A9 opgenomen in Heemskerks Verkeersstructuurplan 2017. Heemskerk is voorstander van de verbinding van de A9 met de A8 via de 'Heemskerkvariant' ter verbetering van de mobiliteit binnen de regio en in bijzonder met Amsterdam. Woon-leefklimaat van Broekpolder staat voorop.
- Aanvullend: mogelijke herinrichting Communicatieweg.

Gemeente Uitgeest

- Verbeteren herkenbaarheid Stelling van Amsterdam, op kruispunt met N203.
- Oude en nieuwe wandel- en fiets-

routes versterken, o.a. langs de Stelling van Amsterdam. Geen nadrukkelijke voorkeur voor A8-A9 variant, maar wel open voor goede oost-westverbinding.

Gemeente Beverwijk

- Beverwijk en de IJmond willen goed verbonden zijn en blijven Amsterdam, Haarlem, Alkmaar en met andere delen van de MRA. De focus van de uitvoering van het collegeprogramma Beverwijk ligt op openbaar vervoer (trein en bus, korte termijn en OV toekomstbeeld 2040) en fiets (doorfietsroutes).
- Richting Zaanstad ontbreekt een betere fietsverbinding en een hoogwaardige OV-verbinding.
- Onder voorwaarden positief tegenover nieuwe verbindingen. Bij de aanleg van nieuwe infra de afgelopen jaren, zoals de N197 en De Meerlanden, speelt enerzijds het landschap, natuur en inpassing een grote rol: bijv. gelijktijdig een groen- en waterplan realiseren.
- Anderzijds leefbaarheid: de (over)last voor omwonenden mag niet toenemen (geluid, lucht, gezondheid). Het laatste punt is een belangrijke reden waarom de raad en het college zich tegen het Golfbaanalternatief hebben uitgesproken, i.v.m. leefbaarheid Broekpolder.

Gemeente Velsen (aangrenzende gemeente)

- De gemeente is voorstander van een nieuwe verbinding tussen de A8 en A9. Hoewel deze verbinding buiten het grondgebied van Velsen zal moeten worden gerealiseerd, is de ontwikkeling wel belangrijk voor Velsen omdat hierdoor de bereikbaarheid van de gemeente verder zal worden verbeterd.

- De wens is de pont tussen Velsen-Noord en Velsen-Zuid te laten varen met een hoge frequentie (6 x per uur), zodat de bereikbaarheid in noord-zuidrichting goed is.

B
S &

bunkerQ

 KUIPER
COMPAGNONS